

POLSKA
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
2007 - 2013
PROJEKT

Wersja 2.2a

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
WARSZAWA, LIPIEC 2007

Spis treści

WSTĘP	4
I. SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	5
1. Charakterystyka województwa	5
2. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju województwa	37
3. Wsparcie finansowe dla województwa	38
4. Analiza SWOT	44
II. STRATEGIA	50
1. Cel i strategia jego realizacji	50
2. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi UE, Rządu RP i Województwa Mazowieckiego	54
3. Realizacja polityk horyzontalnych	60
4. Komplementarność z innymi programami w ramach NSRO w tym z działaniami współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz z Europejskiego Funduszu Rybackiego	63
III. PRIORYTETY	66
Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu	66
Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.....	74
Priorytet III. Regionalny system transportowy	80
Priorytet IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka	86
Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu	92
Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.....	96
Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.....	99
Priorytet VIII. Pomoc techniczna.....	106
IV. FINANSOWANIE	110
V. WDRAŻANIE	118
1. System instytucjonalny	118
2. Monitorowanie	123
3. Ewaluacja	124
4. Kontrola.....	125
5. Wymiana danych elektronicznych w celu spełnienia wymogów dotyczących płatności, monitoringu i oceny	126
6. Przepływy finansowe	129
7. Informacja i promocja	131
VI. WNIOSKI I REKOMENDACJE Z OCENY EX-ANTE	133
VII. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	136
ZAŁĄCZNIK NR 1. INDYKATYWNY WYKAZ DUŻYCH PROJEKTÓW.	152
ZAŁĄCZNIK NR 2. SCHEMAT INSTYTUCJONALNY RPO WM	153
ZAŁĄCZNIK NR 3. SCHEMAT ORGANIZACYJNY WSKAZUJĄCY ROZMIESZCZENIE INSTYTUCJI ZARZĄDZAJĄCEJ RPO WM, INSTYTUCJI	

KOORDYNUJĄCEJ RPO WM, INSTYTUCJI CERTYFIKUJĄCEJ I INSTYTUCJI AUDYTOWEJ ORAZ INSTYTUCJI ODPOWIEDZIALNEJ ZA OTRZYMYWANIE PŁATNOŚCI Z KE.....	154
ZAŁĄCZNIK NR 4. GŁÓWNE, EUROPEJSKIE KORYTARZE TRANSPORTOWE, NA TLE SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ WOJEWÓDZTWA.....	155
ZAŁĄCZNIK NR 5. LISTA WSKAŹNIKÓW KONTEKSTOWYCH.....	156
ZAŁĄCZNIK NR 6. WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE – GMINY WEDŁUG KATEGORII	160
ZAŁĄCZNIK NR 7. SŁOWNIK POJEĆ	161
ZAŁĄCZNIK NR 8. WYKAZ SKRÓTÓW	165
ZAŁĄCZNIK NR 9. BIBLIOGRAFIA.....	166
- WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU PRACY, WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE - GRUDZIEŃ 2006.	168

Wstęp

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPO WM) został przygotowany w oparciu o rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 25-78). Realizuje on cel Konwergencja określony w art. 3.

RPO WM jest jednym z 16 programów regionalnych, które będą realizować Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (SRK) oraz Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności). Jednocześnie jest odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, której podstawę stanowi Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (SRWM). Program będzie realizować cele SRWM, których współfinansowanie będzie możliwe z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Przy tworzeniu projektu programu uwzględnione zostały również zapisy odnowionej Strategii Lizbońskiej w zakresie rozwoju gospodarczego i wzrostu zatrudnienia.

Przy opracowaniu RPO WM kierowano się zasadami: programowania, partnerstwa i dodatkowości, co oznacza, że dokument ma charakter wieloletniego planu budżetowego. Jego cele będą realizowane w oparciu o współdziałanie z partnerami społecznymi i gospodarczymi, a środki UE nie będą zastępować środków krajowych, lecz jedynie wspierać osiągnięcie założonych celów rozwojowych.

Realizacja RPO WM przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności regionu i zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Województwa Mazowieckiego.

Program będzie zarządzany na poziomie regionalnym, a Instytucją Zarządzającą RPO WM będzie Zarząd Województwa Mazowieckiego.

I. Sytuacja społeczno - gospodarcza województwa mazowieckiego

1. Charakterystyka województwa

Województwo mazowieckie należy do najbardziej zróżnicowanych wewnętrznie województw w kraju. Składa się ono z:

- **aglomeracji warszawskiej** z największym miastem regionu - Warszawą, stolicą kraju i siedzibą władz województwa mazowieckiego, koncentrującą znaczny potencjał społeczny i gospodarczy. Pełni ona funkcję centrum życia politycznego, zarządzania państwem i gospodarką, współpracy międzynarodowej, wiodącego ośrodka nauki i szkolnictwa wyższego, kultury, wyspecjalizowanej opieki zdrowotnej oraz zlokalizowanego tu istotnego w skali kraju i Europy węzła transportowego. Jest to aglomeracja typu monocentrycznego. Pomniejsze ośrodki wchodzące w skład aglomeracji mimo niezależności administracyjnej są uzależnione od Warszawy funkcjonalnie (najdogodniejsze połączenia komunikacyjne prowadzą przez Warszawę, ludzie dojeżdżają do pracy i szkół, po zakupy, korzystają z dóbr kultury, firmy zlokalizowane w subregionach kooperują z firmami stołecznymi).
- **obszarów pozostałej** części województwa - słabo rozwiniętych, charakteryzujących się wskaźnikami rozwoju ekonomicznego znacznie poniżej średniej krajowej. Tereny północnego i wschodniego województwa mazowieckiego nie różnią się zasadniczo od najsłabiej rozwiniętych regionów kraju, a w części południowej województwa występują problemy związane głównie z restrukturyzacją tradycyjnych gałęzi przemysłu.

Bogaty obszar aglomeracji warszawskiej stanowi kontrast dla biednych peryferii. Z jednej strony mamy rozwiniętą i bogacącą się Warszawę i jej okolice, z drugiej ubogie miasta i wsie mazowieckie o powiększającym się obszarze biedy. Dane dotyczące miasta Warszawy zniekształcają obraz województwa, dlatego też m.in. województwo mazowieckie ma najwyższe wskaźniki rozwojowe i najniższy wskaźnik bezrobocia w kraju.

Z punktu widzenia władz regionu istotne jest podejmowanie działań prowadzących do równoważenia rozwoju województwa mazowieckiego poprzez dążenie do osiągnięcia spójności wewnętrznej województwa w aspekcie terytorialnym, społecznym i gospodarczym.

Ogólna informacja o województwie

Województwo mazowieckie jest największym powierzchniowo i ludnościowo województwem w Polsce. Położone jest w środkowo - wschodniej części kraju w dorzeczu środkowej Wisły i ujścia rzek Bugu i Narwi. Sąsiaduje z 6 województwami: kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim i łódzkim.

Województwo charakteryzuje dwudzielność potencjału rozwojowego, poziomu rozwoju gospodarczego, poziomu i warunków życia oraz dynamiki procesów transformacji. W regionie wyróżnić można strefę dynamicznego wzrostu gospodarczego, wysokiej jakości życia i dobrobytu oraz strefę słabego rozwoju strukturalnego, której część stanowią marginalizujące się gospodarczo, społecznie i edukacyjnie obszary wiejskie.

Województwo mazowieckie administracyjnie dzieli się na 37 powiatów „ziemskich”, 5 miast na prawach powiatu, 314 gmin (35 gmin miejskich, 50 gmin miejsko - wiejskich oraz 229 gmin wiejskich). Układ osadniczy regionu tworzy: 85 miast oraz 7 318 sołectw, a w nich aż 9 049 miejscowości wiejskich (16% wielkości krajowej).

Obszar województwa jest silnie zurbanizowany, o czym świadczy wysoki, z tendencją wzrostową, wskaźnik udziału ludności zamieszkałej w miastach - 64,7%. Struktura funkcjonalna jednostek osadniczych województwa wykazuje wyraźną dominację Warszawy.

Ważnymi ogniwami sieci osadniczej województwa mazowieckiego są też: Radom - 227 tys., Płock – 127,4 tys., Siedlce - 77 tys., Ostrołęka - 53,8 tys. oraz Ciechanów – 45,9 tys. mieszkańców. Są to ośrodki zaspokajające potrzeby mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej na szczeblu regionalnym.

Analizując sieć osadniczą można zauważyć, że reforma administracyjna osłabiła pozycję byłych miast wojewódzkich. Wśród miast o największym ubytku ludności dominują miasta z subregionu radomskiego, co jest związane z długotrwałym wysokim bezrobociem na tym terenie i zjawiskami mu towarzyszącymi. Do negatywnych skutków reformy administracyjnej, która dotknęła te miasta należą m.in.: obniżenie prestiżu i poczucie degradacji, spadek atrakcyjności inwestycyjnej, pogorszenie sytuacji na rynku pracy, brak środków i kompetencji na walkę z bezrobociem, problemy z kontynuacją inwestycji centralnych oraz problemy z finansowaniem oświaty i kultury. Problemy tych miast są niejednorodne i wynikają z zacofania jednych i wysokiego poziomu rozwoju innych ośrodków (np. atrakcyjność inwestycyjna byłych miast wojewódzkich jest wyższa niż miast powiatowych, ale niższa od stolic nowych województw).

W województwie mazowieckim występują cenne przyrodniczo obszary, w tym Światowy Rezerwat Biosfery - Kampinoski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 38,4 tys. ha). W krajowej sieci ekologicznej ECONET w obrębie województwa wyodrębniono 6 obszarów węzłowych o najwyższej, międzynarodowej randze: Puszcza Kampinoska, Puszcza Pilicka, Puszcza Kurpiowska, Środkowa Wisła, Puszcza Piska, Dolina Dolnego Bugu. Obszary cenne przyrodniczo tworzą system obszarów prawnie chronionych, który obejmuje ok. 30% powierzchni województwa.

O dużej randze walorów przyrodniczych województwa mazowieckiego świadczą też liczne obszary typowane do Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

Sieć hydrograficzną tworzą w większości cieki o przepływach zbliżonych do nienaruszalnego stanu, co ma swoje odzwierciedlenie w występującym na przeważającym obszarze województwa deficycie wód powierzchniowych. Rzeki charakteryzują się znacznym wahaniem stanu wód w ciągu roku, co jest istotnym ograniczeniem możliwości zagospodarowania terenów przyrzecznych. Pod względem stanu czystości kontrolowanych wód w województwie żadna z rzek nie spełnia kryteriów klasy I. Dla województwa mazowieckiego charakterystyczna jest stosunkowo duża zasobność wód podziemnych. W części zachodniej i południowo-zachodniej województwa występują cenne zasoby wód geotermalnych, które mogą być wykorzystane gospodarczo oraz do celów leczniczych.

Obszary wiejskie województwa mazowieckiego zamieszkuje 35,3% ogółu ludności województwa, a więc mniej niż średnia w kraju (38,6%). Przyrost ludności wiejskiej następuje tylko w gminach położonych wokół Warszawy i byłych miast wojewódzkich, co ma związek z procesami suburbanizacji. Na obszarach peryferyjnych następuje szybki proces wyludniania się. Duża liczba ludności wsi utrzymuje się nadal z rolnictwa, a większość z nich ma niski poziom wykształcenia.

Obecnie dominującymi kierunkami produkcji rolniczej w województwie mazowieckim są: sadownictwo, warzywnictwo, hodowla bydła oraz drobiu. Największe w Polsce uprawy jabłek i śliwek znajdują się w okolicach Warki, Grójca i Skierniewic. Natomiast w okolicach Potworowa i Przytyka (niedaleko Radomia) znajdują się największe plantacje papryki.

Rozwijają się wszystkie branże przetwórstwa rolno - spożywczego, szczególnie postępuje modernizacja przemysłu mleczarskiego i mięsnego. Województwo charakteryzują wyspecjalizowane rejony produkcji rolnej oraz baza surowcowa dla przemysłu rolno-spożywczego, w istotny sposób mogąca podnieść konkurencyjność rolnictwa województwa.

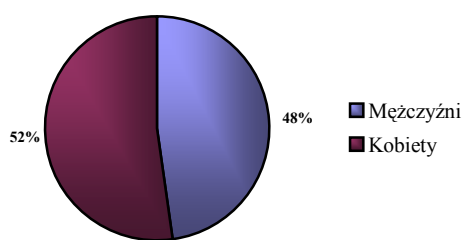
Niekorzystną cechą obszarów wiejskich jest słaby stopień ich wyposażenia w infrastrukturę techniczną (poza infrastrukturą wodociągową).

Wysoki udział pracujących w rolnictwie i ukryte bezrobocie stanowią jedną z barier wzrostu konkurencyjności rolnictwa i jego integracji z UE. Inne zjawiska niekorzystne to: proces starzenia się ludności, rozdrobniona struktura agrarna oraz niski poziom kapitału w gospodarstwach.

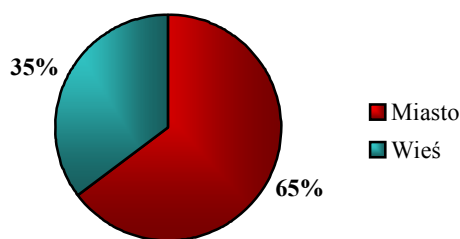
Z pracy we własnym gospodarstwie utrzymuje się ok. 13% mieszkańców (spośród pracujących). Aż w 145 gminach wskaźnik utrzymujących się z pracy we własnym gospodarstwie przekracza 50%. Obserwuje się również wzrost stopy bezrobocia na wsi, zwłaszcza w grupie absolwentów. W takiej sytuacji alternatywą zatrudnienia dla tej grupy ludności może stać się działalność związana z agroturystyką oraz rolnictwo ekologiczne. Ponadto wzrost zapotrzebowania na żywność ekologiczną powoduje, że produkcja jej zyskuje na znaczeniu i może stanowić szansę dla rozwoju oraz restrukturyzacji gospodarstw rolnych na niektórych obszarach.

Ludność

Województwo mazowieckie charakteryzuje największy spośród innych województw potencjał ludnościowy. W województwie mazowieckim na dzień 30.06.2006 r. mieszkało 5 164,6 tys. osób, w tym w miastach 3 343, 2 tys., z tego w Warszawie ponad 50%, natomiast na obszarach wiejskich 1 821, 3 tys. osób.

Wykres nr 1 - Ludność województwa mazowieckiego wg płci

Wykres nr 2 - Ludność województwa mazowieckiego wg miejsca zamieszkania.

Zgodnie z danymi, na dzień 30.06.2006 r., w miastach zamieszkuje 65 %, natomiast na obszarach wiejskich 35 %. Wśród mieszkańców Mazowsza liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn o ponad 220 tysięcy.

Ludność województwa mazowieckiego wg płci:	
Mężczyźni	2 474 582
Kobiety	2 690 030
Ogółem	5 164 612
Ludność województwa mazowieckiego wg miejsca zamieszkania:	
Miasto	3 343 231
Wieś	1 821 381

Tabela nr 1 - Charakterystyka ludności w województwie mazowieckim, stan na 30.06.2006

W regionie mazowieckim występuje największe w kraju dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1 tys. ludności, które na koniec 2005 r. wynosiło 2,98 ‰, z tego największe w podregionie warszawskim 9,16 ‰. Średnio w Polsce saldo jest ujemne i wynosi -0,34 ‰.

W latach 1999-2006 odnotowano nieznaczny wzrost liczby mieszkańców województwa spowodowany migracjami do podregionu warszawskiego i m.st. Warszawy. Natomiast w pozostałych subregionach liczba ludności nieznacznie maleje.

Średnia gęstość zaludnienia w województwie mazowieckim wynosi 145 osób na km² i jest stała od 2004 r. W stosunku do stanu z lat 2000-2003, zwiększyła się o 1 osobę. Średnia krajowa wynosi 122 osoby na km².

Największą gęstością zaludnienia poza Warszawą charakteryzują się obszary otaczające miasto i obszary położone wzdłuż linii kolejowych i dróg wychodzących z Warszawy.

Ponadto obserwuje się postępujący proces starzenia się mieszkańców, co dotyczy głównie Warszawy, gdzie ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 19,8% mieszkańców ogółem. Podobna sytuacja występuje w niektórych powiatach w subregionie ostrołęcko - siedleckim: (powiaty: łosicki - 19,4%, sokołowski - 19,1%) oraz w subregionie radomskim (powiaty: lipski - 19,8%, przysuski - 19,0%), przy średniej w województwie 16,8 % oraz 15% w kraju.

Na koniec 2005 roku, średnia wartość przyrostu naturalnego w całym województwie była ujemna i wyniosła -0,3 na 1 000 ludności. Tendencja ujemnego przyrostu jest charakterystyczna dla m.st. Warszawy i wynosi -1,5. Natomiast w byłych miastach wojewódzkich: Płock, Ostrołęka, Siedlce, Radom odnotowano dodatni przyrost. Należy przypuszczać, że w najbliższych latach tendencja ujemnego przyrostu naturalnego zostanie utrzymana z powodu rozwijającej się gospodarki.

Zatrudnienie i rynek pracy

Zatrudnienie w przedsiębiorstwach

W październiku 2006 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim ukształtowało się na poziomie 1 193,4 tys. osób i było wyższe o 3,7% w porównaniu do października 2005 r. W kraju natomiast przeciętne zatrudnienie było o 3,6% wyższe niż przed rokiem. Tendencja wzrostowa wynika ze zwiększonego popytu na dobra i usługi. Dane dla Mazowsza są wyższe niż w innych województwach, a powodem tego jest m.in. duże zaludnienie.

Największy wzrost przeciętnego zatrudnienia w odniesieniu do października 2005 r. odnotowano m.in. w obsłudze nieruchomości i firm (o 7,4%), w budownictwie (o 5,6%), w przetwórstwie przemysłowym (o 4,1%), w handlu i naprawach (o 4,0%), w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (o 1,8%), hotelach i restauracjach (o 1,0%).

Spadek zatrudnienia wystąpił m.in. w działalności wydawniczej, poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji (o 4,6%) oraz w produkcji odzieży i wyrobów futrzarskich (o 2,3%).

W przedsiębiorstwach sektora publicznego przeciętne zatrudnienie w październiku 2006 r. wyniosło 328,8 tys. osób, tj. podobnie jak miesiąc wcześniej, ale o 0,6% mniej niż w październiku 2005 r. Natomiast w sektorze prywatnym przeciętne zatrudnienie wyniosło 864,6 tys. osób, tj. więcej w stosunku do poprzedniego miesiąca oraz do analogicznego miesiąca 2005. r. odpowiednio o 0,5% i 5,4%. W okresie styczeń - październik 2006 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 1 179,4 tys. osób i było o 3,1% (w kraju o 2,8%) większe niż w analogicznym okresie 2005 r.

Najwyższą liczbę pracujących zanotowano w Warszawie - we wrześniu 2006 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 875,4 tys. osób i było o 24,6 tys. osób, tj. o 2,9%, wyższe niż we wrześniu 2005 r.

Według sektorów, w województwie mazowieckim, najwięcej osób pracuje w usługach rynkowych – 38% (w krajach UE wskaźnik ten osiąga poziom 65,8%). W przemyśle i budownictwie odsetek ten wynosi 21,7%. Nadal utrzymuje się niekorzystna sektorowa struktura zatrudnienia - 20,2% pracujących znajdowało w 2004 r. zatrudnienie w rolnictwie (w krajach UE jedynie 5,4%). Odsetek ten jest znacznie wyższy w subregionach (w podregionie ostrołęcko-siedleckim przekracza on 51,6%).

Jednocześnie w porównaniu z krajami UE, województwo mazowieckie osiąga niższe wskaźniki w zakresie rynku pracy. Wskaźnik zatrudnienia w województwie w 2005 r. wyniósł 49,4%, natomiast w krajach UE-25, w tymże roku, wyniósł 63,8%, przy czym obserwuje się jego stopniowy wzrost.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim we wrześniu 2006 r. wyniosło 3 266,30 zł i było o 0,3% mniejsze od notowanego miesiąc wcześniej oraz o 5,2% wyższe niż przed rokiem. Natomiast w kraju przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 2 611,16 zł i nie zmieniło się w stosunku do sierpnia 2006 r., ale było o 5,1% wyższe niż we wrześniu 2005 roku. W porównaniu z wrześniem 2005 r. wzrost wynagrodzeń odnotowano we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw. Przestrzenny rozkład przeciętnych dochodów w województwie w relacji do średniej krajowej wskazuje, iż są one najwyższe w Warszawie i przyległych powiatach.

Bezrobocie

W województwie, podobnie jak w całym kraju, zmniejsza się zjawisko bezrobocia. W końcu października 2006 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy województwa mazowieckiego wyniosła 287,1 tys. osób i była mniejsza o 7,3 tys. osób (tj. o 2,5%) niż w końcu września 2006 r. oraz o 42,3 tys. (o 12,8%) niż w październiku 2005 r.

Wysokie wartości bezwzględne dla województwa mazowieckiego w porównaniu z innymi województwami są konsekwencją dużej liczby ludności regionu.

Z ogólnej liczby bezrobotnych:

- 52,6% stanowiły kobiety (w roku ubiegłym - 50,8%),

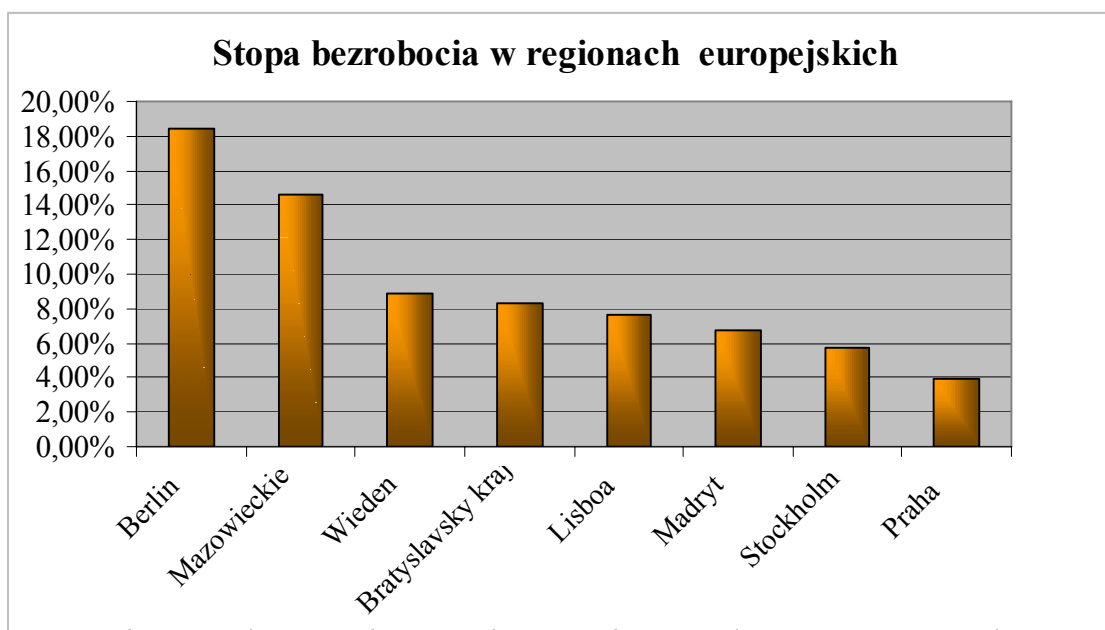
- 42,9% to mieszkańcy wsi (w roku ubiegłym - 42,1%),
- 73,9% stanowiły osoby poprzednio pracujące (na podobnym poziomie przed rokiem),
- 87,4% nie posiadało prawa do zasiłku (w roku ubiegłym - 87,8%).

Spadek liczby bezrobotnych wynika głównie z dużej skali wyjazdów do pracy za granicę oraz częściowo z większej liczby miejsc pracy w województwie. W kolejnych latach zakłada się dalszy spadek liczby bezrobotnych wynikający głównie z dużej skali wyjazdów w celach zarobkowych

W październiku 2006 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie ukształtowała się na poziomie 11,9% i była mniejsza o 0,3 pkt. % niż we wrześniu 2006 r. oraz o 1,8 pkt. % niż w październiku 2005 r. Wskaźnik krajowy wyniósł 14,9 % i był niższy o 0,3 pkt. % niż przed miesiącem i o 2,4 pkt. % niż przed rokiem.

W województwie występuje duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach szydłowieckim (36,9%) i radomskim (31,5), najniższą w m.st. Warszawy (4,9%), w powiecie grójeckim (7,8%) i piaseczyńskim (7,9%).

Dokonując porównania do regionów Unii Europejskiej, w województwie mazowieckim mimo obserwowanej ostatnio tendencji spadkowej, stopa bezrobocia jest nadal nadmiernie wysoka. W 2004 roku wskaźnik bezrobocia w krajach UE-25 wyniósł 9,1%.

Wykres nr 3 – Stopa bezrobocia w regionach NTS - 2 w krajach UE (w 2004 roku).

W województwie mazowieckim zjawisko bezrobocia w większym stopniu dotyka mieszkańców wsi. Poważny problem stanowią długotrwale bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy. Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że około 1/4 bezrobotnych stanowi młodzież do 24 roku życia. Przegrywa ona konkurencję na rynku pracy ze względu na brak doświadczenia zawodowego.

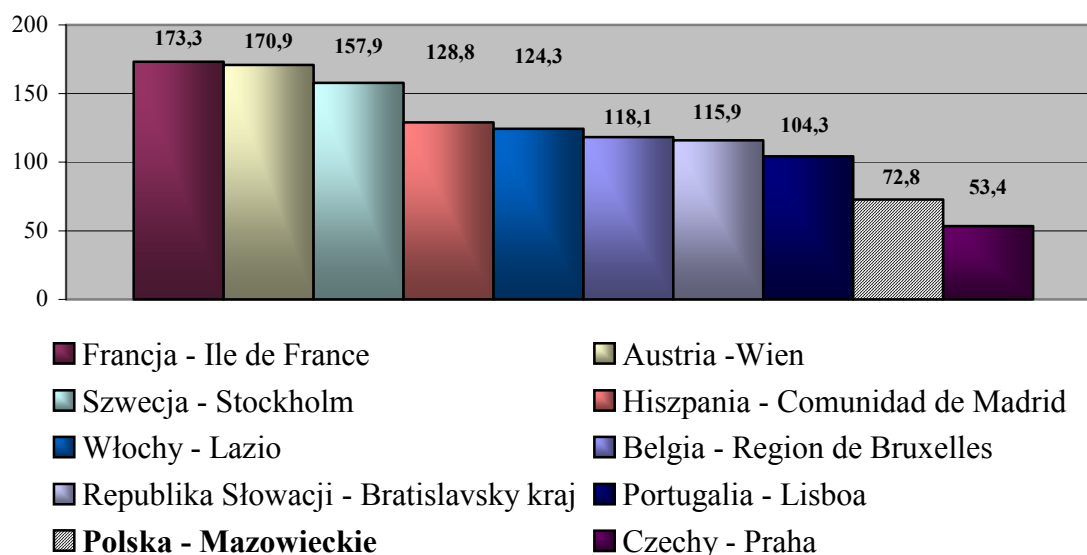
Utrwalają się obszary ubóstwa spowodowane pauperyzacją znacznej części mieszkańców regionu (obszary północne, wschodnie i południowe regionu) i dziedziczenia bezrobocia. Widoczny jest wzrost przestępczości oraz zjawisk patologicznych, przy niedostatecznym stopniu ich przeciwdziałaniu.

Obserwuje się również spadek liczby ofert pracy, w tym ofert pracy subsydiowanej. W ramach działalności organów samorządowych oraz instytucji pozarządowych tworzone są placówki doradztwa i szkolenia bezrobotnych oraz ośrodki doradztwa wspierające małe i średnie przedsiębiorstwa.

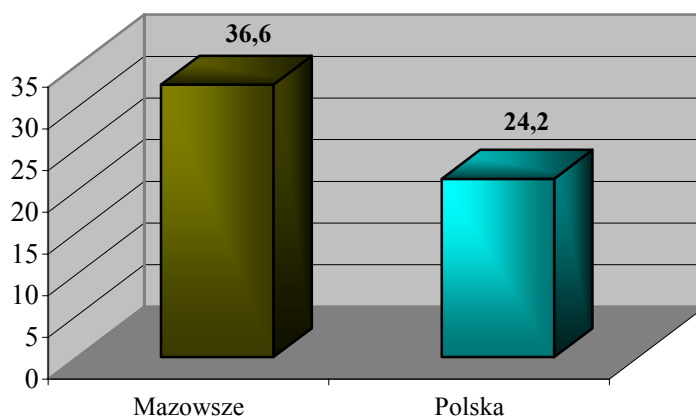
Gospodarka i innowacje

Poziom rozwoju gospodarczego

Województwo mazowieckie charakteryzuje najwyższy w Polsce potencjał gospodarczy mierzony wartością produktu krajowego brutto, która w 2004 r. stanowiła 20,4% całkowitej wartości krajowej. Poziom PKB na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim osiągnął kwotę 36,6 tys. zł i stanowił ponad 150 % przeciętnej krajowej wynoszącej 24,2 tys. zł. Mimo, że PKB na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim systematycznie rośnie, jest on jednak znacznie niższy niż w średnio zamożnych regionach Unii Europejskiej.

Wykres nr 4 – Wartość PKB na 1 mieszkańca w standardzie siły nabywczej w województwie mazowieckim i w innych regionach NTS - 2 UE (dane w euro za 2003 r.).

Wykres nr 5 – Poziom PKB na 1 mieszkańca (w tys. zł) w województwie mazowieckim i w Polsce w 2004 r.

Analiza syntetycznego miernika poziomu rozwoju gospodarczego, jakim jest PKB, wskazuje w województwie mazowieckim na narastanie rozpiętości pomiędzy podregionami NTS-3. Pokazuje przede wszystkim dominującą rolę miasta Warszawy, które pod względem poziomu PKB w 2004 r. zajęło pierwsze miejsce (115 212 mln zł) w stosunku do wszystkich podregionów NTS-3 w kraju. Trzecią, również wysoką pozycję zajmuje podregion warszawski (wartość PKB na poziomie 30 575 mln zł). Pozostałe subregiony województwa mazowieckiego zajęły dalsze miejsca, przy czym najmniejszym poziomem PKB wśród podregionów Mazowsza charakteryzował się podregion ostrołęcko - siedlecki (12 754 mln zł) zajmując w kraju 33 pozycję na 45 wszystkich NTS-3 w Polsce.

Zróznicowanie wewnątrzregionalne wykazuje również wielkość PKB na 1 mieszkańca. W 2004 r., w układzie NTS-3, wskaźnik ten kształtował się w podregionach w sposób następujący:

- ciechanowsko-płocki: 26,8 tys. zł (w 1999 r. - 14,7 tys. zł);
- ostrołęcko-siedlecki: 16,9 tys. zł (w 1999 r. - nie przekroczył 10 tys. zł);
- warszawski: 22,9 tys. zł (w 1999 r. - 14,1 tys. zł), gdzie nastąpił zdecydowany wzrost tego wskaźnika ponad średnią krajową;
- radomski: 17,5 tys. zł (w 1999 r. nie przekroczył 10 tys. zł).

Na podstawie ww. danych oraz zgodnie z tabelą nr 2 miasto Warszawa również pod tym względem osiągnęło pierwszą pozycję (68,1 tys. zł) w porównaniu do pozostałych podregionów Polski. Jednocześnie z każdym rokiem powiększa się dystans dzielący go od pozostałych podregionów w województwie i kraju.

Podregiony NTS-3	PKB w mln zł	Pozycja podregionu wśród podregionów NTS-3 w Polsce ze względu na wysokość PKB	PKB na 1 mieszkańca w zł	Pozycja podregionu wśród podregionów NTS-3 w Polsce ze względu na wysokość PKB na 1 mieszkańca
ciechanowsko-płocki	16 875	23	26 813	9
ostrołęcko-siedlecki	12 754	33	16 930	38
warszawski	30 575	3	22 949	15
radomski	12 874	32	17 546	37
miasto Warszawa	115 212	1	68 140	1

Tabela nr 2 - PKB w podregionach województwa mazowieckiego (dane za 2004 r.) z uwzględnieniem lokaty podregionu wśród 45 podregionów NTS-3 w Polsce.

Na poziom efektywności gospodarki znaczący wpływ ma struktura wartości dodanej brutto. W 2004 r. wartość dodana brutto wyniosła 167 310 mln zł (tj. 20,4% wielkości krajowej, która wynosiła 820 375 mln). Wartość ta z roku na rok rośnie, np. w 2003 r. była równa 154 779 mln zł, tj. 20,8% wielkości krajowej, która wynosiła 743 321 mln zł.

	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	Przemysł	Budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
Polska	5,0%	24,9%	5,3%	49,9%	14,8%
województwo	4,1%	17,8%	4,5%	61,4%	12,2%

mazowieckie					

Tabela nr 3 – Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności w województwie mazowieckim oraz w Polsce (w 2004 r.).

Struktura wartości dodanej brutto w 2004 r. charakteryzowała się najwyższym w kraju udziałem usług rynkowych - 61,4% (kraj 49,9%) oraz stosunkowo niskim udziałem rolnictwa - 4,1% (kraj 5,0%). Udział innych działów gospodarki w tworzeniu wartości dodanej brutto był niższy od średniej w kraju i wynosił w usługach nierynkowych 12,2% (kraj 14,8%), przemyśle 17,8% (kraj 24,9%) oraz budownictwie 4,5% (kraj 5,3%).

Z powyższych danych wynika, że wysoki poziom rozwoju gospodarczego województwo mazowieckie zawdzięcza dobrze rozwiniętemu sektorowi usług rynkowych, w którym zanotowano najszybsze tempo wzrostu liczby miejsc pracy.

Niepokojący w analizie regionu jest fakt dwudzielności potencjału i poziomu rozwoju gospodarczego, poziomu i warunków życia ludności oraz dynamiki procesów transformacji - występujący pomiędzy aglomeracją warszawską, a pozostałym obszarem województwa, zwłaszcza obszarami wiejskimi.

Małe i średnie przedsiębiorstwa

Województwo mazowieckie wyróżnia się w skali kraju najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego. Zasadniczy potencjał gospodarczy, kapitałowy i intelektualny skupiony jest w Warszawie i aglomeracji warszawskiej.

Pod względem przedsiębiorczości mieszkańców, województwo mazowieckie jest na drugiej pozycji w kraju. Na koniec II kw. 2006 r. zarejestrowanych było w województwie 605 460 podmiotów gospodarki narodowej (wg REGON, bez uwzględnienia rolników indywidualnych.), tj. o 20 tys. więcej niż na koniec 2004 r. Prawie połowa, tj. 301 515 podmiotów, była zarejestrowana w Warszawie, natomiast najmniej w podregionie ciechanowsko - plockim (41 716 podmiotów). W strukturze przestrzennej nadal utrzymują się tendencje koncentracji MSP na terenie i wokół dużych miast. Niedostateczny rozwój przedsiębiorczości natomiast obserwuje się na terenach wiejskich.

Spośród zarejestrowanych podmiotów, ponad 73% (443 347) stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Z badań GUS dotyczących działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób wynika, że w 2005 r. w województwie mazowieckim było ich najwięcej w kraju, gdyż ponad 267 tys. przedsiębiorstw (najmniej - 40 tys. było w woj. świętokrzyskim). Przeciętna liczba zatrudnionych na umowę o pracę wynosiła ponad 216 tys. osób, a przeciętne wynagrodzenie brutto – 1 852 zł (średnia w kraju – 1 442 zł).

Bardzo zróżnicowana jest ogólna liczba podmiotów wg REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców. Rozpiętość tego wskaźnika w przekroju powiatów w 2005 r. była znaczna, od 472 w powiecie siedleckim do 1 756 podmiotów w Warszawie. Poza Warszawą najwyższe wskaźniki (powyżej 1 100) charakteryzują powiaty: otwocki, grodziski, legionowski, warszawsko – zachodni, piaseczyński i pruszkowski oraz miasto Ostrołęka. Najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było w Warszawie oraz powiatach: wołomińskim i legionowskim.

Małe i średnie firmy stanowią 91,1% wszystkich podmiotów gospodarczych w woj. mazowieckim. Szczególnie dużo podmiotów w porównaniu z liczbą ludności zajmuje się handlem – około 40 podmiotów na 1 000 mieszkańców. Na kolejnych pozycjach znajdują się:

obsługa nieruchomości, wynajem i usługi dla biznesu oraz przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

Porównanie liczby nowopowstałych i zlikwidowanych firm w regionach w 2004 roku pokazuje, że najlepiej funkcjonował sektor przedsiębiorstw osób fizycznych niezatrudniających pracowników. W kilku województwach: śląskim, mazowieckim i lubuskim, powstało od 30 do 60% więcej firm mikro niż zlikwidowano.

	nowe	zlikwidowane	nowe	zlikwidowane	nowe	zlikwidowane	nowe	zlikwidowane
Wyszczególnienie	0	0	0-9	0-9	10-49	10-49	50-249	50-249
Dolnośląskie	114,9	29,0	685,7	697,8	9,8	9,5	1,5	2,2
Kujawsko-pomorskie	3,5	8,6	393,8	718,3	7,7	11,1	0,7	2,6
Lubelskie	23,1	8,5	438,9	483,9	6,1	6,3	0,4	2,2
Lubuskie	114,3	11,9	713,8	505,4	12,0	10,6	0,7	2,7
Łódzkie	27,4	7,5	545,9	389,4	9,7	8,3	1,1	1,8
Małopolskie	33,5	8,0	555,4	483,2	9,4	8,7	0,9	2,2
Mazowieckie	24,9	5,9	714,6	456,0	17,7	11,5	2,5	3,5
Opolskie	47,6	15,8	448,3	336,3	8,1	8,5	0,9	2,8
Podkarpackie	32,1	10,0	405,4	436,0	5,6	6,7	0,9	1,5
Podlaskie	26,4	15,8	451,2	796,3	6,0	10,0	0,8	2,0
Pomorskie	37,1	4,8	664,9	794,7	11,6	12,8	1,7	1,9
Śląskie	107,8	10,2	1204,7	444,9	23,5	10,8	2,3	2,4
Świętokrzyskie	21,0	3,9	443,2	397,5	6,5	8,2	0,9	2,3
Warmińsko-mazurskie	42,1	8,1	571,9	621,3	8,2	10,1	0,6	2,3
Wielkopolskie	33,6	10,5	601,1	579,5	13,6	8,7	1,5	2,4
Zachodniopomorskie	64,4	16,4	781,3	640,7	12,5	12,0	1,1	2,2
Ogółem Polska	41,7	10,6	586,3	536,9	10,9	9,8	1,3	2,4

Tabela nr 4 - Liczba przedsiębiorstw nowopowstałych i zlikwidowanych w 2004 r. wg województw i liczby pracujących na 100.000 mieszkańców.

MSP w Polsce zatrudniają łącznie ponad 70% ogółu pracujących w 11 województwach. Mazowieckie jest województwem, w którym w sektorze MSP pracuje tylko niecałe 55% osób (najmniej w Polsce).

Udział sektora MSP w tworzeniu PKB wyniósł w 2004 roku 47,9%, z tego małych przedsiębiorstw – 38,3%, a średnich – 9,6%. Wielkości te uwzględniają szacunki działalności ukrytej (tzw. szarej gospodarki). Wartości te zmalały w porównaniu do 2002 roku, gdzie udział wynosił odpowiednio: 49%, 41% oraz 8%. Wartości te zmalały głównie z powodu spadku udziału w tworzeniu PKB małych firm.

Głównymi barierami rozwoju MSP w województwie mazowieckim są: niestabilne przepisy prawno-finansowe, wysokie koszty tworzenia miejsc pracy, niska rentowność przedsiębiorstw, brak środków finansowych na rozwój i wdrażanie nowoczesnych technologii i metod zarządzania oraz brak dogodnych kredytów dla małych firm i osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Ogranicza to możliwości pobudzenia przedsiębiorczości i wyrównywania różnic ekonomicznych w regionie. Istotnym problemem jest również słabość instytucjonalna, organizacyjna i finansowa lokalnych i regionalnych instytucji otoczenia biznesu oraz niska ich konkurencyjność w środowisku zewnętrznym. Poza tym obecnie istniejące ośrodki rozmieszczone są nierównomiernie i skupiają się głównie w Warszawie, co powoduje

ograniczenie dostępu do usług informacyjno-doradczych przedsiębiorcom z innych części województwa

Województwo mazowieckie jest największym eksporterem i importerem w kraju. W strukturze eksportu największe znaczenie mają: maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny, sprzęt transportowy, metale i wyroby z metalu. W imporcie dominowały natomiast dobra zaopatrzeniowe. Głównymi partnerami województwa w eksporcie i imporcie są kraje Unii Europejskiej, zwłaszcza: Niemcy, Włochy, Francja, Wielka Brytania oraz Holandia. Znaczący jest również udział Rosji, USA i Chin. Działające w regionie przedsiębiorstwa, w tym również firmy z kapitałem zagranicznym, produkcję kierują głównie na rynek krajowy.

Podsumowując należy podkreślić, że mazowieckie firmy bardzo dynamicznie wychodzą ze stanu nierentowności i są silne ekonomicznie. Można zatem prognozować, że mazowiecki sektor przedsiębiorstw będzie umacniał swą pozycję lidera polskiej gospodarki. Zmiany jakościowo pozytywne charakteryzują takie czynniki jak: wzrost liczby wypuszczonych na rynek nowych produktów/usług, zwiększenie się poziomu inwestycji w badania i rozwój oraz inwestycji kapitałowych. Szczególnie cieszy wzrost zainteresowania przedsiębiorców funduszami unijnymi i korzystanie z nich. Prognozy przedsiębiorców dotyczą m.in. wzrostu liczby nowych produktów/usług wypuszczanych na rynek, wzrostu sprzedaży krajowej i na eksport, dalszego inwestowania, co w konsekwencji prowadzi do znacznego zwiększenia zysków.

Sektor badawczo-rozwojowy (B+RT)

W sferze działalności badawczo – rozwojowej w Polsce obserwuje się wyraźną dominację województwa mazowieckiego. Spośród ogólnej liczby jednostek prowadzących działalność badawczo - rozwojową w Polsce około 30% umiejscowionych jest w województwie mazowieckim. Dla porównania, województwo śląskie, drugie pod względem liczby jednostek prowadzących działalność B+RT w Polsce, dysponuje ponad dwukrotnie mniejszą ich liczbą. W latach 2000 - 2005 widoczny był w województwie wzrost liczby jednostek naukowych (z 258 w 2000 r. do 322 w 2005 r.), co stanowi ponad 30% placówek w kraju.

W 2005 r. liczba zatrudnionych w sektorze badawczo - rozwojowym w województwie mazowieckim wynosiła 33 744 (o 8 072 więcej niż w roku 2004), co stanowiło ponad 32,8% ogółu osób zatrudnionych w tej sferze w kraju.

Liczba pracowników placówek badawczo - rozwojowych przypadających na 1 000 osób aktywnych zawodowo wynosiła w województwie średnio 10,7, podczas gdy w kraju 4,5.

W latach 2000 - 2003, w województwie mazowieckim wystąpił niewielki spadek nakładów ogółem na B+RT, z 2 164 mln zł w 2000 r. do 1 997 mln zł w roku 2003. W 2005 r. nastąpił wzrost do 2 322 mln zł.

Mimo tego, wielkość nakładów w odniesieniu do PKB w województwie mazowieckim należy do najwyższych w kraju i jest wyższa od średniej krajowej wynoszącej w 2004 r. 0,56%. Na tle Europy jest to niestety słaba pozycja – średnia w krajach UE jest ponad 3-krotnie wyższa i wynosi 1,95%. Szczególnie wysoka jest w Szwecji (3,7%) oraz w Finlandii (3,5%).

Podobne tendencje, dotyczą nakładów na sektor B+RT w przeliczeniu na 1 mieszkańca: 561 zł w 2005 r. (wzrost o 171,50 zł w stosunku do 2003 roku), wobec średnio 178 zł w Polsce (w 2003 r. było 119 zł). Mimo tendencji spadkowej nadal utrzymuje się wysoki udział nakładów finansowanych z budżetu państwa w granicach 60% w 2005 r. (w kraju 57,7%) i tylko 7,3% z budżetu przedsiębiorstw (w kraju 7%), podczas gdy w krajach UE średnia wysokość nakładów budżetowych wynosi około 34%, a nakłady podmiotów gospodarczych stanowią ponad 55%.

W województwie mazowieckim, które w wartościach bezwzględnych koncentruje stale największą część potencjału naukowo-badawczego w kraju, struktura wydatkowania nakładów była zbliżona do struktury w kraju. Kierunki wydatkowania środków w sektorze nie zmieniły się znacząco w badanych pięciu latach. W 2005 r. wydatki na badania podstawowe stanowiły 43,3%, na badania stosowane – 50,2%, zaś na badania rozwojowe 40,9% środków sektora B+RT w województwie. Wydatki na badania stosowane i prace rozwojowe obejmowały więc w sumie około 91% środków. Nawet, jeżeli przyjmemy, że w województwie skupiają się najsilniejsze placówki naukowe PAN oraz jednostki badawcze uczelni wyższych (szczególnie Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej), struktura kierunków wydatkowania nakładów odbiega od założeń polityki badań i rozwoju UE, a także od struktury wyżej rozwiniętych krajów oraz struktury wydatkowania środków sektora B+RT Hiszpanii i Słowacji. Konieczne wydaje się wzmocnienie wydatków na finansowanie prac rozwojowych, które zmniejszy oddalenie sektora B+RT od rynku w województwie mazowieckim.

Liczba osób zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej jest w skali kraju stosunkowo wysoka (w 2005 r. ogółem w Polsce w sektorze B+R zatrudnionych było 123 431 osób, z tego w mazowieckim 33 744). Zarówno w kraju jak i na Mazowszu widoczna jest tendencja spadkowa zatrudnienia w sferze B+R. Na Mazowszu odnotowuje się tą tendencję szczególnie w przypadku zmniejszenia liczby pracowników z tytułem naukowym profesora i z tytułem zawodowym magistra, inżyniera, licencjata (w roku 2004 : 2646 profesorów i 12 710 osób z tytułem zawodowym, w 2005 odpowiednio: 2602 i 12 325).

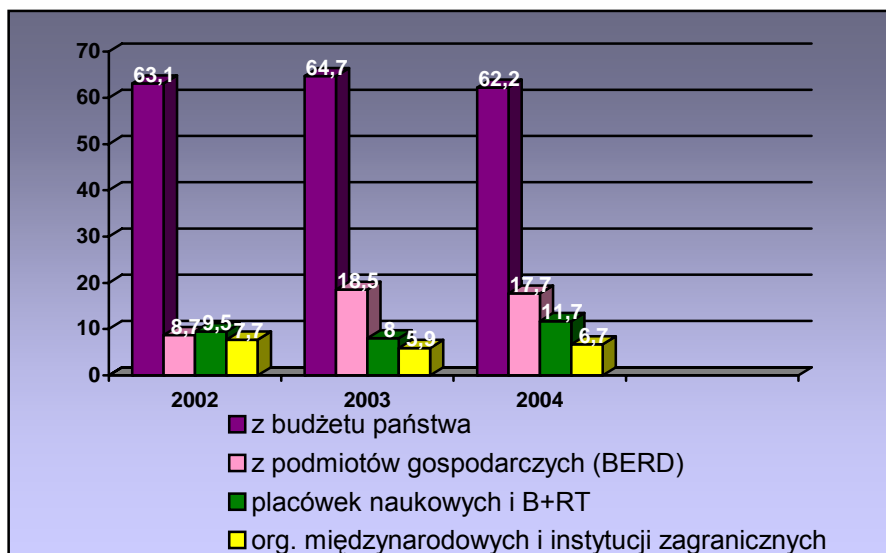
Jeśli chodzi o strukturę nakładów można podkreślić, że struktura jest odwrotna do założonej w Strategii Lizbońskiej.

Struktura wydatków na sferę B+R w województwie mazowieckim w 2004 r. kształtowała się następująco: nakłady bieżące wynosiły 1865,4 mln zł, z tego na badania podstawowe 711,9 mln zł, stosowane 519,1 mln zł, na prace rozwojowe 625,4 mln zł.

W województwie mazowieckim obserwujemy następujące cechy pozytywne w zakresie B+RT:

- najwyższy w kraju udział nakładów na B+RT w regionalnym PKB, najmniejszy dystans do celu Strategii Lizbońskiej w kraju (ponad 2-krotny w 2003 r.);
- największa koncentracja w kraju i niewielkie wahania nakładów na B+RT (ponad 43%) i pracujących w sektorze (ponad 32%);
- najwyższe w kraju nakłady na B+RT per capita (ponad 325% średniej krajowej);
- wysoka wartość aparatury naukowo-badawczej na pracującego w sektorze (wyższa o 20% od średniej);
- najwyższy w kraju udział zatrudnionych w sektorze B+RT na 1 000 aktywnych zawodowo, na poziomie niektórych krajów europejskich (Hiszpania, Włochy, Irlandia);
- wysokie nakłady na pracującego w sektorze badawczo - rozwojowym;
- nieco niższy od średniej stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej;
- duża różnorodność jednostek prowadzących działalność badawczo-rozwojową, przy bardzo dużej koncentracji placówek PAN i resortowych jednostek badawczo-rozwojowych;
- najsilniejsza aktywność średnich przedsiębiorstw w zakresie B+RT. 17% z nich prowadziło prace badawczo - rozwojowe w latach 2002-2004, a w przeliczeniu na firmę nakłady te wyniosły 67 tys. zł.

Z poniższego wykresu przedstawiającego strukturę nakładów na działalność badawczo – rozwojową w latach 2002-2004 widać, że największe środki finansowe pochodziły z budżetu państwa. Jednocześnie w latach 2003-2004 r. coraz większe znaczenie mają nakłady ze strony podmiotów gospodarczych (BERD) oraz placówek naukowych i B+RT.

Wykres nr 6 – Struktura nakładów na działalność badawczo-rozwojową.

Liczba osób zajmujących się badaniami naukowymi w stosunku do ogółu mieszkańców kraju jest w Polsce relatywnie wysoka, zbliżona do krajów wyżej rozwiniętych.

Natomiast w porównaniu do krajów UE nakłady finansowe na jednego badacza są dwukrotnie mniejsze niż w najuboższych krajach Unii. Dlatego też przyrost nakładów na badania i rozwój powinien wyprzedzać tempo przyrostu kadry naukowej. Niski poziom zarobków pracowników zajmujących się badaniami naukowymi wywołuje szkodliwe zjawisko wieloletowości oraz zniechęca najzdolniejszych i najbardziej przedsiębiorczych absolwentów uczelni do wyboru kariery naukowej. Wpływa to na starzenie się kadry i powstawanie luki pokoleniowej.

Osiągnięcia polskich badaczy są dobre w zakresie publikacji naukowych - około 1% publikacji światowych, co daje naszemu krajowi 18-20 miejsce na świecie. Polska należy do krajów, w których średni koszt powstania jednej publikacji jest niższy niż w większości państw świata.

Mała liczba spektakularnych osiągnięć naukowych, brak wyspecjalizowanego sektora wsparcia innowacji, a także systemowych i trwałych związków między nauką i gospodarką wywołane są tym, że polską naukę cechuje rozproszenie badań oraz przyczynkowość ich wyników. Stosunkowo niewiele jest pozycji naukowych o fundamentalnym znaczeniu, jak i kompletnych opracowań techniczno - technologicznych, nadających się do natychmiastowego zastosowania w praktyce. Niestety obecnie z przeprowadzonych analiz wynika, że dorobek ten obejmuje głównie publikacje oraz uzyskiwanie stopni i tytułów naukowych. W całkowitym dorobku szkół wyższych stanowi on 87%, placówek naukowych PAN ok. 90% i jednostek badawczo-rozwojowych ok. 55%. Tylko ok. 14% całkowitego dorobku naukowego wszystkich ocenianych jednostek naukowych dotyczy efektów bezpośrednio przydatnych dla praktyki gospodarczej.

Działalność badawczo – rozwojowa, związana z przygotowaniem produkcji nowych i zmodernizowanych wyrobów, wprowadzaniem nowych technologii, zakupem licencji i patentów ma istotny wpływ na rozwój gospodarczy oraz wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu.

Wskaźnik udziału firm innowacyjnych w gospodarce wynosi 17% w Polsce i 51% w UE. Przedsiębiorstwa, które starają się zwiększyć swoją innowacyjność napotykać najczęściej na takie bariery jak: wysokie koszty działalności, brak środków finansowych, wysoki koszt kredytów, brak odpowiednich przepisów prawnych, mała elastyczność administracji, brak informacji o nowych technologiach i możliwościach rynkowych.

W okresie 2000-2003 nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle wykazywały tendencję wzrostową i wynosiły w województwie odpowiednio 2 578 mln zł (21% nakładów w kraju) i w 2003 roku 3 525 mln zł (22,1% nakładów krajowych). Dominującą pozycję w finansowaniu działalności innowacyjnej w przedsiębiorstwach zajmują środki własne wygenerowane przez przedsiębiorstwa. W analizowanych latach w województwie mazowieckim nastąpił wzrost liczby środków automatyzacji produkcji, wykorzystania Internetu oraz lokalnych sieci komputerowych w przedsiębiorstwach. Jednak, pomimo dobrej lokaty województwa w porównaniu z regionami Polski, pod względem nakładów na sferę B+RT, wśród 239 regionów UE województwo mazowieckie zajmuje dopiero 185 pozycję.

Miarą świadczącą o skali i stopniu nowoczesności oraz oryginalności opracowań technologicznych są patenty i sprzedane licencje. Działalność ta wymaga jednak znacznie większych nakładów niż prowadzenie badań naukowych, których wyniki podlegają jedynie opublikowaniu. W Polsce rocznie zgłaszanych jest do ochrony w kraju ponad 2 300 wynalazków krajowych i ponad 42 000 wynalazków zagranicznych, a także ok. 6 300 wynalazków zgłaszanych do ochrony za granicą. Stanowi to zaledwie około 0,4% ogólnej puli patentów światowych. Średni współczynnik wynalazczości wynosi w Polsce 0,6, zaś w UE 2,6. Przede wszystkim zbyt mała część polskich patentów jest wykorzystywana przez gospodarkę. Niewiele jest również instytucji zajmujących się pośrednictwem między sektorem nauki i badań, a praktyką gospodarczą.

Największy dynamizm inwestycji działalność badawczo-rozwojową cechuje małe i średnie przedsiębiorstwa. Nakłady inwestycyjne w relacji do ilości osób zatrudnionych w małych firmach sektora prywatnego w 2004 roku kształtowały się na poziomie 6.300 zł i były zdecydowanie wyższe od średniej krajowej (4.800 zł na zatrudnionego). W latach 2000-2004 16% małych firm wdrożyło innowacje a 17% średnich przedsiębiorstw prowadziło prace badawcze. W przeliczeniu na przedsiębiorcę nakłady te wyniosły średnio 67 tys. zł. Wskaźnik udziału firm innowacyjnych w gospodarce wynosi 17% w Polsce i 51% w UE.

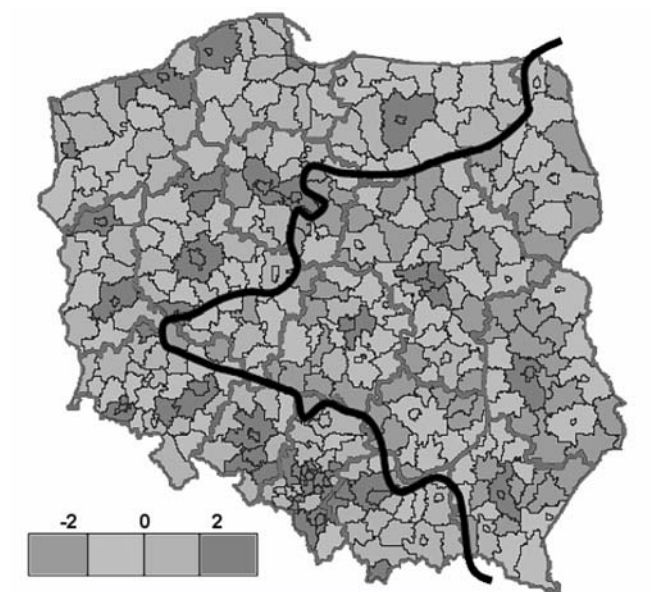
Spoleczeństwo informacyjne

W województwie mazowieckim działalność firm sektora ICT koncentruje się w Warszawie (ok. 75% potencjału województwa) oraz w powiatach: otwockim, piaseczyńskim, pruszkowskim i warszawskim zachodnim. Dwa razy mniej tych firm na 10 000 mieszkańców obserwuje się w powiatach: wołomińskim, legionowskim, grodziskim, radomskim, plockim, ciechanowskim i siedleckim oraz w miastach: Radomiu, Płocku i Siedlcach.

Określając wartość indeksu potencjału innowacyjnego w Polsce, można wytyczyć na mapie kraju linie wykluczenia informacyjnego (digital divide). Obrazuje je rysunek nr 1.

Przez Polskę przechodzi pogrubiona linia oddzielająca granice „przepaści cyfrowej”, określającej podział kraju na innowacyjną Polskę „A” i zapóźnioną Polskę „B”. Mimo wysokiego wskaźnika innowacyjności, na który wpływają głównie wskaźniki związane

z koncentracją w województwie sektora badań i rozwoju oraz wysokie wartości większości wskaźników w Warszawie, województwo mazowieckie jako region znajduje się w tym ujęciu w obszarze Polski „B”, cechującej się ujemnymi wartościami indeksu innowacyjności. Wartości powyżej zera wykazują tylko aglomeracja warszawska, Radom z powiatem radomskim oraz Płock z powiatem płockim.

Rysunek nr 1 – Podział kraju pod względem stopnia rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Obserwuje się dużą lukę w wyposażeniu gospodarstw domowych w komputery osobiste i dostęp do Internetu w Polsce. W porównaniu z innymi krajami UE, Polska zajmuje jedną z ostatnich pozycji.

Są wyraźne dysproporcje w dostępie do infrastruktury informacyjnej na terenie kraju i województwa. W Polsce w 2005 r. 38,6% polskich gospodarstw domowych posiadało komputer, z tego 22,5% z dostępem do Internetu (w 2003 r. 26,7% gospodarstw domowych posiadało komputer, a dostęp do Internetu tylko 12,8%).

W województwie mazowieckim w 2005 r. wskaźniki te kształtowały się odpowiednio: 42 % gospodarstw domowych posiadało komputer, w tym 26,9% z dostępem do Internetu.

Znacznie częściej komputery były w gospodarstwach znajdujących się w większych miejscowościach, w których więcej jest osób pracujących i występują wyższe dochody oraz tam gdzie są osoby uczące się. Jednakże co piąty komputer był przestarzały - wyprodukowany przed rokiem 2002. Odsetek osób posiadających umiejętność pracy na komputerze zwiększa się w miarę wzrostu wykształcenia i dochodu na osobę, a maleje wraz ze zmniejszaniem klasy miejscowości i jest zdecydowanie najmniejszy wśród mieszkańców wsi.

Pod względem liczby pracowni komputerowych w szkołach, województwo mazowieckie zajmuje 9 pozycję w kraju – tylko 63,1% szkół ma pracownie komputerowe. Najmniej jest w średnich szkołach zawodowych (41,5%) oraz w szkołach podstawowych (52,8%). Natomiast w liceach ogólnokształcących oraz gimnazjach odsetek ten wynosił odpowiednio: 96,1% oraz 98,8%. Komputery w szkołach podstawowych, a w szczególności w liceach i średnich szkołach zawodowych w ponad 50% to sprzęt stary i wyeksploatowany, uniemożliwiający korzystanie z wielu programów. Jednocześnie należy zaznaczyć, że 49% szkół podstawowych na wsi jest wyposażonych w komputer, z czego 57% posiada dostęp do Internetu. Nieco inaczej sytuacja

wygląda w gimnazjach na wsi, gdzie zaledwie 38% z nich wyposażonych jest w komputery, a 87% podłączonych jest do Internetu. W szkołach województwa mazowieckiego liczba uczniów na 1 komputer wynosi 28 (11 pozycja w kraju).

Miarą świadczącą o skali i stopniu nowoczesności oraz oryginalności opracowań technologicznych są patenty i sprzedane licencje. Działalność ta wymaga jednak znacznie większych nakładów niż prowadzenie badań naukowych, których wyniki podlegają jedynie opublikowaniu. W Polsce rocznie zgłaszanych jest do ochrony w kraju ponad 2 300 wynalazków krajowych i ponad 42 000 wynalazków zagranicznych, a także ok. 6 300 wynalazków zgłaszanych do ochrony za granicą. Stanowi to zaledwie około 0,4% ogólnej puli patentów światowych. Średni współczynnik wynalazczości wynosi w Polsce 0,6, zaś w UE 2,6. Innowacyjność polskiej gospodarki jest niska. W klasyfikacji Europejskiego Biura Patentowego liczba patentów high tech na 1 mln mieszkańców stanowi 0,3 % ogólnej puli patentów światowych. Powyższy wskaźnik plasuje Polskę na jednym z ostatnich miejsc w Europie. Przede wszystkim zbyt mała część polskich patentów jest wykorzystywana przez gospodarkę.

Inwestycje zagraniczne

Na terenie województwa mazowieckiego w końcu 2005 r. działalność gospodarczą prowadziło 19,1 tys. spółek prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego, co stanowiło 35,1 % ogółu wszystkich spółek tego typu w kraju. Pomimo tego, iż województwo mazowieckie nie oferuje wyjątkowych ulg inwestycyjnych, to właśnie tutaj ulokowały się przedstawicielstwa największych światowych firm.

W 2005 r. liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego zwiększyła się o 1 061, tj. o 5,9% (w kraju o 5,5%) w stosunku do roku 2004. W województwie mazowieckim najwięcej kapitału zainwestowały: Holandia, Francja, Niemcy i Stany Zjednoczone. Kapitał został ulokowany przede wszystkim w branżach takich, jak: pośrednictwo finansowe, hotelarstwo, handel, przetwórstwo spożywcze oraz przemysł chemiczny.

Warszawa jest postrzegana przez inwestorów jako miejsce niezwykle atrakcyjne. Spośród spółek prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowanych w województwie mazowieckim, 82% mieściło się w Warszawie, a kolejne 9% w trzech powiatach podwarszawskich: pruszkowskim, piaseczyńskim i warszawskim zachodnim.

W rankingu przeprowadzonym przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w 2005 r., podregion warszawski jest liderem rankingu atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej oraz zaawansowanej technologii. Obszar ten dysponuje największymi zasobami pracy, największą chłonnością instytucjonalnego rynku zbytu oraz najlepszą dostępnością transportową.

Bliskość Warszawy jest argumentem w rozmowie z zagranicznymi firmami. Obecna struktura lokalizacji inwestycji wskazuje jednoznaczne preferencje inwestorów w wyborze dużych skupisk ludności. Subregiony województwa posiadające słabszy potencjał gospodarczy i niższą dynamikę rozwojową oraz charakteryzujące się znacznie niższym poziomem jakości życia, mimo dogodnego położenia komunikacyjnego nie cieszą się zainteresowaniem inwestorów. Prowadzi to do narastania różnic w regionie. Relatywnie korzystnie w ostatnich latach przedstawia się Radom, gdzie w okresie 1999 - 2005 nastąpił przyrost spółek z kapitałem zagranicznym o blisko 133%, a w powiecie radomskim o 156%. Czynnikiem zachęcającym mogły być preferencje dla inwestorów w powstałej specjalnej strefie ekonomicznej.

Na tle Warszawy pozostała część województwa wypada zdecydowanie niekorzystnie pod względem przygotowania ofert inwestycyjnych sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym w szczególności uzbrojonych terenów pod inwestycje i dróg dojazdowych.

Turystyka

W województwie mazowieckim utrzymuje się powolny, ale stały rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej. Warszawa pełni rolę ośrodka turystyki przyjazdowej krajowej i zagranicznej. Udział przyjazdów turystów zagranicznych to blisko 30% wielkości krajowej. Stolica obsługuje ponad 70% turystów zagranicznych przyjeżdżających do województwa mazowieckiego. Związane jest to z lokalizacją lotniska międzynarodowego oraz węzła kolejowego, skupiającego połączenia międzynarodowe i będącego dobrym punktem przesiadkowym na tereny całej Polski.

Walory turystyczne

Do walorów turystycznych województwa mazowieckiego należą zabytki Warszawy, w tym wpisane na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego tj. Stare i Nowe Miasto, Trakt Królewski, Wilanów, a także obiekty zabytkowe zlokalizowane w: Płocku, Pułtusku, Żelazowej Woli, Treblince, Warce, Niepokalanowie, Szydłowcu, Brochowie, Broku, Ciechanowie, Czersku, Czerwińsku nad Wisłą, Siedlcach oraz Sierpcu.

O bogactwie kulturowym województwa mazowieckiego świadczy duża liczba obiektów zabytkowych (ok. 5,9 tys.), wśród których jest 120 założeń urbanistycznych, 14 zamków, 150 pałaców i 350 dworów. Poza Warszawą stanowiącą centrum zabytkowe, kulturalne, naukowe, handlowe i turystyczne istnieje ok. 50 miejscowości, w których znajdują się zabytki i zespoły zabytkowe.

Najbardziej wartościowe obszary wskazane dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych o znaczeniu regionalnym tworzą Kampinoski Park Narodowy, dziewięć parków krajobrazowych, a także doliny rzek. Naturalne predyspozycje do rozwoju turystyki występują również w północno-wschodniej części województwa. Tereny te są dotychczas w niewielkim stopniu wykorzystane, przede wszystkim ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania i wyposażenia w infrastrukturę turystyczną.

W województwie mazowieckim występują też obszary o walorach leczniczych i uzdrowiskowych, w tym jedno miasto o statusie uzdrowiska.

Wytworzenie w oparciu o wartości przyrodnicze i krajobrazowe atrakcyjnej oferty produktu turystycznego i jego skuteczna promocja na rynku krajowym i międzynarodowym, to szansa aktywizacji wielu rejonów województwa i tym samym poprawa poziomu życia mieszkańców.

Ruch turystyczny i baza turystyczna

Województwo mazowieckie zajmowało w 2005 r. piąte miejsce w krajowej turystyce przyjazdowej pod względem udzielonych noclegów (łącznie ponad 4 280 733, tj. ok. 8,8% ogólnej liczby w Polsce, z czego 1 547 367 udzielono turystom zagranicznym - 3 miejsce w kraju po województwie zachodniopomorskim i małopolskim). Najwięcej osób korzystało z usług hoteli, moteli i pensjonatów, zaś z noclegów najwięcej w Warszawie.

W województwie mazowieckim funkcjonowały 332 obiekty zbiorowego zakwaterowania (dane na 31.07.2005 r.), co stanowiło niecałe 5% wszystkich obiektów w kraju, z tego 83 w podregionie warszawskim, a 90 w Warszawie. Około 36% całej bazy stanowiły

hotele (120 w regionie, z tego 8 - najwięcej w kraju - o standardzie 5 gwiazdkowym). Większość hoteli o wysokim standardzie zlokalizowana jest w Warszawie. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych jest nieco większy niż średnia w kraju (37,2%) i w 2005 r. wynosił w województwie 35%. Miejsca całoroczne w województwie stanowią 86%, w Polsce średnio - 58,4%.

Obecnie jedną z barier dla rozwoju turystyki jest niewystarczająca liczba obiektów noclegowych dostosowanych do określonych potrzeb i niezadowalająca jakość świadczonych usług (głównie obiektów noclegowych o średnim standardzie). Dotyczy to również bazy gastronomicznej. Ponadto, na terenie województwa obserwuje się słabe zagospodarowanie turystyczne. Część terenów nie jest jeszcze lub jest w niewielkim stopniu przystosowana na potrzeby turystyki. Brakuje infrastruktury turystycznej w postaci parkingów, małej gastronomii, punktów usługowych, ścieżek rowerowych, oznakowanych szlaków do uprawiania turystyki pieszej i zagospodarowania miejsc odpoczynku. Niewystarczająca jest także promocja walorów regionu na rynku krajowym i międzynarodowym (szczególnie poza Warszawą) oraz słaba dostępność komunikacyjna miejsc godnych odwiedzenia.

Infrastruktura

Transport

Geograficzne położenie województwa mazowieckiego w kraju i Europie oraz potencjał ludnościowy i gospodarczy przesądzają o centralnym miejscu regionu w krajowych systemach infrastruktury transportowej.

Harmonijny rozwój regionu jest niemożliwy bez rozwoju nowoczesnego systemu transportowego. Odpowiednio ukształtowane układy drogowe i kolejowe, porty lotnicze oraz węzły przesiadkowe i przeładunkowe umożliwiają powiązania zewnętrzne w skali europejskiej i krajowej. Sieć uliczna i komunikacja zbiorowa, systemy parkingowe, drogi rowerowe i ciągi piesze składają się na infrastrukturę transportu wewnętrznego.

Podstawę systemu transportowego województwa mazowieckiego tworzą 3 europejskie korytarze transportowe TEN-T (nr I „Via Baltica” Helsinki – Tallin – Warszawa, nr II Berlin – Warszawa – Mińsk – Moskwa i częściowo nr VI Gdańsk – Warszawa – Katowice – Żylnia). Sieć transportową położoną w tych korytarzach stanowią główne ciągi komunikacyjne, na których nakłada się jednocześnie ruch międzynarodowy, krajowy, regionalny i często lokalny.

Spośród 9 realizowanych przez Polskę projektów z budżetu TEN-T, 2 realizowane są na terenie województwa mazowieckiego tj. „Podstawowa dokumentacja techniczna, dokumentacja do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady A-2 na odcinku Warszawa – Kukuryki”. Wartość projektu: 10 mln EUR oraz „Modernizacja i rozbudowa Warszawskiego Węzła Kolejowego”. Wartość projektu: 9,8 mln EUR. Ponadto ze środków ISPA/Funduszu Spójności realizowane są projekty związane z siecią transportową TEN-T gdzie do najważniejszych należą: Budowa drogi ekspresowej S 8 (odc. Radzymin - Wyszaków, wraz z obwodnicą miasta Wyszakowa), przebudowa drogi krajowej nr 2 (odc. Siedlce – Terespol - granica państwa), modernizacja linii kolejowej E-20, odcinek Mińsk Mazowiecki – Siedlce – Terespol, przygotowanie modernizacji linii kolejowej E-65 (odcinek Warszawa – Gdynia). Jednocześnie w ramach Pomocy Technicznej przygotowane zostały projekty dotyczące: autostrady A2 (odcinek Stryków – Konotopa) oraz modernizacji linii kolejowych, E65 (odcinek Warszawa – Działdowo – Gdynia), E75 (odcinek Warszawa- Sokółka - Suwałki – Trakiszki) i przygotowania projektu modernizacji korytarza kolejowego II (E-20/CE-20). Główne,

europäische Korytarze transportowe, na tle systemów infrastruktury technicznej województwa, przedstawione zostały w załączniku nr 4.

Wtopienie się drogowego układu zewnętrznego w sieć uliczną Warszawy, obsługującą wszelkie rodzaje ruchów łącznie z lokalnym, przy szybkim wzroście motoryzacji, powoduje coraz większe zatłoczenie i mniejsza sprawność układu komunikacyjnego. Dynamiczny rozwój m.st. Warszawy i przy notowanym wzroście liczby pojazdów mechanicznych, stwarza konieczność kompleksowego rozwiązywania zagadnień transportu publicznego całej aglomeracji. Transport zbiorowy w ośrodkach subregionalnych jest oparty na komunikacji autobusowej i wykonywany przede wszystkim przez miejskie przedsiębiorstwa komunikacyjne, które obsługują również przyległe gminy.

Transport drogowy

Niski standard połączeń układu drogowo - kolejowego, nieodpowiadający potrzebom stan jakościowy sieci drogowej, niewystarczająca przepustowość zwłaszcza na odcinkach wlotowych do Warszawy, brak tras obwodowych dla ruchu tranzytowego – to podstawowe bariery rozwoju regionu, ograniczające wewnętrzną spójność i konkurencyjność. Jednocześnie w miastach województwa obserwuje się nieefektywny system komunikacji publicznej.

Na sieć drogową województwa mazowieckiego w 2005 r. składało się 29 567 km dróg o twardej nawierzchni, co stanowi 11,6% dróg twardych w kraju. Gęstość dróg o twardej nawierzchni na 100 km² wynosi 83,1 km i jest zbliżona do średniej krajowej, która wynosiła w 2005 r. 81,2 km. Województwo mazowieckie posiadając najdłuższą w kraju sieć drogową pod względem gęstości dróg zajmuje dopiero 8 miejsce.

Główne połączenia w regionie stanowią drogi krajowe o długości 2 364 km. Na województwo mazowieckie przypada 13% ogólnej długości dróg krajowych w Polsce. Natomiast udział dróg krajowych w ogólnej długości dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie wynosi 8%.

Sieć dróg wojewódzkich tworzą odcinki o łącznej długości 2 970 km, co stanowi ok. 10% ogólnej długości dróg publicznych w województwie. Drogi wojewódzkie cechuje zróżnicowany stan techniczny: zadowolający na około 25% sieci i bardzo zły na około 50% sieci dróg. Około 30% dróg nie posiada min. 6,0 m szerokości jezdni, a około 94% - nośności nawierzchni 100 kN/oś.

Drogi powiatowe w dużej części nie spełniają wymogów odpowiadającym ich klasom. Średnio około 40% nie posiada minimalnej szerokości jezdni. Natomiast drogi gminne są w większości drogami gruntowymi (średnio około 60%).

Tranzytowe położenie województwa mazowieckiego w systemie transportowym Polski i fakt zbiegania się w regionie, w tym przede wszystkim na obszarze aglomeracji warszawskiej, głównych ciągów komunikacyjnych łączących stolicę z innymi regionami kraju i Europy wpływa na intensyfikację przewozów. W ciągu 5 ostatnich lat natężenie ruchu na drogach krajowych w Polsce wzrosło o 18 %. Wg badań Generalnej Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, w 2005 r. średnie dobowe natężenie ruchu na drogach krajowych to 8 244 pojazdy. Województwo mazowieckie w rankingu jest piąte, po każdej z dróg jeździ średnio po 9,2 tys. samochodów, ale po drogach międzynarodowych aż 18 tys. W okresie 2000-2005 rozwój ruchu pojazdów poszczególnych kategorii był bardzo zróżnicowany. Największy wzrost ruchu, o ok. 49%, zanotowano dla samochodów ciężarowych z przyczepami, mających decydujący wpływ na warunki ruchu na drogach oraz proces niszczenia nawierzchni.

Systematyczny wzrost obciążenia sieci drogowej w powiązaniu ze złym stanem technicznym sprawia, że województwo mazowieckie przoduje w kraju pod względem liczby

wypadków, w tym ze skutkiem śmiertelnym. W 2005 r. wydarzyło się łącznie 6 452 wypadków (1 miejsce w kraju), w tym ofiar śmiertelnych – 885 (3 miejsce), a rannych zostało 7 752 osób (1 miejsce w Polsce).

Kolejnym skutkiem wzrostu natężenia ruchu jest wzrost poziomu hałasu występującego w pobliżu głównych dróg tranzytowych na odcinkach przebiegających przez miasta i tereny zabudowy mieszkaniowej.

Promienisty układ sieci infrastrukturalnych zbiegających się w Warszawie powoduje szczególne nasilenie problemów w obszarze samej aglomeracji i wzdłuż głównych ciągów łączących obszary zewnętrzne z centrum regionu. Nie ma sprawnych połączeń pomiędzy ośrodkami subregionalnymi. Spójności komunikacyjnej regionu nie sprzyja również zbyt mała ilość przepraw mostowych przez główne rzeki województwa.

Transport kolejowy

Na sieć kolejową województwa mazowieckiego w 2005 r. składało się 1 777 km linii kolejowych, co stanowi 8,7% linii w kraju, w tym 96,2% linii normalnotorowych. Na 100 km² powierzchni przypada 4,8 km² linii, podczas gdy średnia w kraju wynosi - 6,4 km².

W układzie sieci kolejowej województwo mazowieckie jest obszarem, na którym krzyżują się międzynarodowe linie kolejowe. Warszawa ma połączenia kolejowe ze wszystkimi większymi miastami kraju i Europy. W województwie mazowieckim, podobnie jak w kraju, zmniejsza się długość linii eksploatowanych (z 1,9 tys. km w 1999 r. do 1,7 tys. km w 2005 r.). Jednocześnie prowadzone są prace modernizacyjne magistralnych linii kolejowych umożliwiające uzyskiwanie na trasach dużych prędkości (140-160 km/h).

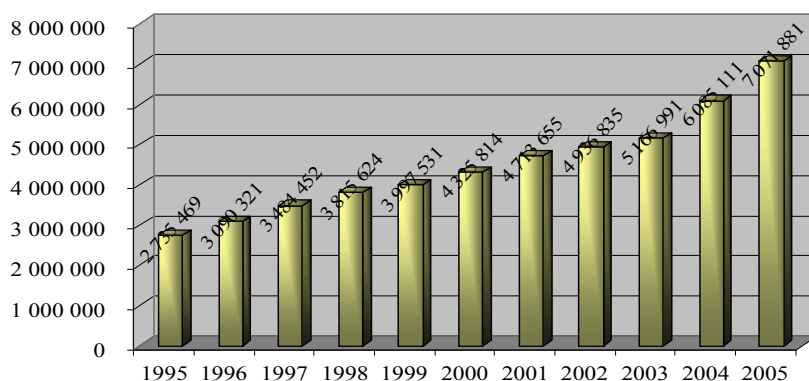
Pogarszający się stan techniczny infrastruktury i taboru, niskie bezpieczeństwo i standard usług przesądzają o tym, że kolej nie może stanowić alternatywy dla indywidualnego transportu samochodowego. W związku z tym obserwuje się spadek udziału pasażerskiego transportu kolejowego.

Od 1 stycznia 2004 r. Samorząd Województwa Mazowieckiego przejął odpowiedzialność za organizację i finansowanie kolejowych przewozów regionalnych. W związku z tym 29 lipca 2004 r. została zawiązana przez Samorząd Województwa Mazowieckiego i „PKP Przewozy Regionalne” spółka „Koleje Mazowieckie - KM” z siedzibą w Warszawie. Jest pierwsza tego typu spółka w kraju.

Transport lotniczy

Transport lotniczy w ostatnich latach jest najszybciej rozwijającą się gałęzią transportu w Polsce i na Mazowszu.

W województwie mazowieckim ruch pasażerski obsługuje obecnie jedynie Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, skupiający na koniec 2005 roku 61% ruchu lotniczego w skali kraju i obsługujący rocznie ponad 7 mln pasażerów. Na wykresie nr 7 obrazującym liczbę pasażerów widoczna jest stała tendencja wzrostowa. Średni roczny przyrost w okresie 1995-2003 wynosił około 5%. Znaczące przyrosty obserwowane w latach 2004 i 2005 są wynikiem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz liberalizacji przepisów regulujących transport lotniczy.

Wykres nr 7 – Liczba odprawionych pasażerów w latach 1995-2005.

Obecnie port lotniczy dysponuje czterema terminalami pasażerskimi, oznaczonymi jako Terminal 1, Terminal 2, Terminal Etiuda oraz Terminal VIP Aviation (służący odprawie pasażerów korzystających z prywatnych lub korporacyjnych samolotów).

Terminal 1 jest głównym terminalem pasażerskim, przeznaczonym dla lotów rejsowych. Dzięki uruchomionemu Terminalowi 2 port lotniczy będzie mógł przyjąć nawet 12 mln pasażerów rocznie.

Terminal Etiuda służy do obsługi pasażerów korzystających z tzw. tanich linii lotniczych. Wysokie ceny opłat lotniskowych, zniechęcają tanie linie lotnicze do korzystania z tego portu i skłaniają do przenoszenia świadczonych usług przewozowych do portów w innych miastach Polski. Stanowi to znaczne utrudnienie dla korzystających z usług tanich przewoźników lotniczych, mieszkańców Warszawy i województwa mazowieckiego (wzrost kosztów, wydłużenie czasu podróży).

Jednakże obecny ruch pasażerski przekracza możliwości techniczne centralnego portu lotniczego w Warszawie i stopniowo wyczerpuje się przepustowość ww. terminali. Opłacalność i wykonalność inwestycji, jaką jest budowa sieci regionalnych portów lotniczych musi być oceniana na podstawie istniejącego potencjału. Województwo mazowieckie spełnia to kryterium, gdyż cechuje się najwyższym w Polsce poziomem rozwoju gospodarczego mierzonego wartością produktu krajowego brutto.

Ponadto zakłada się, że Polska pozostanie liderem dynamiki wzrostu do 2030 r., kiedy to liczba odprawianych pasażerów osiągnie liczbę 75 mln, pod warunkiem jednak rozwoju sieci lotnisk regionalnych. W ciągu ostatnich trzech lat ruch lotniczy w Warszawie na Okęciu wzrastał o około 1 mln pasażerów rocznie. Według prognoz PPL liczba pasażerów w 2007 r. dojdzie do 9 mln, a w roku 2008 ją przekroczy. Popyt na usługi lotnicze na Mazowszu w roku 2020 szacowany jest na 17 mln pasażerów (prognoza Polskich Linii Lotniczych).

Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie (jedyny na Mazowszu) zlokalizowany jest w granicach administracyjnych miasta, co znacznie ogranicza możliwości jego dalszego rozwoju. Jednocześnie ze względu na poziom hałasu i bezpieczeństwa stanowi dużą uciążliwość dla ludności. Do tego dochodzą wysokie opłaty lotniskowe na Okęciu, które ograniczają dostęp tanich przewoźników.

Telekomunikacja i informatyzacja

Województwo mazowieckie włączone jest w system krajowej i międzynarodowej łączności przewodowej, administrowany przez Telekomunikację Polską S.A. (TP S.A.)

Tradycyjna, dotychczas zmonopolizowana sieć telekomunikacyjna, mimo stosunkowo wysokiej gęstości, nie jest w stanie sprostać wymaganiom nowoczesnej gospodarki. Lukę wynikającą z niedorozwoju sieci i rosnącego zapotrzebowania starają się uzupełniać operatorzy prywatni. Na obszarze województwa mazowieckiego działa już ponad 40 operatorów, choć dominującą rolę nadal odgrywa TP S.A. obsługująca około 90% abonentów. Na koniec 2005 r. w województwie było ponad 364,2 łącz głównych telefonii przewodowej na 1000 ludności, co stanowi 15,1 % wszystkich ww. łączy w kraju. Sieć przewodową uzupełniają operatorzy dynamicznie rozwijającej się telefonii GSM. Województwo zajmuje 1 miejsce w kraju pod względem gęstości sieci abonenckiej.

Wzrost liczby prywatnych operatorów i dostawców usług telekomunikacyjnych wpłynął również na błyskawiczny rozwój sieci przesyłu danych, w tym Internetu. Dzięki rozbudowie systemu TP S.A., do powszechnej oferty włączony został szerokopasmowy dostęp z kilkoma różnymi szybkościami transmisji.

Rozwijające się systemy łączności mają ogromne znaczenie dla rozwoju regionu. Problem dostępności do infrastruktury teleinformatycznej i nowoczesnych mediów, takich jak Internet, jest widoczny poza aglomeracją warszawską w całym regionie. Na obszarach wiejskich o typowo rolniczym charakterze położonych szczególnie na południu i północnym wschodzie województwa, sytuacja ta może być istotną barierą rozwoju.

Energetyka

Województwo mazowieckie zaopatrywane jest w energię elektryczną z systemu elektroenergetycznego poprzez sieć przesyłową 400kV i 220kV oraz sieć rozdzielczą o napięciu 110kV, 15kV (SN) i 0,4kV (nN), należących do przedsiębiorstwa Polskie Sieci Energetyczne S.A. Podstawowymi źródłami zasilania są elektrownie w: Kozienicach (2600 MW), Ostrołęce (693 MW) oraz elektrociepłownie warszawskie (Siekierki, Żerań i Pruszków) o łącznej mocy i elektrownia wodna na Narwi w Dębie (20 MW), gwarantujące razem 40 % rezerwę mocy.

W województwie mazowieckim w 2005 r. działało 68 koncesjonowanych przedsiębiorstw ciepłowniczych. Największy udział w długości ogólnokrajowej sieci ciepłowniczej miały dwa województwa: mazowieckie i śląskie. W województwie mazowieckim długość ich wyniosła około 2 839,5 km (tj. 15,3% długości całej sieci w kraju).

W 2005 r. przedsiębiorstwa w kraju przeznaczyły na modernizację, rozwój i ochronę środowiska 1 372,2 mln zł. Przeciętnie jedno przedsiębiorstwo zainwestowało zatem 3 473,9 tys. zł. Najwięcej inwestowały przedsiębiorstwa w województwie mazowieckim (średnio jedno przedsiębiorstwo zainwestowało 8 194,8 tys. zł), gdzie ogółem daje to 29 5014,8 tys. zł (w tym nakłady związane z wytwarzaniem ciepła 159 537,4 tys. zł i nakłady związane z przesyłaniem i dystrybucją ciepła wyniosły 135477,4 tys. zł). Generalnie można powiedzieć, że większość inwestycji dokonanych przez koncesjonowane przedsiębiorstwa w 2005 r. przypadły na podmioty o największym zaangażowaniu w działalność ciepłowniczą (57,8%). Udział środków własnych w finansowaniu poniesionych nakładów wyniósł 86,8% całkowitych nakładów.

Głównym problemem w zaopatrywaniu regionu w energię elektryczną jest zwiększenie pewności zasilania – zwłaszcza na obszarze aglomeracji warszawskiej i na terenach wiejskich szczególnie położonych na wschodzie województwa. Lokalne sieci i urządzenia elektroenergetyczne głównie na obszarach wiejskich są przestarzałe. Ogromna ich część nie była nigdy poddana modernizacji pomimo dużego zużycia eksploatacyjnego.

System zaopatrzenia w gaz przewodowy oparty jest o sieć przewodów wysokiego ciśnienia ze stacjami redukcyjnymi. Z sieci dystrybucyjnej korzysta prawie 85 % mieszkańców

miast i tylko około 20 % mieszkańców obszarów wiejskich, co wynika w znacznej mierze z wysokich kosztów uzbrojenia. Zniwelowanie tak dużych dysproporcji umożliwi układ podstawowych gazociągów tranzytowych i krajowych, w oparciu o które powinna być rozbudowana sieć dystrybucyjna. Za inwestycjami w tym kierunku przemawiają również właściwości gazu, jako paliwa, stwarzającego warunki do wdrożenia proekologicznych rozwiązań w sferze produkcyjnej, usługowej oraz gospodarce komunalnej.

Na obszarze województwa występują również obiekty i urządzenia związane z przerobem ropy naftowej. Jest tu największa w kraju rafineria ropy naftowej w Płocku i związana z nią baza surowcowa „Plebanka” oraz rurociągi przesyłowe ropy naftowej i produktów naftowych.

Środowisko

Natura 2000

W roku 2004 na obszarze województwa mazowieckiego rozpoczęto realizację sieci ekologicznej Natura 2000. Stanowią ją obszary o szczególnie cennych i zagrożonych składnikach różnorodności biologicznej, wyselekcjonowane, zgodnie z przyjętymi przez UE dyrektywami. W ramach pierwszego etapu tworzenia sieci Natura 2000 na Mazowszu wyznaczono 10 obszarów specjalnej ochrony ptaków i są to: Dolina Dolnej Narwi, Dolina Dolnego Bugu, Dolina Liwca, Dolina Pilicy, Dolina Środkowej Wisły, Dolina Omulwi i Płodownicy, Małopolski Przełom Wisły, Puszcza Biała, Puszcza Kampinoska oraz Puszcza Piska.

Do projektowanych specjalnych obszarów ochrony siedlisk należy 16 obszarów: Bagno Całowanie, Baranie Góry, Dąbrowa Radziejowska, Dąbrowy Seroczyńskie, Dolina Wkry, Dolina Zwolenki, Kantor Stary, Krogulec, Łęgi Czarnej Strugi, Olszyny Rumockie, Ostoja Nadbużańska, Puszcza Kampinoska, Sikórz, Wydmy Lucynowsko-Mostowieckie, Pakosław, Forty Modlińskie.

Powietrze

Udział województwa mazowieckiego w emisji zanieczyszczeń powietrza w Polsce wynosi 9,3 %. Województwo mazowieckie wykazuje duże zróżnicowanie pod względem rozmieszczenia przemysłu. Występują tu obszary o charakterze rolniczym, rolniczo-przemysłowym i typowo przemysłowym. Przemysł województwa mazowieckiego skoncentrowany jest głównie w miastach. Tereny zurbanizowane są nie tylko źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzenia komunalnego, ale także przemysłowego.

W miastach znaczącym źródłem zanieczyszczeń przemysłowych są ciepłownie i elektrociepłownie miejskie. Istotnym źródłem zanieczyszczeń jest energetyka zawodowa (Elektrownia „Kozienice” S.A., Zespół Elektrowni „Ostrołęka” S.A.) oraz reprezentujący przemysł rafineryjno-petrochemiczny Polski Koncern Naftowy "ORLEN" S.A. w Płocku.

Poziom stężeń głównych zanieczyszczeń powietrza: dwutlenku siarki oraz dwutlenku azotu i pyłu określa się jako „średni”, a lokalnie nawet jako „niski” (od 10 % do 25 % normy). Dane te nie dotyczą Warszawy i dużych miast, gdzie normy dwutlenku azotu, dwutlenku siarki i pyłu są przekraczane.

Na terenie województwa zlokalizowane są ośrodki przemysłu spożywczego, energetycznego, maszynowego, odzieżowego i chemicznego. W skali lokalnej niezwykle uciążliwa jest emisja z komunikacji samochodowej. Problem ten głównie dotyczy miast

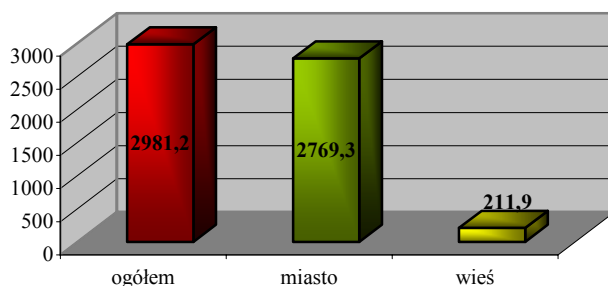
województwa mazowieckiego nieposiadających obwodnic jak i również terenów zamieszkałych w pobliżu głównych dróg. Jednocześnie należy zaznaczyć, że znaczna ilość na terenie województwa mazowieckiego nie spełnia wymagań stawianych przez UE.

Gospodarka wodno- ściekowa

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę przemysłu i gospodarki komunalnej są zasoby wód powierzchniowych. Poziom wyposażenia województwa w systemy zbiorowego zaopatrzenia w wodę jest zróżnicowany: wysoki w miastach, a niski na terenach wiejskich. Od europejskich standardów odbiega oczyszczanie ścieków, w tym głównie w Warszawie, gdzie ponad połowa ścieków komunalnych odprowadzanych jest prosto do Wisły.

W regionie tylko niecałe 10% mieszkańców wsi korzystało z sieci kanalizacyjnej, podczas gdy w miastach ponad 80%. Największe ilości ścieków odprowadzono z Warszawy (155,7 hm³), a następnie z: Radomia (15,5 hm³), Płocka (13,1 hm³) oraz Ostrołęki (12,4 hm³). Z podanych obszarów pochodziło prawie 70% wszystkich ścieków województwa. Znaczne ilości ścieków wyemitowały też powiaty podregionu warszawskiego – 49,2 hm³ (tj. 17% wojewódzkiej emisji ścieków). Na obszarach wiejskich prowadzone przez wiele lat przede wszystkim budowy wodociągów, spowodowały znaczny wzrost zużycia wody, a tym samym wzrosła ilość wytwarzanych ścieków. Jednocześnie budowano zbyt mało kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Dotyczy to głównie terenów wiejskich województwa, na których sieć wodociągowa jest ponad 11 razy dłuższa od kanalizacyjnej. Stąd część nieoczyszczonych ścieków w sposób niekontrolowany trafia do środowiska, zanieczyszczając wody powierzchniowe i podziemne.

W 2005 r. w województwie mazowieckim działało 254 komunalnych oczyszczalni ścieków (w 2004 r. było 245) i 144 oczyszczalni przemysłowych. Województwo mazowieckie pod względem oczyszczania ścieków w 2004 roku zajmowało ostatnie miejsce w kraju - tylko 47,3% ludności korzystało z oczyszczalni ścieków – średnia w Polsce wynosi 59%. W województwie ścieki oczyszczane są w 71,5%, przy średniej w kraju – 91,2%.

Wykres nr 8 – Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w 2005 r. wg miejsca zamieszkania.

Gospodarka odpadami

Od europejskich standardów odbiega też zagospodarowanie odpadami. Województwo mazowieckie jest największym województwem w kraju zarówno pod względem powierzchni,

jak i liczby mieszkańców. Z kolei największa liczba mieszkańców skutkuje największą w kraju ilością zebranych odpadów komunalnych. W ciągu ostatnich 5 lat ilość zebranych odpadów komunalnych z roku na rok wzrastała. Rósł także udział województwa w ogólnej masie odpadów komunalnych zebranych w kraju.

W 2005 r. w województwie mazowieckim zebrano ok. 1,5 mln ton stałych odpadów komunalnych z czego na składowiska trafiło 83,6% zaś 12,3 % zostało unieszkodliwionych w spalarniach i kompostowniach. Największa ilość odpadów powstała w Warszawie (57,2%), Radomiu (4,69%) i Płocku (2,95%) oraz w powiecie pruszkowskim (2,78%). W województwie mazowieckim w 2005 r. było 89 czynnych składowisk (pod tym względem 4 miejsce w kraju).

W województwie mazowieckim w 2004 r. poddano odzyskowi około 30% ogólnej masy wytworzonych odpadów komunalnych, z czego 12% przerobiono na kompost w 5 mazowieckich kompostowniach odpadów komunalnych.

Jednocześnie w 2004 r. uległ poszerzeniu zakres zbieranych selektywnie odpadów komunalnych – oprócz odpadów opakowaniowych zbierano selektywnie także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne.

W 2004 r. w województwie mazowieckim unieszkodliwiono około 70% ogólnej masy wytworzonych odpadów komunalnych, z czego 3% unieszkodliwiono w sposób termiczny.

W województwie przeważały (73%) składowiska małe, przyjmujące mniej niż 10 Mg odpadów/dobę, a dużych składowisk, przyjmujących ponad 20 Mg/dobę odpadów było zaledwie 17%. Pozostałe 10% stanowiły składowiska, na których deponowano w 2004 r. od 10 do 20 Mg odpadów /dobę. Warszawa nie posiada też własnego składowiska odpadów stałych.

Należy również podkreślić, że wg oceny Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie tylko 13% składowisk w województwie na koniec 2004 r. spełniało wymagania obowiązującego prawa, 60% wymagało modernizacji, zaś 27% z nich kwalifikowało się do zamknięcia.

Na terenie województwa mazowieckiego w 2005 r. wytworzono ponad 5,8 mln ton odpadów przemysłowych (tj. 4,7% wielkości krajowej - 4 miejsce w kraju, po województwach: śląskim - 35%, dolnośląskim - 28% i małopolskim - 8%). Z ogólnej ilości odpadów przemysłowych tylko połowa została poddana odzyskowi - 2,9 mln ton (średnia w kraju – 78,5%), a ok. 43 % - 2,5 mln ton – unieszkodliwiono. Czasowo magazynowane jest ok. 9,2% odpadów (539 tys. ton).

Najwięcej mazowieckich odpadów przemysłowych powstaje w: Warszawie (37,9%), Płocku (5,4%) i Ostrołęce (4,9%) oraz w powiatach: kozienickim (16,1%), legionowskim (13,7%) i sokołowskim (3,4%). Powstają one głównie w dużych zakładach przemysłowych (ok. 70% odpadów): energetycznych, cukrowniach, przetwórstwa rolno-spożywczego.

Największe ilości odpadów składowane są w powiatach: legionowskim (46,8%), kozienickim (29,3%), Ostrołęce (11,6%) i m.st. Warszawa (8,4%).

Wśród stosowanych metod zagospodarowania odpadów, w tym szczególnie odpadów komunalnych, dominują metody najbardziej prymitywne – oparte na ich składowaniu (około 67 % udziału) o największej skali zagrożenia dla środowiska.

Ponadto brak jest kompleksowego programu zagospodarowania odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych oraz systemów zapobiegania i zwalczania zagrożeń przyrodniczych i ekologicznych. Obecnie w województwie widać małe zainteresowanie wdrażaniem nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii oraz niedostateczne

wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, które mogłyby w znacznym stopniu przyczynić się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych.

Odnawialne źródła energii

W ostatnich latach widoczny jest ciągły wzrost znaczenia energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych. Strategia Energetyki Odnawialnej zakłada, że do końca 2010 r. 7,5% całej zużywanej energii w Polsce pochodzić będzie ze źródeł odnawialnych. Województwo mazowieckie dysponuje dużym, niewykorzystanym potencjałem zasobów energii odnawialnej.

Jednym z najbardziej obiecujących kierunków rozwoju w zakresie odnawialnych źródeł energii jest mała energetyka wodna skupiająca się wzdłuż większych cieków wodnych na terenie województwa mazowieckiego. Korzyścią płynącą z rozwoju małej energetyki wodnej jest przede wszystkim: podniesienie bezpieczeństwa energetycznego i pewności zasilania w obszarach wiejskich o słabo rozwiniętej sieci elektroenergetycznej. Bariery w rozwoju energetyki wodnej są natomiast stosunkowo wysokie koszty. Wynika stąd potrzeba lokowania obiektów w miejscach istniejących obecnie lub w przeszłości piętrzeń młynów, jazów.

Z kolei największe potencjalnie dostępne zasoby małej energetyki wiatrowej znajdują się w środkowo - zachodniej części województwa mazowieckiego, w szczególności w powiatach: płońskim, płońskim, mławskim, ciechanowskim, grójeckim i garwolińskim. Stwarza to sprzyjające warunki dla rozwoju mikro elektrowni wiatrowych na tym terenie. Korzyścią płynącą z rozwoju małej energetyki wiatrowej jest przede wszystkim podniesienie bezpieczeństwa energetycznego i pewności zasilania w obszarach wiejskich o słabo rozwiniętej sieci elektroenergetycznej. Energetyka wiatrowa charakteryzuje się jednak stosunkowo wysokimi kosztami inwestycyjnymi. Ponadto zagrożeniem dla rozwoju są bariery administracyjne związane z decyzjami o pozwolenie na budowę.

Warunki rozwoju energetyki solarnej są zbliżone na terenie całego województwa mazowieckiego. Duże aglomeracje miejskie charakteryzują się nieznacznie gorszymi warunkami (ze względu na zwiększony poziom zanieczyszczenia powietrza), natomiast stopień wykorzystania energii z urządzeń słonecznych jest w nich większy z uwagi na znacznie większą gęstość zapotrzebowania na moc i energię cieplną. Wykorzystanie kolektorów słonecznych na terenach wiejskich ma uzasadnienie w przypadku, gdy następuje substytucja droższych mediów energetycznych (energia elektryczna, olej opałowy, LPG).

Największe możliwe do wykorzystania zasoby biomasy drzewnej znajdują się w powiatach: makowskim, ostrowskim, ostrołęckim, przasnyskim, wyszkowskim, grójeckim oraz garwolińskim. Można stwierdzić, że w przyszłości ze względu na duże zasoby i dostępność biomasa będzie miała największy udział wśród paliw odnawialnych. Przewiduje się jej wykorzystywanie zarówno w dużych kotłach, systemach centralnego ogrzewania oraz w małych indywidualnych instalacjach domowych. Odpowiednie wprowadzanie programów wykorzystania biomasy w gminach może w znaczny sposób przyczynić się do obniżenia kosztów zaopatrzenia w ciepło wiejskich gospodarstw domowych i poprawy poziomu życia mieszkańców. Największy potencjał wykorzystania biogazu, ze względu na duże koncentracje hodowli zwierzęcej, występuje w powiatach: mławskim, płońskim, siedleckim, żuromińskim, sierpeckim, płońskim, ostrowskim, ostrołęckim. Bariery rozwoju są z kolei wysokie koszty instalacji biogazowych.

Zagrożenia powodziowe

Na terenie województwa mazowieckiego, które położone jest w dorzeczu środkowej Wisły przeważają wezbrania zimowe zatorowe spowodowane piętrzeniem wody przez zator lodowy lub śniegowy oraz wezbrania wiosenne roztopowe wywołane szybkim spływem wód roztopowych powstałych z szybkiego topnienia zimowych opadów śniegu. Znacznie rzadziej występują wezbrania letnie spowodowane obfitymi i długotrwałymi opadami.

Łączna powierzchnia terenów zagrożonych powodzią głównych rzek województwa wynosi ok. 2,3 tys.km² tj. 6,5 % powierzchni województwa. Najbardziej narażona na powódź jest najniżej położona część regionu - Kotlina Warszawska, gdzie na niewielkim obszarze spotyka się kilka dużych dopływów (Narew z Bugiem, Wkra i Bzura). Zagrożenie powodziowe stwarza przede wszystkim rzeka Wisła. Duże obszary zagrożone przez wody powodziowe występują również w gminach położonych w dolinach rzek: Narwi, Bugu, Pilicy i Bzury. Z obserwacji wodowskazowych z okresu wezbrań na dolnej Wiśle wynika, że maksymalne stany wody występowały w okresie zimowym.

Przeciętnie wysokość maksymalnych spiętrzeń zatorowych wynosi 3,5 m, natomiast za normalnie występujące spiętrzenia przyjmuje się 2,0-2,5 m. Maksymalna wielkość spiętrzeń na różnych odcinkach rzeki wynosiła 5-7 m. Powodzie te związane były w każdym przypadku z ogromnymi stratami gospodarczymi, przyrodniczymi, również często z ofiarami ludzkimi.

Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonują 3 duże zbiorniki zaporowe, które jednak nie posiadają gwarantowanej rezerwy powodziowej.

Zbiornik	Rzeka	Rok uruchomienia	Pojemność (hm ³)	Powierzchnia (km ²)	Położenie administracyjne (powiat)
Włocławski	Wisła	1970	408,0	70,4	płocki
Zegrzyński	Narew	1963	94,3	33,0	legionowski, wołomiński, wyszkowski
Domaniów	Radomka	2001	11,5	5,0	radomski, przysuski

Tabela nr 4 - Charakterystyka zbiorników zaporowych zlokalizowanych w województwie mazowieckim

Skuteczność ochrony przed powodzią jest ograniczona z powodu niedostatecznych nakładów na utrzymanie obiektów oraz nowe inwestycje (wały przeciwpowodziowe, zbiorniki przeciwpowodziowe suche, poldery), a także z powodu przywiązywania małego znaczenia działaniom prewencyjnym (przywracanie naturalnych obszarów zalewowych rzek, podnoszenie lesistości, właściwa agrotechnika, ograniczenie zabudowy terenów zalewowych przez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także dobre prognozowanie i wczesne ostrzeganie) i organizacyjnym (sprawne zarządzanie i doskonalenie procedur kierowania akcją na wypadek wystąpienia katastrofalnego wezbrania).

Duże znaczenie posiada także nowoczesna osłona przeciwpowodziowa hydrologiczno-meteorologiczna oraz powstanie centrów reagowania kryzysowego i wprowadzenie systemu monitoringu i osłony kraju w ramach Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej.

Efektem realizacji projektu pod nazwą "System Monitoringu i Osłony Kraju" (SMOK) będzie utworzenie nowoczesnej bazy technicznej oraz metodycznej umożliwiającej precyzyjną,

wiarygodną osłonę meteorologiczną i hydrologiczną gospodarki narodowej i społeczeństwa. Celem tego projektu jest utworzenie w kraju kompleksowego, nowoczesnego systemu monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed groźnymi zjawiskami naturalnymi (powódź, silne wiatry, burze itp.) oraz gromadzenie i rozpowszechnianie informacji o aktualnym i przewidywanym stanie atmosfery i hydrosfery. System ten obejmie swoim zasięgiem całą Polskę. Chociaż SMOK jest ukierunkowany głównie na osłonę przed powodzią, jednak jego założenia obejmują monitoring, prognozowanie i ostrzeganie przed innymi zjawiskami, takimi jak burze, bardzo silne wiatry, sztormy. System będzie również efektywnie funkcjonować w przypadkach występowania długotrwałej suszy, mroźnych zim z obfitymi opadami śniegu, zanieczyszczeń wód płynących oraz skażeń radioaktywnych powietrza.

Susze

Susza podobnie jak powódź zaliczana jest do zjawisk katastrofalnych. Problem jest istotny z punktu widzenia użytkowników wody, szczególnie rolnictwa, a także wpływu na przyrodę. W województwie mazowieckim średnia suma opadów jest niższa od średniej dla Polski, która wynosi 600 mm.

Nasilające się w ostatnich latach zjawisko suszy na terenie województwa mazowieckiego spowodowało wysychanie cieków wodnych, obniżanie się poziomu wód gruntowych i poziomu wody w rzekach, stawach i naturalnych zbiornikach, wysychanie upraw, wzrost zanieczyszczeń w wodach a także wzrost zagrożenia pożarowego.

Na skutek niesprzyjających warunków meteorologicznych zanotowano w jeziorach ubytek około 1,5 mln m³ wody, ponadnormatywną zawartość azotu i fosforu, a w osadach dennych również zawartość siarkowodoru. W ostatnich latach w województwie nastąpiło znaczne ograniczenie retencji podziemnej, związane z utrzymującą się suszą hydrologiczną (i najniższymi opadami atmosferycznymi w porównaniu do innych regionów kraju).

W zakresie ochrony przed suszą meteorologiczną nie istnieje system zabezpieczeń. Możliwe jest łagodzenie skutków suszy dla środowiska gruntowo-wodnego poprzez różnorodne formy retencji naturalnej, melioracje nawadniające oraz agrotechnikę ograniczającą parowanie wody.

Spoleczeństwo

Edukacja

Ważnym czynnikiem polityki rozwoju jest poziom wykształcenia społeczeństwa. Województwo mazowieckie wyróżnia się wśród innych województw najwyższym poziomem wykształcenia mieszkańców. Udział ludności z wyższym wykształceniem wynosi tu ok. 14%, przy średniej dla Polski ok. 7%, przy czym zwraca uwagę jego zróżnicowanie przestrzenne.

W Warszawie udział ludności z wykształceniem wyższym sięga niemal 20%, ale na obszarach oddalonych od stolicy jest znacznie niższy i wynosi ok. 5%, co wskazuje na niski stopień wykształcenia ludności wiejskiej. Województwo mazowieckie nie dorównuje jeszcze krajom UE pod względem wskaźnika osób z wyższym wykształceniem (14% - woj. mazowieckie, 20,8% - kraje UE-25).

W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby szkół wyższych. W roku akademickim 2005/2006 w województwie funkcjonowało 101 szkół wyższych, w tym 38 szkół wyższych zawodowych, gdzie studiowało ok. 351 tys. studentów.

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2005/2006 funkcjonowało ponad 1 752 szkół podstawowych i 810 gimnazjów, do których uczęszczało odpowiednio: 332,8 tys. i 195,1 tys. uczniów.

W systemie szkół ponadgimnazjalnych (bez szkół specjalnych) w województwie działały:

- szkoły zawodowe i licea profilowane dla młodzieży: 739 - 103,1 tys. uczniów;
- szkoły zawodowe i licea profilowane dla dorosłych: 225 - 13,4 tys. uczniów;
- licea ogólnokształcące dla młodzieży: 401 - 109,6 tys. uczniów;
- licea ogólnokształcące dla dorosłych: 247 - 21,6 tys. uczniów;
- szkoły policealne: 328 – 32,2 tys. uczniów, w tym dla młodzieży 82 szkoły (8,9 tys. uczniów).

Ponadto w szkolnictwie specjalnym województwa funkcjonowało: 71 ośrodków szkolno-wychowawczych z prawie 5 tys. miejsc.

Jednak szybkemu w ostatnich latach rozwojowi ilościowemu szkolnictwa nie towarzyszy równie szybki rozwój infrastruktury dydaktycznej.

Stan infrastruktury obiektów oraz ich wyposażenie jest bardzo zróżnicowany na terenie województwa. Podobnie baza sportowa czy socjalna, towarzysząca obiektom dydaktycznym. Mimo w miarę równomiernego rozmieszczenia sieci placówek edukacyjnych na obszarze regionu, widoczne są wyraźne dysproporcje pomiędzy miastami, a obszarami wiejskimi szczególnie w zakresie wyposażenia szkół w niezbędny sprzęt i pomoce naukowe. Przykładowo, jak już wspomniano, na Mazowszu tylko 49% szkół podstawowych na wsi jest wyposażonych w komputer, z czego 57% posiada dostęp do Internetu. W gimnazjach wiejskich odpowiednio 38% i 87%.

Problemem pozostaje zróżnicowanie poziomu kształcenia pomiędzy wsią i miastem oraz zbyt niska dostępność młodzieży pochodzącej z obszarów wiejskich do liceów ogólnokształcących i profilowanych stwarzających absolwentom możliwość kontynuowania nauki na poziomie wyższym.

Aby sprostać wyzwaniom przynoszonym przez rynek pracy ważną rolę w edukacji pełnią placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego. Zapewniają one stałe doskonalenie i rozwijanie kwalifikacji ogólnych i zawodowych stosownie do rosnących wymagań rynku pracy. Kształcenie to wspomaga zarówno osoby już pracujące, jak i wchodzące na rynek pracy. Bariery w rozwoju tego typu edukacji jest najczęściej słabo rozwinięta sieć placówek, niezbyt atrakcyjna oferta szkoleń, często też słaba promocja kursów. Placówki rzadko kiedy są wyposażone w nowoczesne pomoce dydaktyczne, często nie mają dostępu do Internetu.

Niezbędne inwestycje w infrastrukturę edukacyjną zapobiegają wykluczeniu edukacyjnemu. wpłyną na zwiększenie możliwości zatrudnienia, będą sprzyjać budowaniu długookresowej konkurencyjności regionu.

Kultura

Ważną rolę w rozwoju kultury w regionie pełni Warszawa będąca centrum kultury o znaczeniu narodowym i regionalnym oraz miasta: Płock, Radom, Siedlce, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Szydłowiec, Góra Kalwaria, Iłża, Przasnysz, Sierpc, Węgrów. Ważną grupę zabytków stanowią liczne obiekty sakralne, zespoły dworskie i pałacowo-parkowe, budowle fortyfikacyjne i obronne oraz miejsca wydarzeń historycznych. Na obszarach wiejskich wzdłuż Wisły oraz nad Bugiem i Narwią znajdują się rejonu zachowanego osadnictwa „olenderskiego”. Główne regiony etnograficzne Mazowsza to: kurpiowski, łowicki, podlaski, kozienicki, iłżecko - starachowicki, opoczyńsko – konecko - przysuski, sannicki oraz kołbielski.

Działalność w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego prowadzą w województwie mazowieckim liczne instytucje i placówki kulturalne, z których większość skupiona jest w Warszawie.

Liczba instytucji i uczestników wydarzeń kulturalnych organizowanych przez instytucje kultury plasuje województwo mazowieckie wśród trzech najwyżej notowanych województw w kraju.

W 2005 roku odnotowano na terenie województwa najwyższą w kraju liczbę teatrów i instytucji muzycznych (34 na 181 w kraju) oraz najwyższą liczbę 2,2 mln widzów i słuchaczy. Dominującą pozycję posiada w tym zakresie Warszawa.

Pod względem liczby kin stałych, region zajmuje pierwszą lokatę z lokalizacją 64 kin w 2005 r., co stanowi ok. 12% wszystkich obiektów w Polsce.

W 2005 roku działalność kulturalną prowadziło 259 ośrodków, domów kultury, klubów i świetlic, w których zorganizowano ponad 19 tys. imprez.

W 2005 roku mazowieckie zajmowało drugie miejsce w kraju pod względem liczby muzeów - 103 muzea, co stanowi ok. 15% placówek w kraju. W strukturze przestrzennej utrzymują się tendencje koncentracji obiektów kultury na terenie i wokół dużych miast, gdzie przeważają muzea historyczne (25). Liczba zwiedzających w 2005 r. to 2 889,2 tys. osób - 2 miejsce w kraju po woj. małopolskim i ok. 16% wszystkich zwiedzających w Polsce.

W 2005 roku, liczba bibliotek w województwie była największa w skali kraju i wynosiła 1 013 wobec prawie 8,6 tys. w kraju. Liczba ta nieco maleje od 2000 r. Województwo mazowieckie jest też w czołówce pod względem liczby punktów bibliotecznych w kraju, zajmując 2 miejsce (250 punktów) po woj. wielkopolskim. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną jest wyższa niż średnia kraju i wynosi 4 084 osób (w kraju 3 689).

Według „Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych” Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków (KOBiDZ) było w Polsce łącznie 63 327 zabytków nieruchomych (stan na grudzień 2004 r.). W województwie mazowieckim do rejestru zabytków wpisanych było z kolei 5 301 zabytków nieruchomych (5 pozycja w kraju). W województwie mazowieckim w latach 1999–2003 wg danych KOBiDZ liczba wpisanych do rejestru zabytków wzrosła o ponad 1 %.

Ochrona zdrowia

Podniesienie zdrowotności mieszkańców regionu wiąże się z jednej strony z wyrównaniem dostępu do świadczeń w podstawowej opiece zdrowotnej oraz do specjalistycznych usług medycznych, zwłaszcza na terenach wiejskich. Z drugiej zaś strony należy zmniejszyć dysproporcje w dostępności przestrzennej placówek ochrony zdrowia na poziomie podstawowym oraz wyposażanie placówek w nowoczesną aparaturę, zwiększającą możliwości diagnozowania i leczenia. Barię wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna na wsi, a niedoinwestowane obszary wiejskie nie są atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów.

W ciągu ostatnich kilku lat w województwie mazowieckim sytuacja w zakresie ochrony zdrowia nieznacznie się polepszyła. Poprawiło się wyposażenie i opieka medyczna oraz wzrosła liczba lekarzy, zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i względnych. Widoczny jest wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez kształtowanie postawy prozdrowotnej.

Pomimo polepszenia sytuacji w stosunku do 1999 r. region nadal cechuje duże zróżnicowanie rozwoju opieki zdrowotnej zarówno w zakresie dostępności, jakości świadczonych usług medycznych, jak i opieki medycznej.

Według stanu na dzień 31.12.2005 r. w województwie mazowieckim funkcjonowało 98 szpitali ogólnych (w tym 18 niepublicznych), a na 10 000 mieszkańców przypadało 45,6 łóżek szpitalnych (pod względem stopnia nasycenia łóżek - 8 pozycja w kraju).

Jednocześnie na dzień 31.01.2007 r. na Mazowszu działało 2 125 zakładów opieki zdrowotnej, z tego 357 publicznych i 1 768 niepublicznych ZOZ. Blisko ¼ wszystkich zakładów opieki zdrowotnej było ulokowanych na wsi.

Ze względu na ulokowanie w Warszawie uczelni medycznej i związanych z nią szpitali klinicznych oraz wielu placówek i szpitali specjalistycznych, w tym o randze krajowej, występuje tu największe w kraju nasycenie lekarzami i farmaceutami. Na koniec 2005 r. w województwie mazowieckim pracowało 23 028 lekarzy (18,2% z ogólnej liczby lekarzy pracujących w kraju) oraz 6 235 stomatologów (18,1% ogólnej liczby pracujących stomatologów w Polsce). W ramach 550 praktyk lekarskich, tylko 83 praktyki prowadzone są na obszarach wiejskich. Niepokojący jest rosnący odpływ wykwalifikowanej kadry medycznej, zarówno lekarzy, jak i pielęgniarek do krajów UE.

Sieć placówek leczenia otwartego jest słabo rozwinięta, a prawie połowa placówek tego typu zlokalizowana jest w Warszawie. Szczególnie na obszarach wiejskich województwa oraz w małych miastach występują problemy z dostępem do specjalistycznej opieki medycznej i badań profilaktyczno-diagnostycznych.

Nasilające się procesy polaryzacyjne w układzie regionalnym i przekroju społecznym i rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym powodują wzrost zapotrzebowania na opiekę długotrwałą i paliatywną oraz różne formy pomocy społecznej.

Starzenie się mieszkańców jest tendencją charakterystyczną zarówno dla Mazowsza, dla Polski, jak i pozostałych państw UE.

Wydłużanie się życia przy jednoczesnym spadku stopy urodzeń oznacza nie tylko dalszy proces starzenia się społeczeństwa, ale i rosnące zapotrzebowanie na opiekę zdrowotną i socjalną oraz zmiany w modelu życia rodzinnego i w strukturze społecznej. Chcąc przeciwdziałać postępującej marginalizacji i zapobiegać wykluczeniu społecznemu osób starszych i rodzin sprawujących nad nimi opiekę, należy dążyć do eliminowania skutków tego zjawiska. Wymaga to planowania i zapewnienia działań pomocy społecznej, które zabezpieczą różnorodne potrzeby tej grupy wiekowej.

W aktualnej sytuacji społecznej regionu, przy jego dynamicznym rozwoju gospodarczym, pomoc społeczna ma do spełnienia ważną rolę. Powinna stwarzać poczucie bezpieczeństwa socjalnego, pomagać w tworzeniu właściwych warunków życia i zaspokajania potrzeb społeczności lokalnych, wspomagać rodzinę, umożliwiać osobom opiekującym się – powrót na rynek pracy.

Zadania te powinny służyć zabezpieczeniu szerokiego dostępu do świadczeń i usług socjalnych. Realizacja tych zamierzeń musi opierać się na dobrze funkcjonującej bazie materialnej, instytucjonalnej oraz wykwalifikowanej kadrze.

Obecnie w województwie funkcjonuje ponad 500 różnego typu instytucji i jednostek pomocy społecznej. Wzrasta liczba miejsc w tych placówkach, zwłaszcza w obszarze metropolitalnym. Szczególnego rodzaju problemy powoduje wzrost liczby osób niepełnosprawnych (ponad 10% ludności województwa), zwłaszcza wobec ograniczonego dostępu do rehabilitacji. Mimo dynamicznego rozwoju sieci tych placówek, nadal istnieje potrzeba budowy nowych, modernizacji istniejących, dostosowania ich do wymogów unijnych w tym np. poprzez zakup wyposażenia, likwidację barier architektonicznych.

Mieszkalnictwo

W 2005 r. liczba mieszkań w województwie wynosiła ogółem 1 875,5 tys., w tym w Warszawie 753,2 tys. (stan na 31.12.2005 r.). Tu zlokalizowana jest największa liczba mieszkań w Polsce, co stanowi 14,7% zasobów krajowych. Mieszkania socjalne w zasobach mieszkaniowych stanowiących własność gmin, w 2005 r. w województwie stanowiły 4% ogółu mieszkań i jest to zbliżone do średniej dla kraju wynoszącej 4,1%.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost liczby mieszkań ogółem. W województwie mazowieckim jest też jeden z najwyższych w kraju wzrost poziomu nasycenia mieszkaniem - z 326 na 1 000 ludności w 1999 r. do 359,8 w 2004 r. i 363,3 w 2005 r.

W skali kraju liczba oddawanych do użytku mieszkań jest najwyższa w województwie mazowieckim. W 2005 r. zarejestrowano 28 241 mieszkań oddanych do użytkowania, tj. 5,4 mieszkania na 1 000 mieszkańców. Wśród zasobu mieszkań oddawanych do użytku, ponad połowa z nich (14 436) była zlokalizowana na terenie miasta st. Warszawy.

Według danych GUS, w okresie styczeń - wrzesień 2006 r. oddano do użytkowania 17 733 mieszkań, tj. o 5,4% mniej (w kraju o 2,2% mniej) niż w analogicznym okresie ub. r. Największy spadek liczby mieszkań wystąpił w budownictwie zakładowym, w którym przekazano 21 mieszkań wobec 77 przed rokiem oraz w budownictwie społecznym czynszowym (437 wobec 758). Mniejszy spadek wystąpił w budownictwie indywidualnym (6 730 wobec 7 350) i w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (8 479 wobec 8 871). Wzrost liczby oddanych mieszkań odnotowano natomiast w budownictwie spółdzielczym (z 1 448 do 1 770) oraz w budownictwie komunalnym (z 247 do 296).

Tempo budownictwa mieszkaniowego jest niedostosowane do potrzeb społecznych, zwiększającego się napływu ludności do województwa (przyrost ludności jest obserwowany głównie w aglomeracji warszawskiej i w otaczających ją powiatach).

Niewystarczająca liczba oferowanych na rynku mieszkań, a także ograniczona liczba mieszkań przeznaczonych pod wynajem, często o wysokich kosztach najmu jest jedną z istotnych barier przepływu ludności pomiędzy podregionami województwa mazowieckiego.

Coraz częściej na terenie województwa mazowieckiego występuje zjawisko degradacji obszarów miejskich, wynikające z utraty, bądź znacznego ograniczenia dotychczasowej bazy ekonomicznej (np. likwidacja części lub całości przemysłu, na którym dotąd opierało się funkcjonowanie dzielnicy, czy nawet miasta). Mamy tu do czynienia zarówno z degradacją społeczną (utrzymujące się długotrwale bezrobocie, niskie dochody mieszkańców, niski poziom wykształcenia, występujące patologie społeczne), jak i degradacją majątku trwałego (dekapitalizacja substancji mieszkaniowej i degradacja dzielnic miejskich, a także majątku o wartości kulturowej). Procesom tym towarzyszą niekorzystne zjawiska społeczne, polegające na opuszczaniu miast przez ich dotychczasowych mieszkańców i zasiedlaniu przez grupy słabsze ekonomicznie. Bez wsparcia zewnętrznego, obszary te nie mają szans na przyciągnięcie inwestorów, a w efekcie na rozwój.

Procesy restrukturyzacyjne w regionie

Województwo mazowieckie jest jednym z najlepiej rozwijających się regionów w Polsce. Swoją pozycję zawdzięcza przede wszystkim rozpoczęciu wielu procesów restrukturyzacyjnych gospodarki. W związku z transformacjami ustrojowymi nastąpiła w ostatnich latach zmiana struktury własności przedsiębiorstw. Coraz większą rolę zaczyna odgrywać sektor prywatny w stosunku do sektora państwowego. W latach 1990 – 2005 procesem prywatyzacji objętych zostało na Mazowszu 667 przedsiębiorstw państwowych (z

wyłączeniem Państwowych Przedsiębiorstw Gospodarki Rolnej). W roku 2005 w sektorze prywatnym funkcjonowało 587 664 podmiotów gospodarki narodowej oraz 14 057 podmiotów państwowych.

Jedno z poważniejszych wyzwań rozwojowych gospodarki województwa mazowieckiego stanowi problem rolnictwa. Porównanie wskaźników udziału rolnictwa w wartości dodanej i udziału w liczbie pracujących wskazuje na niską efektywność sektora rolnictwa i konieczność zmian w tej dziedzinie gospodarki. Konieczna zmiana struktury sektora rolniczego powinna polegać na zmianie profilu działalności w kierunku wyspecjalizowanej produkcji. Równocześnie powinna nastąpić zmiana struktury wielkości gospodarstw rolnych przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby pracujących w rolnictwie. Pociąga to za sobą konieczność restrukturyzacji obszarów wiejskich i potrzebę tworzenia warunków na tych obszarach. Koniecznym procesem adaptacyjnym i restrukturyzacyjnym jest również poziom wykształcenia ludności wiejskiej w województwie mazowieckim. Szczególną barierą może okazać się wykształcenie osób w gospodarstwach rolnych, z których blisko połowa zdobyła co najwyżej podstawowe, w tym ponad 6% nie osiągnęło nawet tego poziomu.

Konieczne jest dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnych i lokalnych rynków pracy, zwłaszcza w rejonach, w których następuje restrukturyzacja dużych przedsiębiorstw, a działania takie wymagać będą opracowania lokalnych, a na ich podstawie regionalnych strategii rozwoju kształcenia zawodowego. Pozwoli to na ograniczenie zjawiska bezrobocia i przeciwdziałanie pojawiającemu się deficytowi zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki.

Szansą wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw są przede wszystkim: wdrożenie i stosowanie innowacyjnych rozwiązań i nowoczesnych technologii, w tym komunikacyjnych. Restrukturyzacja gospodarki powinna być ukierunkowana na zwiększenie nakładów na badania naukowe, tworzenie parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości, klastrów, wzmocnienie sieci powiązań kooperacyjnych oraz rozwój instytucji otoczenia biznesu. Nakłady na badania naukowe i innowacyjność zwrócą się następnie w postaci zwiększonego wzrostu gospodarczego i wydajności oraz nowych miejsc pracy. Rozwój gospodarki uwarunkowany jest także stanem infrastruktury technicznej, w tym w szczególności transportowej.

Ważnym obszarem restrukturyzacji gospodarki województwa mazowieckiego jest również ochrona zdrowia. Obserwuje się tu w ostatnich latach systematyczne zadłużanie się zakładów opieki zdrowotnej. Restrukturyzacja powinna zmierzać w kierunku dostosowania zasobów służby zdrowia do zmian struktury osób leczonych, wynikających z zachodzących procesów demograficznych.

2. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju województwa

Procesy zachodzące w gospodarce krajowej i światowej mają wpływ na rozwój województwa mazowieckiego. Polska jest postrzegana przez inwestorów zagranicznych jako atrakcyjny kraj do lokowania swoich inwestycji, których wartość w 2005 r. osiągnęła około 7,7 mld USD. Znaczny wpływ na powyższe zjawisko ma duży i chłonny rynek wewnętrzny, korzystne położenie geograficzne kraju oraz ożywiona polityka państwa w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorstw.

Niewątpliwym atutem polskiej gospodarki z punktu widzenia inwestorów zagranicznych jest wciąż stosunkowo tania i dobrze wykwalifikowana siła robocza. Od kilku lat prowadzona jest polityka proeksportowa, dlatego też pomimo niekorzystnych uwarunkowań kursowych i koniunkturalnych istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego w ostatnich latach pozostawał handel zagraniczny. W 2004 r. przedsiębiorstwa działające w Polsce wyeksportowały towary o wartości 272,1 mld zł. W tym samym roku import osiągnął wartość 325,6 mld zł. Oznacza to, że deficyt w handlu zagranicznym wyniósł 53,5 mld zł, wobec 56,2 mld zł w 2003 r.

Poprawa koniunktury w polskiej gospodarce zaowocowała zwiększonym zapotrzebowaniem na siłę roboczą, co w konsekwencji spowodowało wzrost zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw. Wskaźnik zatrudnienia wyniósł w IV kwartale 2005 r. 53,7%, z czego najwyższy wskaźnik zanotowano w województwie mazowieckim (59,2%).

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało otwarcie polskiej gospodarki oraz możliwość łatwego przemieszczania dóbr i kapitału pomiędzy krajami członkowskimi. Natomiast realizacja sektorowych programów operacyjnych stała się instrumentem finansowym mającym intensyfikować oraz restrukturyzować poszczególne dziedziny gospodarki. Polityka regionalna została ukierunkowana na wyrównywanie dysproporcji rozwojowych oraz tworzenie podstaw stabilnego rozwoju gospodarczego w regionie. Jednocześnie założono zwiększenie nakładów finansowych na ochronę środowiska naturalnego, edukację, ochronę zdrowia i pomoc socjalną, co ma gwarantować, że prowadzona polityka strukturalna prowadzona będzie w sposób zrównoważony.

Mimo mającego w ostatnich latach miejsce wzrostu gospodarczego należy pamiętać, że przyszła skala i trwałość ożywienia polskiej gospodarki będzie zależęć od prowadzonej polityki fiskalnej państwa oraz w znacznej mierze od koniunktury gospodarczej na rynkach światowych.

Jednocześnie w ostatnich latach na rynku światowym nastąpiło znaczne zwiększenie konkurencji, co jest konsekwencją liberalizacji handlu zagranicznego i globalizacji. Należy zwrócić uwagę, że szczególnym zagrożeniem dla konkurencyjności polskich przedsiębiorstw jest niski w stosunku do krajów wysokorozwiniętych poziom innowacyjności oraz zbyt niski poziom wydatków państwa na rozwój szkolnictwa wyższego i badań naukowych. Konsekwencją niedofinansowania szkolnictwa wyższego jest niski poziom transferu wyników prac sfery B+RT do gospodarki, emigracja wykwalifikowanej i doświadczonej siły roboczej do innych krajów oraz brak działań jednostek naukowych ukierunkowanych na reorientację prowadzonych badań na potrzeby odpowiadające gospodarce.

3. Wsparcie finansowe dla województwa

Na realizację polityki regionalnej w latach 1999-2006, województwo mazowieckie uzyskało pomoc ze środków krajowych (środki budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych) i zagranicznych (fundusze Unii Europejskiej, inne zagraniczne źródła pomocowe).

Projekty z zakresu infrastruktury transportowej

Środki krajowe

- **Kontrakt Wojewódzki** – ze środków z dwóch Kontraktów dla Województwa Mazowieckiego na lata 2001-2003 oraz na rok 2004 współfinansowano z budżetu państwa:

- budowę I linii Metra Warszawskiego (inwestycja wieloletnia, zaangażowanych było 58,4 % środków z kontraktów),
- przeprawę mostową przez Wisłę w Płocku,
- zbudowano i zmodernizowano ponad 130 km dróg powiatowych i gminnych.

Zrealizowano ok. 150 zadań infrastrukturalnych na łączną kwotę 136 mln zł.

- **Mazowieckie programy realizowane ze środków własnych Samorządu Województwa Mazowieckiego** – w latach 2005-2006 przeznaczono łącznie 99,1 mln zł., z czego współfinansowane było 121 zadań w ramach Mazowieckiego Programu Wsparcia Rozwoju Powiatowej Infrastruktury Drogowej oraz 252 zadania z zakresu budowy i modernizacji dróg

gminnych w najuboższych gminach województwa w ramach Mazowieckiego Programu Wyrównywania Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Środki zagraniczne

- **ISPA Transport** – w ramach programu przeznaczano środki w wysokości 2.314 mln zł na realizację inwestycji kolejowych i drogowych oraz przygotowanie projektów z tego zakresu.
- **Phare SSG 2003** - w ramach programu przeznaczano z UNII EUROPEJSKIEJ środki w wysokości 28,6 mln zł na realizację 3 inwestycji drogowych.
- **SAPARD** – w ramach Działania 3 - Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich – możliwa była budowa i modernizacja dróg gminnych i powiatowych. Do czerwca 2005 r. złożono wnioski o pomoc w wysokości 585,5 mln zł.
- **ZPORR** – finansowanie z funduszy strukturalnych. Łącznie w zakresie inwestycji drogowych o charakterze lokalnym i regionalnym, w latach 2004-2006 zaakceptowane zostały 123 wnioski. Wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 460,2 mln zł. Dofinansowano też 1 wniosek w zakresie inwestycji dotyczących transportu publicznego - wartość dofinansowania 2,3 mln zł.
- **INTERREG III A** – na modernizację i rozbudowę istniejących systemów transportowych zostały przyznane środki z EFRR w wysokości 6,4 mln zł., na realizację 4 projektów.
- **Sektorowy Program Operacyjny Transport** - projekty drogowe, w których pomoc dotyczyła województwa mazowieckiego otrzymały dofinansowanie w kwocie 141 mln zł, z czego 133 mln zł przeznaczono na budowę dróg dojazdowych (krajowych) do II przeprawy mostowej w Płocku.
- **Bank Światowy** - w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) zrealizowano 36 projektów drogowych (20 dróg gminnych, 16 powiatowych) – dofinansowanie 8 mln zł. Ponadto ze środków Banku Światowego zrealizowano 6 innych inwestycji, gdzie udział Banku wyniósł 138 mln zł.
- **Europejski Bank Inwestycyjny** - w latach 2002-2004 dofinansowano inwestycje w kwocie 35,1 mln zł.

Projekty z zakresu infrastruktury ochrony środowiska

Środki krajowe

- **Kontrakt Wojewódzki** – przeznaczono na ten cel 4,5 % zakontraktowanych środków (69,9 mln zł). Zrealizowano 6 zadań dotyczących budowy zbiorników wodnych na rzekach województwa, 4 dotyczące oczyszczalni ścieków, 3 dotyczące stacji uzdatniania wody oraz zadania dotyczące budowy wodociągów, kanalizacji i przepompowni ścieków.
- **Fundusze celowe** - w latach 1999-2005 rozdysponowano środki publiczne z tzw. krajowych funduszy ekologicznych: Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (ponad 80% dotacji), funduszy gminnych, Banku Ochrony Środowiska, Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. WFOŚiGW stanowił jeden z podstawowych elementów systemu

finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Wielkość pomocy wyniosła 1.410 mln zł. Kwota ta przekazana została w formie preferencyjnych pożyczek, dotacji i dopłat do kredytów na zadania z zakresu ochrony powietrza, ziemi, wód, gospodarki wodnej, dotyczące nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, ochrony przyrody, monitoringu środowiska oraz edukacji ekologicznej.

- **Mazowieckie programy realizowane ze środków własnych Samorządu Województwa Mazowieckiego** – w latach 2005-2006 przeznaczono łącznie 61 mln zł z czego zrealizowano: 132 zadania z zakresu wodociągów i kanalizacji w najuboższych gminach województwa w ramach Mazowieckiego Programu Wyrównywania Rozwoju Obszarów Wiejskich, 162 zadania z zakresu budowy wodociągów na terenach wiejskich w ramach Mazowieckiego Programu Zaopatrzenia w Wodę, 11 zadań z zakresu wodociągów – pomoc kłękowa w ramach uzupełnienia finansowego ZPORR.

Środki zagraniczne

- **Phare SSG 2003** - zrealizowano 1 inwestycję związaną z ochroną środowiska, wysokość dofinansowania 2,2 mln euro.

- **ISPA** – w latach 2001 – 2002 dofinansowane były dwa projekty na łączną kwotę 122,1 mln euro. Dotyczyły zaopatrzenia w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie oraz utylizacji odpadów w Radomiu. Od maja 2004 roku, projekty z zakresu środowiska i transportu dotąd finansowane w ramach funduszu przedakcesyjnego ISPA, są finansowane z Funduszu Spójności. Na terenie województwa dofinansowanie z tych środków otrzymały projekty środowiskowe na kwotę 401,5 mln euro. Dotyczyły one głównie gospodarki wodno-ściekowej.

- **PAOW**- komponent C- tworzenie warunków dla powstawania nowych pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich, poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną. Zrealizowano 23 projekty infrastrukturalne: 17 wodociagowych, 4 kanalizacyjne, 2 dotyczące wysypisk. Dotacja z PAOW wynosiła 5,6 mln zł.

- **ZPORR** - w latach 2004-2006 finansowano inwestycje z zakresu oczyszczania ścieków o charakterze lokalnym i regionalnym, zaopatrzenia wodę, przeciwpowodziowe, dotyczące zagospodarowania odpadów na łączną kwotę 282,2 mln zł.

- **INTERREG III A** - zrealizowano 3 wnioski z dofinansowaniem wynoszącym 5,4 mln zł. Projekty dotyczyły budowy wodociągów, ochrony przeciwpożarowej i systemu ratownictwa chemiczno-ekologicznego.

Inwestycje w infrastrukturę społeczną regionu

W pojęciu infrastruktury społecznej mieści się infrastruktura edukacyjna, turystyczna, kulturalna, ochrony zdrowia oraz działania wspierające rozwój zasobów ludzkich.

Środki krajowe

- **Kontrakt Wojewódzki** - w latach 2001-2004 wsparcie dla województwa wyniosło ok. 613 mln zł, z czego najwięcej środków zostało przeznaczonych na restrukturyzację i modernizację infrastruktury stacjonarnej opieki zdrowotnej, w tym budowę szpitali w Pułtusku, Radomiu, Ostrołęce i Grodzisku Mazowieckim. Ponad 30% środków na inwestycje

społeczne to wydatki na system oświaty, edukacji i kultury w regionie. Na system opieki społecznej przeznaczono 1% środków.

- **Mazowieckie programy realizowane ze środków własnych Samorządu Województwa Mazowieckiego** – wydatkowano łącznie 45,6 mln zł, z czego zrealizowano 463 zadania w ramach Mazowieckiego Programu Modernizacji Placówek Oświatowych na Terenach Wiejskich, 25 zadań edukacyjnych w ramach uzupełnienia finansowego PAOW, 28 zadań z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej w ramach uzupełnienia finansowego Kontraktu Wojewódzkiego.

- **Fundusz Pracy** - kwota ponad 817,7 mln zł przeznaczono na wsparcie działań mających na celu aktywizację osób bezrobotnych, w tym szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, przygotowanie zawodowe, umowy absolwenckie, pożyczki, prace społecznie użyteczne, programy specjalne i inne, w których wzięło udział 256,6 tys. osób.

- **Dopłaty do stawek w grach liczbowych** - w latach 1999-2005 ze środków tych przekazano 164,1 mln zł na dofinansowanie prac inwestycyjnych, remontów i modernizacji 399 obiektów sportowych (312 – hale sportowe i hale gimnastyczne, 28 krytych pływalni, 59 stadionów i boisk sportowych).

Środki zagraniczne

- **Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich** - środki przeznaczono na działania wspierania młodzieży i osób bezrobotnych na rynku pracy oraz długotrwale bezrobotnych, zrealizowano w tym zakresie 181 projektów na łączną kwotę 259,4 mln zł.

- ZPORR

Działanie 2.1. Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie.

Pozytywnie ocenę merytoryczną przeszło 119 projektów na ogólną wartość 64 milionów zł.

Liczba wniosków, które wpłynęły	Wartość wniosków, które wpłynęły	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów
343	193 mln zł	103	48,6 mln zł

Działanie 2.3. Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa

Pozytywnie ocenę merytoryczną przeszło 83 projekty na ogólną wartość 77 milionów zł.

Liczba wniosków, które wpłynęły	Wartość wniosków, które wpłynęły	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów
110	Ponad 115 mln zł	26	19,7 mln zł

Działanie 2.4. Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi

Pozytywnie ocenę merytoryczną przeszło 9 projektów na ogólną wartość 15 milionów zł.

Liczba wniosków, które wpłynęły	Wartość wniosków, które wpłynęły	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów
43	63 mln zł	4	7,6 mln zł

W ramach Priorytetu II ZPORR wdrażanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, zaakceptowano 349 wniosków (Działanie 2.2. Wyrównywanie szans

edukacyjnych poprzez programy stypendialne, Działanie 2.5. Promocja przedsiębiorczości, Działanie 2.6. Regionalnej Strategii Innowacyjnej i transfer wiedzy) na kwotę dofinansowania równą 86 mln zł.

Ponadto, w latach 2004-2006, przeznaczono środki na inwestycje:

- z zakresu ochrony zdrowia, inwestycje infrastrukturalne związane z kulturą - 89,8 mln zł,
- z zakresu infrastruktury edukacyjnej - 99,3 mln,
- sportowe - 23,9 mln zł,
- w rewitalizację budowli - 9,4 mln zł,
- w turystykę - 15,7 mln zł,
- w elektroniczne systemy wspomagające zarządzanie - 12,7 mln zł,
- dotyczące bezpieczeństwa – 0,1 mln zł.

- PAOW:

Komponent B2 Edukacja (2004-2005) pozwolił na dotowanie w 215 szkołach 299 zadań remontowych i wyposażeniowych za łączną kwotę ok. 15 mln zł.

Komponent B3 Potencjał instytucjonalny - cel: poniesienie skuteczności zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego przez wzmocnienie potencjału instytucjonalnego. Przeszkolono 81 zespołów 5-8 osobowych z 67 gmin i 14 powiatów. W szkoleniach podstawowych wzięło udział 548 osób, a w programach specjalistycznych 471 osób.

- **INTERREG III A** - zrealizowano 1 wniosek, który dotyczył nadbużańskich spotkań folklorystycznych na kwotę dofinansowania 0,2 mln zł. Ponadto, zaakceptowano 6 „Mikroprojektów” na łączną kwotę dofinansowania 0,5 mln zł. Dotyczyły one głównie spotkań integracyjnych, wydarzeń kulturalnych, społeczno-gospodarczych.

Rolnictwo i obszary wiejskie

Środki krajowe

- **Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych** - rozdysponowano ponad 68,39 mln zł na budowę i modernizację dróg i mostów dla transportu rolnego, budowę i renowację zbiorników małej retencji, użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej, ulepszanie rzeźby terenu, wykonywanie dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych oraz zakup sprzętu komputerowego, kwotę 0,3 mln zł przeznaczono na rekultywację gruntów po powodzi.

Środki zagraniczne

- **SAPARD** - Dla rolnictwa i obszarów wiejskich zaprojektowano wsparcie w dwóch osiach priorytetowych:

- Poprawa efektywności sektora rolno-spożywczego (dz.1 i 2).
- Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy (dz. 3, 4, 5, 6, 7).

Łącznie zawarto 4.336 umów na kwotę 578,7 mln zł.

- **Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego i Rozwój Obszarów Wiejskich** (stan na 31.07.2006) – w ramach Programu zawarto 5.701 umów na kwotę 704,3 mln zł.

- **Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb** - w ramach programu w latach 2004-2005 złożono 12 wniosków. Kwota zawartych umów wynosiła 5,7 mln zł.

Z danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na dzień 31.08.2006 r. wynika, że zawarto umowy w ramach tylko 2 priorytetów.

Projekty realizowane przez przedsiębiorstwa

Środki zagraniczne

- **Programy PHARE** – w latach 2000-2003 na wsparcie MSP wydatkowano 14 mln euro na realizację 2.185 projektów.

- **Sektorowy Program Operacyjny Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw** - całkowita kwota wypłat dla beneficjentów wynosiła 85,9 mln zł (stan na 30.06.2006). Dofinansowanie otrzymały działania dotyczące rozwoju przedsiębiorczości, wzrostu innowacyjności, bezpośredniego wsparcie przedsiębiorstw i pomocy technicznej.

- **ZPORR** - w latach 2004-2006 w ramach działania 3.4 „Mikroprzedsiębiorstwa“, złożono 1.261 wniosków, z czego zaakceptowano 238 wniosków. Kwota dofinansowania wynosi 20,3 mln zł. Działanie to skierowane jest do firm zatrudniających do 9 pracowników. Dotacje są przeznaczone na projekty inwestycyjne i doradcze.

Efekty związane z wykorzystaniem środków pomocowych UE

W okresie programowania 2004 – 2006 głównym narzędziem finansowym realizacji działań mających na celu rozwój województwa mazowieckiego był Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Na jego realizację pozyskano środki finansowe w wysokości ok. 300 mln Euro, co stanowi 10,9 % całkowitej alokacji w ramach ZPORR dla Polski. Były one największe ze wszystkich województw.

Głównym celem ZPORR było wzmocnienie gospodarczej, społecznej oraz terytorialnej spójności kraju, poprzez umacnianie konkurencyjności województw.

Ponad połowa przyznanych środków finansowych została przeznaczona na realizację Priorytetu I ukierunkowanego na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów.

Z wybranych efektów realizacji projektów w ramach ZPORR o charakterze inwestycyjnym twardym należy wymienić modernizację infrastruktury drogowej oraz wodno – kanalizacyjnej. Do projektów o charakterze miękkim można zaliczyć doradztwo i wsparcie finansowe skierowane do mikroprzedsiębiorstw oraz osób zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą, jak również stypendia adresowane do uczniów i studentów.

Liczba wniosków, które trafiły do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, a szczególnie ich wartość, przekroczyły najśmielsze oczekiwania Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Wdrażanie funduszy przedakcesyjnych i strukturalnych pozwoliło na nabycie umiejętności związanych z programowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem i rozliczaniem projektów przez wszystkich uczestników zaangażowanych w proces absorpcji środków pomocowych. Pozwoliło również dostrzec wynikające problemy przede wszystkim w postaci zbyt skomplikowanych procedur związanych z pozyskiwaniem wsparcia.

Duża liczba realizowanych inwestycji o znaczącej wartości dla gospodarki województwa zdynamizowała zwiększony popyt na usługi wykonawcze związane z podjętymi inwestycjami, co w konsekwencji doprowadziło już do ożywienia gospodarczego oraz zwiększenia ilości ofert

na rynku pracy. W przyszłości można spodziewać się wymiernych korzyści w postaci wzrostu atrakcyjności gospodarczej i turystycznej terenów objętych inwestycjami, spadku stopy bezrobocia oraz poprawy komfortu życia mieszkańców. Jednakże należy podkreślić, że bezpośrednie i pośrednie efekty realizacji wielu projektów współfinansowanych z funduszy pojawią się z kilkuletnim opóźnieniem. Ponadto część projektów jest obecnie na etapie realizacji i w związku z powyższym niemożliwa jest końcowa ocena efektów wdrażania ZPORR.

Doświadczenia zdobyte w latach 2004 – 2006 pozwolą na skuteczniejsze wykorzystywanie środków pomocowych w przyszłym okresie programowania, co z całą pewnością przełoży się na dalszy rozwój regionu.

4. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
GOSPODARKA • Wysoki i stale rosnący poziom rozwoju gospodarczego regionu w stosunku do średniej krajowej. • Najwyższy w kraju udział nakładów na B+RT w regionalnym PKB. • Najwyższe w kraju nakłady na B+RT per capita. • Wysoka wartość aparatury naukowo-badawczej na pracującego w sektorze B+RT. • Najwyższy w kraju udział zatrudnionych w sektorze B+RT. • Duży potencjał gospodarczy Warszawy. • Duża koncentracja inwestycji zagranicznych na obszarze aglomeracji warszawskiej. • Funkcjonowanie mocnych gospodarczo przedsiębiorstw o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. • Duża ilość MSP. • Rezerwy terenu pod inwestycje oraz relatywnie niskie koszty pracy poza aglomeracją warszawską. • Policentryczność sieci osadniczej regionu złożonej z aglomeracji warszawskiej oraz miast pełniących rolę ośrodków subregionalnych. • Duże zasoby siły roboczej o zróżnicowanych kwalifikacjach. • Najniższa w skali kraju stopa bezrobocia rejestrowanego. • Duży potencjał kapitałowy Warszawy. • Rozbudowany potencjał badawczo - rozwojowy w Warszawie oraz	GOSPODARKA • Dwudzielność potencjału i poziomu rozwoju społeczno - gospodarczego pomiędzy aglomeracją warszawską, a pozostałym obszarem województwa. • Pogłębiająca się polaryzacja społeczno-gospodarcza. • Ograniczony przestrzennie zasięg procesów dyfuzji impulsów rozwojowych z aglomeracji warszawskiej. • Ograniczony dopływ kapitału zagranicznego na obszary poza aglomeracją warszawską. • Niski poziom urbanizacji poza aglomeracją i rozproszone osadnictwo wiejskie. • Degradacja przestrzeni miejskich. • Niski poziom innowacyjności gospodarki regionu - ograniczona konkurencyjność na rynkach światowych. • Słabość powiązań między sferą gospodarczą, a działalnością badawczo-rozwojową. • Słaby rozwój instytucji otoczenia biznesu na obszarach poza aglomeracją. • Słaba innowacyjność małych firm. • Wysokie koszty tworzenia miejsc pracy. • Brak środków finansowych dla przedsiębiorstw na rozwój i wdrażanie nowoczesnych technologii i metod zarządzania. • Brak dogodnych źródeł finansowania MSP i osób rozpoczynających działalność gospodarczą. • Niski (poza Warszawą) stan rozwoju

w ośrodkach subregionalnych.

- Duży potencjał instytucjonalny Warszawy.
- Intensyfikacja współpracy sektora badawczo-rozwojowego z przemysłem.
- Dobrze rozwinięty sektor usług rynkowych.
- Najwyższy poziom eksportu i importu w kraju.
- Wysokie walory przyrodnicze w krajowym i europejskim systemie ekologicznym, zwłaszcza obszarów leśnych oraz położonych w dolinach dużych rzek.
- Występowanie obszarów o wysokich parametrach jakości powietrza. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego w obszarze „Zielone Płuca Polski”.

INFRASTRUKTURA

- Atrakcyjne położenie województwa w ciągach europejskich korytarzy transportowych z węzłem w Warszawie.
- Rozwinięta sieć drogowa i kolejowa łącząca Warszawę z innymi regionami kraju oraz ośrodkami subregionalnymi.
- Występowanie na obszarze województwa obiektów i urządzeń związanych z przerobem ropy naftowej.
- Rozbudowana sieć ciepłownicza.
- Międzynarodowe znaczenie Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie,
- Znaczący udział transportu zbiorowego w obsłudze aglomeracji warszawskiej.
- Główny ośrodek rozrządowy turystyki

instytucji otoczenia biznesu oraz potencjał naukowo-badawczy.

- Niska konkurencyjność MSP na rynkach światowych.
- Niska jakość wód powierzchniowych i stopień oczyszczania ścieków.
- Niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, szczególnie na terenach wiejskich.
- Brak własnego składowiska odpadów stałych na terenie Warszawy.
- Mała liczba oczyszczalni ścieków.
- Nie spełnianie przez podmioty gospodarcze wymagań ochrony środowiska UE.
- Ograniczony dostęp do sieci kanalizacyjnych na obszarach wiejskich.
- Niski poziom dostępu do zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenach wiejskich.
- Zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej.
- Niewystarczające rezerwy powodziowe zbiorników zaporowych.
- Niski poziom nakładów inwestycyjnych na infrastrukturę przeciwpowodziową.
- Przywiązywanie małego znaczenia do działań prewencyjnych i organizacyjnych w zakresie przeciwdziałania powodziom,
- Brak systemu zabezpieczeń w zakresie ochrony przed suszą meteorologiczną.

INFRASTRUKTURA

- Duże dysproporcje w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- Przystarzała infrastruktura elektroenergetyczna, szczególnie na obszarach wiejskich.
- Słabo rozwinięty system zaopatrzenia w gaz przewodowy (szczególnie na obszarach wiejskich).
- Ograniczona przepustowość terminali obsługujących centralny port lotniczy im. Fryderyka Chopina i niska sprawność powiązań lotniska z układem drogowo-kolejowym.
- Zły stan techniczny infrastruktury drogowej i kolejowej.

zagranicznej.

- Duża liczba zabytków na terenie Warszawy, w tym wpisanych na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego.
- Występowanie obszarów o walorach leczniczych i uzdrowiskowych.

SPOŁECZEŃSTWO

- Największy potencjał demograficzny.
- Największe w kraju dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych.
- Wysokie, w stosunku do innych regionów, przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw.
- Duża koncentracja szkół wyższych.
- Wysoki poziom wykształcenia mieszkańców województwa.
- Koncentracja infrastruktury społecznej o znaczeniu ogólnokrajowym w Warszawie.
- Duża liczba i aktywność organizacji pozarządowych na terenie m. st. Warszawy i w innych dużych ośrodkach miejskich.
- Duża liczba instytucji i uczestników wydarzeń kulturalnych w regionie.
- Największe w kraju nasycenie lekarzami i farmaceutami.

- Brak sprawnych i innowacyjnych systemów transportowych.
- Niski poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Zmniejszenie znaczenia pasażerskiego transportu kolejowego oraz transportu autobusowego, pogarszanie się jakości usług.
- Niewystarczająca przepustowość systemu transportowego Warszawy.
- Brak sprawnych połączeń obwodowych w regionie wobec ukształtowanego promienistego układu drogowego zbiegającego się w Warszawie.
- Niedostateczny rozwój infrastruktury teleinformatycznej, w tym szczególnie na terenach wiejskich.
- Brak sprawnych połączeń drogowych pomiędzy ośrodkami subregionalnymi.
- Niewystarczająca liczba obiektów noclegowych dostosowanych do określonych potrzeb.
- Niewystarczająca promocja turystyczna walorów regionu.
- Wykorzystanie w niewielkim stopniu, w zakresie turystyki, północno-wschodniej części województwa.

SPOŁECZEŃSTWO

- Migracja i koncentracja ludności w Warszawie i jej okolicach.
- Wysoki stopień zatrudnienia w rolnictwie.
- Dysproporcje przestrzenne w wyposażeniu, standardzie oraz dostępności do infrastruktury społecznej.
- Mała liczba i słaba aktywność organizacji pozarządowych w małych miastach i na obszarach wiejskich.
- Niski wskaźnik osób z wyższym wykształceniem na tle pozostałych krajów UE.
- Niski poziom wykształcenia ludności na terenach wiejskich.
- Niedostawanie tempa budownictwa mieszkaniowego do potrzeb społecznych.
- Duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia.
- Wysokie bezrobocie strukturalne na obszarach południowych i północnych

• Najwyższy w kraju poziom nasycenia mieszkańcami. • Duża liczba muzeów, kin, bibliotek oraz zabytków nieruchomych, • Wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez kształtowanie postawy prozdrowotnej.	województwa oraz na terenach wiejskich. • Wysoki poziom przestępczości oraz zjawisk patologicznych przy niedostatecznym stopniu ich przeciwdziałaniu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
GOSPODARKA • Możliwość wzmocnienia dyfuzji impulsów rozwojowych z Warszawy na region. • Rozwój cywilizacyjny zmierzający do powstania społeczeństwa informacyjnego. • Wzmocnienie potencjału rozwojowego miast. • Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, w tym zwłaszcza transportowych. • Wykorzystanie dużego potencjału naukowo-badawczego regionu oraz dalsze wzmocnienie jego konkurencyjności. • Uzyskanie środków z funduszy Unii Europejskiej na rzecz rozwoju regionu: w zakresie infrastruktury technicznej, środowiska i obszarów wiejskich, zasobów ludzkich oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki. • Wzmocnienie współpracy między sferą naukowo-badawczą, a gospodarką. • Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez dostosowanie ich do wymogów rynkowych. • Zwiększenie transferu innowacji do gospodarki. • Rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu. • Zwiększenie dostępności firm do usług doradczych i szkoleniowych oraz do kapitału zewnętrznego. • Promocja gospodarcza regionu, przyjaznego dla inwestorów i nowych technologii. • Rozwój nowoczesnej infrastruktury informatycznej, zwłaszcza w administracji samorządowej, publicznej ochronie zdrowia i MSP. • Poprawa infrastruktury oczyszczania ścieków i zagospodarowania odpadów. • Budowa nowoczesnej osłony	GOSPODARKA • Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym w małych miastach i na obszarach wiejskich. • Niski poziom wyposażenia placówek edukacyjnych i gospodarstw domowych w komputery osobiste w tym z dostępem do Internetu (szczególnie na wsi). • Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich. • Problemy rozwojowe miast województwa (poza aglomeracją warszawską). • Niestabilne przepisy prawno-finansowe, • Ograniczony dopływ kapitału zagranicznego na obszary pozametropolitarne. • Niski stopień odzysku odpadów oraz niezadowalający wpływ gospodarki odpadami na jakość wód, gleb i walorów krajobrazu. • Nadmierne natężenie zanieczyszczenia powietrza. • Dysproporcje w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. • Znaczne zagrożenie powodziowe terenów województwa.

przeciwpodziowej pn. „System Monitoringu i Osłony Kraju”.

- Współdziałanie na rzecz zrównoważonego rozwoju i promocji obszaru „Zielone Płuca Polski.
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery.
- Duży potencjał źródeł energii odnawialnej.

INFRASTRUKTURA

- Nowe inwestycje w infrastrukturę transportową o charakterze lokalnym i regionalnym.
- Uruchomienie terminalu 2 w porcie lotniczym im. Fryderyka Chopina w Warszawie.
- Wykorzystanie istniejącej infrastruktury lotniskowej do utworzenia regionalnych portów lotniczych.
- Wzrost liczby prywatnych operatorów i dostawców usług telekomunikacyjnych.
- Poprawa standardu i jakości regionalnej sieci drogowej oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Utworzenie zintegrowanego systemu monitorowania i zarządzania ruchem.
- Stworzenie warunków do wdrożenia proekologicznych rozwiązań w sferze produkcyjnej, usługowej oraz gospodarce komunalnej.
- Odnowa obszarów zdegradowanych i zagrożonych marginalizacją.
- Poprawa jakości usług w zakresie transportu publicznego w miastach.
- Inwestycje zwiększające bezpieczeństwo ruchu drogowego.
- Rozwój turystyki i agroturystyki, jako alternatywnych form zatrudnienia.
- Promocja regionu, jego walorów turystycznych i kulturowych oraz produktów regionalnych.
- Bogate dziedzictwo kulturowe regionu.
- Ochrona i odnowa obiektów zabytkowych lub historycznych.

INFRASTRUKTURA

- Niewydolność układów komunikacyjnych, pogarszanie stanu technicznego dróg, ograniczanie połączeń kolejowych i dalszy spadek jakości usług w obszarze transportu publicznego.
- Spadek udziału pasażerskiego transportu kolejowego.
- Pogarszający się stan techniczny taboru oraz zbyt niski standard usług.
- Wysokie ceny opłat lotniskowych w porcie lotniczym im. Fryderyka Chopina w Warszawie.
- Dominująca rola Telekomunikacji Polskiej S.A. jako operatora telefonii stacjonarnej.
- Problem dostępności do infrastruktury teleinformatycznej i nowoczesnych mediów.
- Postępująca degradacja ośrodków miejskich.
- Koncentracja hoteli o wysokim standardzie na terenie aglomeracji warszawskiej.

- Rozwój infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej.

SPOŁECZEŃSTWO

- Wzrost liczby szkół wyższych w regionie.
- Działania nakierowane na budowę i rozwój społeczeństwa informacyjnego.
- Propagowanie zdrowego stylu życia, m.in. poprzez budowę ośrodków i hal sportowych.
- Poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej na szczeblu lokalnym i regionalnym.
- Modernizacja oraz wyposażenie w nowy sprzęt placówek ochrony zdrowia.
- Poprawa dostępności i jakości zdrowotnej infrastruktury edukacyjnej i pomocy społecznej.
- Duży potencjał demograficzny regionu i stosunkowo wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym.
- Duża aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców obszaru aglomeracji warszawskiej.

SPOŁECZEŃSTWO

- Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej i badań profilaktyczno-diagnostycznych.
- Koncentracja ośrodków kultury w aglomeracji warszawskiej.
- Znaczne zróżnicowanie w jakości i dostępie do usług medycznych (zwłaszcza na terenach wiejskich).
- Rosnący odpływ wykwalifikowanej siły roboczej, w tym głównie kadry medycznej, do krajów UE.
- Zły stan techniczny infrastruktury zakładów opieki zdrowotnej.
- Wzrost liczby osób niepełnosprawnych wobec ograniczonego dostępu do ich rehabilitacji, w tym niski stopień zatrudnienia.
- Zwiększanie stopnia marginalizacji niektórych grup społecznych.
- Możliwość wystąpienia napięć społecznych w przypadku postępującej polaryzacji społecznej.
- Odpływ wykwalifikowanych zasobów ludzkich.
- Niższy w porównaniu z krajami UE wskaźnik zatrudnienia.
- Wysoki odsetek osób młodych wśród bezrobotnych.
- Zwiększenie stopnia marginalizacji niektórych grup społecznych.
- Negatywne tendencje demograficzne (starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny).
- Utrwalanie się obszarów ubóstwa spowodowane pauperyzacją znacznej części mieszkańców (głównie północna, wschodni i południowa część regionu) i dziedziczenia bezrobocia.

II. Strategia

1. Cel i strategia jego realizacji

Stworzenie koncepcji harmonijnego rozwoju regionu uwzględniającego jego dualizm, stanowi imperatyw na najbliższe lata. W tym procesie znaczącą rolę ma odegrać RPO WM. Dokument ten powstawał w korelacji z najważniejszymi dokumentami programowymi UE: Strategią Lizbońską, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty oraz krajowymi: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Strategią Rozwoju Kraju na lata 2007 - 2015. Przede wszystkim jednak obszary wsparcia sformułowane w ramach RPO WM wynikają z regionalnego dokumentu strategicznego – Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 oraz są odpowiedzią na zidentyfikowane w ramach analizy SWOT główne problemy województwa.

Samorząd Województwa będzie realizował zamierzenia zawarte w SRWM przy mobilizacji społeczności regionalnej i wykorzystaniu potencjałów gospodarczych i przestrzennych województwa mazowieckiego.

Celem RPO WM jest:

POPRAWA KONKURENCYJNOŚCI REGIONU I ZWIĘKSZANIE SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA.

Warunkiem harmonijnego rozwoju województwa, jest z jednej strony likwidowanie, bądź neutralizowanie problemów stanowiących bariery rozwoju, z drugiej zaś wykorzystanie endogenicznego potencjału przy jednoczesnym stymulowaniu tworzenia więzi wewnątrz regionalnych zapewniających dyfuzję zachodzących procesów rozwoju.

Budowaniu konkurencyjnej pozycji regionu, zbliżającej go do innych regionów metropolitalnych w Unii Europejskiej będą towarzyszyć działania nakierowane na wyrównywanie szans rozwojowych wewnątrz województwa jednocześnie stymulujące, aktywizujące i jednoczące środowiska lokalne, wyzwalające postawy prorozwojowe i przedsiębiorcze.

Środki przeznaczone na realizację RPO WM będą kierowane na następujące obszary interwencji: rozwój gospodarki, w tym gospodarki opartej na wiedzy, poprawę i uzupełnienie istniejącej infrastruktury technicznej, wzmacnianie endogenicznych czynników rozwoju województwa mazowieckiego, rozwój infrastruktury społecznej warunkującej rozwój kapitału ludzkiego w regionie.

By sprostać wyzwaniom współczesnego świata województwo mazowieckie musi stać się regionem o dobrze działających mechanizmach wspierania przedsiębiorczości, o sprawnym zapleczu naukowo-badawczym, posiadającym silne i trwałe relacje z gospodarką regionu. Stymulowanie innowacyjności gospodarki regionalnej będzie wzmocnione poprzez działania nakierowane na budowę i rozwój społeczeństwa informacyjnego. Rozwój gospodarki, w tym gospodarki opartej na wiedzy będzie odbywać się poprzez przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetów:

- I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu.
- II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.

Spójność terytorialna jest jednym z głównych czynników determinujących konkurencyjność regionu. Stan infrastruktury technicznej województwa mazowieckiego może

stać się barierą dla dalszego rozwoju jego gospodarki. Znacząca poprawa poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną warunkuje procesy dyfuzji z centrum, jakim jest Warszawa, na otoczenie regionalne prowadząc do zmniejszenia dysproporcji rozwojowych wewnątrz województwa. Służyć temu będą działania nakierowane zarówno na podniesienie jakości regionalnego systemu transportowego uwzględniającego poprawę układu drogowego o znaczeniu regionalnym, szczególnie pomiędzy głównymi miastami województwa tj. Warszawą i ośrodkami subregionalnymi oraz rozwój regionalnego transportu publicznego, jak również działania związane z poprawą stanu infrastruktury służącej ochronie środowiska. Poprawa i uzupełnienie istniejącej infrastruktury technicznej odbywać się będzie poprzez przedsięwzięcia przewidziane w priorytetach:

III. Regionalny system transportowy.

IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka.

Jednym z ważniejszych problemów województwa mazowieckiego jest nierównomierny rozwój społeczno – gospodarczy pomiędzy aglomeracją warszawską, a pozostałymi miastami regionu. Wykorzystanie wewnętrznych czynników rozwojowych, w tym kulturowych i środowiskowych, ma kluczowe znaczenie w przewyciężaniu negatywnych tendencji związanych z pogłębiającą się polaryzacją regionu. Sprzyja temu również równomierne rozłożenie infrastruktury miejskiej na terenie województwa. Budowaniu przewag konkurencyjnych województwa mazowieckiego i równoważeniu poziomu rozwoju wewnątrz województwa służyć będą działania nakierowane na wspieranie i stymulowanie aktywizacji obszarów atrakcyjnych z punktu widzenia mieszkańców, turystów i inwestorów. Jednocześnie podejmowane będą działania nakierowane na wzmacnianie pozycji i roli miast w województwie mazowieckim, aby tworzyć silne ośrodki pośredniczące w przenoszeniu potencjału Warszawy na otoczenie regionalne. Wzmacnianiu endogenicznych czynników rozwoju województwa mazowieckiego służyć będą priorytety:

V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu.

VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

O jakości i trwałości procesów rozwojowych w dużym stopniu decyduje dobrze wyedukowany i zdrowy człowiek, przygotowany do podejmowania wyzwań, jakie stawia przed nim współczesny świat. Trwały rozwój regionu nie jest, więc możliwy bez inwestycji umożliwiających rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto wśród elementów branych pod uwagę przy lokalizacji inwestycji znajduje się także szeroko rozumiana jakość życia oceniana poprzez poziom i warunki świadczenia usług o charakterze społecznym. Inwestycje w poprawę bazy edukacyjnej i sportowej oraz zwiększenie dostępności i jakości opieki zdrowotnej będą stanowić o kompleksowości działań podejmowanych na rzecz podniesienia poziomu konkurencyjności województwa mazowieckiego. Przedsięwzięcia zakresu rozwoju infrastruktury społecznej warunkującej rozwój kapitału ludzkiego w regionie realizowane będą w ramach priorytetu:

VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.

Cel programu oraz strategia jego osiągnięcia wynika ze Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 obejmując te z określonych tam zamierzeń, które mogą być realizowane z wykorzystaniem interwencji EFRR.

Większość działań objętych niniejszym Programem stanowi etap w realizacji szerszych przedsięwzięć w regionie, zapoczątkowanych w poprzednich latach lub jest do nich komplementarna.

Realizacja programu odbywać się będzie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, partnerstwa, zasady równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji. Powyższe zasady będą przestrzegane horyzontalnie zarówno na poziomie programu w ramach wszystkich Priorytetów jak i również na poziomie realizacji projektów.

Podstawowym założeniem RPO WM jest działanie na zasadzie zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako taki rozwój społeczno - gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb, zarówno współczesnych, jak i przyszłych pokoleń.

Podczas programowania RPO WM realizowana była zasada partnerstwa poprzez konsultacje z przedstawicielami społecznymi i gospodarczymi.

Powyższe zasady będą konsekwentnie stosowane przez właściwe władze regionalne, lokalne, miejskie i inne władze publiczne na wszystkich etapach realizacji programu m. in. poprzez uczestnictwo partnerów społecznych i gospodarczych w pracach Komitetu Monitorującego, informowanie społeczeństwa o możliwościach i zasadach pozyskiwania środków Unijnych.

Inwestycje wspierane w ramach priorytetów RPO WM realizowane będą na terenie całego województwa, zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich. W szczególności tereny wiejskie wspierane będą w ramach Priorytetu VI - *Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji* a w najmniejszym stopniu w ramach Priorytetu V *Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu*.

Działania przewidziane do realizacji w ramach RPO WM oddziaływać będą bezpośrednio lub pośrednio na:

- wzrost sektora badawczo – rozwojowego w województwie i jego powiązań z gospodarką,
- zwiększenie liczby przedsiębiorstw innowacyjnych,
- rozwój przedsiębiorczości,
- poprawę dostępności i wzrost umiejętności wykorzystania nowoczesnych sposobów komunikowania się i Internetu,
- wzrost zainteresowania regionem ze strony inwestorów zewnętrznych,
- poprawę jakości dróg o znaczeniu regionalnym,
- zwiększenie wykorzystania transportu publicznego,
- poprawę stanu środowiska przyrodniczego i zachowanie obszarów cennych przyrodniczo,
- aktywizację rozwoju miast jako lokalnych ośrodków usług publicznych,
- rozwój nowych funkcji na obszarach pozametropolitalnych (zwłaszcza turystyczno-wypoczynkowych),
- wzrost mobilności zawodowej mieszkańców województwa,
- dostosowywanie warunków nauczania dzieci i młodzieży do współczesnych wymagań cywilizacyjnych,
- podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców,
- poprawę kondycji zdrowotnej, w szczególności osób aktywnych zawodowo,
- wzmocnienie regionalnych więzi społeczno-kulturowych mieszkańców województwa mazowieckiego.

Wskaźniki monitorowania realizacji celu RPO WM

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika (2006)	Zakładana wartość w roku docelowym (2013)	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych	Typ wskaźnika
Zmiana Produktu Krajowego Brutto w cenach bieżących	%	0	1,01	co 2 lata	Hermin	oddziaływania
Zmniejszenie stopy bezrobocia	%	0	3,63	co 2 lata	Hermin	oddziaływania
Liczba utworzonych miejsc pracy brutto, w tym:	szt.	0	4 500	co 2 lata	Monitoring	rezultatu
Kobiety	osoby	0	2 250	co 2 lata		
Mężczyźni	osoby	0	2 250	co 2 lata		
Liczba utworzonych miejsc pracy netto	szt.	0	7 000	co 2 lata	Hermin	oddziaływania
Zwiększenie wartości dodanej brutto (w cenach bieżących) wg sektorów ekonomicznych ¹	mln zł	0	3 888	co 2 lata	Hermin	oddziaływania
Zwiększenie dochodów sektora gospodarstw domowych	mln zł	0	3 718	co 2 lata	Hermin	oddziaływania

Tabela wskaźników 1 - Wskaźniki monitorowania realizacji celu RPO WM.

Niewątpliwie środki możliwe do uzyskania w latach 2007 – 2013 z EFRR na wsparcie rozwoju województwa mazowieckiego mogą stać się skutecznym narzędziem do osiągnięcia zamierzonego poziomu rozwoju społeczno - gospodarczego regionu, wzmocnienia jego konkurencyjności, poprawy poziomu życia i spójności społeczno - gospodarczej. Natomiast poziom osiągnięcia oczekiwanych efektów uzależniony będzie od skali konsolidacji społeczności regionalnych i lokalnych wokół celów RPO WM.

¹ Sektory ekonomiczne: rolnictwo, przetwórstwo przemysłowe, usługi rynkowe oraz nierynkowe.

W perspektywie finansowej 2007 – 2013 województwo mazowieckie przewiduje możliwość uczestniczenia w inicjatywach i programach Wspólnoty nakierowanych na współpracę regionów i wymianę doświadczeń, szczególnie w dziedzinie konkurencyjności i innowacyjności takich jak: Regiony na rzecz zmian gospodarczych oraz w VII Programie Ramowym UE i Programie Ramowym na Rzecz Innowacyjności i Konkurencyjności 2007 - 2013.

Natomiast wykorzystanie inicjatywy JEREMIE i JESSICA w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego uznaje się za możliwe, jednakże nie w początkowym okresie wdrażania programu.

2. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi UE, Rządu RP i Województwa Mazowieckiego

RPO WM podejmuje wyzwania znowelizowanej Strategii Lizbońskiej kładąc nacisk na wzmocnienie procesów rozwojowych związanych ze sferą gospodarki i jej innowacyjności, sprzyjających przede wszystkim tworzeniu warunków do kreowania miejsc pracy. Uwzględnia również wytyczne polityk horyzontalnych UE. Ponadto program jest w pełni zgodny z założeniami Krajowego Programu Reform.

Zapisy dokumentu powstawały w ściślejszej korelacji z Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty adresowanymi do perspektywy budżetowej 2007 – 2013.

Działania przewidziane do realizacji w ramach RPO WM znajdują uzasadnienie w diagnozie stanu województwa mazowieckiego oraz są zgodne z celami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 i Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015.

Poniższa tabela przedstawia zgodność priorytetów RPO WM z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007 – 2013, Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 i Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty 2007-2013

Priorytety i działania RPO WM	Cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności)	Cele i kierunki Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013 (2006/702/WE)
Cel RPO WM -poprawa konkurencyjności regionu i zwiększanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa.	Cel strategiczny - tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	Cel nadrzędny: Wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie podstawą poprawy jakości życia mieszkańców	
PRIORYTET I Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu	2 cel horyzontalny: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej. 3 cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej	Cele strategiczny: Zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym Cele pośrednie: 2. Wzrost innowacyjności	1.2. WYTYCZNA: Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu

	i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski 4 cel horyzontalny: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług 6 cel horyzontalny: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	i konkurencyjności gospodarki regionu 4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych 5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu	
		Kierunki działań: 2.1. Rozwój MSP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności 2.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu 2.3. Rozwój nowoczesnych technologii z wykorzystaniem własnego potencjału B+R 2.4. Rozwój regionalnych sieci kooperacyjnych i przepływu nowoczesnych technologii 2.5. Budowa systemu innowacyjnego w regionie 4.2. Wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodków subregionalnych i małych miast 5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej 5.2. Poprawa i promocja atrakcyjności	1.2.1. Zwiększenie i lepsze ukierunkowanie inwestycji w BRT 1.2.2. Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości 1.2.4. Poprawa dostępu do finansowania

		inwestycyjnej w regionie	
PRIORYTET II Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza	3 cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski 4 cel horyzontalny: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług 6 cel horyzontalny: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	Cel strategiczny: Zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym Cel pośredni : 2. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	1.1. WYTYCZNA: Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia 1.2. WYTYCZNA: Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu
		Kierunki działań: 1.1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacji	1.2.1. Zwiększenie i lepsze ukierunkowanie inwestycji w BRT 1.2.2. Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości 1.2.3. Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich
PRIORYTET III Regionalny system transportowy	3 cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski 6 cel horyzontalny: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	Cel strategiczny: Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju Cele pośrednie: 3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy 4. Aktywizacja i modernizacja obszarów	1.1. WYTYCZNA: Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia

		pozametropolitalnych	
		Kierunki działań: 3.1. Wzmocnienie powiązań Warszawy z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym 4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie, w tym lotnictwa cywilnego	1.1.1. Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej
PRIORYTET IV	3 cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski, 6 cel horyzontalny: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	Cel strategiczny: Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju Cele pośrednie: 1. Rozwój kapitału społecznego 3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy 4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych	1.1. WYTYCZNA: Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia
		Kierunki działań: 1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego 3.3. Przeciwdziałanie degradacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego OMW 4.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich 4.5. Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju	1.1.2. Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem 1.1.3. Podjęcie kwestii intensywnego wykorzystywania tradycyjnych źródeł energii w Europie
PRIORYTET V	3 cel horyzontalny: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej	Cel strategiczny Zwiększenie konkurencyjności regionu	1.1. WYTYCZNA: Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod
Wzmacnianie roli miast w rozwoju			

regionu	podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski 5 cel horyzontalny: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	w układzie międzynarodowym Cele pośrednie: 1. Rozwój kapitału społecznego 3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy	względem inwestycji i zatrudnienia 1.3. WYTYCZNA: Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy
		Kierunki działań: 1.5. Dążenie do poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych 1.6. Intensyfikacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych 3.2. Rozwój i poprawa standardów infrastruktury technicznej 3.4. Zahamowanie narastania chaosu w przestrzennym zagospodarowaniu stolicy i jej otoczeniu 4.2. Wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodków subregionalnych i małych miast 5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej 5.3. Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego 5.4. Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu	1.1.1. Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej 1.1.2. Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem
PRIORYTET VI	3 cel horyzontalny: Budowa i modernizacja	Cel strategiczny Zwiększenie	1.3. WYTYCZNA:

Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji	infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski 5 cel horyzontalny: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej 6 cel horyzontalny: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym Cele pośrednie: 4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych 5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu	Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy
		Kierunki działań: 4.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich 5.3. Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego 5.4. Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu	1.3.1. Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego
PRIORYTET VII Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego	2 cel horyzontalny: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej, 6 cel horyzontalny: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	Cel strategiczny Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa Cele pośrednie: 1. Rozwój kapitału społecznego	1.1. WYTYCZNA: Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia 1.3. WYTYCZNA: Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy
		Kierunki działań: 1.2. Wzrost poziomu wykształcenia i poprawa jakości kadr 1.3. Wzrost	1.3.1. Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób

		zatrudnienia w regionie i przeciwdziałanie bezrobociu 1.4. Podniesienie standardów ochrony zdrowia i zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych	oraz modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego 1.3.2. Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynku pracy 1.3.3. Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji 1.3.5. Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia pracowników

Tabela nr 5 - Zgodność Priorytetów RPO WM z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013 „Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 i Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty 2007-2013.

Samorząd Województwa Mazowieckiego zdaje sobie sprawę, że wzrost gospodarczy jest ściśle skorelowany ze zdolnością regionalnej gospodarki do zmian i innowacyjności.

W związku z powyższym konieczne jest stworzenie warunków wspierających badania, rozwój i innowacyjność co ułatwi przejście do gospodarki opartej na wiedzy. Rozwijanie i upowszechnianie wiedzy na szczeblu regionalnym może okazać się jednym z najskuteczniejszych sposobów osiągnięcia wzrostu gospodarczego.

Występowanie pewnych czynników na obszarach sąsiadujących może systematycznie generować innowacyjność regionalną. To właśnie na szczeblu regionalnym synergii pomiędzy różnymi politykami UE mogą być najlepiej wykorzystane w celu zwiększenia zdolności innowacyjnej. Polityka regionalna i jej instrumenty odgrywają tu kluczową rolę przyspieszając tempo przechodzenia uboższych regionów Europy z gospodarki tradycyjnej do gospodarki opartej na wiedzy.

Badania, rozwój technologiczny i innowacyjność leżą u podstaw sukcesu rozwoju regionalnego. Dlatego też polityka Samorządu Województwa Mazowieckiego otwarta jest na wymianę wiedzy, doświadczeń oraz wdrażanie nowych rozwiązań warunkujących dynamiczny rozwój regionu.

3. Realizacja polityk horyzontalnych

Działania realizowane w ramach RPO WM są zgodne z podstawowymi kierunkami rozwoju wynikającymi z polityk wspólnotowych, w szczególności z: polityką ochrony środowiska, polityką rozwoju społeczeństwa informacyjnego, polityką równych szans kobiet i mężczyzn, polityką zatrudnienia.

Polityka ochrony środowiska

Polityka ochrony środowiska opiera się na dążeniu do wysokiego poziomu ochrony środowiska poprzez realizację zasady zrównoważonego rozwoju. Zasada ta polega na dążeniu do zachowania równowagi pomiędzy ochroną środowiska, rozwojem gospodarczym i rozwojem społecznym. Projekty realizowane w ramach RPO WM będą sprzyjać ochronie środowiska naturalnego, a w przypadku jego zagrożenia podejmowane będą odpowiednie środki zapobiegawcze. Kwestie ochrony przeciwpowodziowej oraz dostosowywanie się do zmian klimatycznych będą traktowane horyzontalnie w ramach każdego priorytetu RPO WM. W trakcie realizacji programu będą promowane technologie niskowęglowe i energooszczędne a także podejmowane działania zachęcające przedsiębiorstwa poszukiwania efektywnych sposobów redukcji gazów cieplarnianych. Horyzontalnie potraktowana zostanie kwestia sprawności energetycznej zarówno na poziomie programu jak i projektów. Poprawa sprawności energetycznej będzie jednym z kryteriów wyboru projektów we wszystkich priorytetach RPO WM.

Z przeprowadzonej na etapie programowania rozwoju regionalnego analizy możliwości rozwojowych województwa mazowieckiego wynika, że w województwie mazowieckim szczególnie niekorzystnie kształtuje się sytuacja w zakresie infrastruktury oczyszczania ścieków i zagospodarowania odpadów.

Głównym założeniem RPO WM jest poprawa stanu środowiska naturalnego województwa mazowieckiego tak, aby uczynić region, zgodnie z odnowioną Strategią Lizbońską, atrakcyjnym miejscem inwestowania i pracy.

W tym kontekście w procesie programowania RPO WM duży nacisk położono na takie przygotowanie działań, aby służyły one zachowaniu równowagi środowiskowej, ekonomicznej i społecznej.

Bezpośrednie odniesienie do kwestii związanych z polityką ochrony środowiska znajduje się w Priorytecie IV - *Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka*.

Wszystkie projekty realizowane w ramach RPO WM będą uwzględniały zasady polityki ochrony środowiska. Projekty współfinansowane w ramach programu operacyjnego będą w pełni zgodne z postanowieniami dyrektyw o os, siedliskowej i ptasiej. W fazie wyboru projektów zostaną zastosowane odpowiednie kryteria kwalifikacyjne celem zagwarantowania, że projekty spełniają wymagania nakreślone przez powyżej wymienione dyrektywy. Współfinansowanie projektów, które negatywnie oddziałują na potencjalne obszary Natura 2000 (tzn. te obszary, które w opinii Komisji Europejskiej powinny zostać wyznaczone w 2004 roku, ale nie zostały wyznaczone przez Polskę), nie będzie dozwolone.

Jednocześnie w ramach Instytucji Zarządzającej RPO WM utworzone zostanie stanowisko do monitorowania i zbierania informacji w zakresie wdrażania wymiaru środowiskowego.

Polityka równych szans

Polityka równych szans poprzez zapewnienie równości płci przyczynia się do pozytywnych zmian na rynku pracy oraz zmiany świadomości.

Wzmacnianie polityki równych szans w ramach RPO WM należy rozumieć jako uwzględnianie w procesie realizacji poszczególnych projektów interesów grup społecznych zagrożonych dyskryminacją.

Wszystkie projekty realizowane w ramach RPO WM będą uwzględniały zasady polityki równych szans. Każdy wnioskodawca będzie musiał wykazać zgodność zgłaszanego projektu z polityką równych szans zarówno na etapie ubiegania się o dofinansowanie projektu jak również w ramach realizacji projektu.

Ponadto będą podejmowane odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na poszczególnych etapach realizacji RPO WM.

Polityka rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Polityka Unii Europejskiej na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego opiera się na inspirowaniu badań nad rozwojem i stosowaniem nowych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, upowszechnianiu Internetu, a także wspieraniu postępu technicznego oraz tworzeniu warunków prawnych i technicznych niezbędnych do podniesienia konkurencyjności podmiotów gospodarczych.

Polityka rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest uwzględniana podczas programowania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji rezultatów wykorzystania funduszy.

Działania służące rozwojowi społeczeństwa informacyjnego oraz powiązanie z tym wspomaganie rozwoju innowacyjności uznano za jeden z głównych kierunków tworzenia warunków dla wzrostu konkurencyjności regionu. Rezultatem takich działań jest ma być upowszechnienie dostępu do Internetu i zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do informacji.

Realizacji tego zamierzenia będą służyć projekty realizowane w ramach wszystkich Priorytetów RPO WM, w szczególności Priorytetu II. Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza.

Wszystkie projekty realizowane w ramach RPO WM będą uwzględniały zasady polityki rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Polityka zatrudnienia

Do najważniejszych celów polityki zatrudnienia należą: osiągnięcie pełnego zatrudnienia, poprawa jakości i efektywności pracy, a także wzmocnienia spójności społecznej oraz zmniejszenie wykluczenia społecznego.

Choć głównym źródłem środków na realizację polityki zatrudnienia w perspektywie 2007-2013 jest Europejski Fundusz Społeczny to zgodnie z zasadą komplementarności i spójności z innymi politykami wspólnotowymi do realizacji celów polityki zatrudnienia przyczyniać się będą również projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.

Gospodarka województwa mazowieckiego rozwija się bardzo dynamicznie, lecz wzrostowi temu towarzyszą pogłębiające się dysproporcje między bogatym obszarem aglomeracji warszawskiej a biednymi peryferiami.

W ramach RPO WM realizowane będą projekty inwestycyjne mające na celu realizację warunków koniecznych wzrostu i zatrudnienia poprzez zapewnienie dostępności niezbędnej infrastruktury dla podmiotów gospodarczych.

Dążenie do realizacji celu, jakim jest poprawa konkurencyjności regionu zapewni wzrost zatrudnienia i osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu.

Wszystkie projekty realizowane w ramach RPO WM będą uwzględniały zasady polityki zatrudnienia.

Polityka konkurencji

Polityka konkurencji należy do najważniejszych polityk Unii Europejskiej, która gwarantuje sprawne funkcjonowanie jednolitego europejskiego rynku. Jednym z elementów realizacji polityki konkurencji jest przestrzeganie zasad związanych z udzielaniem pomocy publicznej.

W celu pełnej zgodności działań podejmowanych w ramach RPO WM z polityką konkurencji Unii Europejskiej Instytucja Zarządzająca RPO WM zapewnia, że wszelka pomoc publiczna udzielona w ramach programu operacyjnego spełnia zasady proceduralne i materialne w zakresie pomocy publicznej, obowiązujące w momencie przyznania wsparcia publicznego. Ponadto zasady dotyczące projektów dochodowych będą również przestrzegane w Programie.

Instytucja Zarządzająca zapewnia, że każde wsparcie stanowiące pomoc publiczną udzielane w ramach programu, będzie zgodne z przepisami dotyczącymi udzielania tej pomocy, obowiązującymi w momencie udzielania wsparcia.

4. Komplementarność z innymi programami w ramach NSRO w tym z działaniami współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz z Europejskiego Funduszu Rybackiego

Dla zapewnienia maksymalnej efektywności wykorzystania środków w ramach polityki spójności UE, wspólnej polityki rolnej oraz wspólnej polityki rybackiej, zapewnione zostanie komplementarne wsparcie w ramach wszystkich instrumentów ww. polityk, a także określone zostaną wyraźne mechanizmy koordynacji i zasady zapobiegające podwójnemu finansowaniu. W procesie realizacji RPO WM nie będzie stosowana zasada *cross financingu*.

Wzajemna komplementarność wszystkich programów operacyjnych w ramach NSRO została zaprojektowana w ten sposób, że programy krajowe (PO IŚ, PO IG i PO KL – komponent centralny) wspierają przedsięwzięcia o zasięgu i znaczeniu ponadregionalnym, krajowym lub międzynarodowym, natomiast działania w ramach RPO i regionalnego komponentu PO KL będą miały zasięg regionalny, subregionalny i lokalny. Dodatkowo, na obszarach przygranicznych, będą realizowane działania transgraniczne w ramach programów europejskiej współpracy terytorialnej (EWT). Wszystkie ww. działania są projektowane w sposób spójny i synergiczny, tak aby zmaksymalizować efekty wydatkowania środków Wspólnoty.

Działania w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych są komplementarne do:

- Działania w ramach PO IG – w szczególności w zakresie: inwestycji w innowacje, badań i rozwoju nowoczesnych technologii, przedsiębiorczości, społeczeństwa informacyjnego;
- Działania w ramach PO IŚ – w szczególności w zakresie: transportu, środowiska, energetyki, infrastruktury społecznej;
- Działania w ramach PO RPW - w szczególności w zakresie: infrastruktury drogowej, instytucji otoczenia biznesu, szkolnictwa wyższego oraz infrastruktury społeczeństwa informacyjnego;
- Działania transgranicznych i międzynarodowych w ramach programów EWT.

Przedsięwzięcia realizowane ze środków EFRR i Funduszu Spójności przyczyniać się będą do sprawnej i efektywnej realizacji celów PO KL, finansowanego z EFS. Różnorodne wsparcie w zakresie zasobów ludzkich w ramach PO KL, w połączeniu z efektami inwestycji infrastrukturalnych, umożliwią szybsze osiągnięcie celów spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Regionalne Programy Operacyjne będą, w synergiczny sposób z programami współfinansowanymi z EFRROW i EFR, wspierały wspólne obszary interwencji skierowane na rozwój obszarów wiejskich i zależnych od rybactwa, takie jak np.:

- rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
- rozwój infrastruktury społecznej,
- wspieranie przedsiębiorczości.

Demarkacja

W celu wyeliminowania ewentualnego nakładania się interwencji poszczególnych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, EFRROW i EFR, Instytucja Zarządzająca będzie stosować się do zapisów „Linii demarkacyjnej pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej” – dokumentu akceptowanego przez Komitet Koordynacyjny NSRO.

Ww. dokument szczegółowo określa kryteria rozgraniczające (demarkację), które opierają się głównie na: zasięgu terytorialnym działań, wartości projektów, rodzaju beneficjenta itd. Dokument ten jest efektem uzgodnień wszystkich instytucji zaangażowanych w programowanie rozwoju na lata 2007-2013.

Mechanizmy koordynacji

Dla zapewnienia przestrzegania demarkacji między RPO a pozostałymi programami operacyjnymi na etapie ich realizacji, zapewnione zostaną następujące narzędzia koordynacji:

1. Komitet Koordynacyjny NSRO (w którym uczestniczyć będą również przedstawiciele IZ PROW oraz IZ Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich);
2. Komitety Monitorujące RPO oraz Podkomitety Monitorujące PO KL;
3. Cross-checking projektów,
4. Oświadczenia beneficjentów.

Ponadto, koncentracja instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO, komponentu regionalnego PO KL, EWT oraz niektórych działań PROW w urzędzie marszałkowskim, sprzyjać będzie zapobieganiu podwójnemu finansowaniu oraz optymalizacji wdrażania wszystkich programów.

Komplementarność RPO WM z działaniami współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Działania realizowane w ramach RPO WM będą komplementarne do działań współfinansowanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW). Podstawowe założenia strategiczne PROW, opisane zostały w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Będą to działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), utworzonego na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1290/2005.

Komplementarność wystąpi w działaniach realizowanych w ramach następujących priorytetów RPO WM:

- I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu.
- II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.
- III. Regionalny system transportowy.
- IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka.
- VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: dróg gminnych, gospodarki wodno – ściekowej; gospodarki odpadami; rozbudowy lub modernizacji elektrycznych sieci dystrybucyjnych; sieci gazowych; wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii; zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kultury; remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, w tym obiektów zabytkowych; kształtowania przestrzeni publicznej; tworzenia lub rozwoju mikroprzedsiębiorstw.

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu (PROW lub RPO WM) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości projektu oraz terenu, na którym ma być realizowany.

Zadania realizowane w ramach PROW będą współfinansowane ze środków EFRROW. Muszą wypełniać założenia Krajowego Planu Strategicznego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i powinny być realizowane w miejscowościach gmin położonych na obszarach wiejskich. Będą to przede wszystkim projekty małe o zasięgu lokalnym, obejmujące maksymalnie kilka miejscowości.

W ramach RPO WM realizowane będą projekty w ramach środków EFRR, komplementarne do działań współfinansowanych ze środków PROW. Wspierane będą zadania o znaczeniu regionalnym lub lokalnym, mające wpływ na rozwój regionu lub jego części, odzwierciedlające politykę rozwoju prowadzoną przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, której podstawę stanowi SRWM. Realizacja projektów w ramach RPO WM powinna przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności regionu i zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa mazowieckiego.

Komplementarność RPO WM z działaniami współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Rybackiego

W ramach RPO WM nie przewiduje się komplementarność z działaniami realizowanymi w ramach Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013.

III. Priorytety

Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu

Cel główny

Poprawa konkurencyjności Mazowsza poprzez tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Cele szczegółowe

- Zwiększenie transferu innowacji do gospodarki poprzez wzmocnienie potencjału infrastrukturalnego sfery badawczo - rozwojowej oraz wspieranie inwestycji w badania i przedsięwzięcia rozwojowe.
- Rozwój sieci powiązań gospodarczych poprzez wspieranie powstawania i rozwoju klastrów i powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami i przedsiębiorstwami a sferą badawczo - rozwojową.
- Rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu i zwiększenie dostępności do usług doradczych.
- Zwiększenie dostępności firm do kapitału zewnętrznego poprzez tworzenie systemu wsparcia finansowego przedsiębiorstw.
- Podniesienie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw i MSP poprzez dostosowanie do wymogów rynkowych, w tym zapewnienie dostępu do nowych technologii, systemów certyfikacji i jakości.
- Poprawa infrastruktury technicznej oraz instytucjonalnej poprzez wykorzystanie endogenicznego potencjału, w tym atrakcyjnego położenia regionu i rezerw terenowych dla inwestycji.

Kategorie interwencji

01 - Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych

02 - Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych

03 - Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MSP, między MSP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami, itd.)

04 - Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MSP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)

05 - Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw

06 – wsparcie na rzecz MSP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)

07 - Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa, itp.)

08 - Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

09 - Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MSP

Uzasadnienie

Priorytet ukierunkowany jest na wzrost konkurencyjności regionu oraz innowacyjności gospodarki regionu.

Zgodnie z zapisami odnowionej Strategii Lizbońskiej jako priorytet uznano: uczynić Europę bardziej atrakcyjnym miejscem do inwestowania i pracy, uczynić z wiedzy i innowacji oś działań na rzecz wzrostu gospodarczego w Europie, kształtować polityki w sposób pozwalający przedsiębiorstwom tworzyć więcej i lepszych miejsc pracy.

Dla realizacji tak sformułowanych priorytetów w ramach RPO WM kluczowe znaczenie ma rozwój konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Realizacja tego celu będzie możliwa poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i sektora badawczo-naukowego.

Istnieje potrzeba likwidacji barier rozwojowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w warunkach gospodarki rynkowej. Na Mazowszu głównymi barierami dla rozwoju przedsiębiorstw jest: brak terenów wyposażonych w infrastrukturę inwestycyjną, brak kapitału własnego na założenie przedsiębiorstwa, jego rozwój i wdrażanie systemów jakości i zarządzania; problemy z uzyskaniem zewnętrznego finansowania (szczególnie problem ten dotyczy MSP); niskie nakłady inwestycyjne; ograniczony dostęp do badań i innowacji, wysoko zamortyzowany majątek trwały przy braku środków na modernizację techniczną; utrudniony dostęp do usług doradczych; niski stan rozwoju instytucji otoczenia biznesu oraz niedostateczna promocja przedsiębiorstw i rozwoju technologicznego MSP.

Małe i średnie przedsiębiorstwa są motorem inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości, innowacji oraz przyczyniają się do poprawy spójności gospodarczej i społecznej na poziomie regionalnym i lokalnym. W związku ze słabą konkurencyjnością podmiotów gospodarczych konieczne jest skupienie działań na bezpośrednim wspieraniu przedsiębiorczości, szczególnie w subregionach i na obszarach problemowych a także zwiększenie dostępu do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. W przyszłości – w przypadku osiągnięcia zakładanego w tym obszarze celu, istnieje możliwość przesunięcia proporcji w kierunku preferowania instrumentów pośredniego wsparcia przedsiębiorczości.

Obecnie instytucje otoczenia biznesu skupione są głównie w Warszawie, zakres i jakość świadczonych przez nie usług jest zróżnicowana, ośrodki są słabo wyposażone pod względem technicznym, odnotowuje się także braki kadrowe. Oferta usług nie jest dostosowana do potrzeb przedsiębiorstw innowacyjnych i wspierania transferu innowacji. Regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe i poręczeń kredytowych wymagają dokapitalizowania.

Poprawa konkurencyjności regionu będzie opierać się na wykorzystaniu endogenicznego potencjału regionu, w tym korzystnej lokalizacji i rezerw terenowych w celu umożliwienia lokalizacji działalności gospodarczej, badawczo-rozwojowej i pochodnych. W porównaniu do Warszawy pozostała część województwa wypada zdecydowanie niekorzystnie zarówno pod względem terenów pod inwestycje i dróg dojazdowych jak i przygotowania ofert inwestycyjnych sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej.

Skupienie działalności badawczo-rozwojowej, gospodarczej i inwestycji zagranicznych w Warszawie jest wynikiem niedostatecznego rozwoju infrastruktury inwestycyjnej poza obszarem metropolitalnym. W subregionach znajdują się zasoby terenów nie uzbrojonych w infrastrukturę techniczną i terenów poprzemysłowych i powojсковych, które mogą stać się dogodnym miejscem lokalizacji przedsiębiorstw.

W sferze działalności badawczo – rozwojowej w Polsce obserwuje się wyraźną dominację województwa mazowieckiego. Jednak, pomimo dobrej lokaty województwa w porównaniu z regionami Polski w strukturze nakładów na działalność B+R dominuje budżet państwa, konieczne jest zatem zwiększenie zaangażowania nakładów prywatnych w tym obszarze. Dodatkowo stan infrastruktury i słaby poziom zaawansowania technologicznego oraz słabość powiązań między praktyką gospodarczą a sferą badawczo - rozwojową, utrudniają konkurowanie na rynku europejskim i światowym.

Tworzenie trwałych podstaw dla rozwoju regionu wymaga zatem wsparcia potencjału badawczego i zintensyfikowania współpracy nauka - gospodarka, tak by umożliwić generowanie i dyfuzję innowacji do gospodarki.

Relacje między sferą B+R a sferą przedsiębiorstw nie przedstawiają się korzystnie. Jest to spowodowane następującymi przyczynami: znaczna część obecnych prac badawczych nie jest ukierunkowana na rozwiązywanie konkretnych problemów i zaspokajanie potrzeb przedsiębiorstw, niski poziom współpracy i wymiany informacji między środowiskiem nauki i biznesu, ośrodki badawcze nie dysponują nowoczesnym zapleczem technologicznym, braku umiejętności komercjalizowania osiągnięć naukowych i związanych z brakiem wsparcia menedżerskiego.

Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarki regionalnej będzie wzmocnione poprzez działania nakierowane na budowę i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Działania podejmowane w ramach Priorytetu będą komplementarne do innych istniejących horyzontalnych instrumentów Wspólnotowych zajmujących się popieraniem innowacji i konkurencyjności, jak np. Siódmy Program Ramowy, Program Konkurencyjności i Innowacji oraz nieustanna nauka.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

Realizowane będą działania mające na celu wzmocnienie konkurencyjności sfery badawczo - rozwojowej poprzez wsparcie rozwoju ośrodków o wysokim potencjale badawczym. Wsparcie obejmie inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych, w tym inwestycje infrastrukturalne: budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury naukowo - badawczej jednostek naukowych oraz rozwój infrastruktury specjalistycznych laboratoriów.

W zakresie zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw i wzmocnienia dyfuzji innowacji przewiduje się wsparcie powstawania i rozwoju przedsiębiorstw innowacyjnych, wspieranie projektów celowych i wdrożeń wyników prac B+RT, w celu rozwoju technologicznego i organizacyjnego przedsiębiorstw oraz ułatwienie dostępu do usług certyfikujących i standaryzacyjnych, tworzenie i rozwój współpracy w zakresie innowacji między przedsiębiorcami i sektorem badawczo - rozwojowym oraz biegunami nauki i technologii służący transferowi nowych technologii i know-how w ramach klastrów, inwestycje przedsiębiorstw w zakup nowych technologii i wdrażanie innowacji, wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu działających na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw, usług doradczych dla firm innowacyjnych oraz rozwój systemów informacji o innowacjach i promocji innowacyjności.

Do czasu przyjęcia RIS Mazovia, które przewidziano na I kwartał 2008 r., wsparcie dla innowacji będzie realizowane w oparciu o przyjęte w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 kierunki działań. System wdrażania wsparcia dla innowacji oraz mechanizmów transferu technologii będzie następował w oparciu o RIS Mazovia

Projekty w ramach priorytetu skierowane będą na rozwój MSP i podniesienie konkurencyjności mazowieckich MSP na rynku regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Przewiduje się działania mające na celu zapewnienie odpowiednich warunków rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz wspomaganie tworzenia sieci MSP nowopowstałych i funkcjonujących na rynku - na działania prorozwojowe, tworzące nowe miejsca pracy.

Przedsiębiorcy będą mogli ubiegać się o dotacje na przedsięwzięcia inwestycyjne w celu rozpoczęcia, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności gospodarczej oraz tworzenie i rozwijanie sieci i powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami i klastrów.

Realizowane będą również projekty wsparcia dla przedsiębiorstw we wprowadzaniu przyjaznych środowisku technologii oraz usprawnienia zarządzania środowiskiem, w tym w zakresie pozwoleń zintegrowanych, oczyszczania ścieków przemysłowych, ochrony powietrza oraz gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi. Dofinansowane będą przedsięwzięcia wprowadzające proekologiczne technologie (energooszczędność, materiałoszczędność, zmniejszenie wodochłonności produkcji, energia odnawialna, zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów). Inwestycje związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego, zmianą produktu i procesu produkcyjnego, celem dostosowania technologii i produktów do wymagań środowiskowych i dyrektyw unijnych.

Wsparcie biznesowe w ramach RPO będzie skupiać się na MSP. Jedyne w absolutnie wyjątkowych przypadkach wsparcie dla dużych przedsiębiorstw może być dopuszczone pod następującymi warunkami:

1) wyjątek, 2) wielkość inwestycji poniżej 2 mln euro i 3) jasna i znaczna korzyść dla regionu. Będzie przestrzegany maksymalny proponowany próg 10% bezpośredniego finansowania na wsparcie dużych przedsiębiorstw.

Poprawa konkurencyjności regionu będzie opierać się na wykorzystaniu endogenicznego potencjału regionu, w tym korzystnej lokalizacji i rezerw terenowych w celu umożliwienia przedsiębiorcom dostępu do infrastruktury terenów inwestycyjnych. W tym celu wspierane będą projekty w zakresie uzbrajania terenów.

System dla swej sprawności wymaga wykreowania nowych, wzmocnienia już istniejących instytucji otoczenia biznesu, szczególnie na obszarach pozametropolitalnych, zwiększenie potencjału instytucjonalnego oraz zakresu i jakości usług oraz wsparcia tworzenia sieci instytucji otoczenia biznesu. W ramach priorytetu realizowane będą projekty mające na celu rozwój instrumentów finansowania działalności gospodarczej i inwestycyjnej funduszy pożyczkowych i poręczeń kredytowych. W tym zakresie konieczne jest wsparcie: projektów inwestycyjnych powstawania i rozwoju instytucji otoczenia biznesu, w tym szczególnie wspierających innowacyjność (w tym np. parki naukowo-technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości), tworzenia sieci instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi informacyjne i doradcze dla MSP oraz dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych działających na rynku regionalnym i lokalnym.

W początkowym okresie realizacji RPO WM nie przewiduje się korzystania z Inicjatywy JEREMIE. Natomiast nie wyklucza się możliwości wykorzystania inicjatywy JEREMIE w późniejszym okresie.

Wypromowanie Mazowsza jako regionu przyjaznego dla inwestorów i nowych technologii wymaga podjęcia szeregu działań promujących zarówno region jako miejsce lokalizacji inwestycji jak i przedsiębiorców.

Przewiduje się: wsparcie i integrację działań w zakresie marketingu i promocji gospodarczej regionu, promocję przedsiębiorców na targach, misjach gospodarczych czy

impresach targowo-wystawienniczych, wspieranie i rozwój spójnych systemów informacji w zakresie promocji przedsiębiorczości i innowacyjności na Mazowszu, w tym stworzenie systemu ofert inwestycyjnych i promocji terenów przygotowanych pod działalność gospodarczą.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Komplementarność z innymi Priorytetami RPO WM:

- Priorytet II Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza,
- Priorytet IV Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka
- Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu
- Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji
- Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego

Komplementarność z innymi Programami

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu operacyjnego (RPO/ POIiŚ) będzie uzależniona przede wszystkim od rodzaju Beneficjenta

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – oś priorytetowa IV: Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska oś dla działań inwestycyjnych mających na celu zmniejszenie szkodliwego oddziaływania na środowisko

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu operacyjnego (RPO/ POIG) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości projektu i jego umiejscowienia.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Oś priorytetowa 1 Badania i rozwój nowoczesnych technologii- wsparcie realizacji projektów celowych,

oś priorytetowa 2 – rozwój ośrodków o wysokim potencjale badawczym, rozwój infrastruktury w laboratoriach specjalistycznych,

Oś priorytetowa 3 Kapitał dla innowacji – inicjowanie działalności innowacyjnej o dużym potencjale rynkowym, zasilenie funduszy kapitałowych- fundusze kapitału podwyższonego ryzyka, aktywizacja rynku inwestorów prywatnych poprzez tworzenie dogodnych warunków inicjowania współpracy inwestorów prywatnych z przedsiębiorcami poszukującymi środków finansowych na realizację innowacyjnych przedsięwzięć,

Oś priorytetowa 4 Inwestycje w innowacyjne przedsiębiorstwa – projekty inwestycyjne przedsiębiorców związane z wprowadzaniem innowacji oraz przynoszące znaczące efekty ekonomiczne w skali całego kraju,

Oś priorytetowa 5- Dyfuzja innowacji w ramach wspierania sieci Instytucji Otoczenia Biznesu, wsparciem inicjatyw klastrowych o zasięgu ponadregionalnym,

Oś priorytetowa 6 Polska gospodarka na rynku międzynarodowym- profesjonalne instytucje otoczenia biznesu o znaczeniu ponadregionalnym oferujący usługi nakierowane na potrzeby innowacyjnych przedsiębiorstw.

Działania w ramach POKL mają charakter wyłącznie uzupełniający do przedsięwzięć realizowanych w ramach Priorytetu I RPO WM

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

- Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących

- Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty
- Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich
- Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki
- Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Komplementarność i demarkacja Priorytetu z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFROW

Kwalifikowalność działania do odpowiedniego priorytetu RPO i PROW będzie uzależniona przede wszystkim od wielkości i umiejscowienia projektu.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Oś 1: Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej, działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Spodziewane rezultaty

Realizacja projektów w ramach priorytetu przyczyni się do:

- wzrostu poziomu konkurencyjności jednostek naukowych poprzez unowocześnienia bazy naukowo-badawczej,
- rozszerzenia i wzmocnienia powiązań sfery B+RT z sektorem prywatnym i wzrost transferu wyników prac badawczo-rozwojowych do gospodarki,
- zwiększenia liczby nowopowstałych MSP oraz przedsiębiorstw innowacyjnych,
- wzrostu udziału inwestycji kapitałowych w przedsięwzięcia o charakterze innowacyjnym,
- zwiększenie dostępności i wzrost jakości usług biznesowych w tym w zakresie zewnętrznego wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw,
- rozszerzenia i wzbogacenia oferty inwestycyjnej poprzez utworzenie nowych terenów inwestycyjnych,
- wzrost promocji gospodarczej regionu.

Zestawienie głównych grup beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki naukowe,
- szkoły wyższe,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- instytucje otoczenia biznesu,
- przedsiębiorcy.

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 2. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu I

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba projektów z zakresu B+RT	szt.	0	320	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy dla MSP (w tym przez 2 pierwsze lata po rozpoczęciu działalności)	szt.	0	1 300 (400)	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej w podziale na:	mikro	szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.	rocznie IZ
	małe	szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.	
	średnie	szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.	
	duże	szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.	
Liczba projektów promujących biznes, przedsiębiorczość i nowe technologie	szt.	0	300	rocznie	IZ
Liczba projektów współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami naukowymi	szt.	0	200	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 3. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu I

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorze B+R tylko etaty badawcze (najlepiej 5	szt.	0	40	rocznie	IZ

lat od rozpoczęcia działalności)					
Liczba utworzonych miejsc pracy (brutto, zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu, wg płci) we wspartych przedsiębiorstwach	szt.	0	1000	rocznie	IZ
Wartość inwestycji	mln €	0	400	rocznie	IZ

Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza

Cel główny

Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez wsparcie przedsięwzięć wynikających ze Strategii e-Rozwoju Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013.

Cele szczegółowe

- Przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu.
- Rozwój e- usług dla obywateli
- Rozwój technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla MSP.

Kategorie interwencji

10 - Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)

11 - Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe, itp.)

13 - Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, eintegracja, itp.)

14 - Usługi i aplikacje dla MSP (e-handel, kształcenie i szkolenie, tworzenie sieci, itp.)

15 : inne działania mające na celu poprawę dostępu MSP do TiK i ich wydajne użytkowanie

Uzasadnienie

Zgodnie z zapisami odnowionej Strategii Lizbońskiej przyspieszenie postępu cywilizacyjnego i wzrost konkurencyjności gospodarki powinny nastąpić poprzez budowanie społeczeństwa informacyjnego, elektronicznej gospodarki i gospodarki opartej na wiedzy. Rozwój regionu zależeć będzie od sprostania wymogom konkurencji, innowacji, rozwoju produktów i usług oraz jakości i kreatywności rynków niszowych.

Województwo mazowieckie z wartością generalnego wskaźnika dostępności e-usług na poziomie 30% zajmuje 12 miejsce pośród regionów kraju. Poza podregionem metropolitalnym i strefami otoczenia byłych miast wojewódzkich na obszar województwa składają się strefy zagrożenia wykluczeniem informacyjnym, bądź peryferyjne strefy realnie pogłębiającego się wykluczenia informacyjnego. Silne zróżnicowanie społeczne jest powiązane także z rosnącą „przepaścią cyfrową” pomiędzy subregionami, branżami przemysłu czy grupami społecznymi. Rozwój województwa mazowieckiego uzależniony jest od dostępności cyfrowej, poziomu innowacyjności oraz zdolności do wykorzystania technologii ICT tak w gospodarce, nauce jak i ochronie zdrowia. Na budowę potencjału innowacyjnego wpływa także absorpcja innowacyjnych rozwiązań przez administrację publiczną oraz proinnowacyjna aktywność mieszkańców.

Urzędy województwa mazowieckiego należą do najgorzej wyposażonych w rozwiązania sieciowe różnych typów w kraju. Dostęp urzędów do Internetu zapewniają zróżnicowane technologie sieciowe, w których przeważa modem cyfrowy ISDN, czego skutkiem są utrudnienia w korzystaniu z multimedialnych zasobów Internetu. Dostęp do szerokopasmowego Internetu² wpłynie zarówno na usprawnienie pracy jak i zwiększenie udostępnienia usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Dotychczas władze

² Szerokopasmowy dostęp do Internetu -dostęp typu stałego z prędkością wyższą od 200kb/s - definicja na podstawie komunikatu Komisji Europejskiej Connecting Europe at High Speed: National Broadband Strategies

samorządowe tylko w niewielkim stopniu inwestowały w systemy świadczące e-usługi publiczne (12 miejsce wśród regionów kraju).

Region cechuje słaby rozwój e-usług na wszystkich stopniach zaawansowania w związku z powyższym konieczne jest zapewnienie mieszkańcom województwa powszechnego dostępu do usług on-line na całym obszarze regionu, w tym zwłaszcza świadczonych przez administrację lokalną i regionalną, również poprzez ogólnodostępne punkty dostępu do Internetu.(PIAP)

Rozwój gospodarczy regionu związany jest silnie z poziomem innowacyjności firm sektora ICT oraz zdolnością firm z branż użytkujących ICT do wykorzystania tych technologii w produkcji oraz usługach.

W celu zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności konieczne jest również wsparcie i usługi na rzecz MSP w procesie wdrażania i skutecznego wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) lub wykorzystywania nowych pomysłów.

Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego wspierana będzie przez wszystkie priorytety RPO WM.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu.

W ramach priorytetu działania koncentrować się będą na niwelowaniu dysproporcji w rozwoju technologii informacyjno komunikacyjnych, szczególnie na obszarach o niskim wskaźniku potencjału e-Rozwoju poprzez realizację projektów informatyzacji województwa (sieci szerokopasmowe³), przedsięwzięcia pozwalające na rozwój e-usług publicznych dostępnych dla obywateli i przedsiębiorców o wymiarze regionalnym i lokalnym (m.in. infrastruktura administracji publicznej, infrastruktury informacji przestrzennej działającej na poziomie lokalnym i regionalnym) oraz rozwoju ICT dla przedsiębiorstw.

Realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu, w tym budowy lub rozbudowy szkieletowych lokalnych i regionalnych sieci szerokopasmowych łączonych z siecią szerokopasmową na poziomie centralnym; budowy, rozwoju nowoczesnej infrastruktury informatycznej dla nauki, rozwoju zaawansowanych aplikacji i usług teleinformatycznych dla środowiska naukowego, budowa, przebudowa lub wyposażenie centrów zarządzania sieciami regionalnymi lub lokalnymi oraz budowa, rozbudowa lokalnych lub regionalnych bezpiecznych systemów transmisji danych.

Stworzenie systemu usług on line dostępnych dla mieszkańców i przedsiębiorców, platformy zintegrowanych usług publicznych, Publicznych Punktów Dostępu do Internetu (PIAP⁴) oraz innych usług społeczeństwa informacyjnego powiazanych z serwisem informacyjno-komunikacyjnym. Szczególnie w strefach zagrożenia wykluczeniem cyfrowym zwiększenie dostępu do Internetu powinno nastąpić poprzez sieć ogólnodostępnych placówki publiczne, w których każdy będzie mógł skorzystać z nieodpłatnie dostępnych komputerów podłączonych do Internetu (PIAP)

Zapewnienie rozwoju systemów wspomaganie zarządzania terytorium nastąpi w oparciu o elektroniczne platformy dla zintegrowanego systemu wspomaganie zarządzania na

⁴PIAP- to ogólnodostępne placówki publiczne, w których każdy będzie mógł skorzystać z nieodpłatnie dostępu do Internetu np. dzięki dostępowi do komputerów podłączonych do Internetu, hot spotów, telematów.

poziomie regionalnym i lokalnym, w tym rozwiązania GIS. W celu wprowadzenia e-usług na Mazowszu prowadzone będą działania mające na celu zapewnienia i modernizacji infrastruktury informatycznej urzędów administracji publicznej, publicznej ochrony zdrowia.

Rozwój technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla MSP będzie koncentrować się w obszarze wsparcia dla przedsiębiorstw świadczących eUsługi lub udostępniających treści cyfrowe, także na potrzeby lokalnej społeczności.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.

Komplementarność z innymi Priorytetami RPO WM:

- Priorytet I Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu,
- Priorytet III Transport,
- Priorytet IV Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka
- Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu
- Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji
- Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego

Komplementarność z innymi Programami

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu operacyjnego (RPO/ POIiŚ) będzie uzależniona przede wszystkim od celu projektu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – oś priorytetowa XIV Infrastruktura szkolnictwa wyższego - infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, technologie informacyjne i komunikacyjne w szkolnictwie wyższym w nauczaniu/kształceniu.

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu operacyjnego (RPO/ POIG) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości projektu lub jego umiejscowienia.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Oś priorytetowa 2 – projekty w zakresie nowoczesnej infrastruktury informatycznej nauki, rozwoju zaawansowanych aplikacji i usług teleinformatycznych dla środowiska naukowego, oś priorytetowa 7 Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego

Działania w ramach POKL mają charakter wyłącznie uzupełniający do przedsięwzięć realizowanych w ramach RPO WM

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna.
- Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących
- Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka
- Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Komplementarność i demarkacja Priorytetu z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFROW

Kwalifikowalność działania do odpowiedniego priorytetu RPO i PROW będzie uzależniona przede wszystkim od wielkości i umiejscowienia projektu.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 - Działania koncentrować się będą się na niwelowaniu dysproporcji w rozwoju technologii informacyjno – komunikacyjnych na obszarach wiejskich i małych miast, przede wszystkim poprzez realizację projektów o charakterze infrastrukturalnym (sieci szerokopasmowe, PIAPy), przedsięwzięcia pozwalające na rozwój e-usług publicznych o wymiarze regionalnym i lokalnym (m.in. infrastruktura administracji publicznej).

Spodziewane rezultaty

Priorytet ukierunkowany jest na:

- rozwój nowoczesnej infrastruktury informatycznej, w tym infrastruktury teleinformatycznej nauki, administracji samorządowej, publicznej ochronie zdrowia i MSP (w tym np. Rozwój elektronicznej administracji w samorządach województwa mazowieckiego wspomagającej niwelowanie dwudzielności potencjału województwa)
- zwiększenie dostępności e-usług dla ludności, nauki, administracji samorządowej, publicznej ochrony zdrowia i MSP,
- wzrost bezpieczeństwa e-usług,
- wzrost wykorzystania technologii informatycznych przez społeczeństwo.

Zestawienie głównych grup beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- jednostki naukowe,
- szkoły wyższe,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- instytucje otoczenia biznesu,
- przedsiębiorcy.

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 4. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu II

Nazwa wskaźnika		Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba projektów, w tym projekty z zakresu e-usług		szt.	0	260	rocznie	IZ
Liczba utworzonych PIAP		szt.	0	200	rocznie	IZ
Liczba połączeń do Internetu szerokopasmowego, w tym:	MŚP	szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.	rocznie	IZ
	szkoły wyższe	szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.		
	Gospodarstwa domowe	Szt.	0	Zostanie określona w 2008 r.		

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 5. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu II

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba osób korzystających z PIAP	osoby	0	500 000	rocznie	IZ
Liczba użytkowników systemów informatycznych do obsługi elektronicznych usług publicznych	osoby	0	1 000 000	rocznie	IZ
Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego internetu, w tym na obszarach wiejskich	osoby	0	800 000	rocznie	IZ

Priorytet III. Regionalny system transportowy

Cel główny

Poprawa spójności komunikacyjnej i przestrzennej województwa mazowieckiego oraz wspomaganie dyfuzji procesów rozwojowych z głównego ośrodka regionu – Warszawy oraz z ośrodków subregionalnych na pozostałe obszary województwa.

Cele szczegółowe

- Poprawa standardu i jakości regionalnej sieci drogowej oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Poprawa dostępności i jakości usług w zakresie regionalnego transportu publicznego.
- Rozwój regionalnego transportu lotniczego.

Kategorie interwencji

- 18 - Tabor kolejowy
- 23 - Drogi regionalne/lokalne
- 28 - Inteligentne systemy transportu
- 29 - Porty lotnicze
- 52 - Promowanie czystego transportu miejskiego

Uzasadnienie

Największym problemem województwa mazowieckiego w zakresie infrastruktury drogowej jest niska jakość i przepustowość sieci drogowej niedostosowana do istniejących potrzeb w tym zakresie (brak dróg szybkiego ruchu, niezadowalający stan dróg regionalnych i lokalnych). Brakuje też dobrych połączeń Warszawy z ośrodkami regionalnymi: Radomiem Siedlcami, Ostrołęką, Ciechanowem i Płockiem oraz tzw. Dużej Obwodnicy Mazowsza łączącej ze sobą ww. miasta a także brak dobrych połączeń ośrodków regionalnych z ich otoczeniem i strefą oddziaływania.

Niezadowalający stan infrastruktury drogowej województwa mazowieckiego oraz niewystarczająca przepustowość głównych osi transportowych stanowią barierę utrudniającą rozwój społeczny i gospodarczy województwa, ograniczając tym samym konkurencyjność regionu, zarówno na arenie krajowej jak i międzynarodowej. Obecny zły stan infrastruktury transportowej i komunikacyjnej podnosi koszty prowadzenia działalności gospodarczej, obniża efektywność i konkurencyjność firm zlokalizowanych w regionie, a tym samym zmniejsza atrakcyjność regionu dla inwestycji zagranicznych.

Słabość powiązań transportowych ogranicza możliwość dyfuzji procesów rozwojowych z aglomeracji będących ośrodkami wzrostu do ich regionalnego otoczenia, utrudniając możliwość aktywizacji obszarów zmarginalizowanych. Zły stan infrastruktury drogowej ma negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców, zmniejsza ich mobilność oraz ogranicza szanse rozwoju. Powstanie gęstej sieci dróg o dobrej jakości, wraz z nowoczesną infrastrukturą, umożliwi mieszkańcom Mazowsza szybszy i bezpieczniejszy dojazd do najbliższych położonych ośrodków miejskich, a tym samym ułatwi dostęp do rynku pracy, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury.

Obecny stan infrastruktury drogowej znacząco wpływa na niski poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego. Główne negatywne zjawiska to: zły stan nawierzchni, niebezpieczne

przejścia dróg przez miasta i miejscowości, źle zaprojektowane skrzyżowania i przejścia dla pieszych, brak segregacji ruchu pieszego, rowerowego i kołowego oraz niewłaściwe zagospodarowanie otoczenia dróg (np. brak parkingów dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne). Eliminacja tych zagrożeń jest niezbędna dla poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i niekorzystnych wskaźników w tym zakresie.

Podstawowym problemem publicznego transportu zbiorowego na terenie województwa mazowieckiego jest przede wszystkim brak nowoczesnego taboru kolejowego wykorzystywanego dla przewozów o charakterze regionalnym, których realizacja jest zadaniem Samorządu Województwa. Taka sytuacja przekłada się na niską jakość świadczonych usług transportowych oraz niski poziom bezpieczeństwa pasażerów. Utrudnia to również możliwość dostosowania rozkładów jazdy do potrzeb pasażerów, co często powoduje rezygnację wielu osób z transportu publicznego i skutkuje likwidacją wielu połączeń, które stają się nieopłacalne. Braki w zakresie nowoczesnego taboru kolejowego ograniczają możliwości pełnego wykorzystania infrastruktury linii kolejowych zmodernizowanych na terenie województwa mazowieckiego, przy współfinansowaniu z funduszy strukturalnych w latach poprzednich. W kontekście obecnego okresu programowania i planowanych m. in. w ramach PO Infrastruktura i Środowisko modernizacji linii kolejowych, problem braku odpowiedniego taboru staje się jeszcze bardziej odczuwalny. Dlatego inwestycje poprawiające niekorzystną sytuację w zakresie taboru kolejowego będą komplementarne do modernizacji linii kolejowych i umożliwią zrównoważony rozwój sektora transportu publicznego na Mazowszu. Są też zgodne z zapisami Strategii dla transportu kolejowego do roku 2013, w której zakłada się całkowite przekazanie realizacji przewozów regionalnych Samorządom Województw i podkreśla potrzebę zapewnienia nowoczesnego taboru do wykonywania przewozów. Dodatkowo została podjęta decyzja o przygotowaniu Strategii Rozwoju Transportu Szynowego Województwa Mazowieckiego, która wyznaczy planowane kierunki rozwoju tego rodzaju transportu.

Z wieloletnich prognoz dotyczących rozwoju transportu lotniczego wynika, iż udział w sektorze transportowym i znaczenie regionalnych przewozów lotniczych będą wzrastać. Ogromnie ważne z punktu widzenia zwiększenia konkurencyjności regionu jest tworzenie warunków umożliwiających i przyspieszających aktywizację rozwoju transportu lotniczego. **Z** uwagi na ograniczoną przepustowość oraz dostępność komunikacyjną portu lotniczego Okęcie niezbędne jest jak najszybsze uruchomienie regionalnego portu lotniczego w Modlinie, w celu obsługi tzw. „tanich linii lotniczych” oraz lotów czarterowych. Decyzja ta jest zgodna z zapisami „Programu rozwoju lotnisk i lotniczych urządzeń naziemnych” przyjętego Uchwałą Nr 86/2007 Rady Ministrów z dnia 8 maja 2007 r.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

Projekty realizowane w ramach priorytetu powinny stanowić uzupełnienie regionalnego układu komunikacyjnego z układem krajowym i międzynarodowym, a w szczególności z siecią TEN-T. W zakresie infrastruktury drogowej wspierane będą inwestycje polegające na budowie nowych połączeń drogowych oraz na przebudowie istniejących dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Poza liniową infrastrukturą drogową możliwa też będzie realizacja projektów w zakresie budowy, przebudowy węzłów, skrzyżowań, obiektów mostowych, wiaduktów, estakad i tuneli w ciągach tych dróg.

W przypadku projektów drogowych realizowanych w ramach tego priorytetu w ich zakres wejdzie również budowa infrastruktury towarzyszącej:

- w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. elementy uspokojenia ruchu, zatoki przystankowe, chodniki)

- w zakresie inteligentnych systemów transportowych (np. elementy z zakresu systemów sterowania sygnalizacją i ruchem, w tym znaki drogowe o zmiennej treści oraz systemy monitorowania ruchu wraz z informowaniem o aktualnej sytuacji ruchowej)
- ochrony środowiska (np. ekrany akustyczne, parkingi dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne)
- turystyki (np. ścieżki rowerowe, parkingi dla podróżnych)
- przyczyniająca się do realizacji polityki horyzontalnej w zakresie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego (np. kanalizacja teletechniczna dla sieci szerokopasmowych)

W ramach priorytetu wspierane będą drogi regionalne tj. wojewódzkie stanowiące bezpośrednie połączenie z siecią dróg o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, a w szczególności z siecią TEN-T na obszarze Województwa Mazowieckiego. Z uwagi na swój strategiczny charakter dla rozwoju społeczno – gospodarczego regionu, odcinki dróg wojewódzkich łączących się z transeuropejskim korytarzem transportowym będą stanowiły zadania priorytetowe do realizacji w ramach programu.

Wsparcie uzyskają również drogi o charakterze lokalnym (powiatowe i gminne). Priorytetowo traktowane będą drogi lokalne, które przyniosą najwięcej korzyści w zakresie rozwoju społeczno - gospodarczego i przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy oraz poprawią spójność komunikacyjną województwa

Przewiduje się, że ok. 20% środków z alokacji na Priorytet III. Regionalny system transportowy, przeznaczonych zostanie na wsparcie infrastruktury drogowej o charakterze lokalnym.

W ramach priorytetu wspierany będzie transport publiczny w na poziomie regionalnym, czyli kolejowe przewozy pasażerskie, których realizacja jest zadaniem Samorządu Województwa. Zadania te są realizowane przez Koleje Mazowieckie na terenie całego województwa i mają na celu zapewnienie obsługi transportowej dla ludności regionu. Wsparcie transportu publicznego będzie realizowane poprzez projekty polegające na zakupie oraz modernizacji taboru dla przewozów o charakterze regionalnym.

Miejski transport publiczny będzie wspierany w ramach Priorytetu V „Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu”. Ten rodzaj transportu jest realizowany indywidualnie przez poszczególne miasta i nie można go rozpatrywać w skali regionu. Zadania te ograniczają się do obsługi transportowej miast z ich najbliższym otoczeniem, dlatego wsparcie transportu miejskiego jest przewidziane w ramach Priorytetu V.

W ramach priorytetu możliwa też będzie realizacja projektów polegających na budowie parkingów "Parkuj i Jedź" w celu tworzenia węzłów komunikacyjnych integrujących różne rodzaje transportu, położonych na obrzeżach miast lub przy dworcach kolejowych i autobusowych oraz zakup i instalacja infrastruktury wykorzystywanej w celu usprawnienia funkcjonowania regionalnego transportu publicznego (np. elektroniczne systemy informacyjne dla podróżnych, elektroniczne systemy sprzedaży biletów).

W ramach priorytetu wspierane będą działania zmierzające do utworzenia regionalnego portu lotniczego w Modlinie, który będzie obsługiwał przede wszystkim tzw. „tanie linie lotnicze” oraz loty czarterowe. Będą to projekty polegające na budowie nowej infrastruktury lotniskowej i nawigacyjnej oraz przystosowujące istniejącą infrastrukturę do określonych wymogów i standardów. W ramach priorytetu możliwa będzie również budowa i modernizacja terminali pasażerskich, parkingów, dojazdów do lotniska wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Priorytet jest komplementarny do Priorytetu V - „Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu”, w zakresie transportu miejskiego.

Komplementarność z innymi Programami

Komplementarność wystąpi w działaniach realizowanych w ramach następujących osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko:

- Drogowa i lotnicza sieć TEN-T Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: budowy autostrad, dróg ekspresowych, obwodnic oraz innych odcinków dróg krajowych znajdujących się w sieci TEN-T; rozbudowy infrastruktury portów lotniczych znajdujących się w sieci TEN-T
- Transport przyjazny środowisku

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: infrastruktury linii kolejowych oraz transportu miejskiego w obszarach metropolitalnych.

- Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu:

- poprawy stanu dróg krajowych znajdujących się poza siecią TEN-T; poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym; rozwojem Inteligentnych Systemów Transportowych, szczególnie systemów zarządzania ruchem;
- Infrastruktura drogowa w Polsce wschodniej

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu przebudowy dróg krajowych łączących Białystok i Lublin z Warszawą do parametrów dróg ekspresowych (drogi S8 i S17)

Komplementarność wystąpi w działaniach realizowanych w ramach następujących osi priorytetowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu zapewnienia niezbędnych dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych stanowiących własność gmin;

Komplementarność wystąpi w działaniach realizowanych w ramach następujących osi priorytetowych Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej:

- Infrastruktura transportowa

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu budowy bądź modernizacji odcinków dróg wojewódzkich Polski Wschodniej, które usprawnią połączenia komunikacyjne pomiędzy województwami.

Spodziewane rezultaty

W wyniku realizacji celów priorytetu poprawi się jakość oraz dostępność regionalnego i krajowego układu transportowego poprzez usprawnienie połączeń pomiędzy poszczególnymi ośrodkami regionalnymi oraz pomiędzy Warszawą a pozostałymi obszarami województwa. Będzie to sprzyjać rozwojowi gospodarczemu i społecznemu dzięki zwiększeniu spójności regionu a w szczególności poprawie połączeń z siecią TEN-T, zredukowaniu czasu i kosztów

podróży i transportu oraz poprawie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zwiększy się atrakcyjność inwestycyjna (poprawa dostępności do terenów inwestycyjnych, regionalnych centrów gospodarczych oraz istniejących lub planowanych obiektów przemysłowych i usługowych) i turystyczna województwa. Poprawi się jakość i standard usług świadczonych w zakresie regionalnego transportu publicznego, a dzięki nowoczesnym i innowacyjnym rozwiązaniom, integracji różnych środków transportu oraz sprawnemu zarządzaniu, wzrośnie liczba mieszkańców korzystających z transportu publicznego. Dzięki uruchomieniu regionalnego portu lotniczego w Modlinie nastąpi rozwój sektora transportu lotniczego i zwiększy się konkurencyjność województwa mazowieckiego zarówno na arenie krajowej jak i międzynarodowej.

Beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną
- przedsiębiorcy

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 6. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu III

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba projektów z zakresu infrastruktury drogowej	szt.	0	150	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu transportu publicznego	szt.	0	4	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu infrastruktury lotniczej	szt.	0	1	rocznie	IZ
Długość wybudowanych dróg regionalnych (wojewódzkich)	km	0	63	rocznie	IZ
Długość wybudowanych dróg lokalnych (powiatowych i gminnych)	km	0	30	rocznie	IZ
Długość zmodernizowanych dróg regionalnych (wojewódzkich)	km	0	104	rocznie	IZ
Długość zmodernizowanych dróg lokalnych (powiatowych i gminnych)	km	0	280	rocznie	IZ
Liczba zakupionego/zmodernizowanego taboru kolejowego	szt.	0	20	rocznie	IZ
Pojemność zakupionego/zmodernizowanego taboru kolejowego (miejsca)	szt.	0	9 600	rocznie	IZ

Liczba nowopowstałych miejsc postojowych typu „Park&Ride”	szt.	0	1 800	rocznie	IZ
Liczba funkcjonujących regionalnych portów lotniczych	szt.	0	1	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 7. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu III

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Oszczędność czasu na nowych i zmodernizowanych drogach w przewozach pasażerskich i towarowych	PLN	0	Zostanie określona w roku 2008	rocznie	IZ

Priorytet IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka

Cel główny

Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa mazowieckiego.

Cele szczegółowe

- Ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb oraz przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej i ciepłowniczej regionu i zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i kogeneracyjnych o wysokiej sprawności.
- Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez tworzenie systemów zapobiegania i zwalczania zagrożeń naturalnych i katastrof ekologicznych oraz usprawnienie zarządzania środowiskiem.
- Zachowanie bioróżnorodności.

Kategorie interwencji

33 - Energia elektryczna

35 - Gaz ziemny

39 - Energia odnawialna: wiatrowa

40 - Energia odnawialna: słoneczna

41 - Energia odnawialna: biomasa

42 - Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe

43 - Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią

44 - Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi

45 - Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną

46 - Oczyszczanie ścieków

47 - Jakość powietrza

48 - Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń

50 - Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów

51 - Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)

53 - Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)

54 - Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom

Uzasadnienie

Realizacja celu RPO WM wymaga inwestycji przede wszystkim w infrastrukturę ochrony środowiska. Pozwolą one uczynić z województwa mazowieckiego, zgodnie z odnowioną Strategią Lizbońską, atrakcyjne miejsce inwestowania i pracy.

W wyniku szeregu działań w województwie mazowieckim już od kilkunastu lat następuje sukcesywna poprawa stanu środowiska naturalnego. Proces ten jest jednak zbyt powolny, a środki kierowane na tą dziedzinę wciąż niewystarczające. Co prawda zrealizowano liczne inwestycje infrastrukturalne, znacznemu zmniejszeniu uległa emisja zanieczyszczeń przemysłowych oraz wzrasta świadomość społeczna, ale wciąż sytuacja odbiega od europejskich standardów.

Pozytywnym tendencjom towarzyszy narastanie zagrożeń i niekorzystnych zjawisk: pogłębianie się deficytu wód, dysproporcje między długością sieci wodociągowej

i kanalizacyjnej, wzrost liczby odpadów i problemy z ich zagospodarowaniem, urbanizacja terenów cennych przyrodniczo, brak poszanowania dla środowiska naturalnego, brak spójnych rozwiązań instytucjonalnych w zakresie ochrony środowiska.

W województwie mazowieckim szczególnie niekorzystnie kształtuje się sytuacja w zakresie infrastruktury oczyszczania ścieków i zagospodarowania odpadów. Znaczne zwiększenie długości sieci wodociągowej, wykonane w ostatnich latach, wymusza rozbudowanie kilkakrotnie krótszej sieci kanalizacyjnej. W kwestii odpadów problem stanowi brak kompleksowych systemów zbiórki i segregacji oraz ich składowanie i unieszkodliwianie.

Ograniczenia wymaga emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery.

O ile zapotrzebowanie na energię w województwie jest w pełni zaspokajane, zły stan infrastruktury energetycznej stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa energetycznego regionu i stanowi poważną barierę w rozwoju przedsiębiorstw. Dlatego należy poprawić w regionie stan energetycznej infrastruktury przesyłu i dystrybucji.

Malejąca ilość surowców energetycznych na świecie wymusza konieczność ograniczenia ich zużycia oraz szukanie nowych, alternatywnych źródeł energii, w tym źródeł odnawialnych.

Powyższe działania w sektorze energetyki powinny poprawić poziom sprawności energetycznej w regionie.

W świetle postępującego rozwoju gospodarczego niezbędne są w województwie mazowieckim inwestycje służące zabezpieczeniu mieszkańców i dóbr przed pojawiającymi się niebezpieczeństwami, zarówno technologicznymi, jak i naturalnymi oraz ich efektami. W regionie szczególne zagrożenie wynika ze zwiększonego obrotu produktami, zwłaszcza niebezpiecznymi. Wypadki podczas ich transportu oraz awarie w czasie obróbki są źródłami skażenia środowiska. Ciągłych nakładów wymaga infrastruktura ochrony przed klęskami żywiołowymi oraz systemy likwidacji ich skutków.

Poprawa stanu środowiska przyrodniczego województwa mazowieckiego jest jednym z długookresowych celów zapisanych w SRWM.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

W ramach Priorytetu realizowane będą projekty mające pozytywny wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej oraz zgodne ze standardami w zakresie ochrony środowiska wymaganymi w Dyrektywach, przy wykorzystaniu synergii pomiędzy ochroną zasobów naturalnych i wzrostem gospodarczym zgodnie z zaleceniami Strategii Lizbońskiej.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Cel główny Priorytetu zostanie osiągnięty dzięki działaniom inwestycyjnym w infrastrukturę.

W zakresie wodociągów i kanalizacji wspierane będą zadania dotyczące sieci wodno-kanalizacyjnych, urządzeń i instalacji służących zaopatrzeniu w odpowiedniej jakości wodę oraz gromadzeniu i oczyszczaniu ścieków, jak również prowadzeniu procesów odzysku lub unieszkodliwiania osadów ściekowych oraz mające na celu wprowadzenie racjonalnego wykorzystania wody. Tam, gdzie jest to właściwe, wsparcie dla budowy nowych wodociągów będzie łączone z budową sieci kanalizacyjnych.

Realizowane będą inwestycje zmierzające do zmniejszenia ilości składowanych odpadów i ograniczenia ich negatywnego wpływu na środowisko, jak również rekultywacji zdegradowanych terenów, w tym przede wszystkim: likwidacji istniejących składowisk wraz z unieszkodliwianiem ich zawartości; tworzenie i rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów; budowa, rozbudowa, modernizacja instalacji do segregacji odpadów, do termicznego przekształcania odpadów dla wytwarzania energii i ciepła jako jednego z potencjalnych odnawialnych źródeł energii; recykling odpadów; budowa składowisk odpadów niebezpiecznych.

Planowane jest również wsparcie działań zmierzających do ochrony powietrza, poprzez modernizację systemów ciepłowniczych, źródeł wytwarzania ciepła i energii oraz termomodernizację budynków. Promowane będą przede wszystkim: inwestycje w technologie wykorzystujące alternatywne źródła energii w szczególności ze źródeł odnawialnych; inwestycje w zakresie kogeneracji o wysokiej sprawności, w szczególności ze źródłami energii z OZE; służące ograniczeniu nadmiernego zużycia paliw i poprawie sprawności energetycznej; dotyczące rozbudowy i modernizacji infrastruktury elektroenergetycznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu; umożliwiające przyłączenie OZE do sieci elektroenergetycznej; służące rozbudowie sieci gazowych na obszarach wiejskich. W przypadku wsparcia budowy infrastruktury elektrycznej czy gazowej niesprawność rynku będzie musiała być udowodniona na poziomie projektu przy sporządzaniu studium wykonalności w zakresie wsparcia tradycyjnych źródeł energii. Jednocześnie należy także zapewnić, aby te projekty nie zakłócały liberalizacji rynku. Wsparcie będzie skierowane do projektów w zakresie energetyki, w tym również sieci gazowych, realizujących cele „Polityki energetycznej Polski do 2025 roku”.

Ponadto wspierane będą działania zmierzające do tworzenia spójnych, kompleksowych, regionalnych systemów monitoringu środowiska oraz prognozowania, ostrzegania, reagowania i likwidacji skutków zagrożeń, zarówno naturalnych, jak i technologicznych oraz inwestycje w tym zakresie. Inwestycje w infrastrukturę zapobiegania powodziom będą uwzględniać ograniczenia środowiskowe (np. obszary Natura 2000) i będą spójne z zasadami Dyrektywy Ramowej Unii Europejskiej w sprawie Polityki Wodnej, nr 2000/60/WE i propozycji Dyrektywy o ocenie i zarządzaniu powodzią.

Realizowane będą również projekty wsparcia dla instytucji publicznych we wprowadzaniu przyjaznych środowisku technologii oraz usprawnienia zarządzania środowiskiem, a także projekty w zakresie zachowania i ochrony istniejących zasobów dziedzictwa naturalnego na terenach parków narodowych, obszarów Natura 2000 i leśnych kompleksów promocyjnych.

Działania podejmowane w ramach priorytetu będą komplementarne do priorytetów RPO WM

- Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu
- Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza
- Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu
- Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: gospodarki wodno – ściekowej; gospodarki odpadami; termomodernizacji, energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii; systemów zarządzania środowiskiem; budowy zbiorników wodnych.

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego Priorytetu RPO WM będzie uzależniona przede wszystkim od celów projektu i rodzaju beneficjenta.

Komplementarność z innymi Programami

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Oś priorytetowa I: Gospodarka wodno-ściekowa

Oś priorytetowa II: Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Oś priorytetowa III: Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska,

Oś priorytetowa V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

Oś priorytetowa X: Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: gospodarki wodno – ściekowej; gospodarki odpadami; terenów zdegradowanych; systemów elektroenergetycznych; elektrycznych sieci dystrybucyjnych; sieci gazowych; energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii; zapobiegania i ograniczania skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałania awariom; monitoringu środowiska; ochrony przyrody; zachowania bioróżnorodności.

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu (POIiŚ lub RPO WM) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości projektu.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,

Oś 2. Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich,

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: gospodarki wodno – ściekowej; gospodarki odpadami; rozbudowy lub modernizacji elektrycznych sieci dystrybucyjnych; wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii.

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu (PROW lub RPO WM) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości projektu oraz jego umiejscowienia

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna

Priorytet VII. Promocja integracji społecznej

Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki

Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu: zwiększenia dostępności kształcenia i podniesienia poziomu wykształcenia zasobów ludzkich; aktywizacji zawodowej i integracji społecznej; podniesienia poziomu aktywności zawodowej i zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia; podniesienia kwalifikacji zawodowych i transferu wiedzy.

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu (POKL lub RPO WM) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości lub wielkości projektu.

Spodziewane rezultaty

W wyniku realizacji celów priorytetu w województwie mazowieckim nastąpi poprawa stanu środowiska naturalnego i standardu życia mieszkańców oraz stworzone zostaną korzystne

warunki dla rozwoju przedsiębiorstw działających zgodnie z zasadami poszanowania środowiska. Realizacja projektów przyczyni się do osiągnięcia standardów w zakresie ochrony środowiska zawartych w Dyrektywach Unii Europejskiej przeniesionych na grunt polskiego prawa.

Polepszeniu ulegnie jakość powietrza, wód i gleby, co przełoży się na wzrost zadowolenia mieszkańców i zwiększenie konkurencyjności województwa mazowieckiego. Nastąpi wzrost świadomości ekologicznej i rozwój przedsiębiorczości.

Realizacja priorytetu przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego i energetycznego regionu, przyczyni się do osiągnięcia narodowego celu w zakresie redukcji emisji CO₂ oraz przyniesie wymierne korzyści ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Inwestycje w poprawę sprawności energetycznej pozwolą spełnić wymagania dyrektywy o kogeneracji 2004/8/WE.

Zestawienie głównych grup beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne j.s.t. posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- jednostki naukowe,
- instytucje kultury,
- szkoły wyższe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- spółki wodne,
- przedsiębiorcy albo MSP.

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 8. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu IV

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami	szt.	0	60	rocznie	IZ
Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza	szt.	0	70	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. energii odnawialnej	szt.	0	200	rocznie	IZ
Ilość energii (moc zainstalowana pochodząca ze źródeł odnawialnych)	MW	0	80	rocznie	IZ
Liczba inwestycji w zakresie elektroenergetyki	szt.	0	30	rocznie	IZ
Długość nowej/zmodernizowanej sieci elektroenergetycznej		0		rocznie	IZ
Długość wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych		0		rocznie	IZ
Powierzchnia zrehabilitowana/odzyskana	ha	0	100	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. prewencji zagrożeń	szt.	0	40	rocznie	IZ
Powierzchnia terenów objętych systemami zarządzania środowiskiem	ha	0	40	rocznie	IZ
Liczba wdrożonych projektów dotyczących wsparcia zarządzania ochroną środowiska	szt.	0	10	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 9. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu IV

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba osób przyłączonych do wodociągu w wyniku realizacji projektu	osoby	0	15 000	rocznie	IZ
Liczba osób przyłączonych do kanalizacji w wyniku realizacji projektu	osoby	0	40 000	rocznie	IZ
Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią	osoby	0	10 000	rocznie	IZ
Liczba osób zabezpieczonych przed innymi zagrożeniami	osoby	0	10 000	rocznie	IZ
Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów	osoby	0	10 000	rocznie	IZ

Liczba odbiorców mających dostęp do zmodernizowanej/wybudowanej sieci energetycznej Wskaźnik usunięto po rekomendacji MRR		0	Zostanie określone w 2008 r.	rocznie	IZ

Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu

Cel główny

Wykorzystanie potencjału endogenicznego miast dla aktywizacji społeczno-gospodarczej regionu.

Cele szczegółowe

- Poprawa stanu systemów komunikacji publicznej w miastach.
- Odnowa obszarów zdegradowanych i zagrożonych marginalizacją.

Kategorie interwencji

25 - Transport miejski

61 - Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich

78 - Infrastruktura mieszkalnictwa

Uzasadnienie

Kluczowym problemem rozwoju Mazowsza jest dualizm w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego między metropolią warszawską a obszarami pozametropolitalnymi. Sposobem na niwelowanie różnic w poziomie rozwoju regionu jest wzmocnienie potencjału rozwojowego miast dla aktywizacji gospodarczej sąsiadujących z nimi terenów. Policentryczna sieć ośrodków miejskich stwarza szansę na tworzenie ośrodków równoważenia rozwoju, które pośredniczą pomiędzy centrum a środowiskiem lokalnym.

Postępująca degradacja ośrodków miejskich spowodowana stagnacją gospodarczą sprawia, że coraz więcej osób podejmuje migrację zarobkową. Miasta stają się coraz mniej atrakcyjne jako miejsca pracy, zamieszkania oraz lokowania inwestycji. W związku z tym istnieje potrzeba wykorzystania potencjału rozwojowego miast dla wzrostu aktywności społeczno-gospodarczej całego regionu poprzez poprawę jakości usług w zakresie transportu miejskiego oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych.

W celu zapobieżenia dalszej degradacji miast w oparciu o lokalne programy rewitalizacji planowane są działania rewitalizacyjne zmierzające do przekształcenia i wykorzystania obszarów problemowych do celów gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub turystycznych. Na terenach gdzie istotnym problemem jest dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych, starej zabudowy oraz osiedli, w tym budowanych z wielkiej płyty prowadzona będzie rehabilitacja tkanki miejskiej.

Wsparcie działań rewitalizacyjnych kierowane będzie głównie do ośrodków miejskich będących siedzibami Powiatów, w tym Warszawy, ośrodków subregionalnych: Radomia, Płocka, Siedlec, Ostrołęki i Ciechanowa oraz pozostałych miast powiatowych, które stanowią ważne centra administracyjne spełniające funkcje obsługi lokalnej społeczności.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

W ramach priorytetu zaplanowano przedsięwzięcia z zakresu poprawy systemu transportu publicznego w miastach, z wyłączeniem warszawskiego obszaru metropolitalnego⁵. Wsparcie będzie skierowane na poprawę infrastruktury, w tym na budowę nowych, przedłużenie lub odnowienie istniejących linii komunikacyjnych transportu publicznego, zakup nowego taboru, modernizację środków transportu publicznego, tworzenie zintegrowanych systemów miejskiego transportu publicznego oraz infrastrukturę towarzyszącą w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego i ochrony środowiska. W celu zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników dróg możliwa będzie budowa zintegrowanych systemów monitorowania i zarządzania ruchem.

Na obszarach problemowych miast, w tym na terenach przemysłowych i powojaskowych, gdzie na procesy degradacji substancji budowlanej i funkcji przestrzennych nakładają się zjawiska degradacji społecznej wdrażane będą działania rewitalizacyjne mające na celu nadanie nowych funkcji gospodarczych lub społecznych. W związku z tym można będzie realizować działania rewitalizacyjne obejmujące m.in. renowacje budynków o wartości historycznej, infrastrukturę techniczną, porządkowanie przestrzeni miejskiej, tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości.

Wsparcie skierowane zostanie wyłącznie na obszary problemowe wyznaczone w lokalnych programach rewitalizacji. W związku z tym projekty planowane do realizacji w ramach działań rewitalizacyjnych muszą wynikać z lokalnych programów rewitalizacji.

Odnowa zasobów mieszkaniowych będzie możliwa na obszarach problemowych, na których występują, co najmniej dwa niekorzystne zjawiska społeczne: wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, wysoka stopa długotrwałego bezrobocia, niekorzystne tendencje demograficzne, niski poziom wykształcenia, wysoki poziom przestępczości, degradacja środowiska, mała aktywność gospodarcza, wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych, narodowościowych lub uchodźców. Dodatkowo musi występować niski poziom wartości zasobów mieszkaniowych lub niski poziom wydajności energetycznej budynków. Wsparcie skierowane zostanie na renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz na renowacje i adaptacje budynków na cele mieszkaniowe z przeznaczeniem dla rodzin o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Działanie w obszarze transportu miejskiego będzie komplementarne do działania w obszarze czystego transportu publicznego zaplanowanego w ramach RPO WM w priorytecie III. Regionalny system transportowy. Działanie dotyczące rewitalizacji obszarów problemowych będzie komplementarne do priorytetów: I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu, IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka oraz VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Dla zwiększenia efektywności działań w zakresie odnowy miast zastrzega się możliwość zastosowania Inicjatywy JASSICA w późniejszym okresie realizacji programu.

Komplementarność z innymi Programami

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
Oś priorytetowa VII: Transport przyjazny środowisku

⁵ Warszawski obszar metropolitalny w rozumieniu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Komplementarność dotyczyć będzie działania dotyczącego czystego transportu publicznego realizowanego na obszarach metropolitalnych. Projekty z zakresu transportu publicznego realizowane na obszarze warszawskiego obszaru metropolitalnego zostały wyłączone z zakresu wsparcia RPO WM.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

W ramach priorytetów PO Kapitał Ludzki realizowane będą działania skierowane na przeciwdziałanie marginalizacji społeczności lokalnej. Działania skierowane do kapitału ludzkiego realizowane na obszarach problemowych będą uzupełniały działania podejmowane w ramach RPO WM.

Ta specyficzna komplementarność dotyczy następujących priorytetów:

- Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej
- Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty w zakresie podwyższenia jakości i efektywności kształcenia
- Priorytet VII: Promocja integracji społecznej w zakresie podniesienia poziomu aktywności zawodowej i zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia
- Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki w zakresie podniesienia kwalifikacji zawodowych i transferu wiedzy
- Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach w zakresie zwiększenia dostępności kształcenia i podniesienia poziomu wykształcenia zasobów ludzkich

Spodziewane rezultaty

Działania w zakresie rozwoju transportu publicznego i odnowy obszarów zdegradowanych przyczynią się do zwiększenia dostępności i atrakcyjności miast. Usprawnienia w infrastrukturze transportu publicznego oraz organizacji ruchu pozwolą na podniesienie poziomu usług transportowych i wpłyną na zwiększenie liczby osób korzystającej z komunikacji publicznej, w tym z obszarów podmiejskich. Rewitalizacja obszarów problemowych zahamuje dalszą degradację infrastruktury i przestrzeni miejskiej. Zapobiegnie pogłębianiu negatywnych zjawisk społecznych powodujących wykluczenie społeczne mieszkańców i umożliwi humanizację zdegradowanych osiedli. Odnowa obszarów problemowych wpłynie na przywrócenie ładu przestrzennego oraz umożliwi zachowanie walorów historycznych miast, co będzie skutkowało wzrostem atrakcyjności turystycznej. Odnowiona infrastruktura będzie mogła być wykorzystana dla działalności gospodarczej. W dalszej perspektywie odnowa infrastruktury i działania kierowane bezpośrednio do lokalnej społeczności wpłyną na poprawę kompetencji zawodowych i wzrost aktywności na rynku pracy, co w konsekwencji skutkować będzie ożywieniem gospodarczym rewitalizowanych obszarów miast.

Beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne j.s.t. posiadające osobowość prawną,
- instytucje kultury,
- szkoły wyższe,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną

- przedsiębiorcy⁶

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 10. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu V

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej	szt.	0	30	rocznie	IZ
Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej	miejsca	0	3000	rocznie	IZ
Liczba projektów mających na celu poprawę atrakcyjności miast	szt.	0	90	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 11. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu V

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Dodatkowa liczba ludności korzystająca z transportu miejskiego	osoby	0	5 000	rocznie	IZ
Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	ha	0	zdefiniowany zostanie w 2008 r.	rocznie	IZ
Liczba utworzonych miejsc pracy na obszarach rewitalizowanych	osoby	0	30	rocznie	IZ

⁶ Dotyczy wyłącznie przedsiębiorców wykonujących zadania jst w zakresie publicznego transportu miejskiego lub przedsiębiorców działających w partnerstwie publiczno-prywatnym.

Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji

Cel główny

Wzrost znaczenia turystyki jako czynnika stymulującego rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Cele szczegółowe

- Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu.
- Poprawa oferty kulturalnej i wzrost dostępności do kultury

Kategorie interwencji

- 24 - Ścieżki rowerowe
- 55 - Promowanie walorów przyrodniczych
- 56 - Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego
- 57 - Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
- 58 - Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
- 59 - Rozwój infrastruktury kulturalnej
- 60 - Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych

Uzasadnienie

Województwo mazowieckie odgrywa ważną rolę jako miejsce docelowe i główny krajowy ośrodek turystyki zagranicznej. Turystyka przyjazdowa skupia się jednak głównie w Warszawie. Na terenie województwa znajduje się wiele miejsc i obiektów o dużym znaczeniu kulturowym i środowiskowym, które mogą być lepiej wykorzystane dla społeczności regionalnej i turystów.

W „Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013” określone zostały działania horyzontalne, które będą realizowane w regionach dotyczące m.in. zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz zmniejszenia luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury. Dziedzictwo kulturowe jest jednym z czynników rozwoju regionu, wpływa na zwiększenie atrakcyjności regionu dla turystów, pełni ważną rolę w określeniu tożsamości regionalnej mieszkańców i stanowi podstawę dla rozwoju turystyki kulturowej. W związku z tym wsparcie skierowane zostanie na rozwój sektora kultury.

Obok bogatej oferty kulturalnej do walorów turystycznych Mazowsza należą cenne obszary przyrodnicze, w tym Kampinoski Park Narodowy, parki krajobrazowe oraz doliny rzek Wisły, Bugu, Narwi, Pilicy, Wkry, Liwca, Orzyc i Omulew. Naturalne predyspozycje do rozwoju turystyki występują również w północno-wschodniej części województwa, położonej w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”. Tereny te są dotychczas w niewielkim stopniu wykorzystane, przede wszystkim ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania i wyposażenia w infrastrukturę turystyczną. Problemem jest także brak skutecznej informacji turystycznej i promocji walorów regionu.

Wytworzenie w oparciu o wartości kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe atrakcyjnej oferty produktów turystycznych i ich skuteczna promocja na rynku krajowym i międzynarodowym to szansa aktywizacji gospodarczej w sektorze turystyki dla lokalnej i regionalnej społeczności.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

W ramach priorytetu możliwa będzie realizacja przedsięwzięć mających na celu wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla wzrostu atrakcyjności regionu poprzez rozwój sektora turystyki i kultury w miastach i na obszarach wiejskich.

Wspierane będą działania z zakresu ochrony i odnowy obiektów i zespołów zabytkowych lub historycznych służące poszerzeniu oferty turystycznej, w tym dotyczące obiektów sakralnych, zespołów fortyfikacyjnych, budowli i zespołów obronnych, parków zabytkowych oraz obiektów przemysłowych.

Wspierany będzie rozwój infrastruktury dla działalności w obszarze kultury prowadzonej m.in. przez instytucje kultury, w tym muzea, teatry, biblioteki oraz domy i ośrodki kultury. Możliwa będzie digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego w obszarze kultury. Projekty z zakresu kultury wspierane w ramach priorytetu powinny wykazywać bezpośredni lub pośredni wpływ na rozwój gospodarczy regionu.

Wsparcie zostanie skierowane na rozwój infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej, w tym infrastruktury rowerowej. Możliwa będzie realizacja projektów polegających na tworzeniu produktów turystycznych oraz projektów sieciowych tworzących spójny produkt turystyczny. Wspierane będą działania dotyczące promocji walorów turystycznych regionu: imprezy promocyjne, programy rozwoju, centra informacji turystycznej, interaktywna sieć informacji internetowej oraz współpraca międzyregionalna w zakresie promocji regionu. Zaplanowano wykorzystanie walorów przyrodniczych regionu dla rozwoju turystyki i wypoczynku sobotnio-niedzielnego mieszkańców warszawskiego obszaru metropolitalnego. Projekty z zakresu turystyki wspierane w ramach priorytetu powinny wykazywać wyraźny wpływ na rozwój gospodarczy regionu. Priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia skierowane do turystów spoza regionu realizowane w ramach planów rozwoju turystyki w regionie.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Priorytet jest komplementarny do priorytetu V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu w zakresie rewitalizacji obszarów problemowych miast w odniesieniu do wykorzystania odnowionych obiektów dla sektora kultury i turystyki.

Komplementarność z innymi Programami

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Oś priorytetowa XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Komplementarność w odniesieniu do działania dotyczącego ochrony i efektywnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym oraz poprawy stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym.

Kwalifikowalność przedsięwzięć do odpowiedniego programu będzie uzależniona od wartości i zakresu projektu.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Oś priorytetowa 6: Polska gospodarka na rynku międzynarodowym

Działanie: Promocja turystycznych walorów Polski

Komplementarność w odniesieniu do działania dotyczącego rozwoju i promocji konkurencyjnych produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym.

Kwalifikowalność przedsięwzięć do odpowiedniego programu będzie uzależniona od zakresu projektu.

Działanie: Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym

Komplementarność w odniesieniu do działania dotyczącego kompleksowych projektów z zakresu budowy produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym związanych z organizacją przez Polskę EURO 2012.

Kwalifikowalność przedsięwzięć do odpowiedniego programu będzie uzależniona od zakresu projektu.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

Działanie: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Komplementarność w odniesieniu do przedsięwzięć turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem. Kwalifikowalność przedsięwzięć do odpowiedniego programu będzie uzależniona od wartości i umiejscowienia projektu.

Działanie: Odnowa i rozwój wsi

Komplementarność w odniesieniu do przedsięwzięć związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz podniesieniem atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich. Kwalifikowalność przedsięwzięć do odpowiedniego programu będzie uzależniona od wartości i umiejscowienia projektu.

Spodziewane rezultaty

Rozwój sektora kultury i turystyki oraz promocja regionu umożliwi zbudowanie wizerunku Mazowsza jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców, turystów oraz inwestorów. Nastąpi rozszerzenie oferty kulturalnej i wzrost dostępności do zasobów kultury. Rozwój działalności gospodarczej w sektorze turystyki wpłynie na powstanie nowych miejsc pracy. W wyniku prowadzonych działań nastąpi wzrost znaczenia turystyki jako czynnika stymulującego rozwój społeczno-gospodarczy regionu

Beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne j.s.t. posiadające osobowość prawną,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- przedsiębiorcy⁷

⁷ Dotyczy wyłącznie przedsiębiorców sektora turystyki lub przedsiębiorców działających w partnerstwie publiczno-prywatnym.

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 12. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu VI

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba projektów z zakresu turystyki	szt.	0	200	rocznie	IZ
Liczba nowej i zmodernizowanej infrastruktury kultury	szt.	0	70	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 13. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu VI

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	0	130	rocznie	IZ

Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego

Cel główny

Poprawa dostępności i jakości infrastruktury o charakterze społecznym.

Cele szczegółowe

- Poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej
- Poprawa dostępności i jakości infrastruktury edukacyjnej.
- Poprawa dostępności i jakości infrastruktury pomocy społecznej.

Kategorie interwencji

- 75 - Infrastruktura systemu oświaty
- 76 - Infrastruktura ochrony zdrowia
- 77 - Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza
- 79 - Pozostała infrastruktura społeczna

Uzasadnienie

Nowe wyzwania dotyczące konkurencyjności i spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa i aktualne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, spadek liczby osób w wieku produkcyjnym) powodują konieczność podjęcia działań zmierzających do podniesienia mobilności mieszkańców oraz pełnego i dobrego wykorzystania kapitału ludzkiego i zasobów pracy.

Jednym z głównych wyznaczników atrakcyjności i konkurencyjności regionu, wpływających na jakość życia jego mieszkańców, jest odpowiednio rozwinięta, dostosowana do potrzeb oraz spełniająca standardy Unii Europejskiej infrastruktura społeczna.

Jak wynika z analizy społeczno-gospodarczej regionu, jakość i dostępność infrastruktury społecznej pozostaje nadal niewystarczająca w stosunku do występujących potrzeb. Dzisiejszy stan infrastruktury ochrony zdrowia, dydaktycznej, pomocy społecznej, jak również ich wyposażenie, jest w województwie bardzo zróżnicowany.

Wzmocnienie roli edukacji i oświaty oraz podniesienie standardów ochrony zdrowia, jak również opieki społecznej, zapewni efektywność regionalnych zasobów pracy, wpłynie na mobilność pracowników, co w efekcie podniesie poziom konkurencyjności regionu.

Odpowiednio ukierunkowane inwestycje w infrastrukturę społeczną (ochrony zdrowia, edukacyjną i opieki społecznej) zapewnią optymalne warunki dla wzrostu kapitału społecznego i zaspokojenia potrzeb społecznych w regionie.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna wymaga nowoczesnej infrastruktury, pozwalającej zarówno należycie zadbać o zdrowie i życie osób aktywnych na rynku pracy, jak i zapewniającej opiekę starszym i przewlekle chorym. Szeroko rozumiana ochrona zdrowia i życia jest kluczowym elementem przy tworzeniu potencjału społecznego regionu.

Dobre warunki do edukacji, na wszystkich poziomach, dzięki nowej lub zmodernizowanej infrastrukturze i nowoczesnym wyposażeniu, powinny sprawić, że kapitał ludzki będzie lepiej wykształcony i dostosowany do dynamicznych wymogów rynku pracy.

Dbłość o dostępność i jakość infrastruktury społecznej ma bardzo duże znaczenie w kontekście poziomu jakości życia mieszkańców.

Nasilające się procesy polaryzacyjne w regionie, a także starzenie się ludności w połączeniu z ewolucją modelu rodziny, powodują wzrost zapotrzebowania na opiekę długotrwałą i paliatywną oraz różne formy pomocy społecznej.

Obecnie brak dostatecznej sieci infrastruktury pomocy społecznej stanowi zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych i wymagających profesjonalnego wsparcia. W rezultacie, może to prowadzić do ich społecznego wykluczenia.

Poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszanie nierówności w zdrowiu jest głównym celem Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015. Również Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 zakłada osiągnięcie celów strategicznych rozwoju Mazowsza poprzez m.in. podniesienie standardów ochrony zdrowia i zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych

Priorytetem działań będzie więc dążenie do poprawy jakości usług a nie do rozrostu tego sektora.

Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia to cel główny rozwoju edukacji w Polsce, określony w Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013.

Również Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 zakłada przekształcenie województwa w region, który będzie się cechował wysoką jakością zasobów ludzkich. Wraz z dynamicznym rozwojem gospodarczym, zachodząc będą przemiany w sferze społecznej i nastąpi rozwój społeczeństwa kreatywnego. Dzięki wyższej jakości życia mieszkańców, pobudzona zostanie aktywność społeczna, a kapitał społeczny, w wyniku realizacji celów strategicznych, stanie się podstawą do dalszego rozwoju regionu i będzie stanowił ważny czynnik przewagi konkurencyjnej Mazowsza. Dlatego też projekty realizowane

w obszarze edukacji będą musiały wykazywać jasny związek z rozwojem gospodarczym regionu.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia

Poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej na szczeblu regionalnym i lokalnym będzie polegała przede wszystkim na modernizacji (w tym dostosowaniu do potrzeb osób niepełnosprawnych) infrastruktury ochrony zdrowia oraz ich wyposażeniu w nowoczesny sprzęt zwiększający możliwości diagnozowania i leczenia.

W ramach priorytetu wsparcie będzie skierowane na podniesienie jakości ochrony zdrowia, nie zaś na zwiększanie tego sektora, tak aby zakłady opieki zdrowotnej były dostosowane do obowiązujących przepisów prawa (aby spełniały wymagania, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia pod względem fachowym i sanitarnym).

Wspierane będą przedsięwzięcia związane z modernizacją istniejących obiektów oraz polegające na wyposażeniu placówek ochrony zdrowia w specjalistyczną aparaturę i sprzęt medyczny.

Działania realizowane w ramach priorytetu powinny służyć poprawie jakości opieki zdrowotnej oraz zmniejszeniu nierówności w dostępie do podstawowych świadczeń.

Beneficjentem może być jedynie podmiot dostarczający świadczenia gwarantowane w ramach kontraktu z Instytucją Finansującą Publiczne Świadczenia Zdrowotne (np. NFZ).

Infrastruktura służąca edukacji

W zakresie infrastruktury edukacyjnej realizowane będą projekty dotyczące budowy, rozbudowy, modernizacji (w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych) placówek systemu oświaty oraz szkół wyższych na każdym poziomie kształcenia (również z uwzględnieniem placówek kształcenia ustawicznego w tym kształcenia i doskonalenia nauczycieli).

Wspierane będą przedsięwzięcia służące poprawie stanu i wyposażenia infrastruktury dydaktycznej i pomocniczej w obiektach i ich otoczeniu, podnoszące jakość i wspierające upowszechnianie nowoczesnych metod nauczania. Wspierana będzie również przyszkolna infrastruktura sportowa, pracownie komputerowe, biblioteki, laboratoria. Wyrównywaniu szans młodzieży (głównie z obszarów wiejskich) sprzyjać będą działania związane z rozwojem bazy socjalnej, towarzyszącej obiektom dydaktycznym (np. internaty, akademiki, stołówki, itp.).

Szkoły będą „otwarte” dla społeczeństwa dzięki wyposażeniu w sprzęt komputerowy z podłączeniem do Internetu. Dzięki temu będzie możliwa realizacja idei uczenia przez całe życie, m.in. poprzez e-learning. Każdy będzie miał równy dostęp do wiedzy, uwzględnione zostaną możliwości osób niepełnosprawnych. Przyczyni się to do zapobiegania wykluczeniu edukacyjnemu.

W celu zapewnienia równego startu edukacyjnego dzieciom ze wsi, planuje się szczególne wsparcie placówek przedszkolnych zlokalizowanych na obszarach wiejskich.

Infrastruktura służąca pomocy społecznej

W ramach działania realizowane będą projekty mające na celu budowę, modernizację (w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz poprawę jakości wyposażenia m.in.:

pobytowych, opiekuńczych domów pomocy społecznej, działających zgodnie z zaleceniami zawartymi w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z dn. 15 kwietnia 2004 r. Nr 64. poz. 593, ze zm.), znajdujących się w rejestrze wojewody oraz hospicjów stacjonarnych, mających podpisaną umowę na świadczenie usług z NFZ.

Zwiększenie bazy placówek pomocy społecznej oraz dostosowanie istniejącej jej infrastruktury do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej jest odpowiedzią na tendencje demograficzne Mazowsza i wzrastające zapotrzebowanie na usługi tej dziedziny społecznej.

W ramach planowanych działań zostanie zachowana zasada równości szans, w szczególności równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

W trakcie budowy, modernizacji infrastruktury objętej tym priorytetem, zostanie uwzględnione wykorzystanie zrównoważonych metod budowy oraz wprowadzenie alternatywnych źródeł energii

Działania tego Priorytetu są komplementarne do innych priorytetów RPO WM, i tak np.:

- projekty wdrażane przez zakłady opieki zdrowotnej nie działające w publicznym systemie ochrony zdrowia będą realizowane w Priorytecie I „Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu”
- przedsięwzięcia dotyczące wsparcia potencjału naukowego dla innowacyjności gospodarki (a nie dla dydaktyki) realizowane będą w ramach Priorytetu I „Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu”
- projekty z zakresu infrastruktury społeczeństwa informacyjnego wdrażane przez zakłady opieki zdrowotnej, szkoły, wyższe uczelnie będą realizowane w ramach priorytetu Priorytet II „Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza”
- przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji budynków jeśli są jedynym przedmiotem projektu będą realizowane w ramach Priorytetu IV RPO „Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka”.

Komplementarność z innymi Programami

Komplementarność i demarkacja Priorytetu z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFRROW

W ramach PROW nie przewiduje się wsparcia działań w zakresie ochrony zdrowia i infrastruktury edukacyjnej. W tym priorytecie RPO WM pomoc będą objęte wszystkie rodzaje przedsięwzięć zlokalizowane na obszarach wiejskich i małych miast na zasadach niedyskryminujących.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko:

Kwalifikowalność działań do odpowiedniego programu (POIŚ i RPO WM) będzie uzależniona przede wszystkim od wartości projektu lub jego umiejscowienia.

Oś priorytetowa XIII: Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony Zdrowia - Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu inwestycji w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym dla zapewnienia specjalistycznych i wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych.

Oś priorytetowa XIV: Infrastruktura szkolnictwa wyższego - Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych z projektami z zakresu budowy, modernizacji uczelni oraz infrastruktury towarzyszącej (np. sportowo-rekreacyjnej), wykorzystywanej przez studentów.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Działania w ramach POKL mają charakter wyłącznie uzupełniający do przedsięwzięć realizowanych w ramach Priorytetu VII RPO WM

Komplementarność dotyczyć będzie przedsięwzięć związanych z projektami z zakresu: zwiększenia dostępności kształcenia i podniesienia poziomu wykształcenia zasobów ludzkich, aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, podniesienia poziomu aktywności zawodowej i zapewnienia równego dostępu do zatrudnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych i transferu wiedzy.

Przykłady Priorytetów POKL, które mogą być uzupełnieniem działań RPO WM:

Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących

Komplementarność dotyczyć będzie m.in. działań związanych z poprawą stanu zdrowia osób pracujących poprzez opracowywanie programów profilaktycznych oraz programów wspierających powrót do pracy

Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty

Komplementarność dotyczyć będzie m.in. działań związanych z rozwojem systemu i modelu kształcenia przez całe życie oraz modernizacją systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka

Komplementarność dotyczyć będzie działań związanych m.in. z projektami z zakresu dostosowania kształcenia na poziomie wyższym do potrzeb gospodarki i rynku pracy i poprawie jakości oferty edukacyjnej szkół wyższych

Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Komplementarność dotyczyć będzie m.in. działań związanych m.in. ze zmniejszeniem nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi oraz zmniejszeniem nierówności w jakości usług edukacyjnych.

Spodziewane rezultaty

Realizowane w ramach priorytetu działania skutkować będą poprawą jakości kapitału ludzkiego na regionalnym rynku pracy. Wsparcie będzie miało bezpośrednie przełożenie na

wzrost aktywnego udziału zdrowych osób na rynku pracy, zwiększenie ich mobilności i podniesienie konkurencyjności gospodarki w regionie.

Wzrost powszechności dostępu do świadczeń zdrowotnych wraz z rosnącą jakością opieki, są niezbędnymi elementami rozwoju społeczno-gospodarczego i decydują w dużej mierze o poczuciu bezpieczeństwa społecznego.

Poprawa dostępności i jakości świadczonych usług medycznych będzie oznaczać poprawę dostępu do podstawowych świadczeń na poziomie lokalnym, realizowanych w publicznym systemie ubezpieczeń zdrowotnych oraz podniesienie poziomu profilaktyki. W rezultacie wpłynie na polepszenie stanu zdrowia mieszkańców regionu.

Inwestycje w ochronę zdrowia będą miały na celu przywrócenie osób chorych do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy. Poprawa stanu zdrowia pracowników wpływa na ich większą aktywność zawodową i lepsze wykorzystanie podstawowych możliwości, co prowadzi do wzrostu liczby osób skutecznie funkcjonujących na rynku pracy. W perspektywie kilku lub kilkunastu lat będzie to miało duże znaczenie w związku z szybkim starzeniem się społeczeństwa.

Ułatwienie dostępu do edukacji i poprawa jej warunków szczególnie na obszarach słabiej rozwiniętych wpłynie na podniesienie jakości kształcenia, co w efekcie spowoduje wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców i wyrównanie różnic regionalnych. Stworzone zostaną warunki do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy.

Działania podejmowane w obszarze pomocy społecznej pozwolą na poprawę dostępności i jakości usług związanych z opieką nad osobami starszymi bądź przewlekle chorymi, na które szczególnie w województwie mazowieckim wzrasta zapotrzebowanie społeczne.

Upowszechnienie dostępu do świadczeń społecznych oraz polepszenie ich jakości wyjdzie naprzeciw potrzebom starzejącego się społeczeństwa.

Realizacja działania wpłynie na wyższą jakość życia mieszkańców, będzie też miała wpływ na mobilność na rynku pracy, a co za tym idzie spowoduje utrzymanie istniejących miejsc pracy i wpłynie na powstawanie nowych.

Mieszkańcy regionu zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym, muszą mieć zapewnione odpowiednie wsparcie umożliwiające przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz godne warunki życia.

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 14. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu VII

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba projektów dotyczących	szt.	0	90	rocznie	IZ

infrastruktury ochrony zdrowia					
Liczba projektów dotyczących infrastruktury edukacyjnej	szt.	0	160	rocznie	IZ
Liczba projektów dotyczących infrastruktury opieki społecznej	szt.	0	45	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 15. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu VII

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba pacjentów korzystających z infrastruktury ochrony zdrowia zbudowanej/zmodernizowanej w wyniku realizacji projektu	osób	0	90 000	rocznie	IZ
Liczba uczniów/studentów korzystających z infrastruktury edukacyjnej zbudowanej/zmodernizowanej, wyposażonej w wyniku realizacji projektu	osób	0	64 000	rocznie	IZ
Liczba miejsc w obiektach opieki społecznej powstałych/utrzymanych w wyniku realizacji projektu	szt.	0	4 000	rocznie	IZ
Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów	szt.	0	Wartość docelowa zostanie określona w 2008 r.		

Beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne j.s.t. posiadające osobowość prawną,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia)
- szkoły wyższe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,

Priorytet VIII. Pomoc techniczna

Cel główny

Zapewnienie prawidłowego i efektywnego wykorzystania środków z EFRR poprzez wsparcie instytucji zaangażowanych w procesy programowania, zarządzania i wdrażania RPO WM.

Cele szczegółowe

- Wsparcie procesów wdrażania, zarządzania i programowania RPO WM.
- Poprawa kwalifikacji pracowników.
- Wsparcie procesów informacji i promocji RPO WM.

Kategorie interwencji

81 - Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów,

85 - Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola,

86 - Ocena, badania/ ekspertyzy, informacja i komunikacja.

Uzasadnienie

Przejęcie przez regiony funkcji IZ powoduje zwiększenie ilości zadań związanych z procesami programowania, zarządzania i wdrażania RPO. W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na jakość wykonywanych funkcji. Konieczne staje się wsparcie instytucjonalne instytucji i jednostek zaangażowanych w te procesy w zakresie: zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanego personelu, szkoleń pracowników, wyposażenia w niezbędny sprzęt (szczególnie komputerowy), organizacji i obsługi Komitetów Monitorujących. Ważną kwestią jest również obowiązek prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych. W celu zagwarantowania ciągłości procesu programowania i zachowania właściwych standardów

wykorzystania środków unijnych istotne jest przeznaczenie środków w ramach pomocy technicznej.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

W ramach priorytetu realizowane będzie wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO WM 2007-2013 poprzez dofinansowanie w zakresie wsparcia zasobów ludzkich zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie RPO oraz w zakresie obsługi administracyjno-technicznej procesu zarządzania i wdrażania RPO. Dofinansowywane będą również przedsięwzięcia dotyczące procesu zarządzania, wdrażania, monitorowania, kontroli, zapewnienia ciągłości programowania, a także wyboru i oceny projektów polegające na zapewnieniu odpowiedniej organizacji prac kadr. Działania te posłużą zwiększeniu zdolności administracyjnych wszystkich instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie RPO. Środki w ramach priorytetu będą przeznaczone na dofinansowanie już istniejących etatów, a także na zatrudnienie nowych pracowników. Planuje się zwiększenie zatrudnienia z tytułu realizacji nowych zadań o około 20 % w stosunku do liczby wszystkich pracowników urzędu. Odpowiedni zasób kadrowy pozwoli na prawidłowe i efektywne zarządzanie programem, jego wdrażanie, a także przyczyni się do skuteczniejszej absorpcji środków unijnych. Jednocześnie będą prowadzone odpowiednie działania motywujące pracowników, polegające na zapewnieniu odpowiednich warunków lokalowych, płacowych, szkoleniowych, które to działania będą zmierzały do ograniczenia i wyeliminowania rotacji kadr.

W ramach priorytetu będą również dokonywane zakupy urządzeń technicznych, biurowych, wynajmowana będzie odpowiednia powierzchnia biurowa, itp. Pozwoli to na sprawne wykonywanie pracy przez pracowników zajmujących się wdrażaniem i zarządzaniem RPO.

Możliwe też będzie finansowanie prowadzenia badań, analiz, sprawozdań oraz statystyk na potrzeby procesu zarządzania, wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz opracowywaniu dokumentów programowych. W ramach priorytetu zostaną zagwarantowane odpowiednie środki na ewaluacje, ocenę projektów, monitorowanie, prawidłowe przygotowanie projektów kluczowych, poprawę funkcjonowania procedur zamówień publicznych oraz na wspieranie działań w obszarze programów pomocy publicznej.

Zabezpieczone zostaną również środki na działania w zakresie monitorowania i elektronicznej wymiany danych w celu umożliwienia pełnej partycypacji w jednym informatycznym systemie monitorującym.

IZ zarezerwuje też odpowiedni budżetu na działania innowacyjne i wymianę najlepszych praktyk z innymi regionami.

Wspierane też będą procesy szeroko rozumianej informacji i promocji funduszy strukturalnych. Wszystkie instytucje i komórki organizacyjne zaangażowane we wdrażanie i zarządzanie RPO WM 2007 – 2013, będą korzystały ze środków z pomocy technicznej. Zadania związane z informacją i promocją Instytucja Zarządzająca będzie realizowała w oparciu o Plan komunikacji i roczne plany działań o charakterze wykonawczym.

Komplementarność z innymi Programami

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Priorytetu VIII RPO WM 2007-2013, będą komplementarne z działaniami podejmowanymi w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Dotyczy to działań w zakresie informacji i promocji oraz wsparcia zasobów ludzkich, odpowiednio:

Oś priorytetowa 1 – Sprawna realizacja NSRO (w PO PT) i Działanie 8.1. Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO WM 2007-2013 (RPO WM)

oraz

Oś priorytetowa 2 – Komunikacja i promocja (PO PT) i działanie 8.2. Działania informacyjne i promocyjne (RPO WM)

W ramach RPO realizowane będą projekty dotyczące działań podejmowanych przez IZ RPO na obszarze Województwa Mazowieckiego. Działania podejmowane w ramach PO PT 2007-2013 dotyczyć będą całościowego administracyjnego wsparcia dla instytucji szczebla centralnego odpowiedzialnych za realizację PWW

Spodziewane rezultaty

- zapewnienie skuteczności działania administracji zaangażowanej we wdrażanie RPO WM 2007-2013, poprzez wsparcie w zakresie zatrudnienia personelu,
- zagwarantowanie sprawnej obsługi Komitetów Monitorujących i Komisji Oceniających Projekty,
- zapewnienie skuteczności kontroli,
- zapewnienie wysokich kwalifikacji personelu zaangażowanego w zarządzanie, wdrażanie i programowanie RPO WM 2007 - 2013,
- zapewnienie wystarczającej ilości biurowego sprzętu komputerowego i innego wyposażenia niezbędnego dla prawidłowego wdrażania programu,
- zapewnienie wsparcia eksperckiego niezbędnego dla prawidłowego funkcjonowania procesu wdrażania RPO WM,
- wsparcie procesu ewaluacji,
- zapewnienie skuteczności działań informacyjnych i promocyjnych.

Wskaźniki monitorowania

Wskaźniki produktu

Tabela wskaźników 16. – Wskaźniki produktu dla Priorytetu VIII

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba szkoleń dla beneficjentów	szt.	0	200	rocznie	IZ
Liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków programu (wyłącznie umowy o pracę)	etatomiesiąc ⁸	0	300	rocznie	IZ

⁸ Etat współfinansowany ze środków unijnych w jednym miesiącu

Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, treningów, wizyt studyjnych	szt.	0	200	rocznie	IZ
Liczba zakupionych zestawów komputerowych (laptopy, serwery, komputery) ⁹	szt.	0	500	rocznie	IZ
Liczba ocen, ekspertyz, analiz, studiów, opracowań i koncepcji wykonanych przez ewaluatorów zewnętrznych	szt.	0	15	rocznie	IZ
Liczba zorganizowanych konferencji, spotkań, seminariów	szt.	0	100	rocznie	IZ

Wskaźniki rezultatu

Tabela wskaźników 17. – Wskaźniki rezultatu dla Priorytetu VIII

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość w roku docelowym 2013	Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
Liczba wejść na stronę internetową	ilość	0	40 000	rocznie	IZ
Liczba przeszkolonych osób	osoby	0	10 000	rocznie	IZ

⁹ bez drukarek i faksów (zaliczone do sprzętu biurowego)

IV. Finansowanie

Zgodnie z zawartymi w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013 wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności) (dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.) województwo mazowieckie będzie dysponowało w latach 2007-2013 kwotą wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 1.831.496.698 euro.

Poniższe tabele przedstawiają szacunkową alokację środków publicznych wspólnotowych i krajowych dla województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 w podziale na priorytety, lata, źródła finansowania i kategorie interwencji. Obrazują również poziom wsparcia skierowanego na realizację Strategii Lizbońskiej.

Poziom podziału środków EFRR na poszczególne priorytety RPO WM wynika z:

- przeprowadzonego wśród jednostek samorządu terytorialnego ankiety badania, nt. planowanych w latach 2007-2013 inwestycji, z którego wynika, że największe środki zostaną skierowane na rozwój infrastruktury drogowej,
- konsultacji społecznych zapisów projektu RPO WM,
- projektu badawczego zrealizowanego przez niezależną jednostkę, nt. preferencji społecznych dla planowanych kierunków rozwoju województwa mazowieckiego, który pozwolił określić najważniejsze obszary inwestycyjne, tj. infrastrukturę drogową, edukację, infrastrukturę zdrowotną, ochronę środowiska,
- ograniczeń wprowadzonych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,
- analizy projektów programów pomocy publicznej, limitujących wysokość współfinansowania zadań z funduszy europejskich w latach 2007-2013, w tym przede wszystkim w obszarach ochrony środowiska i energetyki, co skutkuje ograniczeniem środków na te obszary,
- zobowiązań Polski wobec realizacji założeń Strategii Lizbońskiej.

Tabela finansowa 1. Alokacja EFRR na Priorytety RPO WM 2007-2013 (w euro).

Priorytet	Środki UE (EFRR)	Rozkład procentowy
1	2	3
RPO WM	1 831 496 698	100,0
I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu	430 401 731	23,5
II. Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza	205 127 627	11,2
III. Regionalny system transportowy	538 460 023	29,4
IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka	197 801 647	10,8
V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu	89 743 340	4,9
VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji	150 182 726	8,2
VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego	164 834 703	9,0

VIII. Pomoc techniczna	54 944 901	3,0

Tabela finansowa 2. Alokacja z EFRR i FS w ramach RPO WM w podziale na lata (w euro).

Lata	EFRR	FS	Ogółem
1	2	3	4=2+3
2007	256 751 672	0,00	256 751 672
2008	262 764 000	0,00	262 764 000
2009	268 736 738	0,00	268 736 738
2010	265 230 990	0,00	265 230 990
2011	260 278 305	0,00	260 278 305
2012	255 483 592	0,00	255 483 592
2013	262 251 401	0,00	262 251 401
2007-2013	1 831 496 698	0,00	1 831 496 698

Tabela finansowa 3. Plan finansowy dla RPO WM podający, dla całego okresu programowania, kwotę całkowitej alokacji finansowej EFRR w RPO WM, odpowiedni wkład krajowy i stopę zwrotu według osi priorytetowej (w euro).

Priorytet RPO WM	Wkład Wspólnoty (EFRR)	Krajowe środki publiczne	Finansowanie ogółem	Poziom współfinansowania Wspólnoty *	Dla celów informacyjnych	
					Wkład EBI	Inne źródła finansowania **
1	2	3	4=2+3	5=2/4	6	7
I	430 401 731	75 953 247	506 354 978	0,85	0	408 338 381
II	205 127 627	36 198 993	241 326 620	0,85	0	31 500 000
III	538 460 023	95 022 357	633 482 380	0,85	0	75 060 000
IV	197 801 647	34 906 173	232 707 820	0,85	0	128 504 913
V	89 743 340	15 837 060	105 580 400	0,85	0	132 000 000
VI	150 182 726	26 502 834	176 685 560	0,85	0	92 625 000
VII	164 834 703	29 088 477	193 923 180	0,85	0	40 500 000
VIII	54 944 901	9 696 159	64 641 060	0,85	0	0
Ogółem	1 831 496 698	323 205 300	2 154 701 998	0,85	0	908 528 294

* Poziom współfinansowania Wspólnoty obliczany jest wyłącznie w stosunku do krajowych środków publicznych.

** Krajowe środki prywatne.

Tabela finansowa 4. Indykatory podział, według kategorii, (kwestie priorytetowe, forma finansowania, terytorium) zaprogramowanego wykorzystania wkładu funduszy w RPO WM 2007-2013 (w euro).

Kwestie priorytetowe	
Kod	Kwota

01	Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych	44 200 190
02	Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych	4 250 000
03	Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MSP, między MSP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami, itd.)	5 312 500
04	Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MSP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)	1 062 500
05	Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	2 624 375
06	Wsparcie na rzecz MSP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/ użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)	7 962 166
07	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa, itp.)	158 100 000
08	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	76 500 000
09	Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MSP	130 390 000
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	149 240 127
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe, itp.)	5 950 000
12	Technologie informacyjne i komunikacyjne (sieci TEN-ICT)	0
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja, itp.)	33 037 500
14	Usługi i aplikacje dla MSP (e-handel, kształcenie i szkolenie, tworzenie sieci, itp.)	9 000 000
15	Inne działania mające na celu poprawę dostępu MSP do TIK i ich wydajne użytkowanie	7 900 000
16	Kolej	0
17	Kolej (sieci TEN-T)	0
18	Tabor kolejowy	44 420 941
19	Tabor kolejowy (sieci TEN-T)	0
20	Autostrady	0
21	Autostrady (sieci TEN-T)	0
22	Drogi krajowe	0
23	Drogi regionalne/lokalne	443 871 758
24	Ścieżki rowerowe	10 625 000
25	Transport miejski	14 943 340

26	Transport multimodalny	0
27	Transport multimodalny (sieci TEN-T)	0
28	Inteligentne systemy transportu	13 500 217
29	Porty lotnicze	20 137 493
30	Porty	0
31	Śródlądowe drogi wodne (regionalne i lokalne)	0
32	Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)	0
33	Energia elektryczna	6 800 000
34	Energia elektryczna (sieci TEN-T)	0
35	Gaz ziemny	3 400 000
36	Gaz ziemny (sieci TEN-T)	0
37	Produkty ropopochodne	0
38	Produkty ropopochodne (sieci TEN-T)	0
39	Energia odnawialna: wiatrowa	6 800 000
40	Energia odnawialna: słoneczna	4 250 000
41	Energia odnawialna: biomasa	5 525 000
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	10 200 000
43	Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	10 710 000
44	Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	31 424 451
45	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	25 532 196
46	Oczyszczanie ścieków	59 500 000
47	Jakość powietrza	2 210 000
48	Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	2 125 000
49	Dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków	0
50	Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	8 500 000
51	Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	1 700 000
52	Promowanie czystego transportu miejskiego	16 529 614
53	Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)	17 000 000
54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	2 125 000
55	Promowanie walorów przyrodniczych	10 837 500
56	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	45 687 500
57	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	10 200 000
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	36 665 226
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej	24 437 500
60	Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych	11 730 000
61	Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich	28 900 000
62	Rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji	0

63	Opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy	0
64	Rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji	0
65	Modernizacja i wzmocnienie instytucji rynku pracy	0
66	Wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy	0
67	Działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego	0
68	Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej	0
69	Działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi	0
70	Konkretne działania na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienie ich integracji społecznej	0
71	Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy	0
72	Opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia celem zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenia stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia podstawowego i zawodowego do potrzeb rynku pracy, oraz systematycznej aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy	0
73	Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym	0
74	Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami	0
75	Infrastruktura systemu oświaty	76 181 250
76	Infrastruktura ochrony zdrowia	61 240 953
77	Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza	12 750 000
78	Infrastruktura mieszkalnictwa	45 900 000
79	Pozostała infrastruktura społeczna	14 662 500
80	Promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów	0
81	Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów	27 625 000

82	Rekompensata podniesionych kosztów związanych z utrudnionym dostępem oraz rozproszeniem terytorialnym	0
83	Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów wynikających z wielkości rynku	0
84	Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów związanych z warunkami klimatycznymi i ukształtowania terenu	0
85	Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola	13 507 401
86	Ocena, badania/ ekspertyzy, informacja i komunikacja	13 812 500
Ogółem		1 831 496 698

Forma finansowania

Kod		Kwota
01	Pomoc bezzwrotna	1 831 496 698
02	Pomoc (pożyczka, dotacja na spłatę oprocentowania, gwarancje)	0
03	Kapitał podwyższonego ryzyka (nabycie udziałów, fundusze kapitału podwyższonego ryzyka)	0
04	Inne formy finansowania	0
Ogółem		1 831 496 698

Terytorium

Kod		Kwota
01	Obszar miejski	1 182 963 719
02	Obszar górski	0
03	Wyspy	0
04	Obszar o niskiej i bardzo niskiej gęstości zaludnienia	0
05	Obszary wiejskie (poza obszarami górkimi, wyspami lub o niskiej i bardzo niskiej gęstości zaludnienia)	648 532 979
06	Dawne granice zewnętrzne UE (po 30.04.2004 r.)	0
07	Region peryferyjny	0
08	Obszar współpracy transgranicznej	0
09	Obszar współpracy transnarodowej	0
10	Obszary współpracy międzyregionalnej	0
00	Nie dotyczy	0
Ogółem		1 831 496 698

Tabela finansowa 5. Przybliżony podział środków z EFRR dla RPO WM, według kategorii podstawowych celów Strategii Lizbońskiej dla całego okresu programowania (w euro).

Kod	Kategoria interwencji	Kwota
01	Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych	44 200 190
02	Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych	4 250 000

03	Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MSP, między MSP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami, itd.)	5 312 500
04	Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MSP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)	1 062 500
05	Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	2 624 375
06	Wsparcie na rzecz MSP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/ użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)	7 962 166
07	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa, itp.)	158 100 000
08	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	76 500 000
09	Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MSP	130 390 000
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	149 240 127
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe, itp.)	5 950 000
12	Technologie informacyjne i komunikacyjne (sieci TEN-ICT)	0
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja, itp.)	33 037 500
14	Usługi i aplikacje dla MSP (e-handel, kształcenie i szkolenie, tworzenie sieci, itp.)	9 000 000
15	Inne działania mające na celu poprawę dostępu MSP do TIK i ich wydajne użytkowanie	7 900 000
16	Kolej	0
17	Kolej (sieci TEN-T)	0
20	Autostrady	0
21	Autostrady (sieci TEN-T)	0
26	Transport multimodalny	0
27	Transport multimodalny (sieci TEN-T)	0
28	Inteligentne systemy transportu	13 500 217
29	Porty lotnicze	20 137 493
30	Porty	0
32	Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)	0
34	Energia elektryczna (sieci TEN-T)	0
36	Gaz ziemny (sieci TEN-T)	0
38	Produkty ropopochodne (sieci TEN-T)	0
39	Energia odnawialna: wiatrowa	6 800 000
40	Energia odnawialna: słoneczna	4 250 000
41	Energia odnawialna: biomasa	5 525 000

42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	10 200 000
43	Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	10 710 000
52	Promowanie czystego transportu miejskiego	16 529 614
62	Rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji	0
63	Opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy	0
64	Rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji	0
65	Modernizacja i wzmacnianie instytucji rynku pracy	0
66	Wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy	0
67	Działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego	0
68	Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej	0
69	Działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi	0
70	Konkretne działania na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienie ich integracji społecznej	0
71	Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy	0
72	Opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia celem zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenia stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia podstawowego i zawodowego do potrzeb rynku pracy, oraz systematycznej aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy	0
73	Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym	0
74	Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami	0
	RAZEM	723 181 682

V. Wdrażanie

1. System instytucjonalny

Kompetencje instytucji zaangażowanych w zarządzanie RPO WM

Koordinacja na poziomie NSRO - Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem systemu realizacji NSRO, a także odpowiada za prowadzenie badań ewaluacyjnych na poziomie NSRO, w tym badań horyzontalnych oraz badań uzupełniających i badań *ad hoc*, wynikających z monitorowania realizacji NSRO.

Koordinacja 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – Instytucja Koordynująca Regionalne Programy Operacyjne

Funkcję Instytucji Koordynującej RPO (IK RPO) pełnić będzie Minister właściwy do spraw Rozwoju Regionalnego obsługiwany w przedmiotowym zakresie przez Departament Koordynacji Programów Regionalnych (DPR) w ramach MRR.

IK RPO odpowiedzialna jest w szczególności za:

- weryfikację regionalnych programów operacyjnych pod względem ich zgodności z NSRO,
- negocjowanie regionalnych programów operacyjnych z KE we współpracy z instytucjami zarządzającymi RPO,
- zapewnienie spójności stosowanych wytycznych;
- monitorowanie efektów wdrażania RPO w regionach (analizy porównawcze).

Wzajemne relacje oraz szczegółowy zakres obowiązków i podział zadań między IK RPO a Instytucją Zarządzającą RPO WM zostanie określony w porozumieniu zawartym między tymi instytucjami.

Zarządzanie RPO WM

Instytucja Zarządzająca RPO WM (IZ)

IZ zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju jest Zarząd Województwa Mazowieckiego. Zgodnie z regulaminem wewnętrznym przygotowanym przez Zarząd Województwa Mazowieckiego obowiązki IZ pełni jednostka organizacyjna w ramach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego. Obecnie funkcję tą pełni Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego. W ramach departamentu będzie funkcjonowała komórka uczestnicząca w zarządzaniu zmianą.

Instytucja Pośrednicząca II stopnia (IP II)

Uchwałą Nr 47/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 marca 2007 roku została powołana Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych. MJWPU powierzone zostały m. in. następujące zadania:

- prowadzenie procedur konkursowych oraz dokonywanie oceny wniosków składanych przez potencjalnych beneficjentów w celu wyłonienia projektów uzyskujących wsparcie,

- zawieranie umów z beneficjentami,
- weryfikacja wniosków o płatność,
- kontrola realizacji projektów,
- monitorowanie realizacji projektów, w tym postępów w realizacji umów i ich rozliczanie,
- prowadzenie ewaluacji priorytetów, zgodnie z procedurami określonymi przez IZ,
- prowadzenie działań promocyjnych

Institucja Certyfikująca (IC)

Zgodnie z art. 35 ust. 2 pkt z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego certyfikuje Komisji Europejskiej prawidłowość poniesienia wydatków w ramach programów operacyjnych. Instytucja Certyfikująca, to komórka organizacyjna utworzona zarządzeniem ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, odpowiedzialna za certyfikację wydatków ponoszonych w ramach EFRR/EFS/FS, która w zakresie realizowanych zadań jest komórką niezależną od komórek wykonujących funkcje instytucji zarządzających poszczególnymi programami operacyjnymi, wchodzących w skład odrębnych pionów podległych innym Członkom Kierownictwa Ministerstwa. Członek Kierownictwa MRR nadzorujący Instytucję Certyfikującą podlega bezpośrednio Ministrowi Rozwoju Regionalnego i podejmuje w sposób niezależny decyzje w zakresie dokonywania oraz wstrzymywania procesu poświadczania deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej. Obecnie funkcje Instytucji Certyfikującej pełni Departament Instytucji Certyfikującej.

Instytucja Certyfikująca programu operacyjnego odpowiada w szczególności za:

- opracowanie i przedłożenie Komisji poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność;
- poświadczanie, że deklaracja wydatków jest dokładna, wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
- poświadczenie, że zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe;
- zapewnienie, do celów poświadczania, że otrzymała od instytucji zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;
- uwzględnianie, do celów poświadczania, wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez instytucję audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji;
- prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnej deklaracji wydatków;

- uwzględnianie do celów poświadczenia informacji o wykrytych nieprawidłowościach w programie operacyjnym;
- uwzględnianie do celów poświadczenia wyników prowadzonych przez instytucje zarządzające kontroli systemowych oraz kontroli wydatków;
- opiniowanie do celów poświadczenia wydatków instrukcji wykonawczych instytucji zarządzających programami operacyjnymi;
- przeprowadzanie w instytucji zarządzającej oraz instytucjach podległych instytucji zarządzającej lub ewentualnie u beneficjenta w zakresie realizacji programu systemowych wizyt sprawdzających oraz wizyt sprawdzających polegających na kontroli wydatków na podstawie otrzymywanych wniosków o refundację od instytucji zarządzających;
- dokonywanie wizyt sprawdzających w Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji w zakresie zgodności z wymogami systemu certyfikacji RPO.

W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych Instytucja Certyfikująca deleguje część swoich zadań w zakresie certyfikacji do Urzędów Wojewódzkich pełniących rolę Instytucji Pośredniczących w Certyfikacji, przy zachowaniu przez Instytucję Certyfikującą w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego odpowiedzialności za delegowane zadania, zgodnie z art. 59 ust 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Powierzenie wykonywania części zadań instytucji certyfikującej następuje, zgodnie z art. 12 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, poprzez zawarcie przez Instytucję Certyfikującą w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego z poszczególnymi Wojewodami pisemnych porozumień, które określają zakres powierzanych zadań oraz obowiązki instytucji, do których zadania są delegowane. Komórki w Urzędach Wojewódzkich, które obsługują Wojewodę w zakresie delegowanych zadań, są funkcjonalnie niezależne od komórek organizacyjnych, wykonujących zadania delegowane z Instytucji Zarządzających programami operacyjnymi. Do delegowanych zadań, należy w szczególności:

- otrzymywanie oraz weryfikacja pod względem formalnym i rachunkowym otrzymywanego od instytucji zarządzającej poświadczenia wydatków oraz wniosku o płatność okresową/końcową dla regionalnego programu operacyjnego;
- poświadczanie przed Instytucją Certyfikującą wydatków dla regionalnego programu operacyjnego, wykazanych przez instytucję zarządzającą w poświadczonym przez nią wniosku o płatność okresową/końcową;
- przeprowadzanie w imieniu Instytucji Certyfikującej w instytucji zarządzającej oraz instytucjach podległych instytucji zarządzającej lub u beneficjenta w zakresie realizacji programu systemowych wizyt sprawdzających oraz wizyt sprawdzających polegających na kontroli wydatków na podstawie otrzymywanych wniosków o refundację od instytucji zarządzających;
- gromadzenie do celów poświadczenia wydatków instrukcji wykonawczych instytucji zarządzającej regionalnym programem operacyjnym;
- analizowanie do celów poświadczenia wydatków otrzymywanych od instytucji zarządzającej oraz w przypadku delegowania przez instytucję zarządzającą zadań w tym zakresie do instytucji jej podległych danych zawierających informacje o przeprowadzonych przez te instytucje kontrolach systemowych oraz kontrolach wydatków dotyczących regionalnego programu operacyjnego;

- gromadzenie od instytucji zarządzającej i uwzględnianie do celów poświadczenia wydatków informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie realizacji wydatków w ramach regionalnego programu operacyjnego;
- prowadzenie na podstawie danych otrzymywanych od instytucji zarządzającej regionalnym programem operacyjnym elektronicznej ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla danej operacji;
- monitorowanie zasady $n+3/n+2$ dla danego regionalnego programu operacyjnego na podstawie danych otrzymywanych od instytucji zarządzającej regionalnym programem operacyjnym;

Institucja Audytowa (IA)

Określone w rozporządzeniu Rady nr 1083/2006 zadania Instytucji Audytowej wykonuje Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, którego funkcję pełni sekretarz lub podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej¹⁰. Instytucja Audytowa jest niezależna od Instytucji Zarządzającej PO, Instytucji Pośredniczących, Instytucji Pośredniczących II stopnia oraz Instytucji Certyfikującej.

Zadania Instytucji Audytowej wykonywane są za pośrednictwem jednostek organizacyjnych kontroli skarbowej podległych Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej, tj. wyodrębnionej komórki organizacyjnej w Ministerstwie Finansów (obecnie Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE) oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Warszawie. W każdym z urzędów kontroli skarbowej zostały utworzone wyodrębnione komórki organizacyjne odpowiedzialne za kontrolę środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Instytucja Audytowa odpowiedzialna jest za ogół prac związanych z wydaniem zapewnienia, że system zarządzania i kontroli PO/RPO spełnia wymogi rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, w tym za przygotowanie przed złożeniem pierwszego wniosku o płatność okresową, lub nie później niż w terminie 12 miesięcy od zatwierdzenia PO/RPO, sprawozdania zawierającego wyniki oceny utworzenia systemów i opinii na temat zgodności systemu zarządzania i kontroli PO/RPO z art. 58-62 rozporządzenia. Prace w ramach audytu zgodności przeprowadzane są przez Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z Unii Europejskiej oraz Urząd Kontroli Skarbowej w Warszawie, opinię podpisuje Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej.

Instytucja Audytowa zapewnia, iż czynności audytowe uwzględniają uznane w skali międzynarodowej standardy audytu. Do głównych zadań IA należy w szczególności:

1. zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli PO/RPO,
2. zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków,
3. przedstawianie KE, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia PO/RPO, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, o których mowa w p. 1. i 2., metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywny rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania,
4. do dnia 31 grudnia każdego roku w latach 2008–2015:

¹⁰ Dz. U. z 2004 r., nr 8, poz. 65 ze zmianami

- a) przedłożenie KE rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla RPO WM oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemie zarządzania i kontroli PO/RPO. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia, o której mowa w p. 5,
- b) wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na jej odpowiedzialność, w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione KE są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe,
- c) przedkładanie, częściowego zamknięcia RPO WM, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków,
- d) przedłożenie KE, nie później niż dnia 31 marca 2017 r., deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

W ramach wyżej opisanych prac Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z Unii Europejskiej nadzoruje, koordynuje i zapewnia odpowiednią jakość pracy urzędu kontroli skarbowej.

Celem zapewnienia jakości prac wykonywanych przez urzędy kontroli skarbowej, Departament ten zapewnia stosowanie odpowiednich mechanizmów kontroli. Polegają one w szczególności na:

- wprowadzeniu systemu zarządzania dokumentacją (w tym określenie kryteriów jej sporządzania, weryfikacji i akceptacji, standaryzacja oraz informatyzacja dokumentacji),
- nadzorze nad wykonywaniem prac (przypisanie pracownikom odpowiedzialności za wykonanie zadania i weryfikacja jego wykonania),
- przeprowadzaniu corocznie kontroli mających na celu sprawdzenie jakości wykonanych prac (w ramach tzw. *re-performance audits* oraz audytów mających na celu weryfikację poprawności stosowania przez urzędy kontroli skarbowej metodologii).

Institucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności

Institucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE jest Ministerstwo Finansów. Zgodnie z regulaminem pracy Ministerstwa Finansów obsługą rachunków bankowych, na które będą dokonywane płatności ze środków wspólnotowych zajmuje się obecnie Departament Instytucji Płatniczej.

Środki przekazywane przez Komisję Europejską jako zaliczki oraz płatności okresowe i płatność końcowa zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody.

Institucja odpowiedzialna za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów

Institucją właściwą będzie Instytucja Zarządzająca RPO WM.

2. Monitorowanie

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 65 lit. b rozporządzenia 1083/2006), oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez IZ. Te strategiczne, formalne i merytoryczne kryteria (z włączeniem przygotowania odpowiedniej dokumentacji i gotowości do wdrożenia) będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji RPO.

W ramach programu stosowane będą następujące tryby wyboru projektów: indywidualny, konkursowy, systemowy, pomocy technicznej. W zależności od charakteru danego priorytetu zapewniona zostanie odpowiednia równowaga pomiędzy różnymi trybami wyboru projektów. Zastosowanie danego trybu wyboru projektów winno służyć polepszaniu osiągania strategicznych celów poszczególnych priorytetów RPO. Szczegóły, co do zakresu zastosowania danego trybu w danej osi priorytetowej oraz instytucji uczestniczących w procedurze wyboru będą określone w „Szczegółowym opisie osi priorytetowych programu operacyjnego”. Tryb wyboru projektów będzie zgodny z odpowiednimi wytycznymi MRR w danym zakresie.

Komitet Monitorujący RPO WM zostanie powołany w ciągu trzech miesięcy od daty przekazania Polsce decyzji o zatwierdzeniu programu przez Komisję Europejską. W skład Komitetu wejdą przedstawiciele m.in. instytucji zarządzającej, ewentualnie instytucji pośredniczącej, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego jako koordynatora RPO, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, samorządów terytorialnych oraz partnerów społecznych i gospodarczych jak i również Instytucji Pośredniczącej PO KL i Instytucji Zarządzającej PROW (Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Podczas wyboru członków Komitetu Monitorującego zostanie zachowana zasada równości szans.

Komitet Monitorujący RPO WM upewnia się co do skuteczności i jakości realizacji regionalnego programu operacyjnego zgodnie z następującymi przepisami:

- analizuje i zatwierdza kryteria wyboru projektów w ramach regionalnego programu operacyjnego w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego i zatwierdza wszelkie zmiany tych kryteriów zgodnie z potrzebami programowania;
- dokonuje okresowego przeglądu postępów na drodze do osiągnięcia konkretnych celów programu operacyjnego na podstawie dokumentów przedkładanych przez instytucję zarządzającą;
- analizuje wyniki wdrażania, w szczególności osiągnięcie celów określonych dla każdej osi priorytetowej oraz oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- analizuje i zatwierdza roczne i końcowe sprawozdania z realizacji, o których mowa w art. 67 rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- jest informowany o treści rocznego sprawozdania audytowego lub jego części odnoszącej się do regionalnego programu operacyjnego i o wszelkich istotnych uwagach, jakie Komisja może przedstawić po przeanalizowaniu tego sprawozdania lub odnoszących się do tej części sprawozdania;
- może występować do instytucji zarządzającej z wnioskiem o przeprowadzenie wszelkiego rodzaju przeglądów lub analizy programu operacyjnego mogących prawdopodobnie przyczynić się do osiągnięcia celów funduszy, o których mowa w art. 3 rozporządzenia Rady nr 1083/2006, lub do usprawnienia jego zarządzania programem, w tym zarządzania finansowego;

- analizuje i zatwierdza wszelkie wnioski o zmianę treści decyzji Komisji w sprawie wkładu funduszy.

3. Ewaluacja

Obowiązek przeprowadzenia oceny (ewaluacji) programu operacyjnego wynika z zapisów art. 47 Rozporządzenia (WE) 1083/2006. Prowadzone oceny mają na celu poprawę jakości, efektywności i spójności pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w ramach RPO WM. Przed rozpoczęciem realizacji RPO WM dokonana zostanie ocena ex-ante. W trakcie realizacji programu dokonywane będą roczne oceny realizacji programu (on-going) oraz ocena ex-post, czyli ocena po zakończeniu realizacji programu.

Ocena skuteczności podejmowanych działań, zarówno na podstawie określonych wskaźników rzeczowych, osiągniętego wyniku finansowego jak i oceny sprawności systemu administracyjnego uruchamiania środków publicznych stanowić będzie podstawę dla oceny postępów realizacji RPO WM.

Badania ewaluacyjne będą realizowane przez niezależne podmioty zewnętrzne, a wyniki ewaluacji udostępniane opinii publicznej oraz przekazywane do Krajowej Jednostki Oceny usytuowanej w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

Za przeprowadzenie oceny programu odpowiada Instytucja Zarządzająca RPO WM.

Ocena szacunkowa – przed rozpoczęciem realizacji programu (ewaluacja ex-ante)

Celem oceny ex-ante jest optymalizacja alokacji środków budżetowych programów operacyjnych i poprawa jakości programowania. Ocena szacunkowa obejmuje analizę silnych i słabych stron państwa, danego regionu lub sektora, jak również ich potencjału, w szczególności:

- ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym trendów na krajowym rynku pracy z uwzględnieniem szans zawodowych kobiet i mężczyzn,
- ocenę stanu środowiska wraz z rozwiązaniami zapewniającymi zgodność z krajową i wspólnotową polityką w tym zakresie,
- ocena uwzględnia również analizę sytuacji Polski (regionu, sektora) w kategoriach konkurencyjności i innowacyjności, małych i średnich przedsiębiorstw, zatrudnienia i rynku pracy.

Ocena ad hoc oraz ocena bieżąca (on-going)

Sprawozdania roczne, przygotowywane przez jednostkę oceny dla RPO WM powinny zawierać następujące informacje:

- postęp we wdrażaniu RPO WM oraz jego priorytetów,
- stan wykonania finansowego RPO WM,
- stan wykonania finansowego w rozbiciu na kategorie pomocy, przyjęte przez Komisję,
- kroki podjęte przez Instytucję Zarządzającą oraz przez Komitet Monitorujący RPO w celu zagwarantowania jakości i skuteczności procesu wdrażania,
- działania podjęte w związku z promocją i informacją na temat RPO WM,
- dotyczące znaczących problemów związanych z przestrzeganiem prawa wspólnotowego oraz podjętych środków zaradczych,
- dotyczące o postępie i finansowaniu dużych projektów,
- na temat przypadków wykrycia zasadniczych modyfikacji.

Ocena na zakończenie programu operacyjnego (ex-post)

Ocena po zakończeniu dokonywana jest przez Komisję Europejską we współpracy z Państwem Członkowskim i Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2007-2013. Ocena ta analizuje zakres wykorzystania środków, efektywność i skuteczność programowania polityki spójności UE, wpływ społeczno-gospodarczy i wpływ na priorytety Wspólnoty. Ocena jest prowadzona dla każdego celu i ma za zadanie wyciągnięcie wniosków dla polityki, dotyczących spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Określa ona czynniki przyczyniające się do osiągnięcia sukcesu lub porażki realizacji programu operacyjnego i wskazuje dobre praktyki.

Plan ewaluacji RPO WM

W celu zapewnienia skuteczności i poprawności realizacji RPO WM okresowo prowadzone będą działania ewaluacyjne w postaci ewaluacji *ad hoc*, *on going* oraz ewaluacji *ex post* po zakończeniu realizacji programu. Celem prowadzonych ewaluacji będzie ocena efektywności, skuteczności, oddziaływania, trwałości i zgodności programu w kontekście założonych celów. Przedmiotem badań będzie w szczególności ocena spójności funkcjonującego systemu wdrażania programu, w tym sprawności działania poszczególnych instytucji, ich skuteczność w wypełnianiu zadań oraz jakości systemu przepływu informacji pomiędzy nimi. Ponadto ocenie poddany zostanie sposób koordynacji prowadzonych działań w ramach istniejącego układu instytucjonalnego. Analiza zostanie przeprowadzona również pod kątem identyfikacji ewentualnych zjawisk dublowania się kompetencji i powielania zadań w poszczególnych instytucjach.

W trakcie okresu programowania 2007 – 2013 planowane jest przeprowadzenie 3 ewaluacji *on going*. Po zakończeniu procesu realizacji programu planowane jest przeprowadzenie ewaluacji *ex post*.

Przedmiotem ewaluacji *on going* będą badania dotyczące priorytetów I – VII RPO WM.

Celem ewaluacji *on going* będzie:

- diagnoza systemu zarządzania i wdrażania RPO WM oraz wskazanie możliwości jego efektywności,
- ocena wyników realizacji RPO WM pod kątem określenia stopnia zgodności z przyjętymi założeniami,
- badanie relacji pomiędzy nakładami, kosztami, zasobami a osiągniętymi efektami interwencji,
- zasygnalizowanie pojawiających się problemów i dostarczenie informacji koniecznych dla podjęcia odpowiednich decyzji.

Odbiorcami ewaluacji *on going* będzie Instytucja Zarządzająca oraz Instytucja Wdrażająca RPO WM. Szczegółowy zakres planowanych ewaluacji zostanie opracowany na etapie projektowania ewaluacji. Planowana ewaluacja zostanie zlecona podmiotom zewnętrznym a jej szczegółowy zakres zostanie zaprezentowany na etapie projektowania ewaluacji.

4. Kontrola

Zgodnie z zapisami art. 60 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 podstawową funkcją kontrolną IZ jest weryfikacja wydatków polegająca na sprawdzeniu dostarczenia towarów i usług współfinansowanych w ramach projektów, faktyczność poniesienia wydatków oraz ich zgodność z zasadami wspólnotowymi i krajowymi. Z uwagi na fakt, iż w celu realizacji RPO

Instytucja Zarządzająca deleguje część swoich zadań innym podmiotom, jest ona zobowiązana do prowadzenia kontroli systemowej.

Zasady kontroli systemowej określa IZ, uwzględniając wytyczne wynikające z przepisów art. 60 rozporządzenia ogólnego.

5. Wymiana danych elektronicznych w celu spełnienia wymogów dotyczących płatności, monitoringu i oceny

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odpowiada za zapewnienie funkcjonowania bezpiecznego systemu elektronicznej wymiany informacji z Komisją Europejską oraz udzielanie akredytacji dostępu do systemu instytucjom zaangażowanym we wdrażanie programów operacyjnych. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi nadzór nad systemem informatycznym i określa standardy w zakresie gromadzenia danych przez wszystkich uczestników systemu realizacji NSRO.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych odpowiada za budowę i rozwój systemu informatycznego na podstawie standardów w zakresie gromadzenia danych określonych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

IZ RPO WM we współpracy z koordynatorem NSRO odpowiada za wprowadzanie danych do systemu informatycznego oraz wprowadzenie systemu lokalnego.

Krajowy System Informatyczny na okres 2007-2013 (SIMIK 07-13)

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego (Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty) prowadzi nadzór nad przygotowaniem nowego systemu informatycznego i określa standardy w zakresie gromadzenia danych przez wszystkich uczestników systemu realizacji NSRO. Minister właściwy do spraw finansów publicznych odpowiada za budowę i rozwój systemu informatycznego na podstawie standardów w zakresie gromadzenia danych określonych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Poszczególne moduły Krajowego Systemu Informatycznego będą gotowe do użytku od lipca br. Pełną zdolność operacyjną w zakresie wszystkich komponentów System osiągnie pod koniec 2007 r.

Zgodnie z artykułem 58 d) oraz artykułem 60 c) rozporządzenia 1083/2006 system zarządzania i kontroli powinien posiadać wiarygodne, skomputeryzowane systemy rachunkowości i księgowości, monitorowania i sprawozdawczości finansowej mające na celu zapewnienie rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach programu operacyjnego oraz zapewnienie gromadzenia danych na temat realizacji każdej operacji niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny.

Dla celów zarządzania i sprawozdawczości, w Instytucji Zarządzającej, instytucjach pośredniczących, instytucjach pośredniczących II stopnia oraz Instytucji Certyfikującej będą wykorzystywane dwa podstawowe systemy informatyczne tj.:

- system finansowo-księgowy spełniający wymogi ustawy o rachunkowości,
- Krajowy System Informatyczny monitoringu i sprawozdawczości

oraz opcjonalnie lokalny system monitoringu i sprawozdawczości na poziomie instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie programu operacyjnego.

Krajowy System Informatyczny jest zgodny i kompatybilny z systemem sprawozdawczości i monitorowania ustanowionym dla programu operacyjnego.

Dostęp do danych gromadzonych w Krajowym Systemie Informatycznym będą miały wszystkie podmioty uczestniczące w procesie wdrażania, tj. Instytucja Zarządzająca, instytucje pośredniczące, instytucje pośredniczące II stopnia, Instytucja Certyfikująca oraz Instytucja Audytowa, w zakresie niezbędnym dla prawidłowego realizowania zadań.

Krajowy i lokalne systemy monitoringu i sprawozdawczości.

Krajowy System Informatyczny (system scentralizowany) udostępniony dla potrzeb monitoringu i sprawozdawczości będzie gromadził na poziomie kraju dane niezbędne dla systemu zarządzania i kontroli ustanowionego dla programu operacyjnego.

Charakterystyka Krajowego Systemu Informatycznego

Zgodnie z przyjętymi założeniami Krajowy System Informatyczny będzie przede wszystkim systemem rejestracyjnym, tzn. będzie gromadził dane, wprowadzane do centralnej bazy danych po wystąpieniu zdarzeń. W szczególności system będzie umożliwiał gromadzenie informacji w następującym zakresie:

- ewidencja danych dotyczących programów operacyjnych,
- obsługa cyklu życia projektu, w tym:
 - ewidencjonowanie wniosków aplikacyjnych spełniających wymogi formalne,
 - ewidencjonowanie dużych projektów w zakresie określonym przez Rozporządzenie KE (WE) nr 1828/2006,
 - ewidencjonowanie umów o dofinansowanie,
 - ewidencjonowanie wniosków o płatność,
 - ewidencjonowanie danych dotyczących kontroli poszczególnych projektów,
 - ewidencja wskaźników postępu rzeczowego, w tym prowadzenie jednolitego słownika wskaźników,
- ewidencja danych dotyczących nieprawidłowości,
- prowadzenie rejestru kwot odzyskanych (w tym rejestru dłużników)

Ponadto Krajowy System Informatyczny będzie umożliwiał tworzenie określonych raportów, w szczególności:

- zestawień wydatków z poziomu instytucji pośredniczącej oraz zestawień wydatków i wniosków o płatność przygotowywanych na wyższych poziomach,
- prognozy wydatków.

System będzie obejmował i dostarczał dane określone w Załączniku III rozporządzenia implementacyjnego 1828/2006.

Architektura Krajowego Systemu Informatycznego.

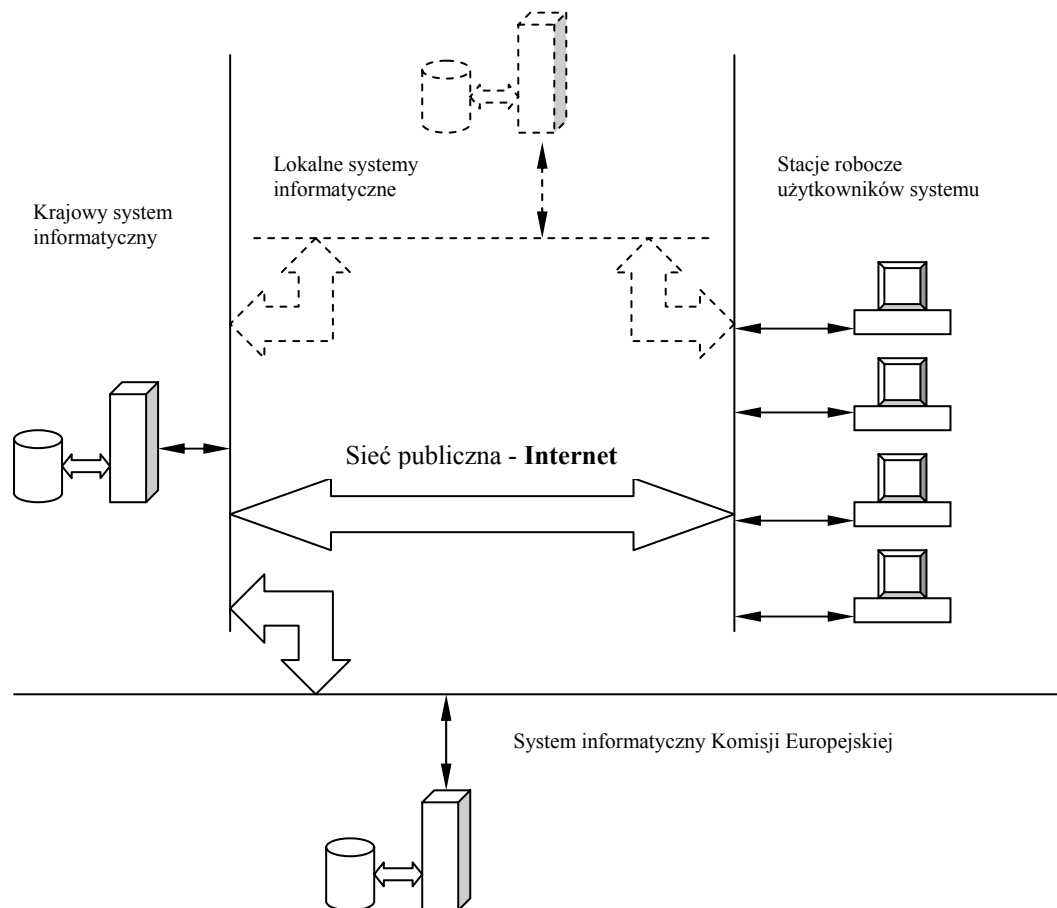
Krajowy System Informatyczny zbudowany jest w oparciu o technologię webową, tzn. dostęp do danych gromadzonych w centralnej bazie danych realizowany jest za pośrednictwem przeglądarki internetowej uruchamianej na komputerze z dostępem do publicznej sieci Internet.

W ramach PO/RPO..... wdrożony zostanie krajowy system informatyczny wspierający realizację NSRO, finansowany ze środków osi priorytetowej 2 Wsparcie informatyczne realizacji NSRO w ramach PO PT 2007-2013.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość budowy odrębnego systemu informatycznego na potrzeby zarządzania i wdrażania PO/RPO..... System będzie w pełni kompatybilny z krajowym systemem informatycznym, a zakres gromadzonych i przetwarzanych w nim danych

będzie zgodny z zakresem danych określonym w załączniku III do Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.”

Schemat architektury Krajowego Systemu Informatycznego został przedstawiony poniżej.

Opis procedur przewidzianych dla zapewnienia niezawodności komputerowych systemów raportowania księgowego, monitoringu i finansowego

Polityka bezpieczeństwa Krajowego Systemu Informatycznego realizowana jest na wielu płaszczyznach.

Wykorzystanie bezpiecznego protokołu https wraz odpowiednią architekturą dostępowych urządzeń sieciowych w siedzibie operatora systemu (Ministerstwo Finansów) minimalizuje ryzyko włamania oraz dostępu, a co za tym idzie i modyfikacji danych w systemie przez osoby nieupoważnione. Ponadto uniemożliwia zmianę danych w trakcie transmisji danych na serwer.

Rozbudowana funkcjonalność nadawania uprawnień dla użytkowników (trójwymiarowy model uprawnień: funkcja systemu, poziom wdrażania, region) powoduje, że mają oni dostęp tylko do tych danych, które są niezbędne do realizowania zadań.

Odpowiednia polityka wykonywania kopii bezpieczeństwa gwarantuje, że w przypadku poważnej awarii systemu, której skutkiem jest zniszczenie bazy danych, możliwość odtworzenia danych gromadzonych w systemie maksymalnie na jeden dzień przed wystąpieniem awarii.

Informacje dotyczące wewnętrznego obiegu informacji pomiędzy „podmiotem centralnym (MS Liaison)” oraz podmiotami zgłaszającymi zapotrzebowanie na dostęp/modyfikację praw dostępu do SFC2007

Elektroniczna wymiana danych z Komisją Europejską zgodnie z art. 39 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Zasady dostępu do systemu elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską (SFC2007) zostały uregulowane w *Procedurze przyznawania dostępu użytkownikom do systemu elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską SFC2007* opracowanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Zgodnie z niniejszą procedurą funkcja MS Liaison dla Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, wynikająca z obowiązku nałożonego przepisami z art. 41 *Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006*, zgodnie z którymi Państwa Członkowskie występują o prawa dostępu do systemu SFC2007 w sposób scentralizowany, została przypisana jednostce organizacyjnej w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Zgodnie z zasadami ustanowionymi przez Komisję, funkcje MS Liaison oraz MS Liaison Deputy pełni dwóch wyznaczonych i zatwierdzonych przez służby Komisji pracowników ww. jednostki organizacyjnej.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa dostępu do systemu SFC2007 ww. *Procedura* określa zasady na jakich użytkownicy ubiegają się o dostęp. Zgodnie z przyjętym na poziomie krajowym założeniem i strukturą *Node Hierarchy* dostęp do systemu uzyskują (jako tzw. *Key Users*) wyłącznie pracownicy następujących instytucji:

- Instytucji koordynującej na poziomie krajowym (status *Member State Authority*)
- Instytucji Zarządzającej programem (status *Member State Managing Authority*)
- Instytucji Certyfikującej (status *Certyfying Authority*)
- Instytucji Audytowej (status *Audit Authority*).

Procedura określa także zasady weryfikacji zgłoszonego kandydata na użytkownika przez MS Liaison i adekwatności wnioskowanego zakresu uprawnień (*Permissions, Role*), a także zasady informowania o wszelkich zmianach dotyczących *Key Users*.

Wykaz *Key Users*, tj. osób posiadających dostęp do systemu SFC2007, jest prowadzony w jednostce organizacyjnej w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pełniącej funkcję MS Liaison, z poszanowaniem przepisów prawnych w zakresie ochrony danych osobowych.

6. Przepływy finansowe

Komisja Europejska przekazuje Polsce środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w formie płatności zaliczkowych, płatności okresowych i płatności salda końcowego. Środki przekazywane Polsce przez Komisję Europejską we wspomnianej wyżej formie wpływają na wyodrębnione rachunki bankowe, prowadzone w euro i zarządzane przez Ministra Finansów. Z rachunków tych środki, po przewalutowaniu na złote, przekazywane są na centralny rachunek dochodów budżetu państwa na podstawie dyspozycji Ministra Finansów i stanowią dochód budżetu państwa.

Wydatki na realizację programów operacyjnych planowane są w części budżetowej właściwego dysponenta, przy czym środki przeznaczone na dotacje rozwojowe dla samorządów województw pełniących rolę instytucji zarządzających w ramach regionalnych programów operacyjnych są planowane w części budżetowej, której dysponentem jest Minister Rozwoju

Regionalnego, a następnie przekazywane w formie dotacji rozwojowej samorządowi województwa.

W RPO płatności na rzecz beneficjenta dokonywane są przez samorząd województwa bądź za pośrednictwem Instytucji Pośredniczącej II stopnia.

Wysokość środków przewidzianych dla samorządów województw i przekazywanych im w formie dotacji rozwojowej nie uwzględnia wydatków ponoszonych przez państwowe jednostki budżetowe, realizujące projekty w ramach programów operacyjnych, dla których zarząd województwa jest instytucją pośredniczącą lub zarządzającą.

W ramach systemu monitorowania przepływów finansowych IZ będzie monitorowała wysokość wydatków kwalifikowanych, w tym wydatków stanowiących współfinansowanie krajowe. IZ będzie dokonywała wyliczenia poziomu dofinansowania ze środków UE na poziomie osi priorytetowej w taki sposób, aby wkład funduszy UE nie przekraczał poziomu przyjętego w PO/RPO dla danej osi priorytetowej.

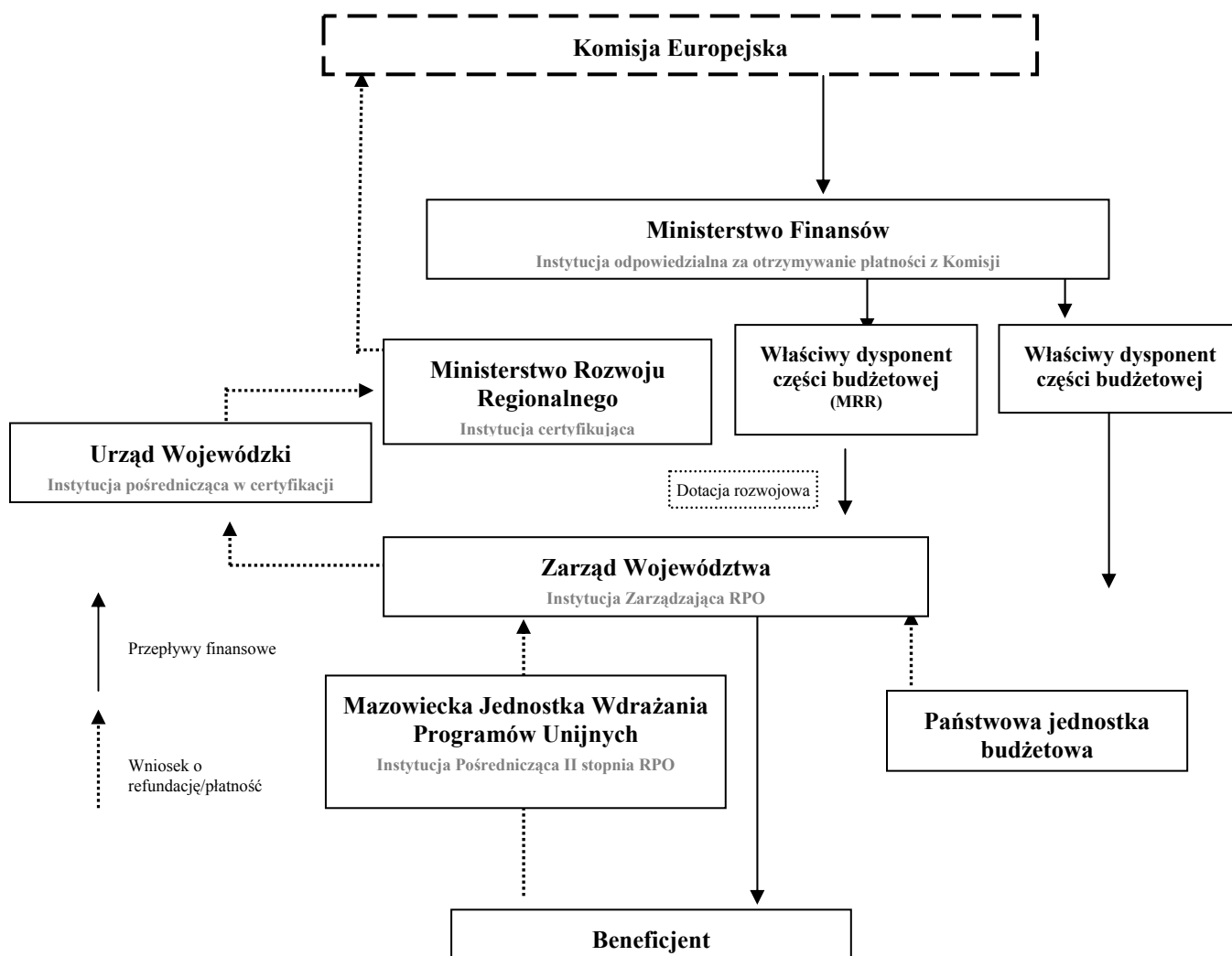
Procedury dotyczące uzyskanych odsetek

W ramach RPO odsetki narosłe od środków otrzymanych przez poszczególne instytucje biorące udział w finansowaniu RPO przeznaczone są na realizację danego priorytetu Programu i są wykazywane w sprawozdaniu z realizacji priorytetu.

Dla obsługi środków otrzymywanych z UE w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 zostanie utrzymany podobny system rachunków bankowych jak dla perspektywy 2004-2006, czyli rachunki I poziomu – funduszowe i rachunki II poziomu – programowe.

Wszystkie rachunki bankowe, zarówno funduszowe jak i programowe będą oprocentowane, a odsetki będą dopisywane do stanów na rachunkach. Niezwłocznie po naliczeniu odsetek Instytucja przyjmująca środki z KE będzie przekazywała odpowiednie kwoty na rachunek dochodów Budżetu Państwa i będą one wykorzystane na współfinansowanie krajowe.

Schemat przepływów finansowych i certyfikacji w Regionalnych Programach Operacyjnych

7. Informacja i promocja

Instytucja Zarządzająca RPO odpowiedzialna jest za przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych związanych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych. Działania informacyjne i promocyjne mają na celu zapewnienie odpowiedniego poziomu wiedzy o możliwościach pozyskania wsparcia finansowego z funduszy Unii Europejskiej oraz stworzenie dobrego klimatu dla absorpcji pomocy strukturalnej w Polsce. Główne cele komunikacji i promocji RPO WM to:

- promocja funduszy europejskich i polityki rozwoju regionalnego Unii Europejskiej w Województwie Mazowieckim,
- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach pozyskiwania funduszy z UE, oraz dostarczanie informacji nt. sposobu ich pozyskania,
- zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie polityki spójności prowadzonej przez UE,
- wyrabianie wśród potencjalnych beneficjentów, a także w całym społeczeństwie, świadomości

udziału funduszy europejskich (i podkreślenie ich roli) w finansowaniu przedsięwzięć realizowanych za pomocą tych funduszy,
- ukazywanie przejrzystości procedur wdrażania Programu.

Podstawowym założeniem strategii komunikacji RPO WM 2007-2013 jest wyrobienie i utrwalenie w świadomości beneficjentów oraz całego społeczeństwa roli jaką odgrywają fundusze europejskie w realizacji przedsięwzięć z ich udziałem. W pierwszych latach funkcjonowania Programu, IZ ROP WM 2007-2013, planuje położyć główny nacisk na kampanie informacyjne i promocyjne dotyczące RPO oraz na szkolenia potencjalnych beneficjentów w zakresie możliwości skorzystania ze środków RPO WM 2007-2013.

W kolejnych latach funkcjonowania Programu podjęte będą działania mające na celu utrwalanie i poszerzanie wiedzy na temat funduszy europejskich w całym społeczeństwie. Cele te będą realizowane poprzez zapewnienie:

- powszechnego dostępu do informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych,
- dostępu do wszelkich niezbędnych dokumentów programowych, podręczników, wniosków, itp.
- informacji w zakresie czytelności i przejrzystości kryteriów oceny i wyboru projektów,
- bieżącej informacji opinii publicznej w zakresie rezultatów wdrażania RPO,
- realizacji działań promujących wsparcie w ramach funduszy strukturalnych,
- możliwości uzyskania informacji dotyczących na temat RPO poprzez: punkty informacyjne, stronę internetową, szkolenia, konferencje, itp.
- wydawanie publikacji, broszur informacyjnych, wytycznych,
- promocję „najlepszych projektów” i „najlepszych praktyk”.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie i zarządzanie RPO WM 2007 – 2013 to: Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych – pełniąca funkcję instytucji wdrażającej oraz Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego. Na działania informacyjne i promocyjne w ramach RPO WM 2007 – 2013, zostanie zabezpieczony odpowiedni budżet.

Działania informacyjne i promocyjne będą realizowane przede wszystkim poprzez:

- poinformowanie potencjalnych beneficjentów o uruchomieniu RPO,
- informowanie potencjalnych i aktualnych beneficjentów o możliwościach korzystania ze wsparcia na realizację projektów w ramach RPO,
- informowanie opinii publicznej o zasięgu i rozmiarze wsparcia wspólnotowego dla poszczególnych projektów oraz ich rezultatach,
- informowanie beneficjentów o wielkości współfinansowania ze strony Wspólnoty,
- prowadzenie punktów informacyjnych, publikacje wydawnictw informacyjnych, organizację seminariów informacyjnych i szkoleniowych, doradztwo.

Działania informacyjne i promocyjne podlegają regularnej ewaluacji programu oraz ocenie dokonywanej przez Komitet Monitorujący RPO. Informacja i promocja musi odpowiadać wymogom określonym w odpowiednim rozporządzeniu Komisji Europejskiej

Plan promocji RPO WM zostanie opracowany po zatwierdzeniu dokumentu przez Zarząd Województwa. Plany te muszą być zgodne z założeniami Strategii Komunikacji opracowanej przez instytucję koordynującą promocję i informację NSS we współpracy z instytucjami zarządzającymi programami operacyjnymi.

VI. Wnioski i rekomendacje z oceny ex-ante

Raport „Ocena szacunkowa projektu programu operacyjnego na lata 2007-2013 Województwa Mazowieckiego” powstał w ramach ekspertyzy „Ocena szacunkowa projektów 16-stu Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013” zrealizowanej przez WYG International Sp. z o.o. na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Ocena zawiera wszystkie standardowe elementy, przewidziane dla oceny programów operacyjnych i uwzględnienia specyfikę regionów. Metodologia oceny jest zgodna z metodologią oceny ex-ante programów operacyjnych na lata 2007-2013, określonej przez Komisję Europejską, w październiku 2005 roku.

Zakres oceny RPO obejmuje:

- weryfikację analizy społeczno-ekonomicznej oraz jej jakości w świetle zidentyfikowanych potrzeb rozwoju regionu (zadanie badawcze 1),
- ocenę uzasadnienia ekonomicznego oraz spójności wewnętrznej części projekcyjnej RPO (zadanie badawcze 2),
- ocenę spójności zewnętrznej części RPO z politykami wspólnotowymi, krajowymi i regionalnymi (zadanie badawcze 3),
- ocenę oczekiwanego rezultatu i oddziaływania (zadanie badawcze 4),
- ocenę proponowanego systemu wdrażania programu operacyjnego (zadanie badawcze 5).

Każde zadanie badawcze zawiera rozwinięcie oraz wnioski i rekomendacje dla potrzeb doskonalenia treści RPO WM.

Założenia RPO WM oceniano w świetle następujących dokumentów:

- Strategiczne Wytyczne Wspólnoty - w odniesieniu do poziomu Unii Europejskiej,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Strategia Rozwoju Kraju, programy i polityki ochrony środowiska w skali kraju - w odniesieniu do poziomu krajowego,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 - w odniesieniu do poziomu regionalnego,
- innych dokumentów dotyczących procesów gospodarczych i społecznych, ekologii oraz zagospodarowania przestrzennego.

Należy zwrócić uwagę na problem równoległości procesu programowania i prowadzonej oceny, która zaistniała co najmniej w trzech wymiarach, jednocześnie przebiegał proces tworzenia podstaw prawnych dla programów operacyjnych, ich konstruowanie i modyfikowanie oraz ocena. Uwarunkowania te stanowiły istotne ograniczenie, tak dla regionów w przygotowujących przedmiotowe programy regionalne, jak i dla zespołu dokonującego ich ewaluacji.

Ma to określone konsekwencje dla sposobu przedstawienia oceny w raporcie. W ustaleniach z Instytucją zlecającą (MRR) przyjęto, że podstawą przeprowadzanej oceny są wersje RPO dostarczone przez MRR Zespołowi ewaluacji do 31 sierpnia 2006 r. Po tym okresie zaktualizowane wersje dokumentów były jedynie rozpatrywane pod kątem wpływu dokonanych zmian na oceny przedstawiane w tekście raportu.

Podobne ustalenie dotyczy Oceny efektu makroekonomicznego RPO, a także Prognozy oddziaływania na środowisko, z tym, że graniczną datą przekazania dokumentów był 15 września 2006 r.

Diagnoza programu operacyjnego (Zadanie 1).

Przeprowadzona ocena ex-ante części diagnostycznej RPO WM pozwala sformułować następujące wnioski:

- dobór kryteriów wyboru dziedzin diagnozy jest zgodny z najważniejszymi problemami rozwoju społeczno-gospodarczego województwa,
- formułowane rozpoznania diagnostyczne, uwzględniają specyfikę Województwa i są trafne,
- formułowane tendencje rozwoju opisywanych zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych są użyteczne oraz trafne,
- poprawnie sformułowana analiza SWOT.

Z przeprowadzonej oceny wysunąć można następujące uwagi oraz propozycje zmian:

- zastosowanie prostej metody rozpoznania trendów rozwojowych oraz prognoz w celu podkreślenia czynników stymulujących bądź hamujących procesy gospodarcze,
- szersze ujęcie uwarunkowań zewnętrznych województwa, jak również przyszłych tendencji ich kształtowania,
- uwzględnienie w analizie SWOT istotnych elementów opisanych w części diagnostycznej,
- rozważenie w przypadku analizy SWOT możliwości występowania oddziaływań pomiędzy mocnymi i słabymi stronami a szansami i zagrożeniami,
- wprowadzenie nowszych danych statystycznych.

Uwagi zostały uwzględnione zarówno w diagnozie jak i analizie SWOT. Został dodany podrozdział „Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju województwa”.

Część projekcyjna programu operacyjnego (Zadanie 2).

Część projekcyjna RPO WM charakteryzuje się:

- przejrzystością struktury celów, priorytetów oraz działań,
- spójnością relacji pomiędzy częścią diagnostyczną a projekcyjną.

Wybór celów oraz priorytetów rozwoju społeczno-gospodarczego województwa jest uzasadniony.

Z przeprowadzonej oceny wysunąć można następujące uwagi oraz propozycje:

- ze względu na dużą ilość priorytetów należy zastanowić się nad nadaniem im rangi lub zaprojektowaniem ram czasowych dla ich realizacji,
- należy wziąć pod uwagę rozważania o wzajemnej relacji priorytetów,
- można uściślić sformułowania określające niektóre cele oraz priorytety tak by konsekwentnie odzwierciedlały przyjęte w Programie rozróżnienie,
- rozdział dotyczący finansowania wymaga uzupełnienia o informacje dotyczące źródeł finansowania wewnętrznego projektowanych przedsięwzięć.

Uwagi zostały uwzględnione.

Spójność zewnętrzna programu operacyjnego (Zadanie 3).

RPO WM jest spójny z dokumentami programowymi formułowanymi na szczeblu unijnym, krajowym oraz regionalnym.

Na podstawie dokonanej oceny sformułować następujące uwagi oraz rekomendacje:

- należy uaktualnić tabelę zgodności priorytetów RPO WM z projektem NSRO o nowo sformułowane cele,
- można wziąć pod uwagę zapisy zawarte zarówno w SWW jak i SRK dotyczące szerszych działań na rzecz rozwoju rynku pracy oraz ewentualne włączenie ich do RPO WM, co

z pewnością wyszłoby naprzeciw potrzebom oraz oczekiwaniom społeczeństwa województwa.

Ponadto można zastanowić się nad uwzględnieniem np. w Priorytecie VI działań na rzecz rozwoju bądź promocji rozwoju eko- oraz agroturystyki, co po pierwsze korespondowałoby z uwarunkowaniami oraz potrzebami niektórych obszarów województwa, z drugiej strony pełniej wypełniałoby politykę ekologiczną kraju.

Uwagi zostały uwzględnione.

Ocena oczekiwanych rezultatów i oddziaływania (Zadanie 4).

Ocena zawierała liczne uwagi dotyczące wskaźników monitorowania, ich doboru, wartości oraz spójności ze wskaźnikami w innych dokumentach strategicznych. Ze względu na ciągłe prace nad RPO WM, w tym nad wskaźnikami, w kolejnych wersjach dokumentu wskaźniki zostały ujęte w całkowicie odmienny sposób. W związku z powyższym uwagi i rekomendacje dotyczące tego tematu straciły uzasadnienie.

System wdrażania programu operacyjnego (Zadanie 5).

System wdrażania RPO WM był, w wersji dokumentu przedstawionej do oceny ex-ante, ujęty w sposób ogólny ze względu na dużą liczbę niewiadomych w momencie powstawania. Większość elementów systemu została jedynie zasygnalizowana, a niektóre były celowo pominięte, aby nie wprowadzać odbiorców w błąd konkretnymi zapisami.

W ramach zadania przeprowadzona została analiza przedstawionego w ten sposób systemu wdrażania. Otrzymane rekomendacje i wnioski nie zostały wykorzystane do zmiany i doprecyzowania istniejących zapisów, lecz stały się pomocne przy pracach nad stworzeniem nowej spójnej, przejrzystej i czytelnej wersji systemu.

VII. Prognoza oddziaływania programu na środowisko

Przedmiotem opracowanej Prognozy jest ocena oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007–2013. Celem zasadniczym prognozy jest określenie wpływu na środowisko przedsięwzięć zapisanych w projekcie RPO WM i ich skutków środowiskowych.

Zgodnie z art. 41. Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U., 2006, nr 129, poz. 902, tekst jednolity) ocena oddziaływania na środowisko RPO WM powinna m. in. zawierać informacje o zawartości, głównych celach RPO WM oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami, określać, analizować i oceniać istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji RPO WM, określać, analizować i oceniać stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem, określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych, analizować i oceniać cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia RPO WM oraz, w jaki sposób te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

W pierwszej części opracowania przedstawiono podstawę prawną sporządzenia Prognozy, główne cele, a także metody wykorzystane do oceny oddziaływania RPO WM na środowisko.

Kolejną częścią prognozy zawartości RPO WM, powiązań z innymi dokumentami strategicznymi i aktami z zakresu ochrony środowiska. W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentów wykazano spójność pomiędzy RPO WM a dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Charakterystykę wybranych elementów środowiska przyrodniczego przedstawiono w następnej części opracowania. Wśród nich uwzględniono położenie geograficzne, ukształtowanie powierzchni, klimat, wody powierzchniowe i podziemne, florę i faunę. W rozdziale tym analizowano także formy ochrony przyrody w tym obszary Natura.

Ponadto opracowanie prezentuje potencjał społeczno-gospodarczy Mazowsza. Omówiono tu następujące zagadnienia: potencjał ludnościowy, poziom zdrowotności, przemysł, usługi, innowacyjność gospodarki, infrastrukturę techniczną i społeczną, atrakcyjność turystyczną.

Część piąta Prognozy omawia zagrożenia środowiska takie, jak zanieczyszczenia powietrza, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne; odpady, zagrożenie zanieczyszczeniem wód, degradacja gleb i gruntów, awarie i straty w bioróżnorodności.

W następnym rozdziale opracowania przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięć RPO WM na środowisko, uwzględniając dwa jego komponenty, tj. środowisko przyrodnicze i człowieka. W efekcie opracowano macierz skutków środowiskowych, w której zaprezentowano wpływ priorytetów na elementy środowiska.

W ostatnim rozdziale dokonano podsumowania i wykazano jakie konsekwencje może mieć brak realizacji priorytetów RPO WM. Skutki środowiskowe, do których dojdzie w wyniku realizacji zamierzonych przedsięwzięć, mogą mieć różny charakter (bezpośrednie, pośrednie), mogą też oddziaływać w różnym horyzoncie czasowym. Z drugiej strony zaniechanie realizacji RPO WM może również wywołać negatywne efekty dla środowiska.

Ocenię w ramach POŚ podlega dokument opublikowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w czerwcu 2006 r., wersja 1.6. projektu RPO WM zawiera wstęp oraz pięć rozdziałów, łącznie liczy 83 strony. Do dokumentu nie dołączono załączników, brak jest spisów tabel, map, wykresów i bibliografii, w tym źródeł.

Celem RPO WM jest zwiększenie konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa mazowieckiego.

Pierwsza część RPO WM to charakterystyka społeczno-gospodarcza województwa mazowieckiego. W tej części opracowania przede wszystkim dostrzeżono ogromne wewnętrzne zróżnicowanie województwa.

Dalej omówiono bardzo skrótowo sytuację fizyczno-geograficzną i administracyjną. Szczegółowa analiza dotyczy:

- struktur ludnościowych – dane za 2003 r. (bez podania źródeł), ruch naturalny, struktura zatrudnienia,
- rozwoju gospodarczego – poziom rozwoju mierzony PKB na głowę mieszkańca, porównanie z wybranymi regionami Unii Europejskiej, analiza zróżnicowania wewnątrz województwa, analiza rozwoju MSP, charakterystyka sektora B+R i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, rola inwestycji zagranicznych, turystyka – walory i ruch turystyczny,
- infrastruktury – drogowej, kolejowej, lotniczej, łącznościowej, energetyki,
- zagrożeń środowiska naturalnego – powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami,
- struktur społecznych – do wcześniej omówionej struktury zatrudnienia dołączono strukturę wykształcenia, problemy kultury, ochrony zdrowia, mieszkalnictwa, dokonano charakterystyki sektora NGO's i partnerstwa miast.

W następnej części rozdziału autorzy prezentują zakres pomocy, którą w ostatnich latach uzyskało województwo ze źródeł krajowych i zagranicznych. Do tych pierwszych zalicza się pieniądze przekazane na realizację Kontraktów Wojewódzkich Województwa Mazowieckiego (2001–2003 i 2004) w kwocie 1003,8 mln zł. Środki krajowe to także pieniądze uzyskane z Funduszu Pracy, Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i innych. Środki zagraniczne zostały pozyskane w ramach pomocy przedakcesyjnej – programy ISPA i SAPARD, jak również z Banku Światowego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Funduszy Strukturalnych (programy sektorowe i INTERREG) i Funduszu Spójności.

Trzecią częścią rozdziału jest analiza SWOT, a czwartą, końcową, charakterystyka głównych problemów rozwojowych województwa mazowieckiego. Rozpoznano następujące trudności:

- dysproporcje przestrzenne rozwoju – duży potencjał i wzrost gospodarczy wybranych obszarów i niedorozwój innych,
- mimo dominującej roli Warszawy na tle innych miast i regionów kraju jej słabą konkurencyjność w porównaniu z innymi stolicami europejskimi,
- słabe otoczenie biznesu, w tym zaplecze finansowe,
- brak sektora wsparcia innowacji, brak powiązań biznesu i nauki,
- słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną (transportową i łącznościową),

- dysproporcje w poziomie rozwoju społecznego,
- słaby rozwój ochrony zdrowia,
- degradacje przestrzeni miejskich,
- brak odpowiedniej bazy turystycznej,
- zły stan infrastruktury ochrony środowiska.

W kolejnej części RPO WM wyznaczono cele szczegółowe:

- Rozwój gospodarki, w tym gospodarki opartej na wiedzy,
- Poprawa i uzupełnienie istniejącej infrastruktury technicznej,
- Wzmacnianie endogenicznych czynników rozwoju województwa mazowieckiego,
- Podniesienie standardów warunkujących rozwój kapitału ludzkiego w regionie.

Każdemu z celów cząstkowych przyporządkowano określone priorytety wyznaczone w ramach RPO.

W dalszej części rozdziału, w formie tabelarycznej, wykazano zgodność Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego z unijnymi i krajowymi dokumentami planowania strategicznego. Kolejny rozdział to prezentacja priorytetów RPO WM.

Priorytety zaproponowane w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego to:

- I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu,
- II. e-Rozwój Województwa Mazowieckiego,
- III. Regionalny system transportowy,
- IV. Inwestycje w ochronę środowiska,
- V. Wzmocnienie roli miast w rozwoju regionu,
- VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji,
- VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego,
- VIII. Pomoc techniczna.

W rozdziale czwartym przedstawiono, w formie tabelarycznej, finansowanie priorytetów w kolejnych latach programowania. W ostatnim rozdziale zaprezentowano sposób wdrażania priorytetów. Scharakteryzowano rolę instytucji zaangażowanych w proces rozwoju regionalnego, procedury wyboru projektów oraz zarządzania finansami, monitoringu i ewaluacji, a także partnerstwo i informację.

Regionalny Program Operacyjny WM powinien być spójny z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z dokumentów Unii Europejskiej. Przy ustalaniu powiązań spójności pomiędzy RPO WM a dokumentami planowania strategicznego na szczeblu międzynarodowym wzięto pod uwagę następujące dokumenty programowe Unii Europejskiej:

- Politykę spójności wspierającą wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW),
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego

Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. U. UE z L 210 z dnia 31 lipca 2006 r.)

- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. U. UE L 210 z dnia 31 lipca 2006 r.)

Drugim dokumentem, z którym RPO WM powinien być spójny, jest Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Przy opracowaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego uwzględniono zapisy zawarte w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i programowych – przede wszystkim w kwestii konkurencyjności gospodarki, innowacyjności, rozwoju transportu, ochrony środowiska, poprawy jakości życia.

Spśród dokumentów krajowych, podstawą przygotowania RPO WM były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013, określająca priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Celem generalnym RPO WM jest: „Poprawa konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa”. Generalny cel RPO WM rozwija cel szczegółowy wskazany w NSRO 2007–2013 dotyczący wzrostu konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałania ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Jednym z najważniejszych dokumentów regionalnych bezpośrednio wpływających na zapisy RPO WM jest Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 29 maja 2006 r. Strategia jest dokumentem określającym politykę władz będącą koncepcją świadomego i systemowego sterowania długookresowym rozwojem regionu. Wizja jako punkt docelowy rozwoju województwa mazowieckiego przedstawia Mazowsze jako konkurencyjny region w układzie europejskim i globalnym.

Dażenia i aspiracje władz województwa w urzeczywistnianiu nakreślonej wizji rozwoju regionu oddaje sformułowana misja strategiczna:

Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.

Wyznaczone w projekcie RPO WM priorytety w całości wpisują się w cel nadrzędny Strategii, który brzmi:

Wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie podstawą poprawy jakości życia mieszkańców.

Realizacja celu nadrzędnego Strategii będzie możliwa poprzez następujące cele strategiczne:

1. Cel strategiczny – Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa.

2. Cel strategiczny – Zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym.
3. Cel strategiczny – Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Wpływ na zapisy RPO WM miał też Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, a także wojewódzkie programy i strategie sektorowe w tym:

- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014, Projekt wstępny
- Plan Gospodarki Odpadami w Województwie Mazowieckim na lata 2004–2011,
- Samorządowy Program Rozwoju Mazowsza,
- Strategia e-Rozwoju Województwa Mazowieckiego,
- Wojewódzki Plan Zdrowotny,
- Wojewódzki Program Ochrony i Kształtowania Dziedzictwa Kulturowego,
- Program Polityki Kulturalnej Województwa Mazowieckiego,
- Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla województwa Mazowieckiego,
- Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza,
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006–2009.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęto, że kluczowymi elementami węzłowymi dla zrównoważenia rozwoju Mazowsza będą aglomeracja warszawska i ośrodki subregionalne. Przyjęto, że misją Planu jest:

Stwarzanie warunków do osiągnięcia spójności terytorialnej oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego, poprawy warunków życia jego mieszkańców, stałego zwiększania efektywności procesów gospodarczych i konkurencyjności regionu.

Konsekwencją tak określonej misji, a także zgodnie z SRWM przyjęto, że priorytetowymi kierunkami wojewódzkiej polityki przestrzennej jest poprawa warunków funkcjonowania środowiska przyrodniczego, które odnoszą się do dwóch sfer jakości środowiska:

- ochrony walorów przyrodniczych,
- poprawy standardów środowiska.

Założenie przedstawionych dokumentów koresponduje ze zidentyfikowanymi w województwie problemami środowiskowymi. Analiza stanu środowiska przeprowadzona w ramach POŚ RPO WM pozwoliła zidentyfikować 32 jego problemy. Do najważniejszych należą:

- niska jakość powietrza w Warszawie i na terenach silnie zurbanizowanych,
- nierozwiązany problem właściwego sposobu unieszkodliwiania i zagospodarowania odpadów komunalnych,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku działalności rolniczej,

- degradacja gleb w efekcie zakwaszenia i erozji wietrznej,
- przekroczenia natężenia hałasu (na terenach zurbanizowanych i wzdłuż dróg kołowych),
- niska lesistość.

Programowanie regionalne określone przez władze województwa mazowieckiego w dokumencie RPO WM uwzględnia cele ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych (tab. 1) oraz dokumentach międzynarodowych takich jak:

- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (1975), ze zmianami wprowadzonymi w Paryżu (1982) i Reginie (1987);
- Konwencja w Bernie o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk sporządzona (1979);
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Nowego Jorku (1992);
- Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro (1992);
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto, wraz z Protokołem (1997);

Tabela 1. Cele ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych a ich potencjalna realizacja w ramach priorytetów RPO WM

Cele ochrony środowiska	Priorytety
Cele II Polityki ekologicznej państwa:	
– racjonalizacja użytkowania wody	I, IV
– wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	IV
– wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych	–
– zapobieganie powstawaniu odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów pozostałych po procesie recyklingu i odzysku	IV
– zapobieganie zanieczyszczeniu wód podziemnych i powierzchniowych oraz przywrócenie wodom właściwego stanu ekologicznego	IV
– likwidacja zanieczyszczeń powietrza u źródła poprzez zmianę nośników energii oraz ograniczenie emisji pyłowej i gazowej do wielkości wynikających z przepisów i zobowiązań międzynarodowych	III, IV
– zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu emitowanego przez środki transportu	III
Cele polityki ekologicznej państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem	

perspektywy na lata 2007–2010:	
– ochrona przyrody i krajobrazu	IV
– ochrona i zrównoważony rozwój lasów	–
– ochrona gleb	IV, pośrednio III
– ochrona wód podziemnych i zasobów kopalin	pośrednio IV
– zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki	I
– wykorzystanie energii odnawialnej	IV
– kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	IV
– dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	IV
– przeciwdziałanie zmianom klimatu	pośrednio I, III, IV
Cele i działania Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej:	
– wdrożenie programu Natura 2000	IV
– racjonalizacja sieci obszarów i obiektów chronionych	pośrednio IV
– kompleksowa ochrona i umiarkowane użytkowanie ekosystemów wodno-błotnych oraz rzek i dolin	IV
– minimalizacja zanieczyszczeń wód powietrza i gleb	pośrednio I, pośrednio III, pośrednio IV
– zapewnienie wystarczających zasobów wodnych dla ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej	–
– zachowanie agroróżnorodności w warunkach gospodarki rolnej	–
Cele kierunkowe strategii gospodarki wodnej:	
– zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód	pośrednio IV
– osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych	IV
– podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy	IV
Cele Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych wraz z zaktualizowanymi załącznikami:	
– realizacja systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie	IV
– konieczność osiągnięcia standardów jakości ścieków odprowadzanych do środowiska wodnego z oczyszczalni ścieków zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi jakie	IV

należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	
– zapewnienie 75% redukcji całkowitego azotu i fosforu w ściekach komunalnych w stosunku do zawartości w ściekach dopływających do oczyszczalni	IV
– odpowiednie zagospodarowanie w środowisku osadów powstających w oczyszczalni ścieków.	IV
Cele Krajowego planu gospodarki odpadami:	
– osiągnięcie stopnia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i recyklingu makulatury tworzyw sztucznych szkła i metali na poziomie 15%, dla odpadów opakowaniowych zaś na poziomie 25%	pośrednio IV
– ograniczenie ilości deponowanych na składowiskach odpadów ulegających biodegradacji o 65% w stosunku do ilości z roku 1995	pośrednio IV
– osiągnięcie stopnia wykorzystania odpadów przemysłowych na poziomie ponad 85%	pośrednio IV
– zamknięcie i likwidacja lub rekultywacja wszystkich składowisk nie spełniających wymagań określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji budowy eksploatacji i zamknięcia jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów	pośrednio IV
Długoterminowe cele przyjęte w Programie ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014:	
– zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska	I, III, IV, V
– zrównoważone wykorzystanie wody materiałów i rozwój proekologicznych form gospodarowania	I, IV
– utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych, w tym NATURA 2000	IV
– zwiększenie lesistości i ochrona lasów	–
– poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	IV
– wzrost poziomu wiedzy ekologicznej	–

Źródło: opracowanie własne.

Podstawą oceny stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem RPO WM są:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań

związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U., 2004, nr 257, poz. 136),

1. - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie

w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do

sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U., 2005, nr 92, poz. 769).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. określa:

1) rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko,

2) rodzaje przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być wymagany,

3) przypadki, w jakich zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko,

4) szczegółowe uwarunkowania związane z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

W ramach typów projektów RPO WM mogą znaleźć się rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagać sporządzenia osobnego raportu o oddziaływaniu ich na środowisko oraz rodzaje przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia takiego raportu może być wymagany. Poziom ogólności zapisu projektów w ramach RPO WM utrudnia jednoznaczną ocenę ich stopnia szkodliwości dla środowiska i klasyfikacji ich do ww. grup. Analiza porównawcza krajowych PO, RPO WM i ww. Rozporządzeń Rady Ministrów pozwoliła na identyfikację typów projektów RPO WM, które teoretycznie mogą znaleźć się w kategoriach wymienionych w ww. Rozporządzeniach Rady Ministrów. Do kategorii tych należą:

- inwestycje z zakresu energetyki
- biopaliwa
- infrastruktura transportowa
- gospodarka odpadami
- infrastrukturę wodno-kanalizacyjną
- infrastruktura turystyczno-kulturalna
- infrastruktura radiokomunikacyjna.

Priorytet „Badania i rozwój technologii, innowacji oraz przedsiębiorczości” RPO WM potencjalnie może wiązać się z licznymi inwestycjami szkodliwymi lub znacząco pogarszającymi stan środowiska. Zgodnie z literą ww. Rozporządzeń dotyczy to przede wszystkim grup działań takich jak: inwestycje w przemyśle spożywczym, chemicznym, skórzanym, drzewnym i papierniczym.

Ocena wpływu inwestycji na stan środowiska oparta została także o:

- Dyrektywę Ptasią, w sprawie ochrony dzikich ptaków, 79/409/EWG,
- Dyrektywę Siedliskową w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej flory i fauny, 92/43/EWG.

Z analizy przedstawionego materiału wynika, że realizacja priorytetów może w największym stopniu zagrozić bioróżnorodności. Problemem mogą być także przekształcenia krajobrazu i wytwarzane odpady. Najbardziej pozytywny wpływ ujawni się potencjalnie w poziomie ekonomicznych podstaw bytu mieszkańców województwa i w poziomie ich zdrowotności. Pozytywne skutki realizacji priorytetów są mocno zróżnicowane. Najmniejsze skutki dotyczyć będą surowców odnawialnych i zmiany stosunków wodnych.

Jeżeli rozpatrywać każdy z priorytetów oddzielnie, to okaże się, że najbardziej neutralnym dla środowiska jest priorytet VI („Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji”) i priorytet II („e-Rozwój Województwa Mazowieckiego”). Szczegółowa analiza działań wykazała, że wpływ na środowisko nie pojawi się przy realizacji „Promocji i informacji” (priorytet VI) i „Monitoringu i ochrony środowiska” (priorytet IV). Największy pozytywny wpływ na środowisko może mieć „Wspieranie sektora MSP”. Trzeba tu podkreślić, że jednocześnie wykazano, iż działanie to może oddziaływać na środowisko bardzo negatywnie. Podobnie oceniono priorytet IV oraz III, w kategorii przedsięwzięć „Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury transportowej”. Takie oceny wskazują na, podkreślany już wcześniej, różnorodny i niejednoznaczny potencjalny wpływ przedsięwzięć na środowisko. Dodatkowo warto zaznaczyć, że propozycje sformułowane są ogólnie – tak jak wymagają tego przepisy, nie ocenia się szczegółowych lokalizacji.

Analiza skutków środowiskowych mogących potencjalnie wystąpić w efekcie realizacji RPO WM, wykazała zróżnicowany wpływ poszczególnych przedsięwzięć na elementy środowiska. Największy wpływ na środowisko rozpoznano wśród przedsięwzięć następujących priorytetów: „Regionalny system transportowy”, „Wzmocnienie roli miast w rozwoju regionu”, „Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu” i „Inwestycje w ochronę środowiska”.

Ujawniono także wyraźne zróżnicowanie potencjalnych skutków zaniechań realizacji RPO WM (tab. 2). Poza oczywistymi skutkami jakie pociągnie za sobą wstrzymanie działań w zakresie ochrony środowiska, przykładem może być priorytet „Regionalny system transportowy”. Inwestycje w infrastrukturę transportową, np. budowę obwodnic, pozwolą na odciążenie wybranych dróg i zmniejszenie w ich pasie emisji zanieczyszczeń i hałasu. Brak inwestycji spowoduje dalszą degradację środowiska i pogorszenie jakości życia. Szczegółowa ocena wpływu na środowisko projektowanych inwestycji będzie mogła być dokonana dopiero po wyznaczeniu ich lokalizacji.

Tabela 2. Potencjalne konsekwencje zaniechań realizacji priorytetów RPO WM

Wyszczególnienie	Konsekwencje zaniechania
PRIORYTET I	
Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego	wykorzystywanie starych materiałów i energochłonnych technologii – emisja zanieczyszczeń, pogorszenie jakości życia, obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych
Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka	
Wspieranie sektora MSP	
Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania	
Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą	
Wzmocnienie instytucji biznesu	
Promocja gospodarcza	
PRIORYTET II	
Budowa sieci teleinformatycznej	wykorzystywanie starych materiałów i energochłonnych technologii – emisja zanieczyszczeń, pogorszenie jakości życia, obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych, dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu, powiększanie grupy osób wykluczonych
Tworzenie aplikacji i dostępności do usług publicznych on-line	
Rozwój e-usług	

PRIORYTET III	
Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury transportowej (drogi, węzły, terminale, lotniska, parkingi <i>etc.</i>)	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców
Wyposażenie w urządzenia techniczne i modernizacja taboru przewoźników	
PRIORYTET IV	
Inwestycje w infrastrukturę	postępująca degradacja stanu środowiska przyrodniczego, pogarszająca się jakość życia mieszkańców, dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu
Energetyka odnawialna	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, produkcja odpadów, wyczerpanie zasobów energii odnawialnej
Monitoring i ochrona środowiska	zagrożenie bezpieczeństwa ekologicznego
Wprowadzanie przyjaznych środowisku technologii w przedsiębiorstwach	wykorzystywanie starych materiałów i energochłonnych technologii – emisja zanieczyszczeń, pogorszenie jakości życia

PRIORYTET V	
Poprawa systemu transportu publicznego w miastach	duże zużycie paliw – emisja zanieczyszczeń, podwyższona emisja hałasu, zagrożenie bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców
Działania rewitalizacyjne	
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturalnej	
Rozwój turystyki i kultury w miastach	obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych i wybranych obszarów metropolitalnych
PRIORYTET VI	
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturalnej	obniżenie konkurencyjności regionu, dalsza degradacja (w tym społeczna) obszarów peryferyjnych i wybranych obszarów metropolitalnych
Inwestycje w budynki oraz ich wyposażenie	
Promocja i informacja	
Tworzenie spójnych produktów turystycznych	
PRIORYTET VII	
Modernizacja placówek opieki zdrowotnej oraz wyposażenie ich w odpowiedni sprzęt medyczny, informatyczny oraz transportowy	pogorszenie jakości życia mieszkańców, nadmierne zużycie energii, obniżenie poziomu zdrowotności, obniżenie poziomu jakości usług społecznych, dalsze różnicowanie poziomu rozwoju regionu
Modernizacja ośrodków opieki społecznej i poprawa jakości ich wyposażenia	
Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie infrastruktury edukacyjnej i towarzyszącej	

Zródło: opracowanie własne.

W ramach POŚ WM zgodnie z wymaganiami określono rozwiązania alternatywne dla kategorii interwencji RPO WM (tab. 3).

Tabela 3. Działania alternatywne dla kategorii interwencji RPO WM

Nr kategorii	Kategorie interwencji	Alternatywa
Badania i rozwój technologii (B+RT), innowacje i przedsiębiorczość		
01	Działalność B+RT w centrach badań	Nieuzasadniona
02	Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie, oprzyrządowanie i sieci informatyczne dużej szybkości pomiędzy centrami badań) i centrów	Nieuzasadniona
03	Transfer technologii i ulepszenie sieci współpracy między MŚP i centrami badań	Nieuzasadniona
04	Wspieranie B+RT, w szczególności w MŚP (przez dostęp do usług B+RT w centrach badań)	Nieuzasadniona
05	Usługi zaawansowanego wsparcia w przedsiębiorstwach i ich grupach	Nieuzasadniona
07	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związanych z innowacjami (technologie innowacyjne, tworzenie nowych przedsiębiorstw przez uniwersytety, centra B+RT i istniejące już przedsiębiorstwa)	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
09	Inne działania służące stymulowaniu innowacji i ducha przedsiębiorczości w MŚP	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Spółeczeństwo informacyjne		
10	Infrastruktura ICT (w tym sieci szerokopasmowe)	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie ryzyku, badania, innowacje,)	Nieuzasadniona
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-nauczanie, e-wykluczenie)	Nieuzasadniona
14	Usługi i aplikacje dla MŚP (handel drogą elektroniczną, edukacja/szkolenia, tworzenie sieci)	Nieuzasadniona
Transport		
18	Tabory kolejowe	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
23	Drogi regionalne/lokalne	Rozwój transportu czystego ekologicznie
24	Ścieżki rowerowe	Nieuzasadniona
25	Transport miejski	Rozwój transportu czystego ekologicznie
26	Transport intermodalny	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania

28	Inteligentne systemy transportowe	Nieuzasadniona
29	Lotniska	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
30	Porty	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
	Energetyka	
33	Elektryczność	Rozwój energii odnawialnej (geotermiczna)
35	Gaz naturalny	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
39	Energia odnawialna: wiatrowa	Rozwój energii geotermicznej
40	Energia odnawialna: słoneczna	Nieuzasadniona
41	Energia odnawialna: biomasa	Rozwój energii geotermicznej
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i inne	Nieuzasadniona
43	Efektywność energetyczna, kogeneracja, opanowanie energii	Nieuzasadniona
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom		
44	Zarządzanie odpadami gospodarczymi i produkcyjnymi	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
45	Woda pitna (zarządzanie i dystrybucja)	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
46	Wody użytkowe (oczyszczanie)	Nieuzasadniona
47	Jakość powietrza	Nieuzasadniona
48	Zapobieganie i zintegrowana kontrola zanieczyszczeń	Nieuzasadniona
49	Regeneracja obszarów przemysłowych i terenów skażonych	Nieuzasadniona
50	Promocja bioróżnorodności i ochrona natury (w tym program NATURA 2000)	Nieuzasadniona
51	Pomoc MŚP w promocji trwałych systemów produkcji (wprowadzanie skutecznych systemów zarządzania środowiskiem oraz adaptacja i użycie technologii zapobiegających zanieczyszczeniom)	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
53	Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i działań w celu zapobiegania ryzyka naturalnego i technologicznego)	Nieuzasadniona

54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania ryzyku	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Turystyka		
55	Promocja zasobów naturalnych	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
56	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa naturalnego	Nieuzasadniona
57	Pomoc w poprawie usług turystycznych	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Kultura		
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	Nieuzasadniona
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
60	Pomoc w poprawie usług kulturalnych	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
	Rewitalizacja obszarów miejskich/wiejskich	
61	Zintegrowane projekty dla odnowienia obszarów miejskich/wiejskich	Brak możliwości wyznaczenia na obecnym etapie programowania
Inwestycje w infrastrukturę społeczną		
74	Infrastruktura edukacyjna	Nieuzasadniona
75	Infrastruktura zdrowotna	Nieuzasadniona
76	Infrastruktura opieki nad dziećmi	Nieuzasadniona
77	Inne rodzaje infrastruktury społecznej	Nieuzasadniona

Źródło: opracowanie własne.

Monitorowanie znaczącego wpływu na środowisko wynikającego z realizacji RPO WM będzie prowadzone wg obowiązujących procedur przez odnośne instytucje:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną

VIII. Konsultacje społeczne

Przygotowanie RPO WM zostało poprzedzone szerokimi konsultacjami. Realizacja zasady partnerstwa odbyła się poprzez:

- w pracach programowych związanych z przygotowaniem zapisów priorytetu I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu oraz priorytetu II. Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza brali udział przedstawiciele pracodawców i samorządu gospodarczego
- promocję dokumentu – Projekt RPO WM został zamieszczony wraz z formularzem zgłaszania uwag na stronie internetowej Samorządu Województwa Mazowieckiego. W trakcie trwania konsultacji zanotowano ponad 11 000 wywołań. Dla potrzeb konsultacji przygotowano również odrębny adres e-mail. Informacja o dokumencie i jego zawartości prezentowana była w prasie regionalnej oraz w dwóch audycjach (12 i 16 maja 2006), poświęconych tematyce europejskiej i funduszy strukturalnych w rozgłośni Radio dla Ciebie.
- konferencje, spotkania – zorganizowano 2 konferencje o zasięgu wojewódzkim, skierowane do jednostek samorządu terytorialnego, przedstawicieli nauki, związków pracodawców i przedsiębiorców, partnerów społecznych, w tym NGO oraz 5 konferencji subregionalnych konsultujących RPO WM z przedstawicielami organizacji pozarządowych. Prezentacja projektu dokumentu była połączona z dyskusją i debatą na temat jego zawartości, kształtu, rozwiązań w zakresie systemu wdrażania. W konferencjach wzięło udział łącznie 1450 przedstawicieli wszystkich instytucji i środowisk zainteresowanych debatą nad kierunkami rozwoju województwa mazowieckiego. Prezentacja i dyskusje nad dokumentem odbywały się w trakcie spotkań z: prezydium Konwentu Wójtów i Burmistrzów Województwa Mazowieckiego, Konwentem Powiatów Województwa Mazowieckiego, Forum Mazowieckich Izb Gospodarczych, regionalnymi punktami Krajowego Systemu Usług, Wojewódzką Komisją Dialogu Społecznego oraz przedstawicielami miast z terenu województwa.
- udział partnerów w przygotowaniu opisu priorytetów dotyczących przedsiębiorczości i innowacyjności – Zaproszono do współpracy przedstawicieli samorządów gospodarczych działających w województwie mazowieckim, którzy przygotowywali propozycje zmian zapisów dokumentu.
- pisemne zgłaszanie uwag, opinii i propozycji zapisów – wpłynęło ponad 1500 uwag i propozycji uzupełnień dokumentu, których autorami byli przede wszystkim potencjalni beneficjenci.

Uwagi i postulaty zmian zapisów projektu RPO WM przedstawiło 61 podmiotów, w tym: jednostki samorządu terytorialnego, Związek Międzygminny Kampinos, Konwent Powiatów Województwa Mazowieckiego, podmioty gospodarcze i instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe. Opinie do projektu zgłosiły również departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Uwagi i postulaty charakteryzowały się różnym stopniem szczegółowości, a pod względem zawartości tematycznej głównie dotyczyły:

- opisu i zakresu przedmiotowego priorytetów, w tym rozszerzenia obszarów wsparcia o nowe kategorie interwencji,
- uzupełnienia listy beneficjentów,
- propozycji podziału środków finansowych,
- wskaźników monitorowania,
- systemu wdrażania.

W trakcie prowadzenia konsultacji społecznych projektu RPO WM, na bieżąco uzupełniano zapisy projektu dokumentu programowego, w oparciu o proponowane uwagi i opinie oraz o treść unijnych rozporządzeń, programy operacyjne na lata 2007-2013, wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz zapisy Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

W 2006 r. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej SMG/KRC zrealizował projekt badawczy, który pozwolił poznać preferencje społeczne dla planowanych kierunków rozwoju województwa mazowieckiego.

W ramach przeprowadzonego badania uwzględniono 3 źródła poznawcze:

- mieszkańcy,
- przedsiębiorcy,
- jednostki samorządu terytorialnego.

Wyniki badań przeprowadzonych wśród ww. respondentów z terenu województwa mazowieckiego wskazują, że za najważniejsze inwestycje finansowane z funduszy UE uważają oni następujące obszary:

- infrastruktura drogowa, którą ankietowani wskazywali jako czynnik znacząco wpływający na rozwój ośrodków miejskich,
- edukacja, która według ankietowanych nabiera szczególnego znaczenia z uwagi na rosnącą liczbę ludności i stale zwiększające się wymagania w zakresie poziomu wykształcenia ludności,
- infrastruktura zdrowotna, której w opinii ankietowanych znaczenie stale wzrasta z uwagi na starzejące się społeczeństwo i wiążącą się z tym potrzebę ułatwienia dostępu do leczenia oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- ochrona środowiska, szczególnie w kontekście budowy oczyszczalni ścieków, a także rewitalizację obszarów zdegradowanych.

W Priorytecie III – Regionalny system transportowy, zawarto cele szczegółowe, których realizacja pozwoli na rozwój infrastruktury drogowej wymienionej przez większość badanych jako jeden z ważniejszych obszarów w województwie mazowieckim.

Na poprawę stanu środowiska naturalnego zostały ukierunkowane cele szczegółowe Priorytetu IV – Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka.

W Priorytecie VII – Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego, ujęto cele szczegółowe ukierunkowane na podniesienie standardów ochrony zdrowia, życia, upowszechnienie leczenia oraz poprawę jakości infrastruktury edukacyjnej, tj. obszarów, które ankietowani wskazali jako niezwykle istotne z punktu widzenia rozwoju województwa mazowieckiego.

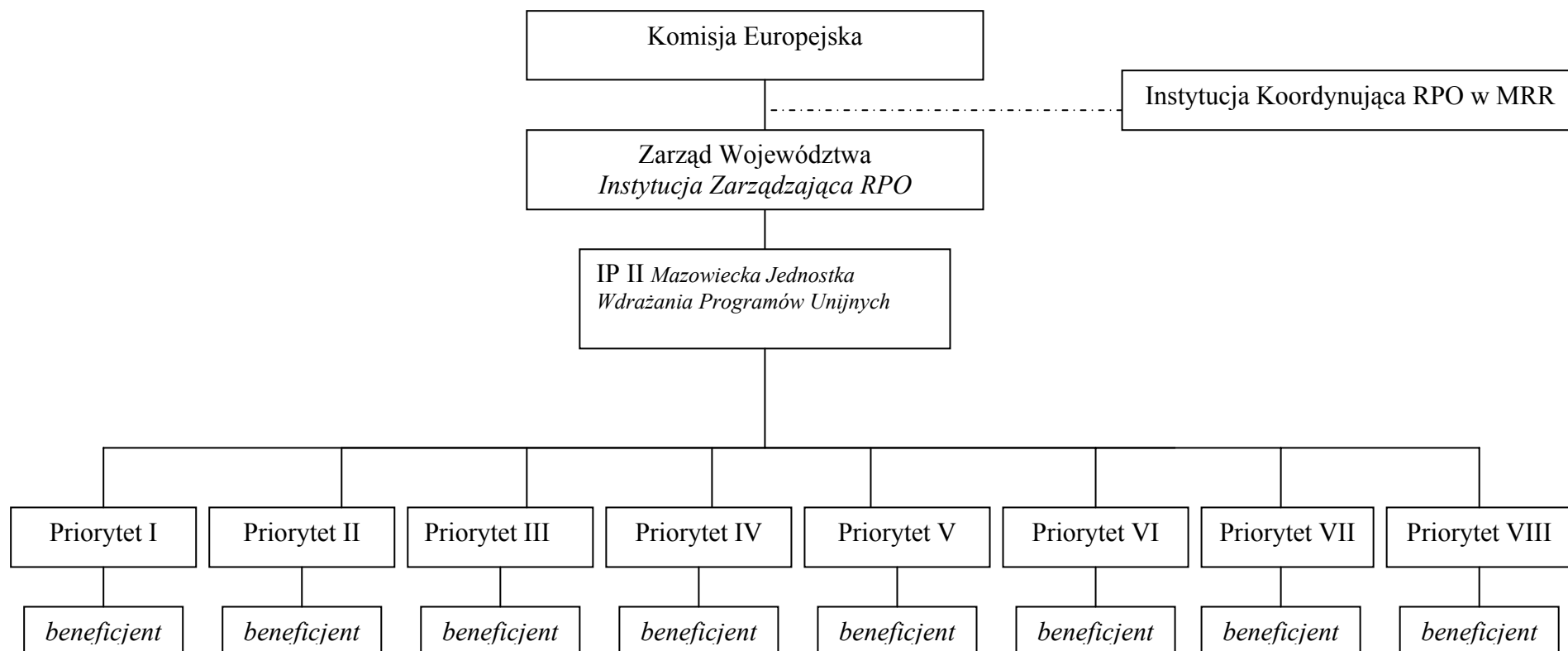
Na podstawie przeprowadzonego badania należy wnioskować, że priorytety RPO WM są zgodne z potrzebami społeczności województwa.

Konsultacje społeczne rozpoczęły się listopadzie 2005 roku i trwały do grudnia 2006 r.

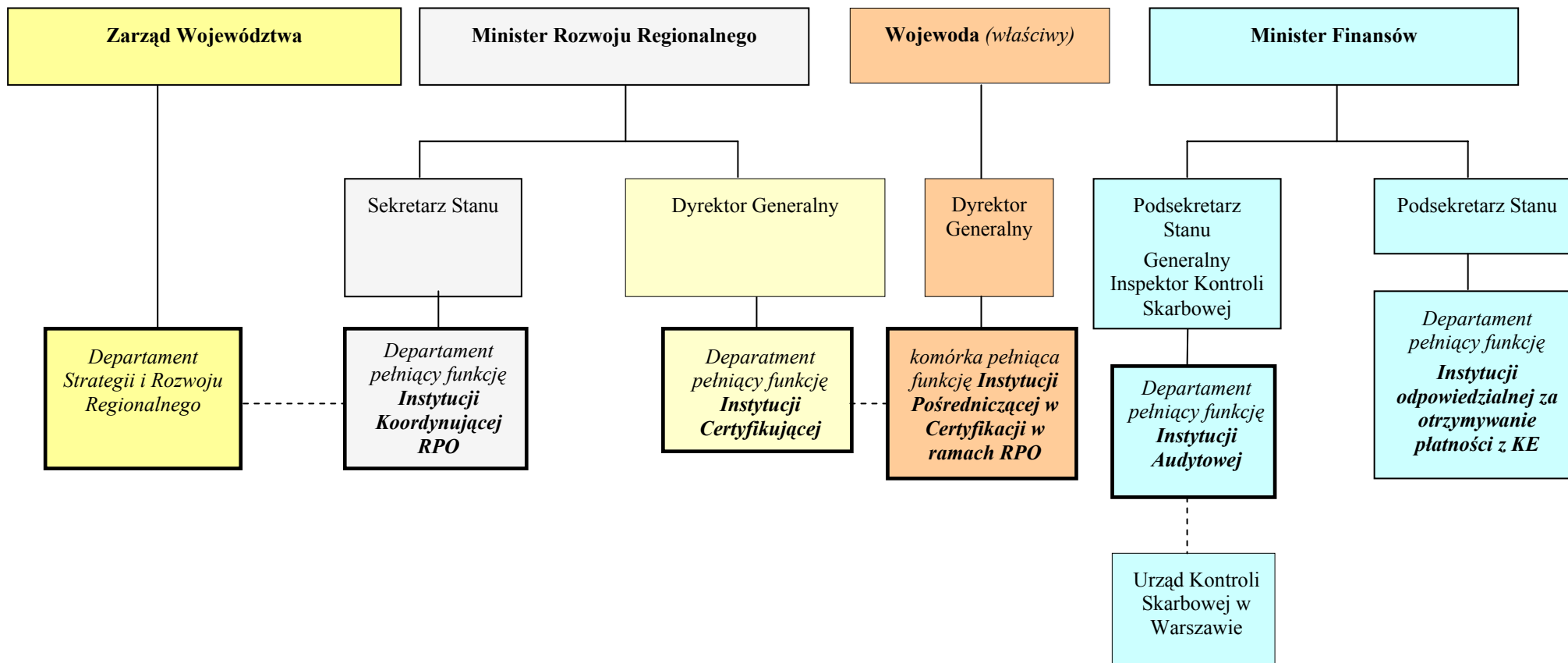
Załącznik nr 1. Indykacyjny wykaz dużych projektów.

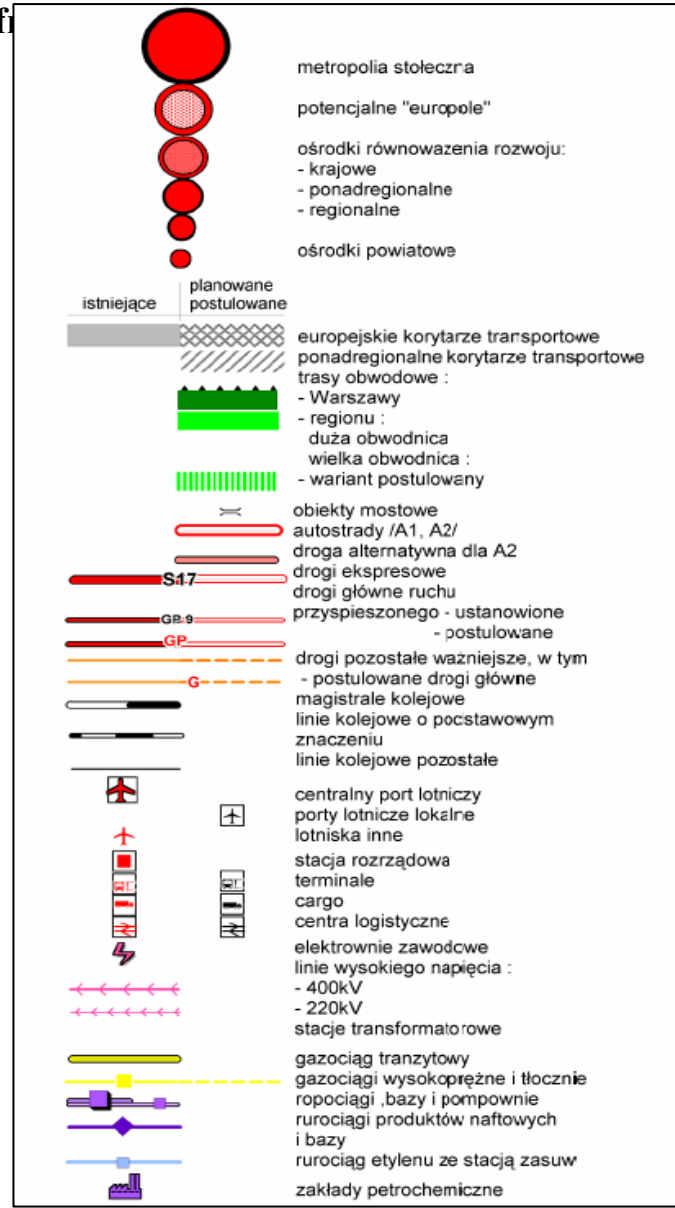
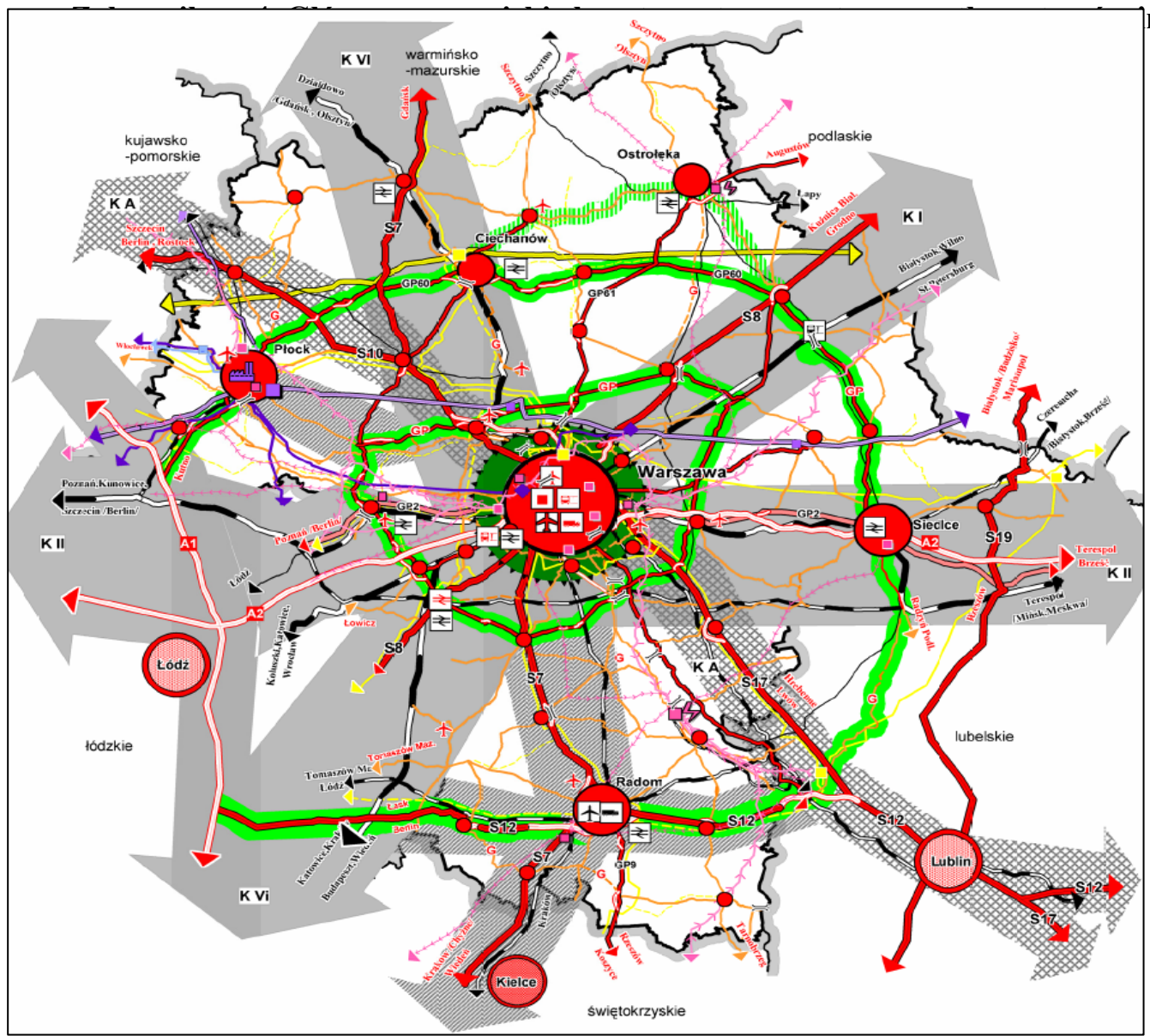
1. Uruchomienie lotniska komunikacyjnego poprzez modernizację istniejącej infrastruktury oraz budowę nowej związanej z obsługą samolotów i pasażerów na terenie byłego lotniska wojskowego w Modlinie (Nowy Dwór Mazowiecki) – orientacyjny koszt całkowity wynosi 50,37 mln euro
2. Zakup 20 szt. czteroczłonowych nowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych - orientacyjny koszt całkowity wynosi 111,11 mln euro
3. Płocki Park Przemysłowo – Technologiczny – orientacyjny koszt całkowity wynosi 62,46 mln euro.
4. Budowa obwodnicy śródmiejskiej na odc. od Ronda Wiatraczna do połączenia z Dzielnicą Targówek – Etap I - orientacyjny koszt całkowity wynosi 76,37 mln euro

Załącznik nr 2. Schemat instytucjonalny RPO WM

Załącznik nr 3. Schemat organizacyjny wskazujący rozmieszczenie Instytucji Zarządzającej RPO WM, Instytucji Koordynującej RPO WM, Instytucji Certyfikującej i Instytucji Audytowej oraz instytucji odpowiedzialnej za otrzymywanie płatności z KE.

Załącznik nr 5. Lista wskaźników kontekstowych

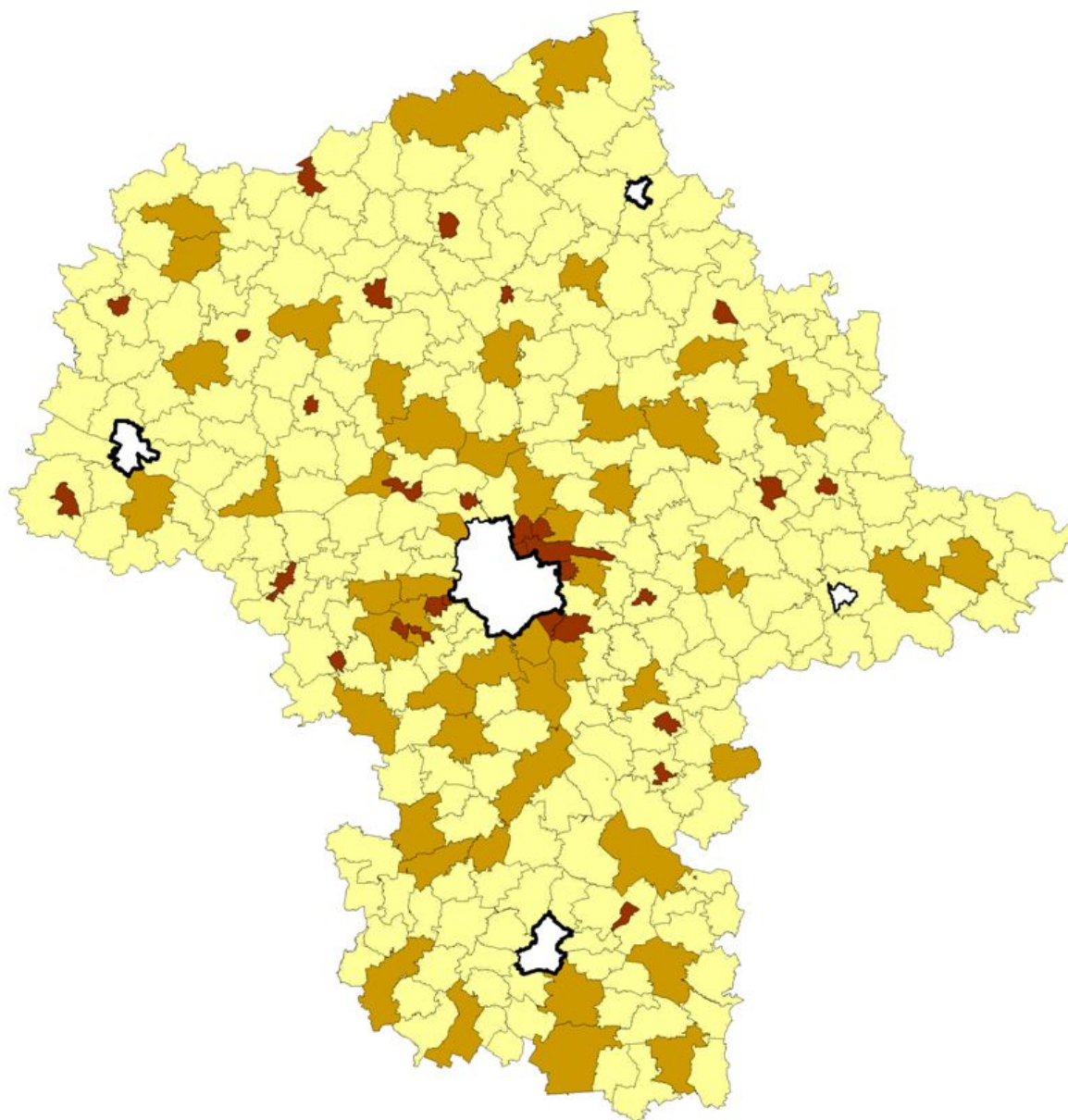
Lp.	Zmienna / Wskaźnik	Jedn. miary	Przekrój terytorialny	Źródło	Wartość wskaźnika 2005 r.	Uwagi	
SPOŁECZEŃSTWO							
1	Wskaźnik zatrudnienia ogółem (15 lat i więcej, wg BAEL):	%	NTS2 miasto/wieś	GUS-BDR	47,8	Kontekst do celu generalnego RPO WM	
	a) wg grup wieku			Eurostat			
	15-64 lat	%			57,6		
	15-24 lat	%			24,3		
	25-34 lat	%			75,8		
	35-44 lat	%			79,0		
	45-54 lat	%			69,3		
	55-64 lat	%			33,3		
	b) ogółem wg płci			GUS-BDR			
	kobiety	%			41,4		
	mężczyźni	%			54,9		
	c) ogółem wg miasto/wieś						
	miasto	%		47,5			
	wieś	%		48,3			
2	Stopa bezrobocia (wg BAEL):	%	NTS2	GUS-BDR	14,8		
	- w tym kobiety	%			15,7		
	Stopa bezrobocia rejestrowanego	%			13,8		
	- w tym bezrobocia długotrwałego	%			9,2		
3	Pracujący ogółem:	tys	NTS2	GUS	2 066,8		
	rok 2004 =100	%			102,1		
	- w tym w sektorze prywatnym	%			75,3		
	- w tym MSP (agregacja wg siedziby przedsiębiorstwa)	%			43,7		
4	Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej (wg BAEL):		NTS2	Eurostat		Kontekst dla wskaźnika Priorytetu VII	
	- podstawowe i niepełne podstawowe (w tym gimnazjum); poziom 0-2 (ISCED 1997)	%			28,7		
	- ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne; poziom 3-4 (ISCED 1997)	%			60,2		
	- wyższe; poziom 5-6 (ISCED 1997)	%	11,1				
5	Udział osób uczących się i doksztalających się w liczbie ludności w wieku 25 - 64 lat	%	NTS2	GUS-BDR	6,2		
6	Udział szkół wyposażonych w komputery:	%	NTS2	GUS	52,7	Kontekst dla wskaźnika Priorytetu II	
	- w tym szkoły podstawowe i gimnazja	%			68,7		
	- w tym szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne	%			25,1		
	- w tym szkoły policealne	%			18,1		
6a	Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu:	liczba	NTS2	GUS	23,7		
	- w tym szkoły podstawowe i gimnazja	liczba			11,0		
	- w tym szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne	liczba			43,7		
	- w tym szkoły policealne	liczba			49,9		

7	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu		NTS2		brak danych	Kontekst dla wskaźnika (nr 12) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu II
7a	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu w % ogółu gospodarstw domowych	%	NTS2	GUS	26,9	Kontekst dla wskaźnika Priorytetu II
8	Saldo migracji wewnętrznych:	liczba	NTS2	GUS	14 520	Kontekst do Celu generalnego RPO WM
	- w miastach	liczba			8 794	
	- na wsi	liczba			5 726	
	Saldo migracji zagranicznych	liczba			565	
9	Udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 tys. mieszkańców	liczba	NTS2	GUS	830,0	Kontekst dla wskaźnika Priorytetu VI
	- w tym turystom zagranicznym	liczba			300,0	
10	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych:	liczba	NTS2	GUS	885	Kontekst dla wskaźnika Priorytetu III
	- na 100 tys. ludności	liczba			17,2	
	- na 100 tys. zarejestrowanych pojazdów	liczba			34,0	
	- (rok poprzedni=100)	%			91,5	
11	Liczba ludności korzystającej z przewozów komunikacją miejską	mln	NTS2	GUS	881,8	Kontekst dla wskaźnika (nr 22) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu III
12	Długość dróg publicznych (o twardej nawierzchni) ogółem:	km	NTS2	GUS	29 567	Kontekst dla wskaźników (nr 14 i 16) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu III
	- na 100 km ²	km			83,1	
	- w tym wojewódzkich	km			2 970	
	- w tym powiatowych	km			13 143	
	- w tym gminnych	km			11 089	
13	Linie kolejowe eksploatowane ogółem:	km	NTS2	GUS	1 777	Kontekst dla wskaźników (nr 17 i 19) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu III
	- na 100 km ²	km			20,0	
GOSPODARKA						
14	Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca (2004 r.):	zł	NTS2	GUS-BDR	36 636	Kontekst do Celu generalnego RPO WM
	Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca w PPS (UE27=100)(2004 r.)	%		GUS, Eurostat	76,8	
15	Wzrost PKB w cenach stałych (rok poprzedni = 100)	%	NTS2	Eurostat	4,3	
16	Wartość dodana brutto na 1 pracującego ogółem (2004 r.):	zł	NTS2	GUS-BDR	79 951	
	Polska=100	%			125,8	
	wg sektorów ekonomicznych – rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	zł			21 144	
	Polska=100	%			118,1	
	- przemysł ogółem	zł			83 798	
	Polska=100	%			120,9	

	- w tym przemysł przetwórczy	zł			70 922			
	Polska=100	%			110,9			
	- budownictwo	zł			67 026			
	Polska=100	%			100,1			
	- usługi rynkowe	zł			107 059			
	Polska=100	%			123,8			
	- usługi nierynkowe	zł			59 942			
	Polska=100	%			111,2			
17	Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych (województwo=100):	%	NTS2	GUS-BDR				
	- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	%					15,5	
	rok poprzedni = 100						100,1	
	- przemysł ogółem	%					16,3	
	rok poprzedni = 100						96,7	
	- w tym przemysł przetwórczy	%					15,0	
	rok poprzedni = 100						96,6	
	- budownictwo	%					5,1	
	rok poprzedni = 100						104,2	
	- usługi rynkowe	%					46,6	
	rok poprzedni = 100						104,6	
	- usługi nierynkowe	%					16,5	
	rok poprzedni = 100				101,9			
18	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności:	liczba bezwzględna	NTS2	GUS	1 166,6	Kontekst dla wskaźnika Priorytetu I		
	- w tym udział MSP	%						99,8
19	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca:	tys. zł	NTS2	GUS	5,6			
	- w tym udział sektora prywatnego	%						70,0
20	Kapitał zagraniczny w podmiotach z kapitałem zagranicznym na 1 mieszkańca:	tys. zł	NTS2	GUS	10,9			
21	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB:	%	NTS2	GUS-BDR	1,2			
	- w tym nakłady finansowane poniesione przez podmioty gospodarcze	%						0,2
22	Udział przedsiębiorstw, które prowadziły działalność innowacyjną w przemyśle	%	NTS2	GUS	42,5			
ŚRODOWISKO								
23	Całkowita emisja zanieczyszczeń powietrza:		NTS2	GUS-BDR		Kontekst dla wskaźnika Priorytetu IV		
	pyłowych	kg						316
	(rok poprzedni=100)	%						90,3
	dwutlenku siarki (bez CO ₂)	kg						4 097
	(rok poprzedni=100);	%						102,7
	tlenków azotu	kg						1 375
	(rok poprzedni=100)	%			106,9			
24	Ludność korzystająca z kanalizacji:	tys.	NTS2	GUS-BDR	2 981,2	Kontekst dla wskaźnika (nr 26) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu IV		
	- w tym na wsi	tys.						211,9
	- w % ludności ogółem	%						57,8
	- w tym na wsi	%						11,6

25	Ludność korzystająca z wodociągów:	tys.	NTS2	GUS-BDR	4 147,9	Kontekst dla wskaźnika (nr 25) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu IV
	- w tym na wsi	tys.			1 158,3	
	- w % ludności ogółem	%			80,4	
	- w tym na wsi	%			63,7	
26	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % ogólnej liczby ludności:	%	NTS2	GUS-BDR	47,3	Kontekst dla wskaźnika Priorytetu IV
	- w tym na wsi	%			12,7	
27	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane:		NTS2	GUS-BDR		
	- na km ² powierzchni	m ³ /km ²			4,8	
	- w % ścieków wymagających oczyszczenia	%			71,5	
28	Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych	%	NTS2	GUS-BDR	50,0	
29	Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca	kg	NTS2	GUS	291,0	
30	Ilość energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (moc zainstalowana)	MW	NTS2	Agencja Rynku Energii	26,9	
31	Udział produkcji energii z OZE w produkcji ogółem	%	NTS2	GUS-BDR, Agencja Rynku Energii	0,6	
32	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej	%	NTS2	GUS	29,6	
33	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji do ogólnej powierzchni	%	NTS2	GUS	0,1	
34	Powierzchnia zrehabilitowanych i zagospodarowanych terenów do ogółu wymagających rekultywacji	%	NTS2	GUS	1,2	
35	Emisja CO ₂ ogółem :	tys. ton/rok	NTS2	GUS-BDR	27 012,6	Kontekst dla wskaźnika (nr 30) z listy KE/ kontekst dla wskaźnika Priorytetu IV
	- na 1 mieszkańca	ton			5,2	

Załącznik Nr 6. Województwo Mazowieckie – Gminy według kategorii

kategorie gmin	
□ miasta na prawach powiatów	(5)
■ gminy miejskie	(30)
■ gminy wiejskie	(229)
■ gminy miejsko - wiejskie	(50)

Załącznik nr 7. Słownik pojęć

Analiza SWOT - metoda będąca elementem analizy strategicznej, pozwalająca przeanalizować atuty i słabości regionu wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: *strenghts* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse), *threats* (zagrożenia).

Audyt - ogół działań, poprzez które uzyskuje się niezależną ocenę funkcjonowania instytucji, legalności, gospodarności, celowości, rzetelności; audyt jest zazwyczaj wykonywany przez odrębną komórkę, podporządkowaną bezpośrednio kierownikowi instytucji lub przez podmiot zewnętrzny.

Beneficjent - osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, realizująca projekty finansowane z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu.

Bioróżnorodność - różnaitość form życia wraz z całą ich zmiennością na poziomie genów, gatunków i ekosystemów, w skali Ziemi lub bliższych jednostek biogeograficznych. Według definicji przyjętej oficjalnie przez *Konwencję o różnorodności biologicznej*, różnorodność gatunkowa oznacza zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących na Ziemi m.in. w ekosystemach lądowych, morskich i innych wodnych, jak też z zespołach ekologicznych, których organizmy te są częścią. Dotyczy to różnorodności wewnątrzgatunkowej i różnorodności na poziomie ekosystemów.

Cele - określenie w fazie wstępnej przygotowania projektu, planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publicznym.

Efektywność (wykorzystania środków) - kryterium ewaluacyjne porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami programu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) - jeden z Funduszy Strukturalnych, którego zadaniem jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów należących do Unii. EFRR współfinansuje realizację Celów 1 i 2 Polityki Strukturalnej UE. W szczególności fundusz ten udziela wsparcia inwestycjom produkcyjnym, rozwojowi infrastruktury, lokalnym inicjatywom rozwojowym oraz małym i średnim przedsiębiorstwom.

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) - jeden z Funduszy Strukturalnych, który współfinansuje realizację Celu 3 na całym obszarze Unii Europejskiej, wspiera również Cele 1 i 2. Ze środków funduszu finansowane są głównie działania poprawiające jakość zasobów ludzkich oraz instytucji rynku pracy.

Ewaluacja *ex-ante* (ocena *ex-ante*) - ewaluacja przeprowadzana przed rozpoczęciem realizacji programu. Jej podstawowym zadaniem jest zweryfikowanie długoterminowych efektów wsparcia, zawartych w przygotowanych dokumentach programowych. Zasadniczym celem tej ewaluacji jest zwiększenie jakości dokumentów programowych poprzez udział w procesie programowania podmiotu niezależnego od instytucji programującej. Ewaluacja *ex-ante* ma zapewnić, iż środki przeznaczane na realizację programu operacyjnego zostaną wykorzystane w sposób gwarantujący osiągnięcie najlepszych efektów.

Ewaluacja *ex-post* (ocena *ex-post*) - ewaluacja dokonywana po zakończeniu realizacji programu, której głównym celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Głównym celem ewaluacji końcowej jest przede wszystkim dostarczenie informacji na temat długotrwałych efektów, powstałych w wyniku wdrażania danego programu, wraz ze sformułowaniem wniosków dotyczących kierunku polityki strukturalnej.

Ewaluacja *on-going* (ocena *on-going*) - ewaluacja dokonywana w trakcie realizowania programu. Jej celem jest oszacowanie stopnia osiągania zakładanych celów programu, zwłaszcza pod względem dostarczonych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych. Wyniki ewaluacji *on-going* służą ewentualnym modyfikacjom programu.

Fundusz Spójności - instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej, nienależący do Funduszy Strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania.

Innowacyjność - zdolność przedsiębiorstw do tworzenia i wdrażania innowacji oraz faktyczna umiejętność wprowadzania nowych i zmodernizowanych wyrobów, nowych lub zmienionych procesów technologicznych lub organizacyjno - technicznych.

Instytucja Audytowa - krajowy, regionalny lub lokalny organ władzy publicznej lub podmiot publiczny, funkcjonalnie niezależne od instytucji zarządzającej i instytucji certyfikującej, wyznaczone przez państwo członkowskie dla każdego programu operacyjnego i odpowiedzialne za weryfikację skutecznego działania systemu zarządzania i kontroli.

Instytucja Certyfikująca - krajowy, regionalny lub lokalny organ władzy publicznej lub podmiot publiczny, wyznaczone przez państwo członkowskie do poświadczenia deklaracji wydatków i wniosków o płatność przed ich przesłaniem Komisji Europejskiej.

Instytucja Zarządzająca - oznacza właściwego ministra, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego lub, w przypadku regionalnego programu operacyjnego, zarząd województwa, odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programu operacyjnego.

Jednostki naukowe - placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk; Polska Akademia Umiejętności; podstawowe, jednostki organizacyjne szkół wyższych prowadzące badania naukowe oraz prace rozwojowe w określonych dyscyplinach naukowych oraz jednostki organizacyjne określone w statutach wyższych szkół zawodowych; szkoły wyższe w zakresie prowadzonych w nich badań własnych, rozumianych jako badania naukowe i prace rozwojowe służące rozwojowi kadry naukowej; jednostki badawczo-rozwojowe w rozumieniu ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych; inne jednostki organizacyjne, prowadzące badania naukowe lub prace rozwojowe posiadające osobowość prawną.

Kategorie interwencji - zagadnienie tematyczne w ramach kategoryzacji interwencji Funduszy Strukturalnych, wchodzące w skład dziedziny działalności społeczno-gospodarczej. Dziedzina interwencji Funduszy Strukturalnych pomocna przy identyfikacji, badaniu i monitorowaniu działań. Kategorie interwencji są wykorzystywane do wykonywania rocznych sprawozdań dotyczących Funduszy Strukturalnych i ich obciążenia w celu ułatwienia przekazu informacji dotyczących różnych polityk.

Mazowsze - rozumiane jako województwo mazowieckie zgodnie z administracyjnym podziałem kraju.

MSP - Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa – zgodnie z definicją zawartą w Załączniku nr 1 do rozporządzenia Komisji Europejskiej WE 364/2004 z dnia 25 lutego 2004 r. (Dz. Urz. WE L 63 z 28.02.2004) zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 70/2001 i rozszerzające jego zakres w celu włączenia pomocy dla badań i rozwoju.

Model HERMIN - makroekonomiczny instrument modelowania wpływu Funduszy Strukturalnych, który kładzie nacisk na długofalowe bodźce wzrostu, jakie wynikają z wpływających środków WE, głównie poprzez inwestycje w kapitał ludzki (edukacja i systemy szkoleń) oraz poprawę warunków produkcji (infrastruktura), co przyczynia się do zwiększenia wydajności i konkurencyjności. Główne założenia tego modelu odnoszą się do pozytywnych efektów podażowych – jako rzeczywistych źródeł wzrostu poprawy wydajności i konkurencyjności gospodarki, których efekty ujawniają się w dłuższym horyzoncie czasowym.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności) - dokument przygotowywany przez państwo członkowskie, który zapewnia, aby pomoc funduszy była zgodna ze Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty dla spójności i który określa związek pomiędzy priorytetami Wspólnoty, z jednej strony, a krajowym programem reform, z drugiej strony. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią instrument odniesienia dla przygotowywania programowania funduszy na lata 2007-2013.

Oddziaływanie - konsekwencje dla bezpośrednich adresatów po zakończeniu ich udziału w projekcie lub po ukończeniu danej inwestycji, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów, którzy skorzystali lub stracili w wyniku realizacji projektu.

Partnerzy społeczni i gospodarczy - organizacje pracodawców i organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.), samorzady zawodowe, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 85, poz. 727 i Nr 179, poz. 1484);

Plan Komunikacji - dokument określający sposoby realizacji działań informacyjnych i promocyjnych w odniesieniu do środków pomocowych Unii Europejskiej dostępnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. W szczególności, Plan Komunikacji formułuje zadania strategii informacyjnej, jej główne instrumenty, definiuje grupy odbiorców (grupy docelowe), wyznacza zadania poszczególnych instytucji, określa harmonogram działań oraz sposób ich finansowania, jak również sposób oceny Planu i poszczególnych działań podejmowanych w jego ramach.

Produkt Krajowy Brutto (PKB) - miernik produkcji wytworzonej na obszarze danego kraju, który jest sumą wydatków gospodarstw domowych na zakup dóbr i usług konsumpcyjnych, wydatków sektora prywatnego na zakup dóbr i usług inwestycyjnych, wydatków państwa na zakup dóbr i usług oraz salda bilansu handlu zagranicznego.

Projekt - przedsięwzięcie realizowane w ramach programu operacyjnego na podstawie umowy o dofinansowanie, zawieranej między beneficjentem a instytucją zarządzającą lub z instytucją pośredniczącą.

Rezultaty - bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Sieci TEN-T (*Trans-European Network for Transport*) - sieci infrastruktury obejmujące połączenia transportowe, telekomunikacyjne i energetyczne w ramach Unii.

Strategia Lizbońska - program społeczno-gospodarczy Unii Europejskiej, którego celem jest stworzenie do 2010 r. na terytorium Europy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, opartej na wiedzy, zdolnej do długotrwałego rozwoju, tworzącej większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz charakteryzującej się większą spójnością społeczną. Strategia ta uchwalona została w 2000 r. podczas szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie.

Strategiczne Wytyczne Wspólnoty - ustanawiane przez Radę UE strategiczne wytyczne dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności z uwzględnieniem innych stosownych polityk Wspólnoty.

Szkolenia - pozaszkolne zajęcia edukacyjne mające na celu uzyskanie lub uzupełnienie umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz ogólnych, w tym umiejętności poszukiwania pracy.

Wskaźniki oddziaływania - wskaźniki odnoszące się do skutków danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla beneficjentów. Oddziaływanie szczególne to

te efekty, które pojawią się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Oddziaływanie globalne obejmuje efekty długookresowe dotyczące szerszej populacji.

Wskaźniki produktu - wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych (np. długość zbudowanej drogi, ilość firm, które uzyskały pomoc).

Wskaźniki rezultatu - wskaźniki odpowiadające bezpośrednim z natychmiastowych efektów wynikających z programu. Dostarczają one informacji o zmianach np. zachowania, pojemności lub wykonania, dotyczących beneficjentów. Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba skutecznie przeszkolonych, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie się środków finansowych sektora prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu).

Zrównoważony rozwój - rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Załącznik nr 8. Wykaz skrótów

B+RT – badania i rozwój technologiczny
EBI – Europejski Bank Inwestycyjny
EFR – Europejski Fundusz Rybacki
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFROW – Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
FS – Fundusz Spójności
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IA – instytucja audytowa
IC – instytucja certyfikująca
IK – instytucja koordynująca
IZ – instytucja zarządzająca
JST – jednostki samorządu terytorialnego
KM – komitet monitorujący
KOBiDZ – Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
MSP – małe i średnie przedsiębiorstwa
MŚ – Ministerstwo Środowiska
MZ – Ministerstwo Zdrowia
NSRO – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
NSS – Narodowa Strategia Spójności
NTS – nomenklatura jednostek terytorialnych do celów statystycznych
OZE – odnawialne źródła energii
PAN – Polska Akademia Nauk
PAOW – Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich
PIAP – publiczny punkt dostępu do Internetu
PKB – produkt krajowy brutto
PO – program operacyjny
POŚ – prognoza oddziaływania na środowisko
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
PWW – Podstawy Wsparcia Wspólnoty
RPO – regionalne programy operacyjne
RPO WM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013
SRWM – Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020
SWW – Strategiczne Wytyczne Wspólnoty
TEN-T – transeuropejskie sieci transportowe
TIK – technologie informacyjne i komunikacyjne (ang. ICT)
UE – Unia Europejska
UMWM – Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZPORR – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006
ZOZ – zakład opieki zdrowotnej

Załącznik nr 9. Bibliografia

Aktywność ekonomiczna ludności Polski I kwartał 2006, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2006,

Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005, red. Tomasz Kalinowski Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2005,

Biuletyn Statystyczny 2006 Ministerstwa Zdrowia, Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia, Warszawa 2006.

Diagnoza społeczna 2005. Warunki i jakość życia Polaków, Czapiński J., Panek T., Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2006,

Gospodarka mieszkaniowa w 2005 r., Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2006,

Informacja na temat uczestnictwa województwa mazowieckiego w programach operacyjnych współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych, Załącznik do Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005- 2006,

Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego Nr 8, Urząd Statystyczny w Warszawie, sierpień 2006,

Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2005 r., Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2006,

Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym, www.stat.gov.pl ,

Nauka i technika w 2005 r., GUS, Warszawa 2005,

Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2005/2006, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2006,

Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – raport z badania 2004, Gumkowska M., Herbst J , Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2005,

Potencjał naukowo-badawczy regionów a ich innowacyjność w aspekcie realizowania celów strategii lizbońskiej, W. M. Gaczek W.M., Poznań, listopad 2004,

Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2006 r., Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2006,

Produkt Krajowy Brutto. Rachunki regionalne 2004, GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2006,

Ramy finansowe strategii rozwoju województw na lata 2007-2013, M. Mackiewicz, E. Malinowska – Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, Warszawa 2006,

Raport o stanie sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Polsce w latach 2004-2005- PARP, Warszawa 2006,

Realizacja programu Sapard - Raport ARiMR, styczeń 2006,

Realizacja Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006 w województwie mazowieckim - Raport, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, wrzesień 2006,

Rocznik statystyczny województw, GUS Warszawa 2005 i 2006,

Rocznik statystyczny woj. mazowieckiego, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2005,

SME USER GUIDE, Komisja Europejska, 2006,

Strategia e-Rozwoju Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013, Samorząd Województwa Mazowieckiego, 2005/2006,

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja), Samorząd Województwa Mazowieckiego, maj 2006,

Środki wsparcia projektów województwa mazowieckiego w latach 1999-2004 (synteza) - Mazowsze „Analizy i studia” - MBPPiRR 2006,

Turystyka Polska 2004- raport na CD, Instytut Turystyki, Warszawa 2005,

Wybrane dane o podregionach województwa mazowieckiego, Urząd Statystyczny w Warszawie, wrzesień 2006,

Założenia polityki naukowej, naukowo – technicznej i innowacyjnej państwa do 2020 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, grudzień 2004 r., MSWiA, Grudzień 2004,

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.

Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, sierpień 2005

Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015, Załącznik do Uchwały Nr 90/2007 Rady Ministrów z dnia 15 maja 2007r.

*„Program rozwoju lotnisk i lotniczych urządzeń naziemnych”
przyjęty Uchwałą Nr 86/2007 Rady Ministrów z dnia 8 maja 2007*

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, maj 2007 r.

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, przyjęta 29 listopada 2006 r. przez Radę Ministrów.

Opracowania własne na podstawie:

- www.minrol.gov.pl - *Informator „Spotkania miesięczne”* Nr 8/2006
- www.nfosigw.gov.pl
- www.arimr.gov.pl - System Informacji Zarządczej ARiMR, z dn. 7.09.2006 r.
- www.techbud.com.pl
- www.minrol.gov.pl
- www.spot.gov.pl
- www.lotnisko-chopina.pl
- www.kprm.gov.pl
- www.fundusze-strukturalne.gov.pl
- www.rejestrzoz.gov.pl
- www.ulc.gov.pl/index_1.php?dzial=wiadomosci&plik=21_12_2006

oraz na podstawie informacji otrzymanych z:

- Delegatury UMWM w Siedlcach - listopad 2006,
- UMWM, Departament Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich - styczeń 2007,
- UMWM, Departament Edukacji Publicznej i Sportu - październik 2006,
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy, województwo mazowieckie - grudzień 2006.